

मूसालिखितः
आदिग्रन्थः
यात्रापुस्तकस्य प्रथमभागश्च ।

THE BOOK
OF
GENESIS
AND
PART OF EXODUS
IN SANSKRIT.

TRANSLATED FROM THE HEBREW
BY
The Calcutta Baptist Missionaries.

CALCUTTA :
PRINTED FOR THE BIBLE TRANSLATION SOCIETY, AT
THE BAPTIST MISSION PRESS.
1843.

यात्रापुस्तकम् ।

अथोत् ।

मुसालिखितं द्वितीयपुस्तकम् ।

१ प्रथमोऽध्यायः ।

१ यूषफ्त्तस्य आतेषाञ्च मरणात् परं तेषां वंशवृद्धिः ८ फिरौफा
तेषामुपपन्नः १५ तेषां चापीषां इत्या १९ तेषां पुत्राणां वधश्च ।

रूवेन् प्रिमियोन् लेवि यिह्मदा इषाखर् सिबूलून् १
विन्वामीन् दान् नप्तालि गाद् आशेर एतन्नामका २
इसायेसः सन्तानाः सर्वे स्वस्वापत्यान्यादाय याकूबा ३
साङ्गं मिसर्देशम् आजगुः । याकूबोऽपत्यानि साकश्चेन ४
सप्रतिजना आसन्, किन्तु यूषफ्त् पुरैव मिसरि
स्थितवान् । अनन्तरं यूषफ्त् तस्य आतरसत्कासीय- ५
लोकासु मयुः । तथापि इसायेसो वंशो बड्प्रजो ६
वर्द्धिषु बड्प्रसन्तानः सन्ततोवप्रसजो अभवत् ; देव ७
सौः परिपूर्णो बभूव ।

ततः परं यूषफ्त् यो न जानाति, तादृश एको मिसरि ८
नवीनो राजा भूत्वा निजलोकेभ्यः कथयामास, पश्यन्,
इसायेसीयलोका बलेन संख्यया च अस्मत्तोऽधिका ९

- १० अभवन् । यथा ते पुनर्बर्द्धिष्णवो न भवेयुः ; अपरं युद्ध
उपस्थिते अस्माकं प्रचुराः सन्तोऽस्माभिः सार्द्धं न
युध्येयुः ; अस्मात् देशाच्च न गच्छेयुः ; तन्निमित्तं वयं तौ ।
- ११ सार्द्धं सावधाना व्यवहराम । अगन्तरं ते भारवाहनेन
तान् क्लृप्तं तेषामुपरि कार्यशासकान् नियोजयामासुः ;
अपरं तैः फिरौणः कृते भाषागारनगरम् अर्थात्
- १२ पिथेमं रामिवेषश्च निषाद्ययाञ्चक्रुः । किन्तु ते तौ
र्यावतः क्लेशान् लेभिरे, तावत् दृष्टिम् उन्मत्तिश्च गन्तुम्
आरेभिरे ; तस्मात् ते इस्सायेलो वंशकारणात् अती-
- १३ वोदिविजुः । पश्चात् मिस्त्रोयलोका निर्दयत्वेन तान्
- १४ दास्यकर्माणि कारयामासुः । फलतः कठोरदायेन
पङ्केटकसेचकर्मभिश्च तेषां प्राणान् विरञ्जवा-
ञ्चक्रुः ; एतैः सेवनैरतिनिर्दयत्वेन तान् दास्यकर्माणि
कारयामासुः ।
- १५ अगन्तरं मिस्त्रोयो भूपतिरिजोयलोकानां शिक्रा-
नामिकां पूयानामिकाञ्च धाव्यावाङ्मय वचनमिदं
- १६ वभावे, यदा युवाम् इजोययोपितां भाषीकार्यं करि-
ष्यथः तदा तासाम् अपत्यानां कोवौ परीक्षिष्येथे,
तच्च यदि तासां पुनपत्यानि भवन्ति, तर्हि तानि हनि-
ष्येथे, यदि च स्यपत्यानि जायन्ते, तर्हि तानि जीवन्ति

स्नापयिष्ये । किन्तु धात्रौ ईश्वरात् भोत्वा मिश्रीय- १०
 राजस्य निदेशानुसारात् श्रुत्वा पुमपत्यानि जीवन्ति
 स्नापयितुम् आरेभाते । अतो मिसरो राजा धात्रौ १८
 आहूय वभाषे, युवां एतादृशं कर्षं कुतः कुर्यः ? पुम-
 पत्यानि कुतो जीवन्ति स्नापयथः ? ततो धात्रौ फिरौखं १६
 प्रति जगदतुः, इभोयाणां योषितो मिश्रीयाणां योषित-
 इव न भवन्ति ; ता वसवत्यः धात्रोणां तामां समोपा-
 गमनात् पुरैव ताः प्रसूयन्ते । अत ईश्वरस्तयोः धात्रोः २०
 कुत्रसं चकार, ततो लोका अतीव्रयमेधमाना महा-
 वसवन्तो बभूवुः । धात्रौ ईश्वरात् विभयाञ्चकतुः, २१
 तस्मात् स तथोरपि वंशान् रधयाञ्चकार ।

अगन्तरं फिरौन् निजान् सर्वलोकान् इत्याद्या- २२
 पयामास, यूषं सर्वाणि सद्योजातानि पुमपत्यानि
 स्नातस्त्रिन्यां निक्षेप्य, किन्तु सर्वाः कन्या जीवन्ताः
 स्नापयिष्यथ ।

२ द्वितीयोऽध्यायः ।

१ सुषाणनमं तस्य महीतडे पेठके स्नापनं ५ फिरौखः कन्याया
 महीतमं ११ तेन मिश्रीयलोकस्य वधः १५ फिरौखः
 कोषात् मिदियन्देशं प्रति तस्य पलायनं २१ इत्याद्ये
 लोकान् प्रतीक्षरस्य इत्या च ।

अगन्तरं सेषिवंशजातस्य कस्यपिग्नानुवस्य सेवि- १

- २ वंशस्य कन्याया विवाहे जाते सा नारी गर्वाधृत्वा
पुत्रमेकं प्रसुसुवे ; ततः सा तं बालकम् अतीव सुन्दरं
३ दृष्ट्वा तं मासत्रयपर्यन्तं गोपयामास । ततो गोपयि-
तुम् असमर्था सती नलनिर्णीतं पेटकम् आनीय पद्म-
मर्जरसाभ्यां संलिप्य तन्मध्ये बालकं निधाय तटि-
४ नीतीरस्थनलवने स्थापयामास । ततस्तस्य का इडा-
घटेतेति दर्शयार्थं तस्य भगिनी दूरे स्थितवती ।
- ५ अनन्तरं फिरौषः कन्यां ज्ञातुम् आगच्छत् तस्या
दास्यो नदीतटे भ्रमन्ति, तदा नलवनमध्ये पेटकं वि-
६ श्लोक्य तमातेतुं निजदासीं प्रेषयामास । पश्चात् सा पेटकं
मोचयित्वा तं बालकं ददर्श, तस्मिन् बालके कन्दति सा
७ सदया सती जगाद, एव इन्दीयानां बालकः । तदानीं
तस्य भगिनी फिरौषः कन्यां वभाषे, त्वच्छते बालकमेनं
दुग्धं पाययितुम् अहं गत्वा इन्दीयां धात्रीमेकां आह्वय
किमानेष्यामि । ततः फिरौषः कन्या कथयामास, चाहि ।
८ तदानीं सा कन्या गत्वा तद्बालकस्य मातरम् आहूया-
९ नयत् । ततः फिरौषः कन्या तामवदत् तमेनं बालकं
मृच्छीत्वा मर्दयिष्यः पायय, तव वेतनमहं दास्यामि ;
तदा सा घोषित् बालकमादाय पयः पाययामास ।
१० ततो बालक एधिते सा तमादाय फिरौषः कन्यायै

ददौ, ततो बालकस्तस्याएव पुत्रोऽभवत् तदानीं सा
तस्य नाममुसाम् (आकर्षितं) चकार, यतः सा कथया-
मास तोयादहमिमम् आकार्यम् ।

इत्थं मुमा महाम् भूत्वा एकदा निजभ्रातॄणां ११
समीपं गत्वा तान् अतोव भारं वोढुं ददर्श ;
एकोमिस्त्री तस्य भ्रातॄणाम् एकम् इन्निं प्रहरति
तदपि ददर्श । अतः स चतुर्दिशो वोचमाणाः कमपि न १२
पश्यन् मिस्रीयं इत्वा मिकतामध्ये पोषयामास । अपरं १३
द्वितीयदिने स वह्निर्मत्वा द्वाविन्नीथौ कस्तहकारिणौ
वोच्य देविषं कथयामास, त्वं निजभ्रातरं कथं प्रह-
रसि ? ततः स उक्तवान् अस्माकमुपरि कस्मां राजानं १४
-विचारयितारं वा नियुक्तवान् । त्वं यथा मिस्रीयस्योक्तं
इतवान् तथा किं मामपि हन्तुमिच्छसि । ततो मुमा
भीतः सन् उक्तवान् एतत् कर्मावश्यं प्रकाशितं ।

ततः फिरौन् कथामेतां श्रुत्वा मुमां हन्तुं नृगया- १५
सृजे । तस्मात् मुमा फिरौणः समुखात् पलायमानो १६
मिदिथनूदेशे वसुं गत्वा कस्तचित् प्रदेः समीपे समु-
पविशेत् । एतस्मिन्नन्तरे मिदिथनीयवाजकस्य सप्त १७
कन्यास्तन्नामन्य पितुर्मेघव्रजं तोयं पाययितुं तोय-
मुत्तोष्य तोयपात्रं पूरयामासुः । किन्तु मेघपात्रका १८

आगत्य तांश्चाहवामासुः, ततो मूषा उत्थाय ता उप-
चकार, तांश्च मेघपालकांश्च पर्याधि पायवाञ्चकार ।

१८ अनन्तरं तासु निजपितृ कथयः समीपं गतासु स ताः

१९ पप्रच्छ, यूयमद्य कथं ग्रीष्ममागताः । ततस्ताः कथया-
चकुः, एको मिश्रो मेघपालकानां करेभ्योऽस्मान् उद्धृत्य
अकृतकते यथेष्टाप उदतोत्थयत्, अस्माकं मेघप्रजसु

२० तांश्च पायितवान् । तदानीं स निजकन्या अवदत्, स
कुत्र । यूयं तं कुतस्त्वङ्गागमत । यूयं भोक्तुम् आह्वयत ।

२१ अनन्तरं मूषास्येन मनुष्येण सार्द्धं वस्तुं सममन्यत, तदा

२२ स मूषां निजां सिप्पेरां कन्यां विवाहवामास । तत-
स्तया योषिता पुत्रे प्रसूते तस्य नाम गेर्बोम् (अत्र स्थाने
विदेहीति) कृतवान्, यतः स उक्तवान्, अहं विदेहे वि-
देही तिष्ठामि ।

२३ वज्रकाष्ठात् परं मिश्रीधराजस्य मृत्युर्बभूव, अपरं
इक्ष्वाकेनः वन्ताणां दासत्वकारणात् कातरोरिदं क्रन्द-
तस्य चकुः, तदा तेषां दासत्वकारणात् तत् कातरत्व-

२४ शब्द ईश्वरस्य समीपम् उपतप्तौ । तत ईश्वरस्योवासा-
नीश्वरं निब्रूय इवासीम् इक्ष्वाक्याकुम्भिः सार्द्धं

२५ स्वकृतपूर्वनिधनं कृत्वा इक्ष्वाकेष्वंघ्रं प्रति निरीक्ष्य
तान् अनुजयाह ।

१ तृतीयोऽध्यायः ।

१ प्रज्जितेस्तम्बे ममासमीप ईश्वर प्रकाशनं ० ममां प्रतीक्षर
कथन ११ ईश्वरेण साहं मूमाकपनघी

अपरं मूमा मिदियन्निवासिवाजकस्य निजश्वरुरस्य १
 यिष्टोमेघव्रजं चारयितुम् आरभत; एकदा स मेघव्रजं
 गृहीत्वा कान्तारस्थ पश्चात् होरेद्वन्मानानम् ईश्वरस्य
 पर्वतम् आजगाम, तदा स्तम्बमध्यस्थिताग्निशिखायाम् २
 ईश्वरस्य दूतस्तस्य सन्निधौ प्रत्यक्षोऽभवत्; तदानीं स
 दृष्ट्वा ददर्श, स्तम्बो वज्रिना प्रज्वलति, तथापि स्तम्बो न
 नश्यति । अतो मूमाः कथितवान् स्तम्बः कुतो न दह्यते ? ३
 अहमेकपार्श्वेन गत्वा महाश्वयं वीक्षिष्ये । पश्चात् स ४
 द्रष्टुम् एकपार्श्वेन याति, इति विलेख्य परमेश्वरः
 स्तम्बमध्यात् तमाह्वय जगाद, हे मूमा हे मूमा; ततः
 सोवदत्, एषोऽहम् उपतिष्ठामि । तदानीं स कथितवान्, ५
 त्वम् एतस्य स्थानस्य समीपं नागच्छ, तव पदाभ्याम् उपा-
 नहौ मोक्षय, त्वं यत्र स्थाने तिष्ठसि, सा मेध्या भूः सोपरम- ६
 पि कथयामास, तत्र पूर्वपुरुषाणाम् ईश्वरः, फलत इन्द्रा-
 होम ईश्वरः, इन्द्राक ईश्वरो, याकृव ईश्वरश्च, ततो मूमा
 ईश्वरं प्रति वीक्षितुं बिभ्यत्, मित्रास्यम् आचच्छाद ।

अनन्तरं परमेश्वरः कथयाञ्चकार, अहं मिश्वर- ०
 स्थितानां मित्राभोक्तानाम् अतिशयकेशं दृष्टवान्, कार्य-

- शासकैस्तेषां रोदनञ्च श्रुतवान्, तेषां यातनाश्च ज्ञात-
 ८ वान् । अतो मिस्त्रोणां करेभ्यस्तान् उद्धर्तुम् अस्मात्
 देशात् उत्तमं विस्तृतम् अर्थात् किनानीय हिन्तीय
 इमौरीय पिरिषीय हिन्वीय चिवूषीयाणां दुग्धमधु-
 ९ प्रवाहिदेशं तान् नेतुम् अवहूतवान् । पश्च, इस्त्रायेलो
 वंशानाम् आर्त्तस्त्रो मम कर्णगोचरीभूतः, यमुपद्रवं
 १० मिस्त्रोयास्तान् प्रति कुर्वन्ति, तदहं दृष्टवान् । अतइदा-
 नीम् आगच्छ, त्वामहं फिरौणः समीपं प्रेषयामि, त्वं
 मिसर्देशात् मम इस्त्रायेल्लोकान् वहिः करिष्यसि ।
 ११ ततो मूमा ईश्वराय कथितवान्, कोहम् यत्
 फिरौणः समीपं गत्वा मिसर्देशात् इस्त्रायेल्वंशं वहिः
 कर्तुं शक्नोमि ? तदा स कथितवान्, अहं तव सहायो
 १२ भविष्यामि, ततो मिसरो लोकनिवहं वहिरानीय
 यूयम् अस्मिन् गिरावोश्चरभजनं करिष्यथ, इति मम
 १३ तत्प्रेषणस्य लक्ष्यं भविष्यति । पश्चात् मूमा ईश्वराय
 कथयामास, पश्चाहं इस्त्रायेल्वंशानां समीपं गत्वा तान्
 इति वाचं वदामि, सुन्नाकं पूर्वपुरुषाणाम् ईश्वरो
 दुन्नाकं समीपं मां प्रेषितवान्, किन्तु तस्य किन्नामेति
 १४ चेत् ते पृच्छन्ति, तर्हि किमहं प्रतिवदिष्यामि ? तत
 ईश्वरो मृसामवदत्, अहं योस्मि, योस्मि, पुनः कथित-

वान्, इत्यायेस्वंशम् इति वद, स्वयम्भु युष्माकं समीपं
मां प्रेरितवान्। तत ईश्वरः पुन भूमीं वभाषे, तन् १५
इत्यायेस्वंशम् इति वक्ष्यसि, युष्माकं पूर्वपुरुषाणां
प्रभुं विहीवाः (परमेश्वरः) अर्थात् इमाहोम ईश्वर,
इसहाक ईश्वरो, याकूब ईश्वरो, युष्माकं समीपं मां
प्रेरितवान्, मम नामैतत्, एतच्च चिरकालं पुरुषानुसा-
रेण स्मरणाच्च भविष्यति। तं गत्वा इत्यायेस्वंशस्य प्रा- १६
चीनानां सभां कारयित्वा कथामिमां कथय, युष्माकं
पुरुषाणां प्रभुः परमेश्वरः अर्थात् इमाहोम इसहाको
याकूबेश्वरोमां दर्शनं दत्त्वा गदितवान्, अहं युष्मान्,
मिसर्देने युष्मान् प्रति कृतान् सकलान् व्यवहारांश्च
दृष्टवान्। अतोहं पूर्वोक्तवाक्यानुसारात् मिसरः क्रीडात् १७
युष्मान् वहिरानीय किनानीथानां हिप्पीथानां इमे-
रीथानां पिरिषीथानां हिब्बीथानां यिबूकीथानां
देहम् अर्थात् दुग्धमधुप्रवाहिदेहम् आनेष्यामि, तेन
ते तव कर्षां ओष्यन्ति। तदा त्वम् इत्यायेस्वंशस्य १८
प्राचीनाश्च मिसरो राज्ञः समीपं गत्वा कथामेतां
कथयिष्यथ, इमीषां प्रभुः परमेश्वरोऽस्माकं साक्षात्
अभवत्, अतो विनयेहं, अस्माकं प्रभुं परमेश्वरम् उद्दिश-
दोमं कर्तुम् इदानीं दिनत्रयमार्गं प्राग्वत् वस्तुम्

- १८ अस्मान् आदिब्रुतु। किन्त्वहं निश्चयं जानामि, मिस्री-
 थराजं प्रति पराक्रान्तहस्ते न प्रकाशिते स युष्मान् यातुं
 २० वारयिष्यति। ततो मिसरो मध्ये निजहस्तं विस्तार्य
 मया कृतास्त्र्यर्धकर्मणा तस्मिन् प्रहते स युष्मान् यातुम्
 २१ आदेक्ष्यति। अपरं मिस्रीणां साक्षात् यतान् जनान्
 प्राप्तदद्यान् करिष्यामि, तेन गमनकाले यूयं रिक्तकश
 २२ न चास्यथ। किन्तु सर्वं योषितः स्वस्वसमीपवासिनीनां
 योषितां समीपे स्वस्वगृहस्थानां प्रवासिनीनाञ्च समीपे
 सुवर्णपात्रं दुर्वर्णपात्रं वसनञ्च याचित्वा गृहीष्यन्ति;
 तान्यपि यूयं स्वस्वपुत्राणां स्वस्वकन्यानाञ्च गात्रेषु परि-
 २३ धापयिष्यथ। इत्वं मिस्रीयानां द्रव्याणि हरिष्यथ।

४ चतुर्थोऽध्यायः।

१ मसायष्टेः सप्तमं ६ तत्करक्य कुटिलं १० मूसा मनुमन-
 जोकारात् तेन साहं यातुं चारानो निबुक्तं १८ मिहि-
 चनो मूसा मनुमनं २१ फिरोकः सन्निधौ वक्तव्यवचः २४ मसा-
 सुतस्य स्वकरोदः २७ चारो नो मूसासाक्षात् करक्ये २८
 दसायेत्स्वमसन्निधिं मने करक्याप्रकाशनञ्च।

- १ अनन्तरं मूसाः प्रत्युवाच ते मां न प्रत्येव्यन्ति, मम
 कथायां न मनांसि च निधास्यन्ति, किन्तु ते वदिष्य-
 २ न्ति, परमेश्वरस्यां दर्शनं न दत्तवान्। तदानो परमे-
 ३ श्वरस्योपपन्नः, तव करे किं। ४ उक्तवान् यष्टिः। ततः स

उवाच, तां भूमौ निक्षिप । तेन तस्यां यस्यां भूमौ
निक्षिप्तायां साहि बभूव ; ततो मूमास्तस्य सम्मुखात्
पलायितः । तदा परमेश्वरो मूमां जगाद, करं प्रसार्य ४
तस्य पुच्छं धारय ; ततः स करं प्रसार्य पुच्छं धृतवान्
तदा स तस्य करे यष्टिर्बभूव । अत्राहं तेषां पूर्वपु- ५
षाणां प्रभुः परमेश्वर इव्राहीम इस्हाको याकूबश्चेश्वर
स्तव समीपे प्रकाशितोऽभवम्, इति ते सर्वे प्रत्येक्षन्ति ।

अपरं परमेश्वरः पुनस्तं जगाद, तव करं वक्षमि देहि ; ६
ततः स वक्षमि करं दत्त्वा वहिः कृतवान् तस्य करः
कुष्ठयुक्तो हिमवर्णो बभूव । पश्चात् स उदितवान् त्वं ७
पुनर्वक्षमि निजकरं निधेहि, ततस्तेन पुनर्वक्षमि
करं दत्त्वा वहिः कृतः, तेन तस्य करः तदन्यकरवत्
प्रकृतमांसो बभूव । ते यदि त्वां न प्रत्येक्षन्ति, ८
तत्र पूर्वीयलक्षाणि च न मनांसि निधास्यन्ति, तर्हि
द्वितीयचिह्नात् प्रत्येक्षन्ति । द्वाभ्यां चिह्नाभ्यामपि ९
यदि न प्रत्येक्षन्ति, तत्र कयायास्तु न मनो निधास्यन्ति,
तर्हि तटिन्याः किञ्चित् तोयमादाय शुष्कभूमौ पातय ;
तत्र त्वं तटिन्यां यत् तोयं तत् तोलयिष्यसि, ततः
शुष्कभूमौ शोणितं भविष्यति ।

अनन्तरं मूमाः परमेश्वरं वभाषे, हे मम प्रभो, एत- १०

- त्कासात् प्राक् वा निजदासस्य निकटे भवतः कथा-
 कथनात् परमपि नाहं वाक्पटुः, किन्तु धीरवक्ताहं
 ११ जडजिह्वास्मि। पश्चात् परमेश्वरस्य प्रत्युक्तवान् मनु-
 षाणां वदननिर्माता कः ? तथा मूकं वधिरं द्रष्टारं
 अन्धस्य को निर्दिमीते ? अहं परमेश्वरः किं तत् न
 १२ करोमि ? अत इदानीं याहि, तव वदने तिष्ठन्नहं वक्तव्यां
 १३ वाचं त्वां श्रित्तयिष्यामि । ततः स कथितवान्, हे मम
 १४ प्रभो, विनयेहं, तेन प्रेषणीयं तेन प्रेषयतु । ततो मूषां
 प्रति परमेश्वरस्य कोपे ज्वलिते स कथितवान्, त्वयो-
 हारोन् किं तव भ्राता न भवति ? सुवक्तृमौ तमहं
 जानामि, स त्वां साक्षात् कर्तुम् आगच्छति, त्वां पश्यन्
 १५ इष्टचिन्तो भविष्यति । त्वं तेन साङ्गं संलपिष्यसि, तस्य
 वदने वाक्यं दास्यसि, अहं तव वदने तस्य च वदने
 १६ तिष्ठन् करणोयं कर्म युवां श्रित्तयिष्यामि । स लोका-
 नां समीपे तव वाचं वदिष्यति, स तव वदनस्वरूपो
 १७ भविष्यति । त्वस्य तस्येश्वरस्वरूपो भविष्यति । अपरं त्वं
 स्वकरेण यष्टिं गृह्णन् तथैतानि चिह्नानि दर्शयिष्यसि ।
 १८ अगन्तारं मूषा निजश्वशुरस्य विभ्रासमीपं प्रत्या-
 गत्य सभाषे, विनयेहं, मिशरि खितानां भ्रातृणां
 समीपम् इदानीं व्याघुष्य गन्तुं, तेन यावत् जीवन्तः

सन्ति नवेति द्रष्टुं मां यातुम् अनुजानीहि ; ततः
 धिक्त्रा मूषामवदत् कुक्षं गच्छ । अपरं परमेश्वरो मि- १८
 दिधनि मूषे कथितवान्, ये जनास्मां हन्तुम् ऐच्छन्,
 ते सर्वेऽघियन्त, तस्मात् त्वं मिसरं व्याधुष्व गच्छ ।
 तदानीं मूषा निजजायां सुतौ च महर्भम् आरोह्य २०
 मिर्ध्वं व्यावृत्य गतवान्, अपरं स स्वकरेण ताम् ईश-
 रोयां वष्टिं जघाह ।

अपरं परमेश्वरो मूषां जघाह, त्वयि मिसरं पुन २१
 गर्भम् उद्यते तव करेणाह वान्यहुतानि कर्षाणि
 कर्षुं दत्तवान्, तानि विविध्य फिरोषः समक्षं ब्रुह ;
 किन्त्वहं तदन्तःकरं कठिनोकरिष्यामि, तेन स
 स्त्रोकान् न त्यज्यति । अपरं त्वं फिरोषे कथयिष्यसि, २२
 परमेश्वरः कथयति, इत्याद्येतद्वंशो मम सुतः अर्थात्
 मम ज्येष्ठपुत्ररूपः । अतोहं तुभ्यं कथयामि, मां सेवितुं २३
 मम पुत्रं परित्यज ; तेन यदि तं त्यक्तुं ऐच्छसि,
 तर्हि तव पुत्रम् अर्थात् तव ज्येष्ठपुत्रमहं हनिष्यामि ।

अनन्तरं मार्ग उत्तरशीलगेहे परमेश्वरस्तं दर्शनं २४
 दत्वा हन्तुम् उद्यतवान् । तदानीं पिप्पेरा तीक्ष्णस्त्रं २५
 गृहीत्वा निजपुत्रस्य त्वं हित्वा तां तस्य चरयस्य-
 धौ निधाय कथितवान्, त्वं निश्चितं मम प्रोक्षितपाती

२६ वरः । अगन्तारम् ईश्वरेण तस्मिन् स्थिते वा योषित्
त्वक्छेदकारणात् तस्यै कथितवान्, तं मम ज्ञोषित-
पाती वरोषि ।

२७ अगन्तारं परमेश्वरो हारोषं बभाषे, तं मूषा
वाचात् कर्तुं प्राग्वारं ब्रज । ततः स गत्वा ईश्वरस्य
२८ पर्वते तेन वाङ्मे निमित्ता तं बुभुक्षितवान् । तदानीं
मूषा निरूपितम् ईश्वरीयं सर्व्ववाक्यं तेनाज्ञापितं
सकलचिह्नश्च हारोषं ज्ञापयामास ।

२९ अगन्तारं मूषाहारोषौ गत्वा दृष्ट्वायेत्स्वं ब्रज प्राची-
३० नानां सर्वां कारयामासतुः, ततो मूषां प्रति कथिताः
परमेश्वरीया याः कथास्ताः हारोन् तेभ्यः कथयामास,
अपरं लोकानां दृष्टिगोचरे तानि सर्व्वलक्षाणि प्रका-
३१ शयामास । तेन लोकाः प्रतीतवन्तः, ततः परमेश्वर
दृष्ट्वायेत्स्वं निरीक्ष्य तेषां दुःखानि दृष्ट्वान्, इति
विज्ञाय ते तं प्रकम्प्य समाराधयामासुः ।

५ पञ्चमोऽध्यायः ।

१ दृष्ट्वाहारोषौः पितरौः समीपमगमं, तौ प्रति पितरौः कथनं
(१ लोकेषु ब्रजकर्षणं कारार्थं १० तेभ्यः पञ्चाकारानं ११
राजः समीपे कार्यशासकानां काङ्क्षितः १० दृष्ट्वाहारोषौ
प्रति सर्व्वलक्षणं ईश्वरं प्रति दृष्ट्वा निवेदयन् ।

१ ततो मूषाहारोषौ प्रविश्य पितरौ कथयामासतुः,

इत्यायेलः प्रभुः परमेश्वरः कथयति, प्रान्तरे मामुद्दिश्य
 महचरणार्थं मम लोकान् गन्तुम् अनुजानीहि । तदा २
 फिरौन् कथयामास, परमेश्वरः कः ? यत् तस्य कथां
 मामित्वा इत्यायेलो वंशं यातुम् आदेक्ष्यामि । माह पर-
 मेश्वरं परिचिनोमि नेत्यायेलो वंशञ्च यातुम् आदेक्ष्या- ३
 मि । तौ जगदतुः इथीयाणाम् ईश्वर आवां दर्शनं दत्त
 वान्, अत आवां विनयावहे, प्रभु परमेश्वरम् उद्दिश्य
 होतुं दिनचयपयं यातुम् अस्मान् प्रान्तरं यातुम् आ-
 दिष्ट, नो चेत्सास्मान् महामार्या चन्द्रहासेन च निपात- ४
 यिष्यति । ततो मिस्रियो राजा तान् जगाद, हे मूषाः
 हे हारोन्, युवां कार्यात् लोकान् कुतो निवारयथः ?
 युवां निजं निजं भारवहनं कर्षयतां । फिरौन् पुनर्वभा ५
 से, पश्यतं, एतस्मिन् देशे मनुष्या एते इदानीं बहवः, यु-
 वाञ्च तान् भारवहनकर्षणो निवर्त्तयितुम् इच्छथः ।

अपरं फिरौन् तस्मिन् दिने लोकानां कर्षकार- ६
 यित्वान् अथवान् आज्ञापयामास, यूयम् इष्टकादि
 निर्माणार्थं पूर्ववत् एतेभ्यः पल्लालान् मा दत्त, ते गत्वा ७
 स्वार्थं पल्लालान् संगृह्यन्तु । अपरं पुरा यतीष्टक- ८
 निर्माणभार आसीत्, इदानीं तं भारमर्पयत, तस्मात्
 न्यूनं मा काष्ठे, यतस्तेऽलसाः, अत उच्चैरवन्तः कथयन्ति,

८ ईश्वरमुद्दिश्य हेतुं अस्मान् यातुम् आज्ञापय । तस्मात्
तेषामुपरि पुनरधिककर्षणां भारमर्पयत; तेन ते
परि अमंकुर्वन्तोऽनर्थकवाक्यं मनांसि न निधास्यन्ति ।

१० अनन्तरं कार्यकारयितारोऽधिपतयश्च वह्निर्गत्वा
तेभ्योऽकथयन् फिरोन् इमां कथां कथयति, अहं युष्मभ्यं

११ पुनः पलालान् न प्रदास्यामि । यूयं यत्र प्राप्नुय, तत्रैव
पलालान् संगृहीत; किन्तु दुष्पाकं कार्यं किञ्चिदपि

१२ न्यूनं न भविष्यति । ततो लोकाः पलालानां विनिमयेन

१३ नालान् संगृहीतुं कृत्स्नं मिमर्द्वं बभ्रमुः । ततः कार्य-
कारयितारः क्षिप्रं कर्त्तुं कथयामासुः, पलालप्राप्ति-
काले यूयं यथा कर्माणि कृतवन्तः, इदानीमपि देव
मिकानि निरूपितानि कर्माणि तथा सम्पूर्णानि कुरुत ।

१४ इत्याद्येस्त्वन्धोपरि यान् कार्यकारयितृन् फिरोणो-
ऽधिपतयोऽस्थापयन्, तेपि प्रवृत्ता अभवन्, इमां कथां
पृष्ट्वा अभवन्, यूयं पूर्ववत् इष्टकनिर्माणस्य निरूपि-
तानि कार्याणि कुतोऽहरहः सम्पूर्णानि न कारयथ ?

१५ ततः इत्याद्येलो वंशीयाधिपतय आगत्य फिरोणः
समीपे प्रोक्षैरुवन्तो निवेदयामासुः, कुतस्त्वं निज-

१६ दाभेयैः मार्तुं एतादृक् व्यहरसि ? तव दाभेभ्यः कोपि
पलालान् न ददाति, तथापि ते कथयन्ति इष्टकानि

निर्मातेति ; अपरं तव दासेषाः प्रहता भवन्ति, किन्तु
 तव लोकानां देवाः । ततः स कथयामास, धूम्रमलसा १०
 धूम्रमलसा इति हेतोर्वदथ, परमेश्वरम् उद्दिश्य होतुम्
 अस्मान् यातुम् आज्ञापय । इदानीं गच्छत, कथांश्चि १०
 कुरुत, युष्मभ्यं पलाशा न दास्यन्ते ; तथापि युष्माभि-
 रितृकानां सम्पूर्णसंख्या दातव्या । तेन युष्माकं दैवमिक- १८
 निरूपितेष्टकानां किञ्चिदपि न्यूनत्वं न भविष्यति,
 इति तेन कथिते दस्त्राद्येसो वंशानाम् अधिपतयो
 ददृशुः, वर्धमतीव दुर्दशायाम् जपताम् ।

अनन्तरं ते फिरौषः समीपात् निर्गत्य पथि स्त्र २०
 सम्मुखे मूषां हारोच्च साक्षात् चक्रुः । तदानीं ते ताभ्यां २१
 कथयामासुः, परमेश्वरो युवां प्रति निरीक्ष्य विचारयत,
 यतो युवां फिरौषः तस्य दासानाञ्च समक्षम् अस्मान्
 दुर्गन्धरूपान् कृत्वा हन्तुं तेषां करेषु चन्द्रहासान्
 दत्तवन्तौ । ततो मूषाः, परमेश्वरस्य समीपं परावृत्त्य २२
 कृत्वा तस्यै कथयामासुः, ये प्रभो, त्वमेतेषां लोकानां
 कुतोऽमङ्गलम् अकार्षीः । माञ्च कुतः प्रहितवान् । यदा-
 रभ्य तव गत्या फिरौषः समीपे कथयितुम् आगच्छं, २३
 तदारभ्य स एतेषां लोकानाम् अमङ्गलं करोति, त्वन्नु
 निजलोकानां कमण्डुहारं न कृतवान् ।

६ पद्योऽध्यायः ।

१ वृषासमीप ईश्वरस्य पुनः प्रतिज्ञानं १० चिरोक्तः वहीवे
वृषाप्रेरणं १४ कवेन मिलिवेनो वंशवेणी १६ खेवेवैव-
वेणी १८ वृषा प्रति परमेस्वराया ।

- १ अन्तरं परमेश्वरो मूषामवदत्, अहं किरोक्षं प्रात
यत्करिष्यामि तत्त्वम् इदानीमेव ब्रह्मसि, स देवैश्च
प्रकाशं लोकान् यातुम् अनुज्ञास्यति, देवैश्च प्रकाशं
- २ निजदेवात् तान् दूरीकरिष्यति । ईश्वरो मूषा सार्द्धम्
- ३ आस्य पुनः कथयामास, अहं विदेवाः, अहं इमा-
हीम इन्द्राको व्याकूयस्य समीपे विदेवानाया न
विख्याय सर्वप्रक्रिमान् ईश्वरनाया विख्यातोऽभवत् ।
- ४ अपरं किनान्देष्टुम् अर्थात् तेषां प्रवासीयदेष्टुम् अहं
- ५ तेषां दास्यामि, तैः सार्द्धम् इतं निश्चयं निर्णीतवान् ।
इदानीं मिसीयानां समीपे दास्ये निधुक्तानाम् इत्याद्ये-
लो वंशानां कातर्यैः किं भुत्वा निजं तं निश्चयं स्मृतवान् ।
- ६ अत इत्याद्ये लो वंशं कद्, परमेश्वरोहं, मिसीयानां भार-
वहनात् युष्मान् उद्धारिष्यामि, दास्याच्च युष्मान् मोच-
यिष्यामि; अपरं विसीर्षदीर्घां महादस्येन च युष्मान्
- ७ उद्धारिष्यामि । अहं युष्मान् निजजगोक्त्य युष्माकमीश-
रो भविष्यामि, तनाहं मिसीयाणां भारवहनात् युष्माकं
८ वहिष्कर्ता प्रभुः परमेश्वर इति आस्यथ । इमाहीमे

इस्हाके याकूमे च यं देशं दातुमहम् अङ्गीकृतवान्, तं
देशं युष्मान् नीत्वा युष्मभ्यम् अधिकारं दास्यामि;
यतोऽहमेव परमेश्वरः । अनन्तरं मूसा इस्त्रायेलो वंशं
तदनुसारेण भाषितवान्, किन्तु ते मनादुःखकर्ठिन-
दास्यकारणात् मूसः कथायां मनांसि न निदधिरे ।

अनन्तरं परमेश्वरो मूमे कथितवान्, त्वं गत्वा १०
मिसरो राजानं फिरौणं वद, त्वम् इस्त्रायेलो वंशं
निजदेशात् विवृज । ततो मूसाः परमेश्वराय कथया- ११
मास, पश्य, इस्त्रायेलवंशा मम कथायां न मनांसि
विदधिरे ; तदाले ममाव्यक्तवाचो वाचं फिरौण कथं १२
श्रोष्यति । तदा परमेश्वरो मूसां चारोणस्य जगाद,
अपरम् इस्त्रायेलो वंशं मिसर्देशात् वहिष्कृतुं मिसरो १३
भूपत्य फिरौणः समीप इस्त्रायेलः समीपे च कथयितुम्
तावाज्ञापयामास ।

एते लोकाः स्वस्वपितृवंशानां मुख्याः । इस्त्रायेलो १४
ज्येष्ठसुतो रुत्रेन तस्य सुतो हनोकः पञ्च द्विषोन् कर्भिः
एते रुत्रेणो वंशाः ।

त्रिभिथोनः सुता यिमूयेल् यामोन आहद् या- १५
खोन मोहर् किनानीयजायायाः सुतः शैलः इमे
त्रिभिथोनो वंशाः ।

- १६ वंशानुसारतो स्त्रिविंशस्य नामानि । गेर्शान् कि-
 हात् मिरारिः । स्त्रिवेर्वयः सप्तत्रिंशधिकशतं वत्सरा
 १७ आमन् । वंशानुसारतो गेर्शानः सुतानां नामानि
 १८ स्त्रिवेनिः त्रिमिथिः । किहातः सुताः अश्वम् यिषहर
 द्वित्राण् उषीयेल् तस्य किहातस्त्रयस्त्रिंशदधिकशतं
 १९ वत्सरा वय आसीत् । मिरारिः सुतौ महलि मूशिः
 २० इमे पुरुषानुसारात् स्त्रिवे वैशौ । अपरम् अश्वम्
 स्वपितृश्वमरि योकेवदि समूढायां सा नारी तस्मात्
 हारोणं मूमाश्च प्रसुषुवे, तस्याश्चम आयुः सप्तत्रिंशदधि-
 २१ काः शतवत्सरा आमन् । यिषहरः सुताः कोरहा नेफग्
 २२ मित्रिश्च उषीयेल् सुतोमीशायिल् इलीषाफन् सिफिश्च ।
 २३ हरिणम् अमीनादवः सुतां महशोनो भगिनीं इलीशे-
 वाम् उदवाह ; ततः सा स्त्री तदर्थं नादवम् अबोह्म
 २४ इलियासरम् ईथामरश्च प्रसुषुवे । कोरहस्य सुता अमीर्
 २५ इल्कागा अबीयसफ् एते कोरहस्य वंशाः । अपरं
 हारोणः सुत इलियासर पुटोयेल् कन्याम् उदवाह,
 सा तदर्थं पीनिहमं प्रसुषुवे ; एते स्त्रियपूर्वपुरुषाणां
 २६ मध्ये वंशानुसारतो मुख्या आमन् । मिसर्देशात् सैन्यैः
 सार्द्धम् इस्त्रायेलो वंशम् आनयतम्, इत्याज्ञां परमेश्वरे
 २७ यौ प्रति कृतवान्, तावेतौ हरिणम् मूमा । अपरं यौ

मिर्षदशात् दृष्टायेत्येवं प्रेरयितुं फिरौषं समादि-
ष्टवन्तौ, इतो तौ मूषाचारौ ।

अपरं यदा परमेश्वरो मिर्षदेष्टे मूषामवदत्, तदा- २८
इमां कथां जनाद्, परमेश्वरोऽहं तुभ्यं यत् कथं- २९
यामि, तत् मिश्रीयराजं फिरौषं वद । ततो मूषाः ३०
परमेश्वरस्य समक्षं कथितवान्, अथान्वानहं मम कथां
फिरौण् कथं आस्यति ।

● चतुर्थाध्यायः ।

१ फिरौषः समीपं यातुं परमेश्वरस्य दृष्टाद्यापनं ८ वहेः
पर्यन्तकथनं १४ फिरौषं प्रति पुनर्दृष्टाप्रेरणं १९ जलस्य
प्रोचिन्नमवचनम् ।

अपरं परमेश्वरो मूषां जनाद्, पश्य त्वामहं १
फिरौषः समीपमर्दश्वरस्यैव निघुक्तवान्, तव भ्राता
हारौण् त्वत्प्रचारको भविष्यति । अहं तां वां कथां २
आज्ञापयामि, तां शृण्वी त्वं कथयिष्यसि; तव भ्राता
हारौण् दृष्टायेत्येव वचनं देशात् प्रेरयितुं फिरौषे कथ-
यिष्यति । किन्त्वहं फिरौषो हृदयं कठिनीकरि- ३
यामि, मिर्षदेष्टे बाहुस्येन मम चिह्नम् आस्यत्येकस्य च
करिष्यामि; तथापि फिरौण् बुद्ध्याकं वाचि न मनो
निधास्यति । अतोऽहं मिर्षदेष्टं प्रति इदं प्रसार्य ४
महादृष्टेन मिसरः स्वैवेत्यम अर्थात् निजलोकान्

- ५ इत्याद्येत्वं वृत्तिः करिष्यामि । मित्रोद्यान् प्रति
स्वकरं प्रसार्य तेषां मध्याद् इत्याद्येत्वं मया वहि-
६ रानीते परमेश्वरोद्भवेति ते ज्ञास्यन्ति । ततो मूसा-
हारोणौ परमेश्वरोद्याज्ञानुसारात् कर्म कृतवन्तौ ।
७ फिरौणः सार्द्धं कथाकथनकाले मूसा अग्नीतिवत्सरा
हारोणस्त्यग्नीतिवत्सरा वय आसीत् ।
८ अपरं परमेश्वरो मूसाहारोणौ जगाद, युवां किञ्चन
९ लज्ज दर्शयतम्, इति वाचं यदि फिरौन् युवां गदति,
तर्हि हारोणं वदिष्यसि, त्वं यष्टिमादाय फिरौणः
१० सम्मुखे निक्षिप; तदा सा यष्टिः सर्पा भविष्यति । तदा
मूसाहारोणौ फिरौणः समीपं गत्वा परमेश्वरस्याज्ञानु-
सारात् कर्म कृतवन्तौ; अपरं फिरौणस्तस्य दासानाञ्च .
११ सम्मुखे हारोणः यक्षां निक्षिप्त्वा सा सर्पा बभूव । तदा
फिरौन् निजान् विदुषो गुणिन्याहुतवान्; ततो
मित्रीया मायाविलोका निजमायया तथैव चक्रुः ।
१२ फलतस्ते स्त्रां स्त्रां यष्टिं निक्षिपुः, तास्य सर्पा भुजगा
१३ बभूवुः; किन्तु हारोणो यष्टिं स्त्रेणां यष्टौ र्जयास । तेन
फिरौणो हृदये कठिनोभूते परमेश्वरो यथा कथित-
वान्, तदनुसारेण सतयोः कथायां न मनो निदधे ।
१४ अनन्तरं परमेश्वरो मूसां जगाद, फिरौणो हृदयं

कठिनम् अभवत्, तेन स शोकान् पातुं नादिव्रति ।
 अतस्त्वं प्रातः क्षिरौघः समीपं याहि, पशु, तस्मिन् १५
 तोयसमीपं गते तस्मागमनपर्यन्तं त्वं तटिनीतोरे
 तिष्ठ, या च दृष्टिः सर्वोऽभवत्, तामपि करेण गृह्णाथ ।
 क्षिरौघे कथय, प्रान्तरे माम् आराधयितुं मम शोकान् १६
 त्वं यातुम् अनुजानीहि, इन्मिषां प्रभुः परमेश्वर एतां
 कथां कथयितुं तव समीपं मां प्रेषितवान्, किन्तु
 पशु, त्वम् अस्मां कथायां मनो न निधत्तवान् । परमे- १७
 श्वर इत्थं कथयति, पश्याहं स्वकरस्त्वया यस्या तटिनी-
 तोयं प्रहरिष्यामि, तदा तटिनीतोयं घोषितं भवि-
 व्यति । तटिन्याश्च ये मत्स्याः सन्ति, तेपि मरिष्यन्ति, १८
 तटिनी च दुर्गन्धा भविष्यन्ति, ततो मिस्रीया शोका
 तटिनीतोयं पातुं विरजिष्यन्ति, तेनाहमेव परमेश्वर
 इति त्वं ज्ञास्यसि ।

अनन्तरं परमेश्वरो मूषां कभाघे, हारोषे कथामेतां १९
 कथय, त्वं निजर्थाहं गृहीत्वा मिस्रदेशस्य तोयोपरि
 अर्थात् तस्य श्रोतकटिनीशरोवरान्वजस्राग्रयानाम्
 उपरि निजकरं प्रसारय, तेन ते घोषितानि भवि-
 व्यन्ति, मिस्रदेशस्य सर्वे च काष्ठमय प्रहारमय पात्रेषु
 च घोषितं भविष्यति । तदानीं मूषाहारोषो परमेश्व- २०

राज्ञया तादृशं कृतवन्तौ ; फलतो यद्विमादाय
 फिरौष साक्ष दास्यामासु समुखे तटिन्या सोमोपरि
 प्रवृत्तवन्तौ, तेन तटिन्याः सर्वतोयं बोधितं बभूव ।
 ११ तटिन्याः सर्वमिनेषु मृतेषु तटिनी दुर्गन्धा बभूव च ;
 तेन मिच्छीया साटितीतोयं पातुं न श्रेयः, सर्वमिष-
 १२ र्देवस्य रत्नोभूतः । तदाणो मिच्छीया मायाविलोकासु
 निजमायया तादृशं चक्रुः, तेन फिरौषो हृदये कठिनी-
 भूते र्देवरीषवचनानुसारात् स तयोः कथार्या न मनो
 १३ निदधे । पश्चात् फिरौण् पराष्टय निजगोचं जगाम,
 १४ तथापि न मनो निदधे । किन्तु सर्वे मिच्छीयलोका-
 साटिनीतोयं पातुम् अशक्नुवन्तः पेतोयार्थं तटिनी-
 चतुर्दिशु चक्रुः ।

८ अध्यायः ।

१ मण्डूककथनं ८ सूत्राः समोपे फिरौषो विवेकं १६ बुद्धितो
 युक्ताभवनं तेन मायाविना पराक्षितम् २० मण्डूककथनं
 २५ फिरौषो मन्त्रः काठिन्यम् ।

१ परमेश्वरस्य तटिन्वाधात्तात् परं सप्तसु दिनेषु
 समाप्तेषु परमेश्वरो मूषां मदितवान्, तं फिरौषः
 समोपं गत्वा तस्मै कथामिमां कथय, परमेश्वरः कथा-
 मिमां कथयति, मां सेवितुं मदीयलोकान् यातुम्
 २ अनुजानीहि । यदि यातुं नादेक्षसि, तर्हि मण्डूकैः

तव सर्वप्रदेशान् नाग्रयिष्यामि । तटिन्यां बभ्रुमण्डूकान् १
 उत्पादयिष्यामि ; ततः सर्वे ते मण्डूका उत्थाय तव गृहं
 ब्रजनगेहं ब्रजनीयन्त तव दासानां गेहान् तव लोकानां
 गेहान् तव चूर्णां तव गोधूमचूर्णनपाजश्च प्रवेक्ष्यन्ति ।
 ततोपरि तव लोकानां दासानाञ्चोपरि आरोह्यन्ति । ४
 ततः परमेश्वरो मूषां जगाद, हारोणे कथय, त्वं स्त्रीत- ५
 सां तटिनोर्नां जलाधाराणाञ्चोपरि वष्टिविशिष्टहस्तं
 प्रसारय, मिसर्देशोपरि मण्डूकान् आगमय । ततो हा- ६
 रोणा मिसर्देशीयानां सर्वतोयानाम् उपरि करे प्रसा-
 रिते मण्डूका उत्थाय मिसर्देशं ध्यानश्रिते । तदानीं माया- ७
 विनोपि तथा कृत्वा मिसर्देशोपरि मण्डूकान् आनयन् ।
 .. अनन्तरं फिरौन् मूषां हारोणश्चाकृष्य वभाषे, ८
 मत्तो मम लोकेभ्यश्च मण्डूकान् इमान् दूरयितुं
 परमेश्वरं प्रार्थयेथां ; ततोऽहं परमेश्वरम् उद्दिश्य
 हेतुं लोकान् यातुम् आदेक्ष्यामि । तदा मूषाः ९
 फिरौषे कथयामास, मण्डूका यथा त्वत्पक्षव
 गृहाश्च दूरी भवन्ति, केवलं तटिन्यां तिष्ठन्तीति, तव
 तदीयदासेयानां लोकानाश्च हते परमेश्वरस्य समीपे
 कदा प्रार्थयिष्ये । तत् माम् अनुगृह्य वद । स कथित- १०
 वान, श्वः करिष्यसि ; तदा भाषितवान् अस्माकं प्रभो

परमेश्वरस्य समः कोपि नास्तीति त्वं यथा जानासि
 ११ तदर्थं तव वाक्यानुसारादेव भवतु । मण्डूकाक्षतक्षत्र
 गृहात् दासेभ्यो लोकेभ्यश्च दूरीभ्यश्च केवलतटिन्यां
 १२ स्थास्यन्ति । ततो मूसादाष्टौ फिरौणः समीपात् वहि-
 र्गतवन्तौ, पश्चात् मूसाः फिरौणो विरुद्धम् उत्पन्नागां
 १३ मण्डूकानां निवारणार्थम् ईश्वरं प्रार्थयामासे । ततः
 परमेश्वरेण मूसा प्रार्थनायां साधितायां फिरौणो गृहे
 १४ यामे सेवे च सर्वे मण्डूका अविद्यन्त । ततो लोकेः
 १५ संगृह्य तेषु रात्रीकृतेषु, देवे दुर्गन्धो बभूव । किन्तु
 फिरौन् विषदो निवृत्तिं निरीक्ष्य पुनरपि स्वान्तः-
 करणं कठिनोक्त्या परमेश्वरीयवाक्यानुसारात् तयोः
 कथायां न मनो निदधे ।

१६ तस्मात् परमेश्वरो मूसां जगाद, हारोणे कथय,
 सर्वस्मिन् मिस्रदेशे यथा यूका भवन्ति, तदर्थं त्वं निज-
 १७ यष्टिं उत्पाप्य भूमे धूर्त्सिं प्रहर । ततस्तौ तादृशं चक्रुः
 फलतो हारोन् निजयष्टिविघ्नितं करम् उत्पाप्य भूमे
 धूर्त्सिं प्रहृतवान् ; तदा मानुषेषु पशूषु च यूका अभ-
 १८ वन् मिस्रदेशस्य सर्वा धूर्त्स्य यूका अभवन् । तदानीं
 मायाविनो निजमायया तथा कृत्वा यूका उत्पादयितुं
 यतितवन्तः ; किन्तु किमपि न श्रेयः । मानुषेषु पशूषु

च यूकास्तु जातास्तु, तौ फिरौषे कथयामासतुः, कथौ १८
इम् ईश्वरस्याङ्गुलिहृतं ; तथापि फिरौन् अन्तःकरणं
कठिनीकृत्य परमेश्वरस्य वाक्यानुसारात् तयोः कथायां
न मनो निदधे ।

अनन्तरं परमेश्वरो मूर्मा अगाद, तं प्राचूषयत् २०
उत्थाय फिरौषः सन्मुखे तिष्ठ ; पश्य, तस्मिन् तोष-
यमीपम् आगते तस्यै कथामिमां कथय, परमेश्वरः
कथयति, मां सेवितुं मम लोकान् यातुम् आदिश ।
किन्तु यदि मम लोकान् यातुं नाज्ञापयिष्यसि, तर्हि २१
त्वां तव दासेयान् लोकान् गृह्णांश्च मञ्जकानहं प्रेषयि-
ष्यामि, तैर्मिस्त्रीणां गृहाद्यामाश्च परिपूरयिष्यन्ते ।
किन्तु अगतो मध्ये केवलोहं परमेश्वरः, इति त्वां २२
ज्ञापयितुं तस्मिन् दिने मम लोकानां निवासिनां
गोत्रनग्देष्टुं पृथक् करिष्यामि, तत्क्षानं मञ्जकसेवो
न यास्यति । अहं श्वः स्त्रीयलोकानां युष्माकश्च भेदं २३
करिष्यामि, श्व इदं चिह्नञ्च भविष्यति । पश्चात् परमे- २४
श्वरः तथैव कृतवान्, तेन फिरौष सस्य दास्यमाश्च
गृहेषु कस्तूरमिष्यदेष्टे च गृहत् मञ्जकनिवह आगतः,
तेन देवो विनष्टुम् आरभत ।

तदानीं फिरौन् मूर्मा हरिणस्याङ्गुलि कथयामास, २५

- युवां गत्वा देवस्य मध्ये युवयोरीश्वरम् उद्दिश्य जुहुतम् ।
 २६ ततो मूसा जगाद, तद् भावयो न कुतः, यतोऽस्माकं
 प्रभुं परमेश्वरम् उद्दिश्य मिच्छिषां धृष्यवस्तुना होतव्यम्,
 इदानीं मिच्छिषां धृष्यवस्तुना तेषां समक्षं ह्यते, श्लोकाः
 २७ किमस्मान्पाषाणान्निक्षिप्य न मारयिष्यन्ति । तस्माद्
 वयं दिनचर्यपथं प्रान्तरं गत्वा निजप्रभोः परमेश्वरस्य
 आज्ञा भविष्यति, तदनुसारेण तमुद्दिश्य होष्यामः ।
 २८ पश्चात् फिरौन् कथयामास, युष्मानहं यातुम् आज्ञा-
 पयामि, यथं प्रान्तरं गत्वा निजप्रभुं परमेश्वरम् उद्दिश्य
 जुहुतः, किन्तु बहुदूरं मा गच्छत, मर्त्यस्य प्रार्थये-
 २९ याम् । तदानीं मूसा वभाषे, पश्य, त्वत्त स्त्वं दासानां
 श्लोकानाञ्च समीपात् यः सर्वान् मन्त्रकान् द्रवयितुं
 तत्र समीपात् प्रयाय प्रार्थयामेतां देश्वरसन्निधौ करि-
 ष्यामि, किन्तु परमेश्वरम् उद्दिश्य होतुं श्लोकान्
 ३० प्रस्थापयितुं फिरौन् पुनरपि न वक्ष्यतु । ततो मूसाः
 फिरौणः समीपाद् वह्निर्गत्वा परमेश्वरं प्रार्थितवान् ।
 ३१ तदा परमेश्वरो मूसाप्रार्थनानुसारेण फिरौणं स्वस्य
 श्लोकेभ्यो दासेभ्यश्च सर्वमन्त्रकनिवहान् द्रवयामास,
 ३२ तेषामेकोपि त्रेषो नातिष्ठत् । तदानीं फिरौन् स्त्राजः-
 करणं कठिनोद्धृत्य श्लोकान् गन्तुं न्यवारयत् ।

८ नवमीध्यायः ।

१ मारोकचनं ८ मानुषाणां पशूनाञ्च विस्फोटककचनं १९
त्रिजावर्षकचनं २२ त्रिजाष्टद्विभवनं १० वृषाः समीपे
फिरौषो निवेदनं तस्य भगवः काङ्क्षन्त्यः ।

अनन्तरं परमेश्वरो मूषां भाषितवान्, मं फिरौणः १
सन्निधिं गत्वा तं ब्रूहि, इच्छीणां प्रभुः परमेश्वर इति २
कथयति, मां सेवितुं त्वं मम लोकान् यातुम् आदिश्व ।
किन्तु यदि यातुं आदेशुम् असंमन्य, इदानीं बाध- ३
को भवसि, तर्हि तव चेन्नस्य इत्यगर्हभमहाङ्गगो-
मेषादिपशूनाम् उपरि परमेश्वरो हस्तं प्रसारयि-
ष्यति, तेन तेषां मध्येऽतीव महामारी भविष्यति ।
किन्तु परमेश्वर इच्छायेस्त्वङ्मानां पशूभ्यो मिच्छिणां ४
पशूनां भेदं करिष्यति; तत इच्छायेस्त्वङ्मानां कोऽपि
पशु न मरिष्यति । परमेश्वरः समयं निरूप्य कथित- ५
वान्, अहं श्चो देवे कर्षेतत् करिष्यामि । परेऽहनि ६
परमेश्वरेण तथैव कृते मिच्छिणां सर्वे पञ्चवो मृताः,
किन्त्विच्छायेस्त्वङ्मस्य पशूनाम् एकोऽपि न मृतः ।
तदानीं फिरौण् लोकं प्रक्षिप्य इच्छायेस्त्वङ्मस्य पशूरे- ७
कोऽपि न मृत इति दृष्टवान्, तथापि फिरौषोऽन्तः-
करणे कठिने सति स लोकान् यातुं न्यवारयत् ।

- ८ अपरं परमेश्वरो मूसाक्षरोषौ जगाद, युवां मुष्टिं
 पूरयित्वा चुष्ट्या भस्म गृहीतं, ततो मूसाः फिरौणः
 ९ समक्षं तद् आकाशं प्रति विकिरतु । तेन मिषर्देत्रो-
 परि धूलि भविष्यति, मिसरः सर्वमनुव्याणां पशूनाञ्च
 १० गात्रेषु क्षतयुक्तविस्फोटका भविष्यन्ति । तदानीं तौ
 चुष्ट्या भस्म गृहीत्वा फिरौणः संमुखे स्थितवन्तौ ;
 ततो मूसा गगणं प्रति तद् विकीर्णवान्, तदा सर्वे
 मनुव्याणां पशूनाञ्च गात्रेषु क्षतयुक्तविस्फोटका बभूवुः ।
 ११ तदानीं सर्वेषां मिस्त्रिणां मायाविस्फोकानाञ्च गात्रेषु
 विस्फोटकेषु जातेषु तत्क्षते मायाकिनो मूसाः समक्ष-
 १२ मपि स्थातुं न श्रेकुः । ततः परमेश्वरः फिरौणे मनः
 कठिनी क्षतवान्, ततः स मूसाद्वारा कथितस्य पर-
 मेश्वरीयवाक्यस्यानुसारात् तयोः कथायां न मनो
 निदधे ।
 १३ अनन्तरं परमेश्वरो मूसां गदितवान्, त्वंप्रत्युष
 उत्थाय फिरौणः समुखे तिष्ठन् तस्मै कथामेतां कथय,
 इज्रीणां प्रभुः परमेश्वरः कथयति, मां सेवितुं त्वं मम
 १४ लोकान् यातुं आज्ञापय । नो चेत् इदानीमहं तवान्तः-
 करणोपरि तव दासानां लोकानाञ्चोपरि सर्वथा
 महामारीं प्रेषयिष्यामि, तेन सर्वजगति मम ससः

कोपि नास्तीति त्वं श्लाघसि । इदानीमहं निजकरं १५
 प्रसार्य महामार्ग्यां त्वां तव मानुषांश्च प्रहरिष्यामि, तेन
 त्वं पृथिव्या उपविश्यो भविष्यसि । अहं त्वद्वारा परा- १६
 क्रमेण दर्शयितुं सर्वपृथिव्यां निजनाम प्रकाशयितुंश्च
 त्वां स्थापितवान् । किन्तु त्वम् इदानीमपि मम लोकान् १७
 धातुं निषिध्य निजदर्पेण प्रकाशयसि । पश्य, मम मिस- १८
 र्देशे तादृशीं महात्रिसाष्टष्टिम् अहं कारयिष्यामि,
 मिसरो निर्माणकाखात् अद्यपर्यन्तं तादृशी कदापि
 नाभवत् । इदानीं लोकान् प्रहित्य क्षेत्रे तव पद्मादयो १९
 ये ये सन्ति, तान् संगृह्णाण, यतो यो मनुजो यस्य
 पश्यः क्षेत्रे स्थास्यति, स गेहानीतो न भविष्यति, तेषा-
 म् उपरि त्रिसाष्टष्टौ सत्यां ते प्राधान्यं त्यज्यन्ति । तदा २०
 फिरौखो दासानां मध्ये ये केचित् परमेश्वरीयकृत्या
 विभुस्तैः त्वर्षे निजान् दासान् पश्यन्त्य गृहम् आनिन्युः ।
 ये च केचित् परमेश्वरस्य वाक्त्रो मन्त्रांसि न निदधिरं, २१
 ते निजान् दासान् पश्यन्त्य क्षेत्रे तत्त्यजुः ।

अनन्तरं परमेश्वरो मूषामवदत्, त्वं गगनं प्रति २२
 स्वकरं प्रसारय, तेन मिसर्देशस्य सर्वेषां मनुजपश्य-
 क्षेत्रसदृशानां सर्वेषाम् उपरि त्रिसाष्टष्टि भविष्यति ।
 ततो मूषा निजयस्यां गगनं प्रति प्रसारितायां पर- २३

मेश्वरो मेषगर्जनं त्रिलाहृष्टिश्च चकार, विद्युश्च भूम्यु-
परि वेगेन जगाम, इत्थं परमेश्वरो मिसर्देन्ने त्रिला-
२० हृष्टिं चकार। ततः त्रिलामिश्रिताग्रिहृष्टौ सत्यां
अतोवायवनीया बभूव, इदुन्नी त्रिलाहृष्टि मिसर्देन्ने
२१ तस्य स्थापनम् आरभ्य कदापि नाभवत् । तेन सर्व-
मिसर्देन्नेस्य क्षेत्रस्या मनुजाः पञ्चवस्य सर्वे त्रिलामि-
र्देन्नाः, क्षेत्रस्य सर्वेष्ट्यानि त्रिलाहृष्टे गृहानि क्षेत्रस्य
२२ सर्वे पादपा भग्नाः। किन्त्वित्यायेस्त्वंग्रस्य वायव्याने
गोश्वनप्रदेन्ने त्रिलाहृष्टि नाभवत्।

२३ ततः फिरौन् लोकं प्रहित्य मूषां हारोणश्चाकूय
बभावे, अहम् एककलम् इदं पापं कृतवान्, परमेश्वरस्तु
२४ प्रकृतएव, किन्त्वहं मदीयलोकाश्च दुष्कर्त्तनः। धीरः
मेषगर्जनं त्रिलाहृष्टिश्च यथा पुनरधिकं न जायते,
तदर्थं युवां परमेश्वरं प्रति प्रार्थयेथाम्, यतो यदभूत्,
तदेव प्रचुरं; ततोहं युष्मान् आतुम् आदेष्टामि,
२५ युष्माकं पुनर्विलम्बो न भविष्यति। मूषाः तमवदत् अहं
इदानीमेव गत्वा परमेश्वरं प्रति करौ प्रसारयिष्यामि,
तेन मेषगर्जनं निवर्त्तनीयते, त्रिलाहृष्टिः पुनर्न भवि-
ष्यति इष्टिवीचं परमेश्वरस्तेति च त्वं ज्ञात्वासि ।
२६ किन्तु त्वं तव दायाश्च धूर्त्वं इदानीमपि परमेश्व-

रात् प्रभोः न विभीष्य, इत्यहं जानामि । अतस्मा ११
 यवाश्च सर्वे विनष्टाः, यतो यवाः कनिष्ठयुक्ताः अतस्माः
 ब्रह्मयुक्ता आसन् । किन्तु गोधूमा जमराश्च बाह्यात् १२
 न नष्टाः । पश्चात् फिरौणः समीपात् जमरात् वह्नि- १३
 र्गत्वा परमेश्वरं प्रति करौ प्रसारितवान् ; ततो मेघ-
 गर्जनं त्रिस्राष्ट्रिंश निवृत्तौ भूमौ पुनर्नष्टिर्बभूव ।
 तदानीं दृष्टिर्त्रिस्राष्ट्रिमेघगर्जनानां निवृत्तिं विलोक्य १४
 फिरौण पुनः पापं कृतवान्, स तस्य दासानां मनांसि
 कठिनाणि चक्रुः । फिरौणन्तःकरणे कठिने सति १५
 मूषीकस्य परमेश्वरस्य वाक्यानुसारात् स इत्याद्येतोवंशं
 यातुं न्यवारयत् ।

१० इत्यनेन अध्यायः ।

१ सूक्तकोट कथनं ७ फिरौणं प्रति दासानां कथनं ११ सूक्त-
 कोटग्रन्थं १२ दूरां प्रति फिरौणो निवेदनं १३ मेघ-
 कारककथनं १४ दूरां प्रति फिरौणः शेषकथनम् ।

अनन्तरं परमेश्वरो मूषां जगाद, तं फिरौणो १
 निकटं याहि, यथाहं तस्य समक्षं निजचिह्नं प्रकाश-
 यामि ; अहस्य मिसरि यत् यत् कर्तुं तेषां यत् यत् २
 चिह्नं कृतवान्, तद् दूतं निजपुत्रपौत्राणां कर्णेषु
 यथा कथयिष्ये, अहमेव परमेश्वर इति च यथा
 दूतं ज्ञास्यथ, तदर्थं फिरौण सस्य दासानां मनांसि

- १ कठिनानि कृतवान् । तदा मूसाहारोषौ फिरोणः समीपं
 गत्वा जगदतुः, इत्रीणां प्रभुः परमेश्वरः कथयति, त्वं
 मम समचं नद्यो भवितुं कति कालान् न संमंस्वसे, मां
 २ सेवितुं मम लोकान् यातुम् अनुजानीहि । किन्तु यातुं
 यदि नानुजानीसि, तर्हि पश्य, अः सुककोटान् तव देशम्
 ३ आनेष्यामि । ते तव सर्व्वा भूमीस्तथा ह्लादयिष्यन्ति,
 यथा कोपि न द्रक्ष्यति, शिलावृष्टे रचिता येऽवशिष्टाः
 सन्ति, तान् ते खादिष्यन्ति, चेत्तात् उपम्रान् युष्माकं
 ४ सर्वान् वृक्षांश्च ते खादिष्यन्ति । अपरं तैस्तव गेहा
 स्तव दासानां गेहा मिलीयलोकानाञ्च गेहाः पूरयि-
 ष्यन्ते, तव पूर्वपुरुषाः पूर्वपुरुषाणां पूर्वपुरुषाश्च धर-
 ण्याम् आ जगतोऽद्य यावत् कदाप्येतादृशं न ददृशुः,
 तदा मूसा मुखं परावर्त्य फिरोणः समीपात् वहि
 र्जगाम ।
- ५ अनन्तरं फिरोणो दासास्तथै कथयामास, मानु-
 पोयं कति कालं अस्माकं उन्माद्यरूपः स्यात्सति । एतेषां
 प्रभुं परमेश्वरं सेवितुम् एतान् यातुम् अनुमन्यस्व, मिस-
 ६ रैश्चोऽनश्यत्, तत् त्वं किमिदानीमपि न बुध्यसे । तेदानीं
 मूसाहारोषौ फिरोणः समीपम् आनीतौ ; ततः स
 ताभ्यां कथितवान्, यूयं निजप्रभुं सेवितुं गच्छत ;

किन्तु के के गमिष्यन्ति । ततो मूसाः कथयामास, वयं ६
 निजवासकान् दृष्ट्वांस सङ्गिनः कृत्वा गमिष्यामः ; अप-
 रम् अस्माकं पुत्रान् कन्यांस गवादीन् मेघमृगांस गृहीत्वा
 गमिष्यामः, कुतः परमेश्वरम् उद्दिश्य महः कर्तव्यः ।
 तदानो फ़िरौन् तान् उक्तवान् परमेश्वरो यदि युष्माकं १०
 सहायोसि, तवाप्यहं युष्मान् युष्माकं वासकांस यातुं
 नानुज्ञाप्यामि, मावधाना भवत, गतेषु युष्माकम्
 अमङ्गलं घटिष्यते । इत्थं बहि युष्माकं पुरुषा गत्वा ११
 परमेश्वरम् आराधयन्तु, युष्माभिरपि पूर्वमेवं प्रार्थितं ;
 ततस्ते फ़िरौणः समुखात् दूरीकृता अभवन् ।

अनन्तरं परमेश्वरो मूसां गदितवान्, तं मिस्र-१२
 देशे सूककीटाद्यैः सूकरं प्रसारय, तेन ते मिस्रदेशम्
 आगत्य त्रिषाष्टष्टैरवशिष्टानि भूमेस्तृणादीनि सर्वानि
 भक्षिष्यन्ति । तदा मूसा मिस्रदेशोपरि निजयाष्टिं १३
 प्रसारितवान्, ततः परमेश्वरो देशे कृत्स्नम् अहर्निशं
 पूर्व्ययवाद्यं वाहयामास, पश्चात् प्रातःकाले पूर्व्यय-
 वायुना सूककीटा उपतस्युः । ततः सकलमिस्रदेशं १४
 सूककीटा व्याप्तवन्तः, मिस्रः सकलप्रदेशे सूककीटाः
 पेतुः, तादृशा भयानकाः सूककीटाः कदापि नासन्,
 पश्चादपि कदापि न भविष्यन्ति । तैः सकला भूमीना- १५

पद्माः ते देवस्यान्धकारावृत्तो बभूव, पृथिव्यां त्रिला-
 ट्टयेरवघ्नितानि यानि यानि भूमेस्तुषानि पादपानां
 फलानि चायन्, तानि सर्वाणि ते बभूवुः, तेन मिथरः
 सर्वप्रदेशे कस्मिन्नपि पादपे चेचस्य दण्डेषु किञ्चि-
 न्मात्रेणैव हरिद्वर्णेनातिष्ठत् ।

- १६ तदानीं फिरौण् मूषां हारोऽप्यस्य त्वरितमाह्वय
 बभाषे, शुभाकं प्रभोः परमेश्वरस्य विरुद्धम् अहं पापं
 १७ कृतवान् । विमर्शेन केवलमेतद्वारं मम पापं क्षान्तुं मया
 इमं मृत्युस्वरूपं दूरयितुञ्च निजप्रभोः परमेश्वरस्य समक्षं
 १८ प्रार्थयस्व । ततः स फिरौणः समीपात् वहिर्गत्वा पर-
 १९ मेश्वरस्य साक्षात् प्रार्थयामास । परमेश्वरः प्रवक्षं पाश्चात्य-
 वायुम् आनाम्य देवात् सुककीटान् उत्थाप्य सुफल्गुरे-
 निचिक्षेप, ततो मिथरः कस्मिंश्चिदपि प्रदेशे सुककी-
 २० टानाम् एकोपि न तस्यौ । किन्तु परमेश्वरेण फिरौणो
 हृदये कठिनो हस्ते स इक्ष्वायुस्यो वंशं धातुं न्यवारयत् ।
 २१ अपरं परमेश्वरो मूषां जगाद, तं गगणं प्रति ह्रस्वं
 प्रसारय, तेन मिथर्देवे ध्वान्तं भविष्यति, ध्वान्तकार-
 २२ णात् लोका इक्ष्वायुस्यै करिष्यन्ति । पश्चात् मूषा गगणं
 प्रति करः प्रसारितः, ततो दिग्भयं यावत् मिथर्देवस्य
 २३ सर्वत्र तथाभ्युत्थमसं जातं, तेन जनसमुदयजनं नापश्यत् ।

दिनत्रयं यावत् कोपि निजस्थानात् उत्थातुं न शक्नाक,
किन्विस्त्रायेसो वंशस्य वासस्थाने आलोकयामीत् ।

तदानीं फिरौन् मूसामाह्वय वभाषे, द्यूयं परमे- २४
श्वरं सेवितुं यात, युष्माभिः सार्द्धं बालकाश्च यान्त्
केवलं युष्माकं भेषगवादीनां व्रजा स्तिष्ठन्तु । ततो मूसाः २५
कथितवान्, वयम् अस्माकं प्रभुं परमेश्वरम् उद्दिश्य
यानि बलिहोमोषद्रव्याणि दास्यामः, तान्यस्माकं
हस्तेषु भवता दातव्यानि । अस्माभिः सार्द्धम् अस्माकं २६
पद्मवो यास्यन्ति, तेषाम् एकः खुरोपि नावशेच्छते,
यतोस्माकं प्रभुं परमेश्वरं सेवितुं तेषां मध्यात् द्रव्याणि
गृहीतव्यानि, किन्तु केन द्रव्येण परमेश्वरः सेवितव्य
इति तत्र स्थान उपस्थितेः प्रागस्माभिर्न ज्ञायते ।

अनन्तरं परमेश्वरेण फिरौणो मनसि कठिने कृते २७
तेषां गमनं नानुजानात् । पश्चात् फिरौन् तस्मै काय- २८
तवान्, मम समीपात् दूरीभव, किन्तु सावधानो भव
मन्मुखं पुनः कदापि न वीचस्व, यदा मन्मुखं द्रक्ष्यसि,
तदैव मरिष्यसि । ततो मूसाः कथितवान्, त्वया भद्र- २९
मुक्तं तव वदनं पुनः कदापि नैव वीचिष्येहम् ।

११ एकादशोऽध्यायः ।

१ मित्रिभ्यो इयं याचिष्या प्रसीतुम् इच्छायेत्यो वंशं प्रतीचर-
स्याहा ४ प्रथमजातापत्यानां जननप्रतिज्ञा ८ फिरौणो
मनसः कठिनताकथनम् ।

- १ * परमेश्वरो मूषाम् अवदत्, अहं फिरौणो मिसर-
स्योपरि पुनरेकमुच्चातम् आनेष्यामि, ततः स युष्मान्
इतो यातुम् आदेक्ष्यति, यातुम् आदेशकाले युष्मान्
२ सर्वैः सार्द्धं वहिः करिष्यति । तस्मात् इदानीं लोकानां
कर्णमोचरे कथय, एकैकः पुमान् निजप्रतिवासित
एकैका योषिष्व निजप्रतिवामिनोतो रूप्यपाचं स्वर्गपा-
३ चम् याचिष्या गृह्णातु । अनन्तरं परमेश्वरो मित्रिणां
दृष्टौ लोकान् दद्याभाजनानि चकार, तथा मिसर्देशे
फिरौणो दासानां लोकानाञ्च दृष्टौ मूषा अतोव मान्यः
पुरुष आसीत् ।
- ४ अनन्तरं मूषा अवदत्, अहं मध्यरात्रौ मिसरो मध्येन
५ यास्यामि, इति परमेश्वरो वदति । तेन मिसर्देशस्थिताः
सर्वे प्रथमजाता, अर्थात् सिंहासनस्थफिरौणः प्रथम-
जातम्, आरभ्य पिंषत्या दास्याः प्रथमजातं यावत् मरि-
६ ष्यन्ति, पशूनामपि सर्वे प्रथमजा मरिष्यन्ति । तेन मिस-
र्देशे कदापि यादृशं नाभवत्, न भविष्यति, तादृशं महा-
७ रोदनं भविष्यति । किन्तु परमेश्वरो मित्रोद्यलोकोभ्य

इक्ष्वायेलीयलोकान् भिक्षान् करोतीति यथा यूयं जा-
नीथ, तदर्थं इक्ष्वायेस्त्वंग्रस्य मानुषान् पशूंस्य प्रति कोपि
कुक्षुरो जिह्वां न दोष्तायिष्यते । तेन तवैते दासा अव- ८
दन्त्य मत्समीपम् आगमिष्यन्ति, मां प्रशम्य च कथ-
यिष्यन्ति, त्वं त्वत्पश्चादर्थिलोकासु बहिर्भवत ; तत्
पश्चाद् अहं बहिर्भविष्यामि । ततः परं स महाकुटु-
म्बम् फिरौणः समीपात् बहिर्जंगाम ।

परमेश्वरो मूषाम् अवादीत् फिरौण्युष्माकं वाक्ये न ६
मनो निधास्यति, तेनाहं मिसर्देन्ने स्तम्भासूर्यकर्माणां
वृद्धिं करिष्यामि । अपरं मूषाशरोणौ फिरौणः समक्षं १०
एतानि चित्रकार्याणि कृतवन्तौ ; किन्तु परमेश्वरः
फिरौणो हृदयं कठिनं कृतवान्, तस्मात् स स्वदेष्टात्
इक्ष्वायेलीवशं यातुं नानुज्ञातवान् ।

१९ हादमोभाषः ।

१ वत्सरस्य प्रथममासनिर्गमः २ निक्षारपर्यन्तो निक्षपन ११
निक्षारपर्यन्तो विवरण १८ निक्षारपर्यन्तं किञ्चिद्वाच्यपू-
मसक्तं २१ प्राचीनान् प्रति वृत्ता आश्वासन २८ मिथीणां
प्रथमजातापत्त्यानां वचः ३१ इक्ष्वायेलीयानां बहिर्गमं
३७ तेषां संख्या ४० मिसर्दि वाचका आकाशनिर्गमः ४३
निक्षारपर्यन्तं भोजनविधे निर्णयश्च ।

अपरं मिसर्देन्ने परमेश्वरो मूषां शरोणस्य जनाह, १

२ मासोच्चं युष्माकं प्रधानमासो वत्सरस्य प्रथममासो भविष्यति ।

- ३ इत्याद्येलो वंशीयसर्वसमाजेभ्य इमां कथय, मास-
स्त्रीस्य दशमे दिने यूयं प्रत्येकमृहस्यपिष्टमृहाभुसारत
४ एकैकनिवेदनार्थम् एकैकं मेघश्रावकं मृक्षेत । मेघं
भोक्तुं यस्य परिजना शल्पा भवन्ति, स तस्य
प्रतिवासी च मेघश्रावकमेकमेव गृहीष्यति, यूयं लो-
काणां संख्यां भोजनव्रत्तनुसारतो मेघश्रावकमधि गण-
५ यिष्यथ । यूयं मेघव्रजात् क्षागव्रजाच्च निर्दोषम्
एकवत्सरवयस्कं पुंश्रावकं मृक्षीत्वा तस्य मामस्य चतु-
६ र्दशदिनं यावत् क्षापयिष्यथ । पश्चात् यूयं इत्याद्येलो
वंशस्य सर्वे समाजाः सन्ध्यायां तं श्रावकं वर्त्तिं दास्यथ ।
७ अपरं तस्य किञ्चित् श्रोषितं मृक्षीत्वा तन्मेषस्य भोजन-
गेहस्य दारस्य पार्श्वदयस्त्रितकाष्ठयोस्तदुपरिस्थित-
८ काष्ठे च श्रोषितविन्दुन् प्रक्षेप्यथ । तस्यां रात्रौ वज्रि-
९ दग्धं पल्लवं किंलघून्वं पूषन्न भोक्ष्यध्वे । तत्पल्लवम्
अपक्वं तोययिद्धं वा न भोक्ष्यध्वे, किन्तु तस्य मुख-
१० अंश्रावपूषि वज्रिणा दग्ध्वा भोक्ष्यध्वे । अपरं प्रातःकालं
यावत् तस्य किमपि नावश्रेष्यध्वे ; यदि प्रातःकालं
यावत् किञ्चिदवशिष्यते तर्हि तदग्निना दाहयध्वम् ।

इत्थं यूयं कटिबन्धनं विधाय पादयोः पादुके ११
 दत्त्वा हस्तेन यष्टिं गृहीत्वा तद् भोक्ष्यध्वे, एतत् पर-
 मेश्वरस्य निस्तारपर्वं भविष्यति, तस्मात् यूयं त्वरितं
 तद् भोक्ष्यध्वे । यतोऽहमद्य रात्रौ मिसर्देशस्य मध्येन १२
 गत्वा मिसर्देशस्य मनुजानां पश्चादीनाञ्च सर्वान् प्रथम-
 जातान् प्रहरिष्यामि, मिश्रिणो देवाञ्च दण्डयि-
 ष्यामि, परमेश्वरोऽहमेव । तस्मात् यूयं यस्मिन् यस्मिन् १३
 गेहे तिष्ठथ, तस्मिन् तस्मिन् गेहे तच्छोषितस्य चित्रे
 स्थापिते यदाहं मिसर्देशं दण्डयिष्यामि, तदानो तच्छो-
 णितं विस्त्रोक्ष्य युष्मान् विहाय गमिष्यामि, स च दण्डो
 युष्मान् नाशयितुं युष्मान् प्रतिनोपस्थास्यति । स दिवसो १४
 यथा युष्माकं स्मरणविषयो भवति, तदर्थं यूयं पुरुष-
 परम्परया तद्दिनं परमेश्वरस्य पर्वत्तेन पालयिष्यध्वे,
 इदं पर्वं नित्यविधिना पालयिष्यध्वे । अपरं यूयं सप्त- १५
 दिनानि यावत् किण्वशून्यं पूषं खादिष्यथ, किन्तु प्रथमे
 दिने निजगेहेभ्यः किण्वशून्याम्, पूषाम् नापसारयत,
 यतो यो जनः आ प्रथमदिनात् सप्तमदिनं यावत्
 किण्वमिश्रितपूषं भोक्ष्येत स इच्छोयेता वंशात् उच्छिन्ना
 भविष्यति । अपरं प्रथमे दिने युष्माकं पवित्रममारात्रौ १६
 भविष्यति, सप्तमे दिनेपि युष्माकं पवित्रममारात्रौ

भविष्यति, पुनश्च तस्मिन् दिनद्वये प्रतिप्राणिभक्ष्या-
 योजनं विनान्यत् कर्मा न करिष्यथ, तत् केवलेन त्वया
 १० साध्यताम्। इत्थं युष्माभिः किलगृह्यन्वूपोयं पर्व पाल-
 नौथं, यतः सस्मिन्नेव दिनेहं मिसर्देशात् युष्मान् उद्ध-
 र्स्थामि, तस्माद् यूयं पुरुषपत्न्यरातो विधिवत् तत्
 पर्व पालयिष्यथ।

१८ यूयं प्रथममासस्य चतुर्दशदिनस्य सायंकालमारभ्य
 एकविंशतितमदिनस्य सायंकालं यावत् किलगृह्यन्व-
 १९ पूषान् भोक्ष्यध्वे। सप्ताहं युष्माकं गृहे किल्लाभावा
 भूयात्, यतो विदेशी स्वदेशी वा यो जनोच किल्लमि-
 श्रितं पूषं भुंक्ते, स दस्त्रायेलो वंशस्य समाजात् उच्छिन्ना
 २० भविष्यति। यूयं किल्लयुक्तं किमपि द्रव्यं मा भक्षत
 किन्तु स्वस्व सर्वगृहेषु किल्लगृह्यन्वपूषान् भक्षत।

२१ तदानीं मूषा दस्त्रायेलो वंशस्य सर्वान् प्राचीन-
 लोकान् आह्वय बभाषे, यूयं निजार्थं स्वस्वपरिजमानु-
 सारात् एकैकं मेघश्रावकं गृहीत्वा निस्तारपर्वणि बलिं
 २२ दत्त। अपरम् एकमुष्टिम् शेषात् गृहीत्वा पात्रस्थिते
 श्रोणितेऽवगाहयित्वा द्वारोपरिष्ठे काष्ठे पार्श्वस्थित-
 काष्ठयोस्त पात्रस्थितश्रोणितविन्दून् प्रक्षिप, प्रभातं यावत्
 २३ युष्माकं कोपि गृहद्वारात् वहि मां गच्छतु। यतः परमे-

श्वरो मिश्रितो हन्तुं तेषां मध्येन गमिष्यति, तेन युष्माकं
 द्वारसमीपेन गमनकाले द्वारोपरिस्सकाष्ठे पार्श्वदक्ष-
 काष्ठयोश्च श्लेषितचिह्नं दृष्ट्वा युष्माकं गृहं हन्तारं प्रवेष्टुं
 वारयिष्यति । अपरं धूयं युष्माकं सन्तानाश्च विधिर्मा- २७
 एतत् पथं पालयिष्यथ । परमेश्वरो निजप्रतिष्ठानुसा- २५
 रेण युष्मभ्यं यं देवं दास्यति तच्च प्रवेष्टकालेऽपि पथैतत्
 पालयिष्यथ । अपरं युष्माकं सन्तानैः एतत्पथं शोभि- २६
 प्रायः कः । इति पृष्ठे धूयं कथयिष्यथ, परमेश्वरेण मिसि-
 शाम् आघातकाले अस्माकं गेहदक्षकाष्ठे च मिसरि- २७
 प्रवामिन् इत्याद्येनो वंशस्य गृहान् परित्यज्य मत्तवान्,
 तस्येदं निस्तारपथं । तद्दानीं श्लोका दण्डवत् प्रणेमुः, २८
 अगन्तारम् इत्याद्येनः सन्ताना गच्छन्तो मूमाहरोऽथौ
 प्रति कथितस्येश्वरवाक्यानुसारात् कर्म कृतवन्तः ।

ततः परं परमेश्वरो मन्थरायौ सिंहासनस्थितश्च २९
 फिरौणः प्रथमजातं सन्तानम् आरभ्य काराक्षित-
 श्लोकानीं प्रथमजातसन्तानं यावत्, मिसर्देवस्थितान्
 सर्वान् प्रथमजातसन्तानान् पशून् प्राथमजातप्रावकांश्च
 आजघान । ततः फिरौन् रजन्याम् उत्तमौ तस्य दासा ३०
 मिसीयश्लोकाश्च मिसरि गृहं दृष्ट्वा, यतो यस्मिन्,
 गृहे नैको स्युतस्तादृशं गृहं नामीत् ।

- ११ तदानीं रजन्वामेव फिरौन्मूषां हारोऽस्य द्रव्य
जनाद, युवम् दृष्ट्वा येनः सर्वे वंशो अस्याय मम सो-
कागामध्यात् वहिर्भवत्, वहिर्भूत्वा च युष्माकं वाक्या-
१२ नुसारतो परमेश्वरं सेवध्वम् । अपरं युष्माकं वाक्या-
नुसारात् मेघव्रजान् सर्वान् गवाहिव्रजांश्च आदाय
१३ गच्छत, माध्याह्निषं गदत । तदानीं अस्यायेस् वंशो
यथा तृथं देवाद् याति, मिस्त्रिभिरित्युद्योगस्यके,
१४ यतसौदक्रम् वयमपि सर्वे मृतकल्पाः । ततो सोकाः
किण्वमिच्छात् पूर्णं, निजं निजं मिश्रितं गोधूमचूर्णं
१५ वसनेन बद्धा स्तब्धे जगृहः । अपरं दृष्ट्वा येनो वंशो
मूमावाक्यानुसारात् मिस्त्रिभ्यः स्वर्षपाचक्षुषपात्राणि
१६ वसनाणि च धात्विना जगृहः । परमेश्वरो मिस्त्रिणां
दृष्टेयान् अनुग्रहभाजनानि कृतवान्, तस्मात् ते तेषां
प्रार्थनानुसारात् तेभ्यस्तानि ददुः । इत्थं ते मिस्त्रिणां
धनादिजगृहः ।
१७ तदानीम् दृष्ट्वा येनः सन्ताना बालकान् विहाय
षट्स्रज्याणि पुमांसः पद्मजेन रामिवेषः सुकोतं प्रति
१८ याचं चक्रुः । तेन विदेभीणा बहवो सोका मयेगवादयो
१९ बद्धपद्मवक्ष तैः सार्द्धं प्रतस्थिरे । अनन्तरं ते मिसेर्देवाद्
आनीते मिश्रितगोधूमचूर्णैः किण्वशून्यपिष्टकान् चक्रुः

तन्मध्ये किल्वाभाव आसीत्, वतसो मिसरो दूरीभवन-
काले विलम्बकरणाशक्तेः स्वेषां कृते किञ्चिदपि खाद्यम्
आसादयितुं न शक्नुः ।

इस्त्रायेलो वंशं त्रिंशदधिकचतुःशतवत्सरान् यावत् ४०
मिसर्देशे न्यवसत् । अनन्तरं त्रिंशदधिकचतुःशतवत्सरेषु ४१
व्यतीतेषु तस्मिन् दिने परमेश्वरस्य सैन्यानि मिसरो
वहिर्बभूवुः । परमेश्वरेण मिसर सौषां वहिः करणकृते ४२
सा यामिनी तान् प्रति महामान्या बभूव, परमेश्वरस्य
सा यामिनी च इस्त्रायेलवंशस्य पुरुषपरम्परां यावत्
अतीव मान्या भवति ।

अपरं परमेश्वरो मूसां हारोणश्च बभाषे, निस्तार ४३
पर्वण एषविधिः, कोपि विदेशी जन इदं न भक्षिष्यति ।
किन्तु ह्येण कृतः सर्वोदासो यदि लवक्केदी भवति, ४४
तर्हि भोक्तुं शक्यति । नो चेत् विदेशो वेतनजीवो ४५
दासो वा तद् भोक्तुं न शक्यति । अन्यस्मिन् गृहे तद् ४६
भोक्ष्यध्वे, तस्य मांसस्य किञ्चिदपि गृहस्य वहिर्न
नेष्यथ, तदीयैकं कोकसमपि भग्नं माकार्ष्ये । इस्त्रायेलः ४७
सर्वेषां वंशानां समाजा इदं पर्वं करिष्यन्ति । अपरं ४८
तया सार्द्धं प्रवासी कोपि विदेशी जनो यदि परमेश्व-
रस्य निस्तारपर्वं पालयितुम् इच्छति, तर्हि स पुरुषः

परिवारेण साङ्ख्यं त्वक्छेदी सन् पथ्यं कर्तुम् आगच्छतु,
 तेन स देशीयलोकस्य सदृशो भविष्यति ; किन्तु
 ४८ कोप्यद्विष्यत्वक् तन्न भुङ्क्तां । अपरं देशजातो लोको
 युष्माकं मध्ये प्रवसद्विदेशीयलोकान् प्रति विधिरेक
 ५० एव भविष्यति । तत इत्याद्येलीयः सर्व्या वंशस्थयैव कृत-
 वान्, अर्थात् मूसाहारेणौ प्रति परमेश्वरस्य याज्ञा-
 ५१ षीत्, तदनुसारतएव चकार । इत्थं परमेश्वरः सस्मिन्
 दिने सैन्येन साङ्ख्यं इत्याद्येलीयवंशं मिसरो देशात्
 वहिः कृतवानयत् ।

१६ अथोद्देशोऽध्यायः ।

१ ईश्वरम् उद्दिश्य प्रथमजातस्य पवित्रीकरणं २ मिसरो
 मोचनस्मरणार्थविधिः ११ ईश्वरम् उद्दिश्य प्रथमजातस्य
 पवित्रीकरणविधिरुचं १७ मिसरो यात्राकरत्नकाले युष्मदः
 कीकसस्य सचनयनं २० दिवा मेघसन्नेन रात्रौ वज्रिसन्नेन
 परमेश्वरस्य तेषां मार्गदर्शनम् ।

१ अनन्तरं परमेश्वरो मूसां गदितवान्, प्रथमजात-
 २ सन्तानान् मामुद्दिष्य पविचान् कुरु, यत इत्याद्येली
 वंशमध्ये मनुजाः पञ्चवो वा भवन्तु, तेषां प्रथमगर्भास्य
 सन्ताना मदीया भविष्यन्ति ।

३ अनन्तरं मूसा लोकेभ्यः कथितवान्, यस्मिन्
 दिने यूयं मिसरो दासत्वरूपगृहात् मुक्ता अभवत,
 अर्थात् यस्मिन् दिने परमेश्वरः स्तस्मात् स्थानात् निज-

बाहुबलेन युष्मान् वहिः कृतवान्, तद्दिनं स्मरणीयं,
 तथापि किस्लयुक्तं पूषं मा भक्तम् । यूयम् आवोद्मासस्य ४
 दिनेऽस्मिन् वहिरभवत् । पश्चात् यदा परमेश्वरो ५
 त्वां किनामीय-हिमीय-इमेरीय-हिम्वीय-धिवूषीय-
 देवम् आनेष्यति, अर्थात् स तुभ्यं यं देवं दातुं तव
 पूर्वपुरुषार्था समीपे व्रपयं चकार, तस्मिन् दुग्धमधु-
 प्रवाहिनि देवे मासेऽस्मिन् त्वम् इदं पर्वं पाक्षयि-
 ष्यसि । सप्ताहं यावत् किस्लयुक्त्यपूषं स्मरिष्यसि, सप्तमे ६
 दिने परमेश्वरम् उद्दिष्य महं करिष्यसि । सप्ताहं ७
 किस्लयुक्त्यपूषो भवतु, तव समीपे किस्लयुक्तपूषस्य दृष्टो
 मा भवेत्, तव सर्वप्रदेवमध्ये किस्लदर्शनं न भवेत् ।
 तस्मिन् दिने त्वं निजपुत्रम् इति ज्ञापय, मिसरो मम ८
 वहिर्भवनकाले परमेश्वरो मां प्रति यत् यत् कर्षं कृत-
 वान्, तस्य स्मरणार्थम् अयं व्यवहारो भवति । अपरम् ९
 अयं विधिस्तव करस्य चिह्नस्वरूपः स्मरणार्थं नयनद्वय-
 मध्यस्थानस्य भूषणस्वरूपो भविष्यति; परमेश्वरस्य
 च व्यवस्था तव वदने स्थास्यति, यतः परमेश्वरः परा-
 क्रमिकरेण मिसरस्यां वहिःकृतवान् । अतो रीत्यनु-१०
 सारेण त्वं प्रतिवत्सरम् एतं विधिं पाक्षयिष्यसि ।

परमेश्वर स्तव तत्पूर्वपुरुषाणाञ्च समीपे यावद्द्वयं व्रपयं ११

- कृतवान् तदनुसारेण यदा किमानीयदेवे त्वां प्रवेष्ट-
 १२ यित्वा युष्मत् तं दास्यति, तदानीं त्वं निजान् पशून्
 प्रथमजातसन्तानांश्च परमेश्वरायै पृथक् करिष्यसि,
 ते सर्वे प्रथमजाताः पुंसन्तानाः परमेश्वरस्य भविष्यन्ति ।
 १३ अपरं गर्हभागं सर्वेषां प्रथमजातानां विनिमयेन मेव-
 श्रावका दातव्याः, यदि विनिमयं न करोषि, तर्हि
 तस्य धीवां भंक्ष्यसि, तव सन्तानानां मध्ये मनुजानां
 सर्वेषां प्रथमजातानां विनिमयः कर्त्तव्यः ।
 १४ पश्चात् तव पुत्रेण भविष्यति काले किमिदं । इति
 त्वयि पृष्टे त्वं वदिष्यसि, यदा परमेश्वरो निजपराक्रमि-
 करेणास्मान् मिसरोऽर्थात् दासत्वरूपमृष्टहात् बहिः
 कृतवान्, फिरौश्च अस्मान् कष्टेन यातुं निवारित-
 १५ वान्, तदानीं परमेश्वरो मिसर्देवे मनुजानां पश्चादो-
 नास्तु सर्वान् प्रथमजातसन्तानान् अवधीत्, इतस्कार-
 णात् अहं पुत्त्रिजसकलप्रथमजातान् परमेश्वराय
 बलीन् ददामि, किन्तु मम वंशस्य प्रथमजातान्
 १६ सर्वसन्तानान् मोचयामि । अयं विधिस्तव हस्तस्य
 चिह्नस्वरूपो नेचदयमध्यस्त्रानस्य भूषणस्वरूपस्य भवि-
 श्यति, यतः परमेश्वरो बाहुबलेनास्मान् मिस-
 र्देहात् वहिरागयत् ।

अपरं फिरौणा लोकेषु परित्यक्तेषु पिलेष्टोद्यदेष्टेन १०
 यातुं लोकमार्गे स्थिते ईश्वरस्तेन मार्गेण तान् न गम-
 यामास, यत ईश्वरो गदितवान्, तथा सति लोका-
 रणं विलोक्यानतश्च मिसरं परावृत्त्य यास्यन्ति । अतः १८
 ईश्वरः सुफसागरस्य प्रान्तरे तान् वक्रवर्त्तना गमया-
 मास, तत इस्त्रायेष्टो वनः शृङ्खलवत् मिसरो वहिर-
 भवत् । अपरं मूसा धूषफः कीकसानि सह निनाद्य, १९
 यतः स इस्त्रायेष्टो वंशं भृशं प्रपथं कारयित्वा जगाद,
 ईश्वरोऽवशं धुमान्मासात् करिष्यति, धूयञ्च स्त्रैः साङ्गं
 मम कीकसानि स्थानादस्मात् नेष्यथ ।

अनन्तरं ते सुस्रोतो यात्रां विधाय, एयमि अर्थात् २०
 काननपार्श्वे त्रिविरं स्थापयामासुः । परमेश्वरो दिवा २१
 पथा नेतुं मेघस्तम्भं रजन्यां दीपनार्थं वज्रिलम्ब्य
 स्थित्वा तेषाम् अग्रेऽपि गतवान्, इत्थं दिवानिशं तान्
 गमितवान् । स लोकानां समुखात् दिवा मेघस्तम्भं २२
 रजन्यां वज्रिलम्ब्य न दूरयामास ।

१४ चतुर्दशोऽध्यायः ।

१ इक्ष्वाक्येऽस्त्रीयलोकान् प्रति परमेश्वरेण पश्यदर्शनं ५ फिरौक-
 खेषां पश्चात् गमनं १० इक्ष्वाक्येऽस्त्रीयलोकानां विस्तपनं ११
 मृगाः शान्त्यनावाक्यं १४ परमेश्वरेण मृगाशिक्षणं १८ कुत-
 स्तृणुष्वभयोः पश्चाद् वृत्तिर्न २१ मृगाः समुद्रदिशाकरणं २२
 इक्ष्वाक्येऽस्त्रीयलोकानां पश्चात् मित्रिणो गमनं २३ सामरे
 मित्रिणां विनाशश्च ।

- १ अनन्तरं परमेश्वरो मृगां बभाषे, त्वं इक्ष्वाक्येऽस्त्रीय-
 २ वंशाय कथय, यूयं परावृत्य पीडयिष्येति; पूर्वदिशि
 मिगदोलः सागरस्य च मध्ये बाल्मिफोनः समुखे
 शिविरं स्थापयत; यूयं तस्यापभूमौ सागरस्य समीप-
 ३ एव शिविरं स्थापयत । यतः फिरौन् इक्ष्वाक्येऽस्त्रीयं वंशं
 उद्दिश्य कथयिष्यति, ते देशस्य मध्ये बह्वाः सन्ति काननेन
 ४ च बह्वाः सन्ति । अपरं मया फिरौको हृदये कठिने
 कृते स युष्माकं पश्चात् धाविष्यति, ततः फिरौणा
 तदीयसैन्येण सम्मानम् प्राप्स्यामि, तेन परमेश्वरो-
 ५ हमेवेति मित्रिणो ज्ञास्यन्ति, तदा ते तथैव कृतवन्तः ।
 ततो लोकाः पलायिता इति वार्त्तायां मित्रिण्य-
 ६ राजे विज्ञापितायां फिरौणस्तस्य दासानाञ्च मनांसि
 लोकेऽध्वनुतापितानि बभूवुः, ते च कथयामासुः, कुतो
 वयम् एतादृशं कृतवन्तः ? दासत्वात् मुक्तं इक्ष्वाक्येऽस्त्रीयं वंशं
 ७ कुत स्तवन्तः ? तदानीं राजा निजरथं सज्जयामास,

निजलोकान् सज्जिनः कृतवान् । अपरं मनोनीताः ०
 षट्त्रयानि रथा मिस्त्रिणां सर्वे रथाः प्रतिरथं योद्धुन्
 जयाह । तदा परमेश्वरेण मिस्त्रिराजस्य फिरौषो ८
 हृदये कठिने कर्मे स दृष्टायेत् वंशस्य पश्चाद् अभवत्,
 अपरम् - दृष्टायेत् : सन्ताना महाबलेन गतवन्तः ।
 किन्तु मिस्त्रिया अर्थात् फिरौषः सर्वेहया रथा अश्वा- ९
 दृष्टाः सैन्यनिच तेषां पश्चात् जग्मुः, यदा ते सागरस्य
 तीरे वाङ्मधिकोचः सञ्चुके पीड्यहीरोतः समीपे त्रिविरं
 स्थापयन्ति, तदापि ते तेषां समीपे उपतस्थुः ।

तत दृष्टायेत् : सन्तानाश्च दृष्ट्वा फिरौन् निकट- १०
 वर्ती मिस्त्रियाः लोकाश्च पश्चात् आगच्छन्तीति
 विशोका तेऽतोव विभुः, दृष्टायेत्तो वंशेन परमेश्वरम्
 प्रति प्रार्थितं । अपरं ते मूषां भाषितवन्तस्य मिस्त्रि ११
 किं अज्ञानं वापीत्, तत्कारणात् किमस्मान् प्रान्तरे
 मारयितुम् आनीतवान् ? अस्माभिः शार्ङ्गम् दृष्टुं यव-
 हृत्य अस्मान् मिस्त्रिः कुतो वधिः कृतवान् ? अस्मान् १२
 स्थातुम् आदित्र, वयं मिस्त्रिः सेवामहे, यतः प्रान्तरे
 मरणात् मिस्त्रिणां सेवनम् अस्माकम् मङ्गलं एतां
 कथां वयं किं मिस्त्रि तुभ्यं न कथितवन्तः ।

अनन्तरं मूषा लोकान् अवादीत्, यूयं मा वि- १३

भीत, स्थिरोभवत्, परमेश्वरो युष्मान् अथ कथम्
उद्धारयति, तत् पश्यत । यूयमथ मिक्षिषः पश्यथ,
१० इति सत्यं, किन्तु पुनः कदापि न द्रक्ष्यथ । परमेश्वरो
युष्माकंते योस्यति, यूयं स्थिरास्थितः ।

१५ अगन्तारं परमेश्वरो मूषां जगाद, त्वं मां कुत आ-
१६ ह्वयसि, इच्छायेलो वंशम् अथं गन्तुं वद । अपरं त्वं
निजयष्टिं गृहीत्वा निजकरं सागरोपरि प्रसार्य तं
दिभागं कुरु, तत् इच्छायेलो वंशः सागरस्य मध्येन
१७ शुष्कभूमौ यास्यति । अपरं पश्चादं मिक्षिषाम्
अन्तःकराणि कठिणानि करिष्यामि, ते च तेषां
पश्चात् पश्चात् यास्यन्ति, ततोहं किरीटकस्य सर्व-
सैन्यानां रथानां हथाकूटानां समक्षं सन्धानं प्राप्स्यामि ।
१८ किरीटम् तस्य रथानां तस्य हथाकूटानां समक्षं
मया सन्धाने प्राप्ते परमेश्वरोऽहमेवेति निश्चीयाः सर्वे
लोका ज्ञास्यन्ति ।

१९ तदानीम् इच्छायेलो वंशस्य सैन्याये मामीश्वरस्य
दूतस्तेषां पश्चात् जगाम, मेघस्तथास्तेषां सम्पुष्पात्
२० गत्वा तेषां पश्चात् स्थितवान् । स मेघस्तम्भो मित्तीय-
लोकानाम् इच्छायेलो वंशस्य चोभयत्रिविरमध्ये तस्यौ,
तेन स तान् प्रति मेघोऽन्धकारस्वरूपो बभूव; किन्तु

रजन्यां दृष्टायेलो वंशं प्रति दीप्तिं कृतवान्, इति का-
रणात् कृत्स्नायां रजन्यां शको निवेहोऽन्यनिवेहस्य
समीपं गन्तुं न शक्नाक ।

अनन्तरं मूषाः सागरोपरि स्वकरं प्रसारयामासुः, ११
ततः परमेश्वरः तस्यां कृत्स्नायां यामिन्यां प्रवृत्तं पूर्वार्ध-
वायुं वाहयाश्चकार, सागरं परावर्त्तयाश्चकार सागरं
शून्यं चकार च, तोद्यानि च दिभागोबभूवुः । ततः १२
दृष्टायेलो वंशाः शुष्केण पथा सागरस्य मध्येन गतवन्तः,
अपरं तेषां दक्षिणे वामे च तोद्यं प्राचीररूपं बभूव ।

अनन्तरं मिस्त्रीया अर्धात् फिरौणः सर्वे हया १३
रथा हयारोहाश्च धावन्तः तेषां पश्चात् सागरस्य
मध्यं प्रविशिष्टः । अपरं रजन्याः शेषप्रहरे परमेश्वरो १४
वर्द्धिभेषयोस्तन्माभ्याम् मिस्त्रीयसैन्यम् अवलोक्य तान्
व्याकुलान् चकार । तेषां रथचक्रे मोचिते तेऽतिकष्टेन १५
रथान् चालयामासुः ; ततो मिस्त्रीयसैनिका उक्तवन्तो
वयम् दृष्टायेलो वंशात् पलायामहे, यतः परमेश्वरो
मिस्त्रीयां प्रतिकूलं तेषां पक्षे युध्यति ।

अनन्तरं परमेश्वरो मूषां जगाद, त्वं सागरोपरि १६
निजकरं प्रसारय, तेन मिस्त्रीयां तेषां रथानां
हयानां हयारोहाणाञ्चोपरि पुनरपि तोद्यम् आग-

- २० मिथ्यति । तदा मूषाः सागरोपरि स्तकरं प्रसारितवान्,
ततः प्रातःकाले जाते सागरः समानो भवितुम् आर-
भत, तेन मिस्रीयास्तस्य समुद्रात् पलायन्तः, तथापि
२० परमेश्वरः सागरस्य मध्ये तान् निरक्षिपत् । फलतः आपः
परावृत्त्य तेषां रथान् दयारोहांस्य द्वादशमास, तेन
किरौणो यानि वैभ्यानि तेषां पश्चात् सागरं प्रविष्टानि,
२१ तेषाम् एकोपि नावमिष्टः स्तितवान् । किन्मिच्छायेसो
वंशः शुष्कपथेन सागरस्य मध्येन गतवान्, अलान्
२० तेषां वामे दक्षिणे च प्राचीररूपं बभूव । इत्थं तद्दिने
परमेश्वरो मिस्रीयाणां करेभ्य इच्छायेसो वंशं रक्षित-
वान्, इच्छायेसो वंशो मिस्रीयान् सागरस्य तटे मृतान्
२१ ददृशुः । परमेश्वरो मिस्रीयाणां मध्ये यदासुर्यपरा-
क्रमं प्रकाशयामास, तत् इच्छायेसो वंशो ददर्श, तेन
लोकाः परमेश्वरात् परिभोय परमेश्वरे तस्य दासे
मूषे च व्यथमन् ।

११ पञ्चदशोऽध्यायः ।

१ सुवागीतं १० तस्य मार्गं २१ तोषाभावाः २२ मारास्थाने
निकृतोत्प्राप्तिः काष्ठेन तस्य मिद्वर्गं २० रक्षीमस्थाने
प्रतिरक्षायनम् ।

१ जनान्तरं मूषा इच्छायेसो वंशस्य परमेश्वरमुद्दिश्य
गीतमिदं गीत्वा जनदुः—

- १ अहं गीतं प्रगाथामि समुद्दिश्य परेश्वरं ।
 स्वकीयो महिमा तेन स्वयमेव प्रकाशितः ।
 हयारोहा हयास्यैव निश्चिताः सागराश्वासि ।
 २ परेशो मे वक्षं गीतं धरिष्वाता च मेऽभवत् ।
 मदीश्वरः स तस्मात्तं प्रवेष्टिव्याम्यहं भुवम् ।
 स ईशो मम तातस्य तत् वदिव्यामि तदुक्तम् ।
 ३ धिरोवाः परमेशो यः सश्व सुदृते रक्षम् ।
 ४ पिरौषो रघुसैन्यानि सागरे क्षिप्तवान् स हि ।
 तन्मनोगीतमेवान्यो निम्न्याः स्फुरि सागरे ।
 ५ आच्छादितेषु लोकेषु गभीरतोयराजिना ।
 वाचासादय ते सर्वे तोयानामममन् तत्तम् ।
 ६ वक्षान्ते दक्षिणे हस्तः परेश मौरवं मतः ।
 परेश दक्षिणे हस्तोऽपूर्णधरी रिपून् भुजं ।
 ७ तद्विद्वद्भुजान् लोकांश्च समुद्दिष्टा वनाग्रयः ।
 तन्नेष्टितेन कोपेन नाशयत् भक्षितश्च ते ।
 ८ तत्क्रोधमवनिश्चासत् तोषं रात्रिरजायत ।
 अभवत् घेतुवत् सेतो गभीरं कठिनं पथः ।
 ९ तेनोक्तं रिपुभिर्देवात् धरिष्वातो हि तान् वयं
 कामात्रः पूरयिष्यामि विभज्यहाय क्षातिताम् ।
 खड्गान्निष्कास्य नो हस्ता नास्त्रयिष्वातिताम् जनान् ।

- १० सिन्धुमुखादिना सेतु लघा निम्नासङ्गं कृते ।
 सोमकानीव ते सर्वे गङ्गीराम्बुतसं मताः ।
- ११ मध्येदेवगणं कोसि तत्समः परमेस्वर ।
 आदर्शकः पवित्रानां सत्यस्य भीतिहायकः ।
 आश्चर्यकर्षककारी च तत्समः कोष विद्यते ।
- १२ स्वकीयदक्षिणे वसो लघा ग्रीष्मं प्रसारिते ।
 सर्वे रिपुगणं हृष्ये जघास मेदिनी स्वयम् ।
- १३ कृपया परिमोक्ष्य तं लोकान् स्यान्ममवस्यपि ।
 तत्पवित्रनिवासाय स्वच्छान् तान् गच्छपि ।
- १४ इति मुक्तिरे लोकाः परिचाक्षन्ति बाधसं ।
 उद्दिगन्ते विक्षेष्टोवा जना मञ्जुनि निक्षितं ।
- १५ समस्तता भविष्यन्ति नृपाः सर्वे इदोमित्राः ।
 कल्पयन्ता भविष्यन्ति मोक्षार्थो कल्पयन्तः ।
 द्रव्यं परिचाक्षन्ति किमान्देवनिवासिनः ।
- १६ यावत्काष्ठं जगत् कृते नदीपारं प्रयन्ति न ।
 तावत् तान् बाधयन्तस्ते जनुजानाम्बुजिमतः ।
 परमेस्वर ते श्रोताः पारं श्रवन् न शान्तिं हि ।
 तावत् दोषैस्तप्ये ते श्लाघन्ति श्रवन्ति शिराः ।
- १७ शयं कुरु परितः तं शतं शायं निर्भीतं पुरा ।
 यच्च शानं पवित्रं ते कराभ्यां स्थापितं भुवि ।

तथाधिकृतमैत्रे त्वं तान् जनान् वासयिष्यसि ।

१८ सर्वकाले परेज्जेव राजत्वं प्रकरिष्यते ।

१९ फिरौलोऽप्या रथाः सिन्धुं प्राविशन् सादिनस्तथा ।

तेषामुपरि सामुद्रं परेज्ज सीयमानवत् ।

इस्सायेसोयसन्नामा वे ते इड्ढकेण वार्त्तना ।

पारावारस्य मध्येन गमनं चक्रिरे पदे ।

अनन्तरं हरिणो भगिनी मरिचम्भविष्यदहो २०

कराभ्यां मृदङ्गं गृहीतवती, ततोऽन्या घोषितस्य सर्वा मृद-

ङ्गान् गृहीत्वा नृत्यं कुर्वत्यस्तस्याः पश्चात् वरिर्बभूवुः ।

तदानीं मरिचम्भ ताभ्य इदं गीतं मातुं कथयामास, २१

परेश्वरं समुद्दिश्य धूयं गीतं प्रगायत ।

सखीघो महिमा तेन स्तवमेव प्रकाशितः ।

इत्यारोहा इवाद्यैव निक्षिप्ताः सागराभ्याम् ।

अनन्तरं मूसा इस्सायेसो वंशं स्फुप्तामरात् आनी- २२

तवान्, ततस्ते शूद्रप्रान्तरस्य दिवं मनवन्तः, प्रायेण

दिनत्रयं प्रान्तरं गत्वा तोयं न प्रापुः ।

पश्चात् तेषु माराम् उपस्थितेषु तिक्रताकारणात् २३

माराद्याः पानीयं पातुं न श्रेयुः, तत्कारणात् तस्य नाम

मारा तिक्रतेति चक्रुः । अतो लोके मूखो विरुद्धं २४

वाग्युद्धं कृत्वा कथितं, वयं किं पास्यामः ? तमेव परमे- २५

अरम् उद्दिष्टं प्रार्थितवान्, तदा परमेश्वर एकजातीयं
 काष्ठं तं दर्शयामास, तदादास मूसा जले निक्षिप्तवान्,
 ततस्त्रोचं मधुरं बभूव । तत्र स्थाने परमेश्वरस्त्रोचं कृते
 विधिं व्यवहारात् निरूपयामास, पुनस्तान् परीक्ष्य
 २६ मदितवान्, यदि शुचं निजप्रभोः परमेश्वरस्य कथायां
 मनांसि निधत्सु, तस्य दृष्टौ श्रुतं तदेव कुरुषु,
 तस्याज्ञायां मनांसि निधत्सु, तदीयां सकलव्यवस्थां
 पाळयतु, तर्हि निम्नीयलोकान् अहं धाम् धाम् रोमान्
 भोजितवान्, तान् युष्मान् न भोजयिष्यामि, परमे-
 श्वरोऽहमेव युष्माकम् आरोग्यकारः ।

२७ अगन्तरम् एलीमं तेषूपस्थितेषु तत्र द्वादश प्रसव-
 कानि सप्ततिः सार्धं रपादपाद्यासन्, तस्मात् ते तोष-
 प्रसवसमीपे शिविराणि स्थापयामासुः ।

१६ पोटमोक्षावः ।

१ आद्याभावान् दृष्ट्वाप्येव वंशस्य वृद्धः ४ आर्यं वरुणं दृष्ट्वा
 रक्ष प्रणिश्राम् ८ लोकां प्रति दूत आह्वापयन् ईश्वरस्य
 तेजःप्रकाशम् ११ अक्षयिणीं त्रेवर्षं आह्वापयन् १६ आद्यस्य
 परिमाणनिरूपणं १९ अहं दिनाय विज्ञेय निरूपणं २०
 अन्नमन्दिने आद्यवर्षाभावाः २९ आयेतु आह्वापयन् ।

१ अपरम् मिथर्हैत्रस्यानान्यार्थं निम्नीयमासस्य पञ्च-
 दश दिने दृष्ट्वाप्येव वंशीय समाजस्य सर्वे लोका एलीमो
 यायां विधाय एलीमसीमयोऽहमयो मध्यवर्तिनं सोन-

प्राप्तरम् उपस्थितवन्तः । तदानीम् इत्याद्येष् वंशीष २
समाजस्य सर्वे लोका मूसाहरोषोः प्रतिशूचं प्राप्तरं
अवदत् । अपरम् इत्याद्येसो वंशस्थाभ्यां कथयामास, ३
यत् यदा मांवाता पाकपात्रजिकटे समुपविशन्त स्मृतिं
यावत् अन्नम् अमुग्धं, तादा तदा यदि यत् मिस-
देने परमेश्वरस्य हस्तेन अक्षिपामहि; युवाम् एतत्
समाजस्य सर्वलोकान् युवया मारयितुम् अस्माकं
वहिः प्राप्तरम् आनयतम् ।

तदा परमेश्वरो मूसामवदत्, पश्चात् युवतस्ते ४
आकाशात् आद्यद्रव्याणि वक्ष्यामि, ततो लोका वधि-
र्मन्वा देवसिकनिरूपितपरिमाणानुसारेण आद्यानि
संप्रदीक्ष्यन्ति, तेन ते नम अवस्थायां कुर्वन्ति न वेति
तान् परोक्षिषे । वृद्धिने ते यद् आनेष्यन्ति, अक्षिण् ५
पक्षे द्विं द्विं यत् संप्रदीक्ष्यन्ति, तस्य द्विगुणं भवि-
ष्यति । ततो मूसाहरोषो इत्याद्येसः सर्ववंशं अवदत्, ६
परमेश्वरो यत् युवान् मिसरो बहिरागयत्, तत्
युवानिः कायंकासे आषिष्यते । अपरं प्रातःकासे यत् ७
परमेश्वरस्य अक्षिमाणं द्रव्यं, परमेश्वरं प्रति युवाकं
यत् वाग्युद्धं न तत् अवीधीत्, आवां नौ यत् वृषम्
आवयोर्विद्धं वाग्युद्धं वृद्धं । पश्चात् मूसाः कथित- ८

वान्, परमेश्वरः सायंकाले भोजनार्थं कुत्राभं मांसानि
दास्यति, प्रातःकाले इतिपर्यन्तं खास्यति च दास्यति,
परमेश्वरं प्रति पुत्रार्थं यो वाक्यकथः स तं श्रुतवान्,
आवां कौ ! आनयो विपरीतं नहि, किन्तु परमेश्व-
रस्य विपरीतं पुत्रार्थं वाक्यकथो भवति ।

८ अपरं मूषा शरोचं बभावे, तम् इत्याद्येत्वंश्रीय समा-
जस्य निश्चितं लोकान् यद्, यत् परमेश्वरस्य सम्मुखम्
१० आगच्छत, स पुत्रार्थं वाक्यकथं श्रुतवान् । शरोचम्
इत्याद्येत्वंश्रीय समसमम् इति वदतीत्यवधरे तैः प्रान्तरं
प्रति दृष्टिः कृत्य, तदा मेघस्यस्यस्य मध्ये परमेश्वरस्य
तेजो दृष्टमभूत् ।

११ परमेश्वरो मूषां वदितवान्, यद्गम् इत्याद्येत्वं

१२ वंशस्य वाक्यकथम् असौपम् । तं श्रेयः कथय, यत्सायं-
काले मांसानि भक्षिष्यथ, प्रातःकाले खास्यद्भैक्षुर्नि
वास्यथ, तेनार्थं यथा पुत्रार्थं प्रभुः परमेश्वर इति

१३ आस्यथ । परमेश्वरं सम्प्रार्थां दर्शकं पक्षिण उपस्थित्य
विविरकामं आस्यन्तः, प्रातःकाले च यैस्त्वसायस्य सतु-

१४ दिव्यं तुषारः पेतुः । समन्तरं पतिततुषारेषूँ गतेषु
प्रान्तरोपरि भूमौ बुद्धा मोक्षा नीहारादवबुद्धस्यापि

१५ पतितान्यनिष्ठम् । ततः परम् इत्याद्येत्वंः समानासाणि

विशोक्य परस्परं जगदुःमान् ॥ किमेतत् । यतः किं
तदिति ते न विविदुः । ततो मूषाः कथितवान् परमे-
श्वरो युष्मभ्यं ब्रूयमेतत् भोक्तुं दत्तवान् ।

तदानीं परमेश्वरस्याङ्गानुसारात् युष्माकम् एकैकी १६
जनो निजभोजनवर्तिकं विज्ञात्वा तत् संगृह्णातु, अर्थात्
एकजनकृते एकम् अन्नम् युष्माकं प्राणिनां संख्यानुसा-
रेण निजनिजदूष्ये क्षितानां लोकानां कृते तत्संगृहीतम् ।
तत इत्याद्येवो वंस्तस्यैव कृतवान्, कश्चिद् अर्थिकं, १७
कश्चिद् अन्नं समर्पिष्येत् । पश्चात् ते येन रोमरा तस्मिन् १८
परिमिते, येनाधिकं संगृहीतं, तथाधिकं नाभवत्,
येन चाल्पं संगृहीतं तथाल्पं नाभवत्, इत्थं ते भोजन-
व्रतानुसारेण संगृह्यन्तः । अनन्तरं मूषाः कथितवान्, १९
युष्माकं कोपि प्रातःकालकृते तस्य किञ्चिदपि न व्याप-
यतु । किन्तु ते मूषावाक्यं न गृहीत्वा केचित् प्रातः- २०
कालकृते किञ्चित् किञ्चित् व्यापयामासुः ; तदा तेषां
कीटा जज्ञिरे, दुर्गन्धश्च बभूव ; ततो मूषास्तैः कुड्-
वान् । इत्थं प्रातःकाले ते सर्वभोजनव्रतानुसारेण २१
तत् संगृहीतवन्तः, किन्तु मन्त्रे रौद्रे सति तद्
ब्रवीवभूवः ।

अनन्तरं षष्ठदिने परिमितात् द्विगुणम् अर्थात् २२

एकैको जने दे दे ओमरुद्रये संवत्सीतवान्, तदा
 समाजस्य अधिपतस्य आगत्य मूर्धा स्थापयामासुः ।
 २३ ततो मूषासेभ्यः कश्चित्तवान्, परमेश्वर इत्याश्वाप-
 यन्ते, सः परमेश्वरस्य पवित्रो विग्रामवारो भविष्यति,
 तस्मात् पुष्पाकं यद् भज्जनीयं तद् दध्यन्त, यच्च पञ्च-
 नीयं तत् पचन्त, अथ त्रिष्टुप्पञ्च प्रातःकालार्घ्यं स्थाप-
 २४ यन्त । तेन ते मूषाज्ञानुसारेण प्रातःकालपर्यन्तं तत्
 स्थापयामासुः, किन्तु तच्च दुर्गन्धं न बभूव, कीटाश्च
 २५ न जह्मिरे । पश्चात् मूषाः कथयामासु, यूष्मद्य तत्
 मुञ्चोध्यं, अतोऽथ परमेश्वरस्य विग्रामवारः, यच्च प्राक्तरं
 २६ किञ्चित् न लप्स्यथे । यूष्मं यद् दिनानि तत् संपरी-
 व्यथ, किन्तु सप्तमे दिने, अर्थात् ईश्वरस्य विग्रामवारे
 २७ किञ्चिदपि न लप्स्यथ । तथापि कश्चित् कश्चित् सप्तम-
 २८ दिनेपि तत् संपरीक्ष्यं जवान्, किन्तु किञ्चिदपि न
 २९ प्राप्तवान् । ततः परमेश्वरो मूर्धा अगाद, यूष्मं महीचाक्षां
 विधिवत् पालयितुं कतिकाक्षान् न स्वयंलभ्य । पश्चात्
 परमेश्वरो पुष्पार्धं विग्रामदिनं दत्तवान्, अतः षष्ठ-
 दिने दिनद्वयोपयुक्तं आर्घ्यं दत्तवान्, तस्मात् पुष्पाकं
 कोपि जनः सप्तमदिने स्वस्वज्ञानात् न वहिर्भूत्वा
 ३० स्वस्वज्ञाने तिष्ठतु । तदानीं लोकाः सप्तमदिने विभ्रा-

नयन्तः । अपरम् इष्टायेनः वन्तावाप्यस्य सायस्य २१
वाम मायां कृतवन्तः, सा माया भन्वाकाकतिः इष्टा-
वर्षा तस्या रसो मधुमिश्रितपिष्टकस्य चासीत् ।

ततः परं मूषा मदितवान्, परमेस्वर इतद् आश्वा- २२
पितवान्, स मिश्रो बुधदानयनकाये दान्तरस्य मध्ये
अद्वयं बुधान् भोजितवान्, तद् यथा बुधकं पुरुष-
परम्परया दर्शयति, तदर्थं तेषां कृतो चोमरेकपरिमाणां
मायां स्थापयन् । तदानीं मूषा चारोचम् अवादीत्, २३
तन् पापमेकं दृष्ट्वा सा एकैस्मरपरिमाणां मायां
पूरयित्वा परमेस्वरस्य वक्षुषे निधेहि, सा बुधकं
भाविपुत्रपायां निमित्तं स्थापयिष्यते । तदानीं चारोन् २४
मूषां कथितायाः परमेस्वरस्याश्वाया अनुसारेण साधि-
पेष्टकस्य समीपे स्थातुं तं स्थापितवान् । इत्या- २५
वेष्टो वंशो निवासदेशोपस्थितिं यावत् क्लान्तिम्
वाहरान् तां मायां भुङ्क्तवान्, निवासदेशस्य सोमोप-
स्थितिं यावत् मां आदितवान् । एकचोमर् रेफा- २६
दशमांशः ।

१० अत्रदशाध्यायः ।

१ रिषीदीनि सोषामायां सोषायां वक्षुषः ८ यमायेन
सोषायां पराजयः २४ परमेस्वरवृद्धिः इष्टो वेदनिर्वाहः ।

अनन्तरम् इष्टायेन वंशीयवमाजस्य सर्वे लोका निह- १

- पितृपत्न्येन परमेश्वरस्य ज्ञानानुसारेण क्षीणमायारात् पाषाणं
 कृत्वा रिषीदीर्घं मत्तं त्रिविधं साधयामासुः ; किन्तु
 २ तत्र खाने लोकानां पानार्थं तोषाभाव आसीत् । अतो
 लोकानां मूषां सार्द्धं वाहकसहं कृत्वा कथयामासुः ; अत्राभ्यं
 पानीयं देहि यत्कथं पाश्यामः ; ततो मूषाः कथितवान्
 वृथं कुतो मया सार्द्धं वाग्मिं कुंक्षथ । कुतः परमेश्वरं
 ३ परीक्ष्ये । तदानीं लोकानां सप्त खाने पानीयमावात्
 दृष्टान्ताः सन्तो वाग्युद्धं कृत्वा मूषे कथितवन्तः ; तन्
 अस्मान् अस्माकं सन्तानान् पशून्स्य पिपासया मारयितुं
 ४ मितर्ह्येवात् कुत आनीतवान् । ततो मूषाः परमेश्वरं
 प्रार्थयमानः कथितवान् , एतेषां लोकानां कृते किमहं
 करिष्यामि । ते मां प्रार्थय पाषाणं पातयित्वा मारयिषुः
 ५ तुम् उच्यताः । तदानीं परमेश्वरो मूषां वभाषे , त्वं वक्ष्य
 तद्विभीम् आह्वयः , तां वर्ष्टिं करेण दृष्टीना कतिपय-
 प्राचीनान् वष्टिनाः कुर्वन् दृष्टायेसो वंशस्य लोकानाम्
 ६ अथे वाहि । पश्चाहं दोरेवपन्नंतस्त्रीपरि तव वज्रस्ये
 स्थास्यामि , त्वं तं व्रैक्ष्य आहनिष्यसि , तेन तस्मात्
 तोषे निर्गते लोकस्यस्यत् पाश्यामि । तदानीं मूषा
 दृष्टायेसो वंशस्य प्राचीनानां वृद्धौ तथैव कृतवान् ।
 ७ अपरं तत्र खानं दृष्टायेसो वंशस्य विवादकारणात्

परमेश्वरोऽस्माकं मध्ये विद्यते नवेति वदन्तः परमेश्व-
रस्य परीक्षककारणाच्च तस्य ज्ञानस्य नाम मया
(परीक्षकं) मिरीना (विवाद) इति कृतवान् ।

तदाभीम् अमासेकलोका रिफीदीमम् आगत्य ८
इच्छायेसो वंशैः साङ्गम् अयुज्यन्, तदा मूषा चिह्नोद्भूतं ९
गदितवान्, तम् अस्माकं मध्यात् मानुषान् मनोनी-
तान् कृत्वा गृहाच्च अमासेको लोकैः साङ्गं योद्गुं याहि ;
अहम् ईश्वरीयां वष्टिं करेण गृहीत्वा पर्वतस्थ त्रिशरे
स्वास्थामि । तदा चिह्नोद्भूतो मूषाज्ञानुसारात् अमा- १०
सेको लोकैः साङ्गम् अयुज्यन्, मूषाहरेण द्वर पर्वतस्थ
गृहोपरि समावहन् । किन्तु यदा यदा मूषा निज- ११
करो ऊर्ध्वीकरोति, तदा तदेच्छायेसो वंशो जयति,
किन्तु निजकरयोः अवरोहितयोः, अमासेको लोकाच्च
जयति । अपरं मूषः करयो र्ज्वो भूतयोः तैरेकं पाचा- १२
कम् आनीत तत्प्राधः स्थापितं ; तदा मूषः लोकोपरि
समुपविष्टवान्, ततो हारोश्च द्वर च दावेको जग रक्त-
दिभि तदन्यज्ज्जोऽप्यदिभि तस्य करावुत्थाय धृतकनौ
तेन रवेरस्तापकर्मणं तस्य करो शिरीभूच क्षित-
वन्तौ । अतश्च चिह्नोद्भूतोऽमासेकं तस्य लोकाच्च १३
खड्गेन पराजयत् ।

- १० अगन्तारं परमेश्वरो मूषां मदितवान्, एतां कथां
 स्मरन्तं पुस्तके लिख, विशोष्टूषः कर्मणोचरे तत्पठ
 च; अहम् आकाशस्थाधोभागात् अमासेकः स्मरन्
 १५ सौम्यामि। अगन्तारं मूषा एकां वेदिं निर्माय तस्या
 नाम यिहोवा निधि (परमेश्वरो मम ध्वजस्वरूपः) इति
 २० कृतवान्। अपरं पुरुषपरम्परां धावत् अमासेका सार्द्धं
 परमेश्वरस्य संघामो भविष्यतीमां कथां ध्वजे लेखितुं
 आह्वापयामास ।

१८ अष्टादशोऽध्यायः

- १ इरासमीयं तस्य मायापुत्रश्च शूरायामाजसकं ७ तेषां
 शाखातकारः तेषां पञ्चस्य १२ इरां प्रति विप्रोद्युमन्त्रका
 २० विप्रोऽसद्वेजसमस्य ।

- १ ईश्वरो मूषां प्रति निजलोकेऽष्टायेऽलो वंशं प्रति
 च कर्माष्टेतानि कृतवान्; अपरं मिश्वरो देवाश्च
 इष्टायेऽलो वंशं बहिः कुर्मन् आनीतवान्, एताः
 २ सकलाः कथाः मुना मूषः अग्नौरो मिदीधनो चात्रको
 विप्रोः मूषा निजनेहं प्रदितां तस्य आयां सिप्योरां
 ३ तस्या दौ पुत्रौ च सङ्गे गृहीतवान्। एतयो र्वयोः
 पुत्रयो र्वेकस्य नाम गेर्गोम् (अनखाने विदेही) यतः
 स कथितवान्, अहमितरस्मिन् देवे विदेही भूतवान्।
 ४ अन्यस्य नामधेयम् इलीधेवर (ईश्वरो ममोपकर्ता) यतः

य कथितवान्, मम पिहुरीश्वरो ममोपकर्ता भवन्
 फिरीशः सदात्मा उद्धृतवान् । पश्चात् मूषाः शङ्कुरो ५
 यिन्नो भूयः सुतो तौ द्वौ आयाश्च बभूवुः शङ्कन् भ्रान्तरे
 अद्यार्त्तं ईश्वरस्य पर्यन्ते यस्मिन् स्थाने मूषाः त्रिविरं स्था-
 पितवान्, तत्र स्थाने तस्य समीपम् आगमानम् । अपरश्च ६
 मूषे कथितवान्, अहं तव शङ्कुरो यिन्नोः तव आया च
 तथा शङ्कुं तव द्वौ सुतौ च तव समीपम् आगतवन्तः ।

तदानीं मूषा निजशङ्कुरं साक्षात् कर्तुं बहिर् गत्वा ७
 तं प्रपश्य चुचुम्ने, ततः परस्परं मङ्गलं दृष्ट्वा ते द्वयं
 प्रविविधुः । अनन्तरं परमेश्वर इच्छायेषो वंशकारणात् ८
 फिरीशं प्रति निखीयान् प्रति च किं किं कृतवान्,
 वर्त्तानि तान् प्रति कीदृक् परिश्रमो ऽभूत्, पर-
 मेश्वरस्य केन प्रकारेण तान् लोकान् उद्धृतवान्
 एताः सकलाः कथा मूषा निजशङ्कुरं ज्ञापयामास ।
 तत्र परमेश्वरो निखिषां करेण इच्छायेषो वंशम् ९
 उद्धृत्य तेषां मङ्गलं कृतवान्, एतेषां कृते यिन्नो अती-
 वाह्यदितो बभूव । अपरं च कथितवान् चः परमे- १०
 श्वरो निखिषां फिरीशस्य करेणो बुभुक्षान् उद्धृतवान्
 च धन्यः । परमेश्वरः सर्वदेवताभ्यो जगत्पूज्यम् ११
 इदानीम् ज्ञातवान्, यतश्च यस्मिन् अभिमानं कृतवन्तः

१२ तस्मिन् स तेषाम् उच्यन्ति कथी बभूव । अनन्तरं मूषः
 शङ्करो यिन्नोः परमेस्वरम् उद्दिश्य होमं मैवेष्टय
 कृतवान्, अपरं हारोन् दृष्ट्वाप्येवो वंशस्य प्राचीन-
 लोकाश्च आगत्य परमेस्वरस्य समुखे मूषः शङ्करोश्च
 साह्रं भोजनं चकृः ।

१३ परेऽहनि मूषा लोकानां विचारं कर्तुम् उपविष्टः,
 तदा लोकाः प्रातःकालम् आरभ्य सन्ध्यां जावत् तस्य

१४ समुखे स्थितवन्तः । ततो लोकान् अधि यज्ज्ञात् कृतवान्,
 मूषः शङ्करः तद् विद्योक्त्य कथयामास, तं लोकैः साह्रं
 कीदृक् व्यवहरसि । तं कुत एकाकी उपविष्टसि । सर्वे
 लोका आ प्रातःकालात् सन्ध्यां जावत् तव समोपे कुत-

१५ स्थितानि । ततो मूषा निजं शङ्करं कथितवान्, लोका
 ईश्वरस्य विचारं ग्रहं मम सन्निधिमन्वागच्छन्ति, तेषां
 कस्मिंश्चित् विवादे जाते मम समीपम् आगच्छन्ति ;

१६ ततो कस्मिंश्चित्वादिनो विचारस्यात्मदम्, अपरम्

१७ ईश्वरस्य सर्वा विधिजन्यता स्तनर्हं ज्ञापयामि । अन-

न्तरं मूषः शङ्करः कथयामास, तं ज्ञात् करोषि, तत्

१८ भद्रं वदि । तं तव सन्निधौ लोकास्तेभ्यो वीक्षा भवि-

ष्यस्य, ज्ञात् इदं कार्यं त्वदीयसन्निधौ मुदतरं ; एतत्

१९ त्वम् एकाकी कर्तुम् शक्नोषि । अतएव मम कथायां

मनो विधेहि, त्वामहं बुद्धिं दर्शयामि, तत ईश्वर स्तव
सहायो भविष्यति, अपरम् ईश्वरस्य समुद्ये त्वं लोकानां
पथः सम् तेषां कथा ईश्वरं ज्ञापय । तन्नु तान् विधिं २०
व्यवस्थासु समुपदिश, तेषां गन्तव्यमार्गं कर्त्तव्यं कर्त्त
व तान् दर्शय । अपरं त्वं सर्वेषां मध्यात् कर्त्तव्यब्रह्मसमान- २१
वान् अर्थात् ईश्वरात् भीष्मन् सत्यवादिनो लोभर्त्ता-
यिनो लोकान् मनोनीतान् कृत्वा गृह्णाण, तेषामुपरि
सहस्रपतीन् व्रतपतीन् पञ्चाव्रतपतीन् कुर्वन् निधोजय ।
अपरं ते सर्वेहा लोकान् विचारयिष्यन्ति ; किन्तु २२
कस्मिंश्चित् महाविचार उपस्थिते तं तव समीपम्
आनेयन्ति, बुद्धान् सर्वविचारान् ते करिष्यन्ति, तेन
ते त्वया सह भारं वक्ष्यन्ति, तेन तव कर्म लघु भवि-
ष्यति । यदि त्वम् ईदृशं करोषि, ईश्वरस्य तादृशं कर्त्तुं २३
त्वामादिशति, तर्हि त्वं श्रोतुं वक्ष्यसि ; अपरम् एते
सर्वे मानुषाश्च येनैव निजज्ञानं गमिष्यन्ति । ततो २४
मूषाः शङ्करस्य वचने मनो निधाय तस्य वाक्यानुसारेण
सकलकर्माणि कृतवान् । ततः परं मूषाः सर्वेभ्य इच्छा- २५
येषो वंशेभ्यः कर्त्तव्यब्रह्मान् मानवान् मनोनीतान्
कृत्वा मनुजानां मध्ये मुख्यान् अर्धतः सहस्रपतीन्
व्रतपतीन् पञ्चाव्रतपतीन् दशपतीन् कृत्वा निधोजया-

६ मास । तेन ते सर्वदा लोकानां विचारान् कुर्वन्ति ;
 दुर्बोध्यविचारान् मूषः समीपम् आनयन्ति ; किन्तु
 ७ खूबं बुद्धबुद्धकथानां विचारान् कुर्वन्ति । अग-
 न्तरं मूषा निजशरीरे विद्युष्टे च निजस्थानं प्रति
 प्रतस्थे ।

१८ कनविमोक्षावः ।

१ मनुजेषु लीनयपर्वतम् उपगतेषु तान् प्रतीक्षरस्य मन्वादः
 २ जनानां कृते दूष ईश्वरं प्रति उत्तरं १० मानवान् पवि-
 चान् कर्तुं पर्वतं न स्पृष्टुम् आश्चापनं १४ मानवानां समस्तं
 पर्वतोपरीक्षरामननम् ।

१ इत्याद्येष्टो वीक्षी मिसरो देशात् तस्मिन् दिने यात्रां
 कृतवान्, ततो मासत्रयात् परं तस्मिन् दिने लीनय-
 २ प्राप्तरम् उपस्थितवान् । ते रिफीदीमो यात्रां कृत्वा
 लीनयपर्वतस्य प्राप्तरम् उपस्थितवन्तः, तस्मिन्-
 ३ प्राप्तरं द्विविरं स्थापयामासुः ; इत्याद्येष्टो वंशस्य-
 ४ पर्वतस्य समुष्टे द्विविरं स्थापयामास । ततः परं मूषी-
 श्वरस्य समीपम् आकृष्टे, परमेश्वरः पर्वतात् तमाकृत्य
 जगाद, त्वं याकूबः सन्तानान् इदं वाक्यं वद, इत्या-
 ५ द्येष्टो वंशम् इति ज्ञापय । अहं भिक्षिणः प्रति
 यत् कृतवान्, यथाचोत्क्रोत्रः पक्षी पचाभ्यां, तथा
 युष्मान् वदन् निजसमीपम् आनीतवान्, तत् खूबं
 दृष्टवन्तः । इदानीं यदि खूबं मम कथां शृणुय,

मम व्यवस्थां पालयन्, तदा सर्वेषां पृथिव्यां मम
 सत्यामपि यूयं सर्वेभ्यो लोकेभ्यो मम विशेषाधिकृता
 भविष्य, मम निमित्तं याजकानाम् एको वंशः ।
 पवित्रजातिसु भविष्य, एताः सर्वेः कथा इत्याद्येतेषां
 वंशाय त्वं कथय ।

तदानीं मूसा आगत्य तेषां प्राचीनान् आह्वय पर- ७
 मेश्वरानुष्ठानसारेण ताः सर्वेः कथास्तेषां समस्तं
 प्रस्तुतवान् । ततः सर्वे लोका युगपद् अङ्गीकृत्य कथ- ८
 यामासुः, परमेश्वरो यानि वाक्यानि कथितवान्,
 तानि वयम् आचरिष्यामः । मूसाः परमेश्वरस्य समीपे ९
 तेषां वचनानि निवेदयामास, तदा परमेश्वरो मूसे
 कथितवान्, अहं निविडपयोदेन तव समीपम् आगत्य
 त्वया साहूँ वाक्यं वदित्वा, तत् मानवाः श्रोतुं प्राप्स्य
 सर्वदा त्वयि प्रत्येयन्ति; पश्चात् मूसा अग्नवानां
 वाक्यानि परमेश्वरं श्लापयामास ।

तदानीं परमेश्वरो मूसां आह्वयवान्, त्वं मनुजानां १०
 समीपं गत्वाद्य परदिने च वचनानि धीतानि कार-
 यित्वा तान् सर्वान् पवित्रांश्च कारयित्वा तृतीयदिन- ११
 निमित्तं सर्वे सुखम्वा भवतः, यस्मात् तृतीये दिने
 परमेश्वरः सकलमानवानां समस्तं धीनयधराधरस्वी- १२

- परि समवरोक्ष्यति । तस्मात् त्वं मानवानां चतुर्दिक्षु
 सीमानं निरूप्य वचनमिदं व्याहर, यूयं धराधरम्
 द्धारोदुं तस्मै सीमां स्रष्टुञ्च सार्वहिता भवत, यतो यः
 कश्चित् धराधरं स्पर्शति सोऽवश्यं हतो भविष्यति ।
- १३ तस्मात् कोपि तत्र करस्पर्शं न करोतु, यदि करोति
 तर्हि स पाषाणाघातेनावश्यं मरिष्यति, यदा वाखेन
 विद्धो भविष्यति, पशु भवतु मानुषो वा भवतु,
 स कदाचन न जीविष्यति; त्वय्यां वादितायां ते
 धराधरस्य समीपम् आगमिष्यन्ति ।
- १४ अनन्तरं मूसा धराधराद् अवहत् मानवानां
 समीपम् आगत्य तान् पवित्रीकृतवान्, ते च निज-
 १५ वसनानि धैतानि कृतवन्तः । पश्चात् स मनुजान्
 व्याहृतवान्, यूयं तृतीयदिनकृते मुमज्जा भवत, निज-
 १६ निजभार्यायाः समीपं मा ब्रजत । ततः परं तृतीय-
 दिनस्य प्रातःकाले आते तडित्वत्स्नानितं तडित् धरा-
 धरोपरि निविडजोमूता अतीवोच्चैः स्तरेण त्वरोनिर्घो-
 षञ्च भवितुम् आरेभिरे, तेन श्रिविरस्थिताः सर्वे
 १७ मनुजा वेपमाना अभवन् । तदानीं मूसा ईश्वरं साक्षात्
 कारयितुं मानवान् श्रिविरात् वहिः कृतवान्, ते च
 १८ भूधरस्वाधः स्थितवन्तः । तदा सीनयधारधरो धूम-

मयो बभूव ; यतः परमेश्वरः सद्युपरि वज्रिनावरूढ-
वान् ; अपरं चुक्षीधूमइव तस्मात् धूम उदगच्छत् तेन
वृक्षो भूधरोऽतीव कम्पितुम् आरभत । पश्चात् क्रमान् १८
तरोर्निर्घोषोऽतीव वृद्धिमेतुम् आरभे ; तदानीं मूषा
कथायां कथितायाम् ईश्वर आकाशवाचा तदुत्तरं
व्याजहार । अनन्तरं परमेश्वरे शीनयधराधरोपरि २०
अर्थतो भूधरस्य शृङ्गोपर्यवरूढे, तत्र स्थाने स मूषाम्
आकृतवान् ; ततो मूषा आरोह । तदानीं परमेश्वरो २१
मूषां गदितवान्, मनुजा यथा ईश्वरं बोधितुं
सीमानं न लब्ध्वन्ते, तेषां बहवो यथा न विन-
श्यन्ति, इतदर्थं त्वम् अवरूढ्य मानवान् निवारय ।
अथ व्याजकाः परमेश्वरसमक्षम् आगच्छन्ति, तेषाम् २२
उपरि यथा स नाक्रामति, तन्निमित्तं ते स्वान् पवि-
चान् कुर्वन्तु । ततो मूषाः परमेश्वरं व्याजहार, मानवा २३
शीनयधराधरम् आरोढुं न शक्नुवन्ति ; यतो भूधरस्य
सीमानं निरूपयत तां पवित्रां कुरुतेति त्वमस्मान्
आज्ञापयः । तदा परमेश्वरः तस्मै कथितवान्, याहि २४
त्वमवरोह, पश्चात् त्वम् हारोणा सार्द्धम् आरोह ;
किन्तु व्याजकानां मनुजानाञ्चोपरि परमेश्वरो यथा
नाक्रामति, तदर्थं ते तस्य समीपम् आगम्युं सीमानं

२५ नातिकामन्तु । तदा मूषा मानुषाणां समोपम् अव-
हन्त तान् तादृग् आजापयामास ।

१० विंशोऽध्यायः ।

१ दशानाम् आज्ञानां प्रथमो भागः १२ दशानाम् आज्ञानां
द्वितीयो भागः १८ मानुषाणां भयं, तान् प्रति ब्रूयः
शान्तनवाक्षं २२ देवपूजानिवेधश्च ।

१ अनन्तरम् ईश्वर एताः कथाः कथयामास, यो मिसै-
२ र्देहात् अर्थतो दामत्वरूपाद् गेहाद् युष्मान् आनोत-
वान् स युष्माकं प्रभुः परमेश्वरोऽहम् ।

३ मम साक्षात् तव काचिदन्या देवता न तिष्ठतु ।

४ निजार्थं काञ्चित् तच्चितप्रतिमाम् अर्थात् उप-
रिखे स्वर्गे वा नीचस्त्रायां पृथिव्यां वा धरण्या
अधःखे तोये स्थितस्य कस्यचित् वस्तुनो मूर्तिः

५ मा निर्माहि । ता न नम, ता न सेवस्व, यतोऽहम्

तव प्रभुः परमेश्वरः पापात् क्रोधी, ये पिष्टलोका
माम् शृतीयन्ते, द्वितीयचतुर्थपुरुषान् यावत् तेषां

६ सन्तानानाम् उपर्यध्वर्षप्रतिफलदाता ; किन्तु ये मयि
प्रीयन्ते ममाज्ञाञ्च पालयन्ति तेषां सहस्रपुरुषान्

• यावत् दयाहृत् । त्वं निजप्रभोः परमेश्वरस्य नाम
निरर्थकं मा गृहाण, यतो यः कश्चित् तस्य नाम
निग्रथोऽजनं गृह्णाति, परमेश्वरस्य निरपराधीति न

गच्छति । विश्रामदिनं स्मरन् पवित्रीकुरु । षट् ८
 दिनानि श्रमिता वाणिज्यादि सर्वे कर्मा कुरु ; ९
 किन्तु सप्तमे दिने, अर्थातः तव प्रभोः परमेश्वरस्य १०
 विश्रामदिने त्वं वा तव पुत्रो वा तव दुहिता वा तव
 दास्यो वा यशु वा दारवर्त्तो विदेशी कोपि किमपि
 कार्यं मा कार्षीः । यतः परमेश्वर आकाशं पृथिवीं ११
 सागरं तन्मध्यस्थानि सकलवस्तूनि च षड्भिर्दिनै
 निर्माय सप्तमे दिने विश्रान्तवान्, एतत्कारणात् पर-
 मेश्वरो विश्रामं दिनं वरं दत्त्वा पवित्रीकृतवान् ।

त्वं निजपितरं मातरञ्च सम्मन्यस्व, तेन तव १२
 प्रभुः परमेश्वरो यं देशं तुभ्यं दास्यति, तस्मिन् देशे तव
 दीर्घकालम् आयुर्भविष्यति । नरहत्यां मा कार्षीः । १३
 परदारान् मा गच्छ । चौर्यं मा कार्षीः । स्वस्य १४
 समीपवासिनो विरुद्धं मिथ्यावाच्यं मा देहि । स्वस्य १५
 समीपवासिनो गेहे लोभं मा कार्षीः ; स्वस्य समीप १६
 वासिनो जायायां वा दासे वा दास्यं वा गवि वा
 गर्दभे वा तव समीपवासिमानुषस्य कस्मिंश्चित् वस्तुनि १७
 लोभं मा कार्षीः ।

तदानीं सर्वे मानवा जीभूतस्तनितं तडितं त्वरी- १८
 शिखनं धूमयुक्तं धराधरञ्च दृष्टवन्तः ; दृष्ट्वा च पृथग्

१८ भूत्वा दूरे स्थितवन्तः ; ततो मूमे कथितवन्तः, तम
अस्माभिः सार्द्धं कथां कथय, तां वयं श्रोष्यामः, किन्त्वो-
परोऽस्माभिः सार्द्धं कथां न कथयतु, नो चेत्

१९ वयं मरिष्यामः । ततो मूमा मानुषान् अवदत्, मा
भैष्ट दृष्ट्वाकं समुखे ईश्वरं प्रति यथा भयं तिष्ठति,
यथा च पापं न कुरुष्व, तदर्थम् ईश्वरो युष्मान् परे-

२० क्षितुम् आगतवान् । तदानो लोका दूरे तिष्ठन्त आसन्,
किन्तु यत्र स्थान ईश्वर आसीत्, तस्य घोरान्धकारस्य
समीपं मूमाः ।

२१ अनन्तरं परमेश्वरो मूमां जगाद, तम् इच्छायेतो
वंशाय कथामिमां कथय, अहं गगणे तिष्ठन् युष्माभिः

२२ सार्द्धम् आलपम् इति स्वयं दृष्टवन्तः । अतो युष्माभिः
मत्समं दुर्मर्षमूर्तिं मा कार्ष्ण, स्वार्थं सुवर्णमूर्तिं
मा कार्ष्ण ।

THE LIBRARY

OF THE

Rajah of Cooh Behar.

आदिपुस्तक ।

मुखाबिलितं प्रथमपुस्तकं ।

१ प्रथमोऽध्यायः ।

१ पृथिव्या आकाशस्य च कटिः १ दीप्तिः कटिः १ शुक्लतायाः
कटिः ८ शुक्लभूमेः कटिः ११ इत्यादीनां कटिः १४ चन्द्रस्य वा-
दीनां कटिः १० मीनपथिनां कटिः १४ आत्मवन्धन्यादीनां
कटिः १६ ईश्वरस्य आह्वयेन मनुष्यस्य कटिः १८ मानुषा-
दीनां भक्ष्यम् ।

१ आदित ईश्वर आकाशं पृथिवीञ्च संसर्ज ।

२ पृथिवी निर्जना शुक्लया चासीत्, अन्धकारस्य
गम्भीरजलस्योपरि तल्ली, तदानीम् ईश्वरस्यात्मा
तोषानि व्याप्यासीत् ।

३ अमन्तरं, दीप्ति भवतु, इतीश्वरेणाज्ञापिते दीप्ति

४ बभूव । तदानीम् ईश्वरो दीप्तिमुत्तमां विलोक्य तमि-

५ आत् तां पृथक् कृत्वा दीप्ते नाम दिवसदति, तमिष्यकं
नाम रात्रिरिति कृतवान् । ततः सन्ध्यायां प्रातःकाले
च जाते प्रथमो दिवसो बभूव ।

६ ततः परं तोषाणां मध्ये शुक्लस्यमुद्गूय तोषानि

७ भागद्वयेन पृथक् करोतु । ईश्वर इत्यादिष्व शु-
क्लं संसर्ज, ऊर्ध्वस्थिततोषेभ्योऽधःस्थिततोषानि पृथक्

चकार च, ततस्तादृशं बभूव । तदेश्वरस्तस्य शून्यस्य नाम
गगणं चकार । सन्ध्यायां प्रातःकाले च जाते द्वितीयो
दिवसो बभूव ।

पश्चात् ईश्वर इत्याज्ञापयामास, गगणाधःस्निग्धं-६
सर्वाभ्य एकस्मिन् मिलितुं स्वल्पं प्रकाशतां; ततस्तथैव
बभूव । तदेश्वरः स्वल्पनाम पृच्छीति तोयराशिर्नाम १०
समुद्भूत इति स्तवान्, ततोत्तमं ददर्श ।

अपरम् ईश्वर आदिदेश, मेदिन्यां लणानि सवी- ११
जौषधयो नानाजातीयाः सवीजफलदायिनो मही-
रुहाश्च समुत्पद्येरन्; ततस्तथैवाभवत्; अर्थात् पृथिव्यां १२
लणानि सवीजनानाजातीयौषधयः सवीजनानां विध
एवाश्च जातानि, तदानीमेश्वरस्तानि सर्वाण्युत्तमानि
दृष्टवान् । तथा सन्ध्यायां प्रातःकाले च जाते द्वितीयो १३
दिवसो बभूव ।

अपरम् ईश्वर आज्ञापयत्, निशातो दिवसं १४
इत्यक् कर्तुं दिवसवत्सरकर्तुंचिह्ननिमित्तं नभोमण्डले
ज्योतिर्गण उत्पद्यतां; तथा वसुन्धरायामालोकं १५
कर्तुं गगनमण्डले तिष्ठतु; ततस्तादृशं भवत् । इत्यम् १६
ईश्वरो दिवसं शास्तुम् महाज्योतिरेकं, चण्डाश्च
शास्तुं ततः क्षुद्रज्योतिरेकं, इमे दृष्टी ज्योतिषो

१० उडुनिवहस्य समर्ज । ततो धरिर्नो दीपयितुं, दिवा-
रात्रौ ब्राह्मं, तमिन्नाद् विद्युतिं पृथक् कर्त्तुं चेश्वर-

१८ क्षान्तिं श्रियोर्तोषि गगणमण्डले स्थापयामास ; तानि

१८ हर्षाणि चेश्वर उक्तमानि वीक्षासुके । तथा सन्ध्या-
प्रातःकालयोर्जातयोः सतोऽसतुर्यो दिवसो बभूव ।

२० ततः परं सलिलानां मध्ये नानाविधा उरोगामिनः
प्राणिनो, मंदिन्या ऊर्द्धं नभोमण्डले उडुयितुं क्रक्ता

२१ विहगाश्च बाहुन्ध्यम् उत्पद्यन्ताम्, इतीश्वर आदिग्य
वृहन्नोनादोन् नानाप्रकारान् उरोगामिनः कीलाल-

२२ चरान् प्राणिनो नानाविधस्वर्गाश्च सृष्टवान् । अनन्तरम्
ईश्वर एतान् सर्वान् उक्तमान् वीक्ष्य एतामाश्रित्य
जगाद्, यूयं प्रजावन्तो बह्वंशाश्च भूत्वा सरित्पतीनां
सलिलानि परिपूरयत, वसुधाया उपरि विहङ्गमाश्च
२३ बह्वलीभवन् । तथा सन्ध्यायां प्रभाते च जाते पञ्चमो
दिवसोऽभवत् ।

२४ ततः परम् ईश्वर आदिदेव, धरायां याम्या वन्याश्च
पञ्चव उरोगामिनो जन्तुप्रभृतयो नानाविधा जन्तवो

२५ जायन्ताम् ; ततस्तथैव बभूव । इत्थम् ईश्वरो नाना-
विधान् याम्यवन्यपशून् भूमेर्नामाजातीयान् उरङ्गम-
जन्तुंश्च सृष्ट्वा सर्वानेवोक्तमान् व्यालुलुके ।

अनन्तरम् ईश्वरो व्याचक्षते, वयं स्वप्रतिमूर्त्या १६
 सादृश्ये च आदमं (अर्थात् मनुष्यं) सृजामः, ते जल-
 चरमीनान् खेचरविहङ्गान् ग्राम्यवन्यपशून् सर्व-
 पृथिव्या भूमिस्थितोरङ्गमान् प्राणिनस्य ग्रासतु ।
 ईश्वरेण स्वप्रतिमूर्त्या मनुष्यः ससृजे, ईश्वरस्य प्रति- १७
 मूर्त्तैव स सृष्टः पुरुषत्वस्तीत्याभ्यां तौ सृष्टौ । तद-
 नन्तरम् ईश्वरस्ताभ्याम् इत्याश्रिप्तं ददौ, युवां १८
 प्रजावन्तौ बज्रलवंगौ च भवतं, पृथिवीं परिपूर्य
 वशीभूतां कुरुतं, किञ्च सलिलचरमीनान् खेचर-
 खगान् भूमिस्थोरङ्गमजन्तुंश्च श्रियं ।

— १ ईश्वरोऽपरमपि कथयामास, पश्यतं, पृथिवीस्थाः १९
 सर्व्वसजीवौषधीः सर्व्वान् सजीवफलदायिनो महो-
 र्दंष्ट्रांश्च युवाभ्यां भोक्तुम् अददाम् । तथा वन्यपशुखेचर २०
 खगेभ्यो भूमिस्थितसजीवोरङ्गमजन्तुभ्यश्च भोक्तुं सर्व्व-
 हरितौषधीरहमदाम्, ततस्तथैव बभूव । अनन्तरम् २१
 ईश्वरः स्वसृष्टसकलवस्त्रानि निरीक्ष्य सर्व्वान्युत्तमानि
 ददर्श । तथा सन्ध्यायां प्रातःकाले च जाते षष्ठं दिनं
 बभूव ।

१ द्वितीयाध्यायः ।

१ विश्वामनारस्य निरूपणं ४ सृष्टिहेतुनामः ७ एतन्नुद्याननिर्माणं
१५ तस्य मध्ये मनुष्यस्थापनं १८ क्रियाः सृष्टिहेतुनामः ।

१ इत्थम् आकाशस्य पृथिव्यास्तदुभयस्थानां सर्व-
२ वस्तूनाञ्च सृष्टिः सम्पूर्णा बभूव । पश्चात् सप्तमे दिने
ईश्वरः स्वकृतकर्माणि समाप्य स्वकृतकार्येभ्यो विश्व-
३ आत्म । तथा तद्दिनस्य समस्तसृष्टकृतकार्येभ्यो
विश्रामदिनत्वात् ईश्वर आश्रितं गदित्वा तत् सप्तमं
दिनं पवित्रं चकार ।

४ सृष्टिकाले गगणधरित्र्योरियं विवृतिः । यस्मिन्
काले प्रभुः परमेश्वरः पृथिव्याकाशौ ससर्ज, तदानीं
५ खेचे किमपि द्रव्यं नासीत् खेचे काप्योषधिसु नासीत्,
यतः प्रभुः परमेश्वरः पृथिव्यां न वर्धयामास, क्षयिकर्मे
६ कर्तुं मनुष्यो नासीत् । किन्तु पृथिव्याः त्रिभिः
समुत्पाद्य सर्वा भूमिम् असिञ्चत् ।

७ अपरञ्च परमेश्वरेण मृदा मनुष्यं निर्माय तस्य
नामारम्भं प्राणवायो प्रवेष्टिते स सात्त्वप्राणी बभूव ।

८ अगन्तरं प्रभुः परमेश्वरः पूर्वदिक्स्थिते एतन्नामकदेवे
उद्यानमेकं कृत्वा तत्र स्वसृष्टं तं मानवं स्थापयामास ।

९ प्रभुः परमेश्वरः तस्योद्यानस्य मध्यस्थाने अमृतं पादपं
सदसज्ज्ञानदातारं पादपं भूमौ सर्वजातीयं सुदृढं

सुखाद्यफलं पादपञ्च जनयाद्यकार । उद्यानं सखिलेन १०
 क्षेत्रम् सका खवन्ती रदनुद्यानात् निर्याय विभिद्य
 चतुर्मुखी भूत्वा प्रोवाह । तस्याः पीत्रोनाख्या प्रथमा ११
 तटिनी सुवर्षोत्पादिनी हवीसा देवनिवहान् वेष्टिता
 प्रोवाह । तस्य देवस्य जातरूपम् अतीवोत्तमं, तस्मिन् १२
 स्थाने रत्नानि वैदूर्यमणयश्च जायन्ते । तथा तस्या १३
 गोहोत्रामिका द्वितीया धुनी समस्तकूटदेवं वेष्टमाना
 प्रोवाह । तथा तस्या द्विदेकलनामा तृतीया धुनी १४
 अष्टूरियादेवस्य पूर्वदिशा प्रोवाह । तथा तस्याः चतु-
 र्यधुन्या नाम फरात् ।

ततः परं परमेश्वरस्योद्यानस्य कर्म कर्तुं तद- १५
 विहृत्य आदमं निवोजयामास । किञ्च प्रभुः परमेश्वर- १६
 क्षमिण्यादिदेव, एतस्योद्यानस्य सकलपादपानां फलानि
 त्वया स्वच्छन्दं भोक्तव्यानि ; किन्तु सदसज्जनदातुः १७
 पादपस्य फलानि मा भुञ्जन्तां, यतो यस्मिन् दिने तत्
 कारिष्यते तस्मिन्नेव दिने निश्चितं मरिष्यते ।

अनन्तरं प्रभुः परमेश्वरो जगाद, मनुष्यो धर्म् एकाकी १८
 तिष्ठेत् तन् मोचितं, तस्य योग्य एकः सहकारी भया
 निर्मायते । प्रभुषा परमेश्वरेण कृदा निर्मितानां वन्य- १९
 वृक्षेष्वेव रक्षणानां कानि नामान्यादम् करिष्यतीति

वेदितुं धरेश्वरः सर्वप्राणिनस्तस्य समीपमावयामास,
तदानीं स तस्य यजाम अकार, तस्य तदेव नामाभवत् ।

- २० किन्तु येषां पशूनां श्वेष्वरखगानां वन्यपशूनाञ्च ना-
मनि कृतवान्, तेषां मध्यत आदमो योग्य एकः सृ-
२१ कारो प्राप्नो नासीत् । अनन्तरं प्रभुः परमेश्वर आदमम्
अतिनिद्राय तस्यां निद्रायां तस्यैकं पञ्चरं गृहीत्वा
२२ क्रयेण तत् क्षणस्थानं पूरयामास । किञ्च प्रभुणा पर-
मेश्वरेण सः पञ्चर आदमो नीतस्थेन स एकां स्त्रियं
२३ निर्माय ताम् आदमः अविधिम् आनिनाय । तदानीम्
आदम् आचचचे, एषा मदीयास्याम् अस्मि मदीयमां-
सस्तु मांसं ; तथेयं नरादजनिष्ट, तस्माद् अस्या नाम-
२४ नारीति कारिष्यते । अपरञ्च मानवः समातापितरौ
परित्यज्य स्वभार्यायाम् आसंक्ष्यति, तौ द्वौ जनावेकादौ
२५ भविष्यतः । तदानीम् आदम् तस्या भार्यां च तयो-
र्मध्यमेन स्मितबोरपि सज्जाबोधो नासीत् ।

१ अतीपोऽध्यायः ।

- १ सर्वस्य अकारम् = तेन मानुषाणां पतनं १४ सर्वस्य अकारम्
१६ नारीपुत्रयोः अतनं २९ ताभ्यां अकार इत्या उद्यायतो
दूरीकरणम् ।

- १ प्रभुणा परमेश्वरेण सृष्टानां भूचरजन्तूनां मध्ये
२ सर्पोऽतीव अस्त्र आसीत् । स तां नारीमवदत्, अनि

अस्योद्यानस्य कस्यचिदपि पादपस्य फलानि भोक्तुं
 परमेश्वरो युवां न्यसेधत्, किमिदं सत्यं । ततो नारी सर्वे
 प्रोवाच, आवाम् एतस्योद्यानस्य सर्वेषां वृष्टिपिनां
 फलानि भोक्तुं शक्नुवः, केवलम् उद्यानमध्यस्थितस्य १
 पादपस्य फलं प्रतोम्वरेण कथितं, युवाम् एतत् फलं
 मा भुञ्ज्याधाम् मा स्पृशतश्च, तत् कृत्वा मरिष्यथः
 तदा भुज्जगो नारीं बभाषे, युवां निश्चितं न मरिष्यथः, २
 किन्तु यदा तत्स्वादिरिष्यथः, तदा युवयो लोचनप्रकाशो
 भविष्यति ; तत ईश्वर इव भद्राभद्रज्ञानं लप्स्येथे,
 इतीश्वरो जानाति । तदा नारी तं महीरुहं सुदुर्लभं ३
 सुखाद्यफलं ज्ञानलाभाय वाञ्छनीयञ्च विज्ञाय तस्य
 फलानि ज्ञातयित्वा बुभुजे, स्वस्वामिने च ददौ सोऽपि
 भुक्तवान् । तेन तयोस्त्वभयो नैयमप्रकाशो बभूव, ततस्तौ ४
 स्वकीयमग्नतां विज्ञाय वटपत्राणि स्मृत्वा कटौ बभूवतुः ।

ततो दिवावसाने मध्ययुद्यानं गमनागमनकारिणः ८
 प्रभोः परमेश्वरस्य ब्रह्मं श्रुत्वा आदम् तस्य जाया च
 तस्य सम्मुखान् प्रास्थिनां मध्येऽन्तर्दधाते । तदा प्रभुः ९
 परमेश्वर आदमम् आहूय बभाषे, त्वं कुत्र ? ततः स
 उवाच, उद्याने भवतः ब्रह्मं श्रुत्वा मग्नताकारणात् भोला १०
 स्वसंगोपयम् । स जगाद, त्वं मग्नोऽसीति कस्त्वामवोधयत् । ११

यस्य च वृक्षस्य फलं भोक्तुं त्वामहं न्यसेधं, तस्य वृक्षस्य
 १२ फलं किं त्वया भुक्तं? तत आदमा गदितं, तं यां योषितं
 मम, सृष्टिनीमकरोः, सा मयां तस्य पादपस्य फलम्
 १३ अददात् तन्मया भुक्तं। प्रभुः परमेश्वरो नारीं जगाद,
 त्वया किमिदम् अकारि। नारी बभाषे, सर्पस्य प्रवक्ष्यम-
 याहं असादम्।

१४ पश्चात् प्रभुः परमेश्वर उरगं जगाद, त्वमिदं कर्षा-
 करोः, तस्मात् घाम्यवन्यपद्मगणात् अधिकप्रापयस्यो
 भूत्वा वक्षसा गमिष्यसि, यावज्जीवं धूसीः स्वादिष्यसि
 १५ च। किञ्च त्वया योषिता च त्वदीयवङ्गेन तस्या वङ्गेन
 च परस्परं वैरितां जनयिष्यामि, तेन सा त्वदीयश्चिर-
 आहनिष्यति, त्वञ्च तस्याः पादमूले आहनिष्यसि।

१६ अनन्तरं स नार्यै कथयामास, त्वदीयप्रसववेदनां
 अहम् अतीव वर्द्धयिष्यामि, ततस्त्वम् अतिव्रथकष्टेन
 सन्तानान् प्रसविष्यसि, तथा स्वामिनो निघ्नोभूय स्वा-
 द्यसि स च त्वां ब्रूयति।

१७ ततः परं स आदमे कथयाञ्चकार, यस्य पादपस्य
 फलं भोक्तुं त्वामहं न्यसेधं, तं योषितः कथां निब्रूय
 तस्य पादपस्य फलं अभुङ्क्थाः, तत् कारणात् भूमिरभि-
 वृष्टा जाता, त्वया यावज्जीवं क्लेशं प्राप्य तस्याः ब्रह्मादि

अविद्यते । तस्यां शृङ्गालकष्टकाणि नामाकष्टकि-१८
 द्रुमा उत्पस्यन्ते, तस्य चेत्यौषधीः आदिष्यसि । १९
 अपरस्य यस्या मृत्तिकाया अजायया यावत् तस्यां
 लीनो न भविष्यति तावत् घर्षाकमुखेन भोक्ष्यसे ;
 यतस्त्वं मृत्तिका, पुनरपि मृत्तिकायां लीनो भवि-
 ष्यसि । अनन्तरं आदम् तस्या घोषितो नामधेयं इवा २०
 (अर्थात् जीवनीति) चक्रे, यतः सा सर्वेषां सजीवलो-
 कार्णा माता । ततः प्रभुः परमेश्वरः चर्चसो वसनं २१
 निर्माय आदमं तस्य भार्याञ्च परिधापयामास ।

ततः परं प्रभुः परमेश्वर उवाच, पश्य, मानवो भद्र- २२
 मभद्रञ्च विज्ञाय अस्माकमेकदवाभवत्, इदानीं स यथा
 इच्छं प्रसार्य अमृततृप्तस्य फलं ज्ञातयित्वा तद्
 भक्ता अमरो न भवेत्, तदर्थं प्रभुः परमेश्वरस्य एदम् २३
 उद्यानात् अपसार्य तदुत्पादिन्यां मृत्तिकायां कृषिं
 कर्तुं तं न्ययोजयत् । इत्थं स तं मानुषं दूरीकृत्य २४
 अमृततरोः पन्थानं रचितुं एदम् उद्यानस्य पूर्वस्यां
 दिशि जूषायमानान् तेजोमयान् खड्गधरान् स्वर्गोद्यान्
 किरुवः स्थापयामास ।

॥ अतुल्यभाषः ।

१ काविल्काविलो हेमानः ८ काविलो वधात् काविलः
 १६ काविलो वधावधिः २५ मेतो वधावध
 २५ वधावध ।

- १ अपरं आदमि स्त्रियायां इवाम् उपगते सा गर्भिणी
 भूत्वा काविलं (अर्थात् स्त्राम) नामानं पुत्रमेकं प्रसुषुवे
 कथयामास च, परमेश्वरात् मम पुत्रैकस्त्राभो जातः ।
- २ पश्चात् सा काविलं (अर्थात् अलीक) नामानं तस्य
 बहोदरं प्रसुषुवे; स काविल्मेघपालकः, काविल् च
 ३ कपोवल् आसीत् । कावल्परिणामे काविल् प्रभुमु-
 ४ द्विस्त्रीयकविकर्षणः फलम् उत्सर्ज । तथा
 ५ काविल् स्वपश्यजस्य प्रथमजातं पुष्टपश्यम् उत्सर्ज ।
 किन्तु परमेश्वरः काविलं तेनोत्सृष्टं वस्तु चान्धमृष्टात्
 काविलं तेनोत्सृष्टं वस्तु च चान्धमृष्टात्, तत्कारणात्
 ६ काविल् कुड्मा विषलवदनो बभूव । ततः परमेश्वरस्यम्
 उवाच, त्वं कुतः कुधसि? कुतश्च विषलवदनो
 ७ भवसि? यदि इष्टं करोषि, तदा किं नानुमृष्ट्यसे
 यदि इष्टं न करोषि, तर्हि पापं दारि तिष्ठति ।
 तव भ्राता तव वशीभूय स्त्रायति, तस्य तं प्राप्स्यसि ।
 ८ अपरश्च काविल् स्त्रीयभाषा सह संललाप; तत्पश्चात्

तथाः सेवं गतयोः सतोः काविल् आक्रम्य स्त्रीय-
भ्रातरं हाविल् निजघान ।

तदनन्तरं परमेश्वरः काविल् पप्रच्छ, तस्मात् ८
हाविल् कुच १ ततः स प्रत्युवाच, नाहं जानामि, किमहं
निजभ्रातृ रक्षकः १ ततः स कथयामास, त्वया किम्- १०
कारि १ तव भ्रातुः शोणितं भूस्या माम् आकृत्यति ।
अतो या भूमिस्तव इक्ष्वाभ्यां इतस्तु भ्रातुः शोणितं ११
पीतवती तस्यां भूमौ त्वमभिज्ञप्तो भवसि । ततः कृषि- १२
कर्षणि त्वया कृतेपि बहुश्रमं मोक्षस्यते, तथा त्वं
धरित्यां पर्यटन् भ्रमन् च भविष्यसि । ततः काविल् १३
वभाषे, एतादृशो दण्डो मया न सञ्जातः । अद्य यदि त्वं १४
माम् अस्मात् स्थानाद् अपसारयसि, तर्हि तव समक्षाद्
वहिर्गत्वा पर्यटन् भ्रमन् च भविष्यसि तथा कोपि
मानुषो मां प्राप्य हनिष्यति । तदा परमेश्वरे जगाद् १५
यः कश्चित् काविल् हनिष्यति, तस्य सप्तगुणदण्डो
भविष्यति, तस्मात् कोपि तं वीक्ष्य यथा न हनिष्यति,
तदर्थं परमेश्वरः काविले चिह्नमेकं निदधौ ।

काविल् प्रभोः समक्षात् प्रस्थाय एतदः पूर्वार्थां १६
दिशि गेहं नामनि देवे न्युवास । अनन्तरं काविल् १७
स्वभार्यामुपगते सा गर्भवती भूत्वा हनोकनामानं पुत्रं

- प्रसुपुवे, किञ्च स नगरमेकं निर्धाय सपुत्रनामानुसारेण
 १८ तस्य नाम हनोकः सन्ने । तस्य हनोकः पुत्र ईरदः, ईरदः
 पुत्रो मिह्रयायेस्, मिह्रयायेस् पुत्रो मिथूनायेस्,
 १९ मिथूनायेस् पुत्रो सेमकः । तस्य सेमको द्वे जावे, एकस्या
 २० नामधेयम् आदा तदन्वाया नाम सिद्धासीत् । तस्या
 आदाया गर्भो जातो यो थावस्, स दूष्यष्टहवसिनां पञ्च-
 २१ पालकानाम् आदिपुरुष आसीत् । अपरं यूवस् नामा
 तस्यैको भ्राता वीणावादकानां वंशीवादकानाञ्चादि-
 २२ पुरुष आसीत् । किञ्च सिद्धाया गर्भजन्मा तूक्स्का-
 विल्नामा पुत्रः पिप्पलस्स लोहस्स च नानाविधं कर्म
 कर्तुं निपुण आसीत् ; तस्य तूक्स्काविन्नो नयमा ना-
 २३ मिका भगिन्यासीत् । पश्चात् सेमकः स्वभार्य्ये अवदत्,
 हे आदे शृणु मदाकां हे सिन्ने त्वच्च तत् शृणु ।
 हे मत्तार्थ्या युवाभ्यां मे वाक्ये मनो निधीयतां ।
 आक्रान्तः सन्नहं पूज्यं हतवान् लोकमेककं ।
 आघातः सन्नहं तेन युवानं हतवान् नरं ।
 २४ फलं वधस्य काबेलो यदि सप्तगुणं भवेत् ।
 गुणितं सप्तसप्तत्या मद्बधस्य फलं भवेत् ।
 २५ अनन्तरम् आदमि पुनश्च हवाभार्य्याम् उपगते
 सा गर्भवती भूत्वा पुत्रमपरं प्रसुपुवे, तथा काविष्ठा-

इतस्तु हाविलः प्रतिनिधिरूपं पुत्रमपरं परमेश्वरो
मह्यं दत्तवान् इति कथयित्वा सा तस्य नाम ज्ञेत्
अर्थात् प्रतिनिधिं चक्रे । अगन्तरं तस्य ज्ञेतः पुत्रो जाते १६
स तस्य नाम इमोश् चक्रे ; तदानीं लोकाः परमेश्वरस्य
नाम्नि प्रार्थनां कर्तुं प्रारभन्त ।

५ पञ्चमोऽध्यायः ।

१ आदमो विवृतिः ६ जेतो विवृतिः ८ इमोश्चो विवृतिः १९
कैमो विवृतिः १५ मन्वन्तेको विवृतिः १८ येरदे विवृतिः
२१ चमोको विवृतिः २५ मिथुमेकचो विवृतिः २८ स्तमको
विवृतिश्च ।

आदमो वंशावलि विवर्णः । यदेश्वरो मनुष्यं समर्ज, १
तदा स्वसादृश्येन तं सृष्टवान् । स्तोत्रपुंस्त्वाभ्यां ताव् २
असृजत् ; किञ्च तदानीं ताभ्याम् आशिषं दत्त्वा आदम्
(अर्थात् मनुष्य) इति नाम चकार । तत आदमस्त्रिंश- ३
दधिकव्रतवत्सरे वयसि तस्य सदृशे तुल्ये च पुत्रो
जाते तस्य नाम जेतं चक्रे । अस्य जेतो जन्मनः परम् ४
- आदम् अष्टव्रतानि वर्षाणि जीवन् पुत्रान् कन्यासु
जनयामास । साकल्येन त्रिंशदधिकव्रतवत्सतवर्षवयसि ५
सति तस्य मृत्युर्बभूव ।

ततः परं जेतः पञ्चाधिकव्रतवत्सरेवयसि सति ६
इमोश् नामा तस्य पुत्रो जज्ञे । तस्य जन्मनः ७

परं ज्ञेत् अष्टव्रतानि वर्षाणि जीवन् पुत्रान् कन्याश्च
८ जनयास्यके । साकल्येन द्वादशाधिकनवव्रतवत्सरवयसि
सति तस्य मृत्युर्बभूव ।

९ इतोऽग्रे गवति वत्सरवयसि सति कैनन् नामा तस्य
१० पुत्रो जज्ञे । तस्य जन्मनः परम् इतोऽप्यष्टदशाधिकाष्ट-
११ व्रतवर्षाणि जीवन् पुत्रान् कन्याश्च जनयास्यके । साक-
ल्यतः पञ्चाधिकनवव्रतवत्सरवयसि तस्य मरणं बभूव ।

१२ तस्य कैननः सप्तति वत्सरवयसि सति महल्लेल्
१३ नामा तस्य पुत्रो जज्ञे । तस्य जन्मनः परं कैनन् चत्वारिं-
शदधिकाष्टव्रतवत्सरान् जीवन् पुत्रान् कन्याश्च
१४ जनयास्यके । साकल्यतो दशाधिकनवव्रतवत्सरवयसि
सति तस्य मृतिर्बभूव ।

१५ तस्य महल्लेल्ः पञ्चषष्टिवत्सरवयसि सति तस्य घेरद्
१६ नामा पुत्रो जज्ञे । तस्य जन्मनः परं महल्लेल् चिंन-
दधिकाष्टव्रतानि वर्षाणि जीवन् पुत्रान् कन्याश्च जन-
१७ यास्यके । साकल्येन पञ्चनवत्यधिकाष्टव्रतवत्सरवयसि
सति तस्य मृतिर्बभूव ।

१८ घेरदो द्विषष्ट्यधिकव्रतवत्सरवयसि सति इतोक्-
१९ नामा तस्य पुत्रो जज्ञे । तस्य जन्मनः परं घेरद् अष्ट-
व्रतानि वर्षाणि जीवन् पुत्रान् कन्याश्च जनयास्यके ।

साकल्येन दिवस्यधिकनवव्रतवत्सरवयसि सति तस्य १०
मरणं बभूव ।

इमेको वयसि पञ्चषष्टिवत्सरे सति मिथूमेखह- ११
नामा तस्य पुत्रो जज्ञे । तस्य जन्मनः परं इमेक् १२
क्षेत्रिण्ये व्रतानि वर्षाणि यावत् ईश्वरेण सार्द्धं गमना-
गमने चकार, तथा पुत्रान् कन्यास्य जनितवान् । १३
ईश्वरस्य सहगामी सन् साकल्येन पञ्चषष्ट्यधिकव्रत-
वयवत्सरवयसि सति सोऽन्तर्दधे; फलत ईश्वरस्य १४
निनाथ ।

अनन्तरं मिथूमेखहः सप्ताशीत्यधिकव्रतवत्सरव- १५
यसि सति खेमक् नामा तस्य पुत्रो जज्ञे । तस्य जन्मनः १६
परं स द्वाशीत्यधिकसप्तव्रतानि वर्षाणि जीवन् पुत्रान्
कन्यास्य जनयामास । साकल्येन जनसप्ततिवत्सरवयसि १७
तस्य मरणं बभूव ।

ततः परं खेमको द्वाशीत्यधिकव्रतवत्सरवयसि १८
- तस्य पुत्रे जाते भूम्याम् अस्माकं परिश्रमलोभयोर्जन-
यिता य ईश्वरस्याभिशाप आसौ, तवास्माकम् एष १९
पुत्रः सान्त्वनां जनयिष्यतीति निश्चित्य खेमक् तस्य
पुत्रस्य नाम मोहं (अर्थात् सान्त्वयितेति) चकार । तस्य २०
मोहस्य जन्मनः परं पञ्चनवत्यधिकानि पञ्चव्रतानि

११ वर्षाणि जीवन् पुत्रान् कन्यासु जनितवान् साकल्यतः

सप्तसप्तत्यधिकसप्तशतवत्सुरवयसि तस्य मृति र्बभूव ।

१२ पश्चात् नोदस्य पञ्चशतवत्सुरवयसि सति ग्राम् ग्राम्

येषां नामकास्तस्य जयः पुत्रा जज्ञिरे ।

॥ अष्टोऽध्यायः ॥

१ अनुचितविवाहस्य कथनं ५ मानुषस्य दुष्टमात्रं ज्ञापन-
कथनं ८ नोदवंशावलिः १४ अर्चयन्तीति श्लोककथनञ्च ।

१ इत्थं मेदिन्यां मानवानां दृष्ट्वा मर्त्या वज्रलासु

२ कन्यासु च जातासु, ईश्वरीयलोका ऐहिकलोकानां

कन्याः परमसुन्दरीः समीक्ष्य स्नेहातः सर्वे जनाः

३ पाणिषाहं कर्णुमारेभिरे । अतः परमेश्वरः कथयामास,

ममात्मा मनुष्यैः साङ्गं सर्वदा नहि वस्यति, यतस्ते

पापेन मांसपिण्डमाभाः, तेषां जीवनकालासु केवलं

४ विंशत्यधिकशतवत्सरा भविष्यन्ति । तदानो पृथिव्यां

महावीरा आसन्, तथेश्वरीयलोकाणां वीर्याद् ऐहिक-

लोकाणां कन्यानिवहस्य गर्भा जाता अनेके सन्ताना

आसन्, ते पूर्वं पराक्रमिणो वीराः प्रसिद्धा आसन् ।

५ अपरम् पृथिव्यां मानुषाणां नामात्याचाराः सर्वदा

मनःकल्पनोत्पत्तिं दुष्टा इतोऽश्वरो ददर्श, किञ्च परमे-

६ श्वरः पृथिव्यां मानुषस्य सृष्टत्वात् शोचन् मानेन ऽनुत्तमम्

कथितवान्, अहं मानुषान् उरुङ्गमान् पदगान् अजन्तून् ७
 खेचरपक्षिप्रभृतोन् यान् यान् धरण्यां दृष्टवान्, तान्
 सर्वानेव नाशयिष्यामि; यत एषां मर्जनकारणात्
 ममानुतापो भवति । किन्तु नोहः परमेश्वरस्यानुग्रह- ८
 पात्रम् अभवत् ।

नोहस्य वंशावलिविवरणं । स नोहः स्ववंशे साधु ९
 धार्मिकश्च मनु ईश्वरस्य महिमाभ्यासीत् । तथा ग्राम् १०
 हाम् येफत् नामानस्तस्य त्रयः पुत्रा जज्ञिरे । अपरश्च ११
 ईश्वरस्य साक्षाद् पृथिवीं दृष्ट्वा दैराग्नयेन पूर्णा च जाता ।
 पृथिवीं दृष्ट्वा पृथिवीभ्यानां सर्वेषां प्राणिनां पन्थामश्च १२
 संवापाः, ईश्वरः पृथिवीं निरीक्ष्य तद् दृष्टवान् ।
 तत ईश्वरो नोहमवदत्, मम गोचरे सर्वेषां मानु- १३
 षाणाम् अन्तर्काल उपस्थितवान्, यतस्तेषां दैराग्नयेन
 पृथिव्याः परिपूर्णत्वात् अहं पृथिव्यां साधु तान्
 सर्वान् विनाशयिष्यामि । त्वं गोफरकाष्ठेन पोतमेकं १४
 निर्माहि, तथा तस्य मध्ये कोष्ठानि कृत्वा तस्यान्तर्वहिंस्य
 सर्जरसेन लिप्य । तस्य दैर्घ्यं हस्तानां शतत्रयं, विस्तारः १५
 पञ्चाशद्वृक्षप्रमाणः, उच्चता च हस्तशतत्रयप्रमाणा
 इत्थं तं निर्माहि । तस्योपरि हस्तौकाधो वातायनं १६
 निर्माहि, तस्य पार्श्वे द्वारं कुरु, तथा तस्य प्रथमद्वितीय-

- १७ ततोऽथकोष्ठानि निर्माहि । यतोऽहम् आकाशस्याधः-
 स्थितान् सर्वप्राणिनां नाशयितुं पृथिवीम् अद्विराप्ताव-
 यिष्यामि, तेन पृथिव्याः सर्वप्राणिनः प्राणान् परित्य-
 १८ क्ष्यन्ति । किन्तु त्वया सार्द्धम् अहं नियमं निर्णयामि ;
 तेन त्वं स्वपुत्रान् स्वभार्यां पुत्रबधून् सन्निनः कृत्वा
 १९ पोतम् आरोक्ष्यसि । प्रतिजात्यनुसारतः सकल-
 प्राणिनां स्त्रीपुरुषाणां युग्मानि समादाय प्राणरक्षार्थं
 २० तानि स्वेन सह पोतमानय । फलतः पक्षिणां पशूनां
 पृथिव्योर्व्यासंगामिनाञ्च द्वौ द्वौ स्वस्वजात्यनुसारतः
 २१ स्वस्वप्राणरक्षार्थं तव समीपं गमिष्यतः । अपरं युष्माकम्
 एतेषाञ्च भोजनार्थम् उपयुक्तद्रव्याणि समानीय स्वस-
 २२ मीपे सन्निनु । ततो नोदस्तादृशं चकार, ईश्वरस्याज्ञा-
 नुसारतएव सर्वाणि कर्माणि कृतवान् ।

७ सप्तमोऽध्यायः ।

१ पोतमारोढुं नोहं प्रतीक्षरस्याज्ञा ७ नोदस्य तस्य परि-
 जनायां पश्यप्रभृतीनाञ्च पोतारोहणं १७ शिवमविचरणं ।

- १ ईश्वरो नोहं बभाषे, त्वं सपरिवारः पोतम् आ-
 २ रोह, यत इदानीं त्वामेव साधुं पश्यामि । अतः पृथिव्यां
 ययैतेषां वंशाक्षिप्रेयुः, तदर्थं इच्छिपशूनां स्त्रीपु-
 ३ रान् गृह्येत्वा प्रतिजातिसप्तयुग्मानि, अश्चिपशू-

नाञ्च स्त्रीपुरुषौ गृहीत्वा प्रतिजातिनी दे दे युग्मे, तथा
 खेचरपक्षिणां स्त्रीपुरुषौ गृहीत्वा प्रतिजातिसप्त-
 युग्मानि खेन सार्द्धं नय। यतः सप्ताहान् परम् अहं ४
 चत्वारिंशत् दिवारात्रोः पृथिव्यां वर्षयिष्यामि, ततः
 पृथिवीस्थिता मया सृष्टाः सर्वे प्राणिनो विनन्द्यन्ति ।
 तदा नोहः परमेश्वरम्याजानुमारतः सर्व्वाणि कर्माणि ५
 कृतवान् । तस्य नोहस्य षट्शतवत्सरवयसि पृथिव्यां ६
 जलाप्लावनं अभवत् ।

ततो जलाप्लावनमयात् नोहस्य भार्या तस्य पुत्राः ७
 पुत्रबन्धस्य सर्व्वे पोतम् आरुह्युः । तथा नोहं प्रतोश्चर- ८
 स्वाजानुमारात् गृद्धागृद्धपशुपक्षिभृशरोरोगामि- ९
 जन्तवस्य स्त्रीपुरुषाः युग्मं युग्मं पोतमारुह्युः । पश्चात् १०
 सप्ताहे गते पृथिव्यां जलाप्लावनम् आरेभे । ततो नोहस्य ११
 वयसः षट्शतवत्सराणां द्वितीयमासस्य सप्तदशदिने
 महाममुद्रस्य सर्व्वाणि प्रसवणानि बभञ्चिरे, गगण-
 स्थानि मेघद्वाराणि सर्व्वाणि च मुक्तानि । ततः पृथि- १२
 व्यां चत्वारिंशत् दिवारात्रो मूषलधाराभि र्वृष्टि
 र्बभूव । तस्मिन् दिने नोहस्य जाया, शाम्, हाम् १३
 शेफत् नामकास्तयः पुत्राः पुत्रबन्धस्य पोतम्
 आरुह्युः । प्रतिजातियाम्यवन्त्यश्ववः प्रतिजातोया १४

उरोगामिजन्तवः प्रतिजातोया भूचरखेचरपक्षिणस्य
 १५ सर्वजीवजन्तूनां स्त्रीपुरुषा युग्मं युग्मं भूत्वा नोदस्य
 १६ समीपे पीतम् आरोहन् । किञ्च ईश्वरस्याज्ञानुसारात्
 सर्वप्राणिनां स्त्रीपुरुषाणां युग्मेषु समारूढेषु परमेश्वरो
 दारं दरोध ।

१७ इत्थं पृथिव्यां चत्वारिंशद् दिनानि यावत् जला-
 श्रावनं बभूव, तदानीम् अप्सु वृद्धासु पीतो मृदं विहाय
 १८ बभूव । ततः क्रमशः पृथिव्याम् अतीव जलवृद्धौ सत्यां
 १९ पीतो जलेषु भासमानो जगाम । इत्थं पृथिव्यां जलमति
 बृद्धे ; तत आकाशस्य नीचस्थाः सर्वे भूधरा ममज्जुः ।
 २० तदुपरि पञ्चदशहस्तान् यावत् जल उत्थिते सर्वे
 २१ पर्वता अभज्जन् । तेन भूचराः सकलप्राणिनो मनुः
 २२ फलतः पक्षिणो ग्राम्या वन्याश्च पशवः पृथिव्या उरोगा-
 मिजन्तवो मनुष्याश्च शुष्कभूमिस्थिताः सकलप्राणि-
 २३ नोऽस्त्रियन् । इत्थं पृथिवीवासिनः सर्वप्राणिनः
 अर्थतो मनुजा पशव उरज्जमजन्तव आकाशीयाः सकल-
 पक्षिणश्च विनेष्टुः ; पृथिव्यां सर्वेऽयं व्यनज्जन्, केवलं
 २४ नोदस्य सङ्गिनश्च पीतस्थाः प्राणिनो जिजीवुः । इत्थं
 पृथिव्यां सार्द्धशतदिनानि यावत् आपस्तस्युः ।

८ अष्टमोऽध्यायः ।

१ सावजस्य द्वासः ६ द्रोणकाकस्योद्गायनं १० कपोतस्योद्गायनं
१५ पोताद्वरोहमीश्वराज्ञा २० ईश्वरमुद्दिश्य नोहस्य
चवनं तं प्रतीश्वरस्य प्रतिज्ञानं ।

ततः परम् ईश्वरो नोहं तस्य सङ्गिनः पोतस्थिताम् १
पश्चादिमकलप्राणिनः स्मृत्वा पृथिव्यां प्रबलवायुं वाह-
यामास ततो जलं निवृत्ते । अपरं महासमुद्रस्य प्रस- २
वलेषु वियतो मेघदारेषु च रुद्धेषु नभसो वर्षं निव-
रुते । ततः क्रमशस्त्रोचं वहत् सार्द्धशतदिनैर्जङ्गमः ३
तदा सप्तममामस्य सप्तदशदिने आरारट् नास्मि भूधरे
पोतो स्वगन् तस्यै । अनन्तरं क्रमशो दशमायान् यावत् ४
तोयं वहत् श्लोकतरं बभूव ; तस्य दशममामस्य प्रथमे- ५
ऽहनि महीधराणां शृङ्गानि ददृश्विरे ।

ततः पुनः चत्वारिंशद्दिनेषु गतेषु नोहः स्वनिश्चितस्य ६
पोतस्य वातायनं मोचयित्वा द्रोणकाकमेकम् उद्गाया-
माम । ततः स मेदिन्या अपशोषणं यावत् यातायातं ७
चकार । पश्चाद् नोहो भूम्या वारिद्र्यासं वेदितुं पुनः ८
कपोतं उद्गायाच्चकार । तदा मङ्गलास्त्रोयाच्छादितत्वात् ९
स पदार्पणाय स्थानमलभमानः पुनरपि पोते तदभ्यासं
प्रत्याजगाम ; तदा नोहो हस्तं विस्तार्य कपोतं धृत्वा
पोताभ्यन्तः स्वसमीपम् आनयत् ।

- १० ततोऽपरमप्राहं विलम्ब्य नोहः पोतात्तं कपोतम्
 ११ उड्गायाश्चकार । ततः स चक्षुः जितवृत्तस्य पत्रमेकं
 द्वित्वादाय सन्ध्यायां तस्य सन्निधिं प्रत्याययौ ; ततः
 १२ पृथिव्या अपां ह्रस्वो जातइति नोहो बुबुधे । अनन्तरम्
 अपरैकमप्राहे व्यतीते नोहेन सएव कपोत उड्गायाश्चके,
 १३ किन्तु स तन्त्रिकटं पुनः परावृत्त्य नाजगाम । नोहस्य
 वयसः षट्शतवत्सराणां परवत्सुरस्य प्रथममासीय-
 प्रथमदिने मेदिन्या अपशोषणं प्रचक्रमे ; ततो नोहः
 पोतस्थोपरिभागं विमोच्य निरीक्ष्य भूमिं शुष्कां
 १४ ददर्श । इत्थं द्वितीयमामस्य सप्तविंशे दिने पृथिवी
 शुष्कतोया बभूव ।

- १५ ततःपरम् ईश्वरो नोहम् अवदत्, त्वमिदानीं
 १६ स्वजायां पुत्रान् पुत्रवधूष्य सङ्गिनः कृत्वा पोताद्
 १७ अवरोह । अपरं त्वया सार्द्धं ये ये पशुपक्षिपृथिव्यु-
 रङ्गमप्रभृतयो जीवज्जन्तवः सन्ति, तान् सकलान् त्वया
 सह वहिरागच्छ, तेन ते धरण्यां बहवो भूयासुः धरण्यां
 १८ प्रजाबन्तो बहुवंशा भूयासुः । तदानीं नोहः स्वजाया
 १९ पुत्रान् पुत्रवधूष्य गृहीत्वा पोताद् अवरोह । अपरं
 स्वस्वजात्यनुसारतः सर्वे पशवः पक्षिण उरीगामिनः
 सकलभृशजन्तवश्च निर्ययुः ।

तदनन्तरं शोहः परमेश्वरम् उद्दिश्य यज्ञवेदिं २०
 निर्माय कतिचित् शुचिपट्टम् कतिचित् शुचिपञ्चि-
 णस्य गृहीत्वा वेद्या उपरि जुहाव । ततः परमेश्वरस्तस्य २१
 सुरभिम् आघ्राय मनसि कथयामास, मनुष्याणां देव्यात्
 पुनः पृथिवीं नाभिगच्छे; यद्यपि आवाक्यकालं मनुष्याणां
 मनःकल्पना दुष्टा तथापि यथा समर्हाषं, तथा पुनः
 कदापि सकलान् प्राणिनो न मंहरिष्यामि । यावत् २२
 धरित्री तिष्ठति तावत् वपनस्य कर्तनस्य च समयः तथा
 शीतं योष्णः शीतकालो योष्णकालश्च दिवा रात्रिश्च
 एतेषां सर्वेषां निवृत्तिर्न भविष्यति ।

२ नवमोऽध्यायः ।

१ नोहं प्रतीश्वरस्याश्रीर्व्यचनं ८ नोहं सार्धं दशरथस्य नियम-
 स्थिरीकरणं १८ नोहस्य मत्ततादृशान्नः कनिष्ठ पुत्रस्य चासौ-
 भिशपनं २८ नोहस्य मरणञ्च ।

अनन्तरम् ईश्वरो नोहं तस्य पुत्रान् इत्यादिषु १
 जगाद, यूयं प्रजावन्तो बहुवंशाश्च भूत्वा मेदिनीं परि-
 पूरयत । धरण्याः सर्वे पशवः स्वपरविहगा भूचरा २
 उरङ्गमा जन्तवः सागरीयभीमाः सर्वे युष्मन्तो भीति-
 मन्तः शङ्कावन्तश्च भविष्यन्ति, एते युष्माकं हस्तेषु
 समर्पिता आसन्ते । सर्वे गतिमन्तः प्राणिनो युष्माकं ३
 भक्ष्या भविष्यन्ति, हरितौषधी इव युष्मभ्यम् एतान्
 अदाम् । किन्तु सजीवनम् अर्थात् सञ्चालितं पक्ष्यं ४

- ५ मा भुञ्जीध्वं । अहं युष्माकं जीवनरूपस्य शोणित-
पातस्य परिशोधं कारयिष्यामि ; अहमेकैकपशुं
एकैकमनुष्यस्य तत्परिशोधं कारयिष्यामि ; प्रतिमानव-
६ मेव मनुजजीवनस्य परिशोधं कारयिष्यामि । यः
कश्चित् मानुषस्य शोणितं पातयिष्यति, मानुषेण तस्य
शोणितं पातयिष्यते ; यतः परमेश्वरः स्वमादृशेन
७ मनुष्यं सृष्टवान् । यूयं प्रजावन्तो ब्रह्मवंशास्य भवत, किञ्च
धरायां ब्रह्मतरा भूत्वा बर्द्धिष्यन्तौ भवत ।
८ अपरमर्हेश्वरो नोहं तस्य सन्निभः पुत्रांस्य बभाषे, पश्यत
९ युष्माभि युष्माकं भाविवंशैस्य युष्माकं सन्निभिः पोता-
१० निर्गतवद्भि याम्यन्यपशुभिः पक्षिप्रभृतिभिश्च पृथि-
व्योन्मिषैः सकलप्राणिभिश्च सह नियममहं स्मिरो-
११ करिष्यामि । अहं युष्माभिः सार्द्धम् एतं नियमं स्मिरो-
करोमि, जलाप्लावनात् सकलप्राणिनः पुन न विन-
क्ष्यन्ति, पृथिव्यपि जलाप्लावनात् पुनः कदापि न विन-
१२ क्ष्यति । ईश्वरोऽपरम् अकथयत्, अहं युष्माभिः सह
युष्माकं सन्निभसकलप्राणिनां भाविवंशैश्च सह नियमं
१३ स्मिरीकरोमि, तद्येदमेकं चित्रं स्थास्यति । अहं
जीमूते स्त्रीयं कोदण्डं स्थापयामि, तत् धरण्या साकं
१४ मदीयनियमस्य लक्ष्यं भविष्यति । यस्मिन् समयेहं धरण्या

ऊर्द्धं पयोदान् मञ्जारयिष्यामि, किञ्च तत् पयोदका-
 र्मुकं दर्शयिते, तस्मिन् काले युष्माभिः सार्द्धं सर्व्वप्रकार- १५
 प्राणिभिश्च सार्द्धं ममायं नियम आस्ते, इति मया
 संसृते सति सकलप्राणिविनाशाय पुनर्न जलाश्रायनं
 भविष्यति । यतः पयोदकार्मुकं प्रति मम दृष्टौ जातायां १६
 प्रथिवीस्थितैः सकलप्राणिभिः समं मदीयचिरस्त्रायी
 नियमोऽस्तीति मम स्मरणं भविष्यति । ईश्वरो नोहं १७
 जगाद, चितिस्थितैः सकलप्राणिभिः साकं मया
 स्थापितस्य नियमस्य लक्षणमिदं भविष्यति ।

ग्रामं हाम् येफत् नामानो नोहस्य ये च यः पुत्राः १८
 पोताद् वहिरागच्छन्, तेषां मध्ये हाम् किनान् वंशस्य
 पूर्व्वपुरुष आसीत् । नोहस्यैतैस्त्रिभिः पुत्रैः सर्व्वा धरित्रो १९
 व्यानये । अनन्तरं नोहः हृषिकर्षणिं प्रवृत्तः सन् द्राक्षा २०
 वृक्षान् रोपितवान् । ततः स द्राक्षारसं पीत्वा मत्तः सन् २१
 दूष्यमध्ये विवस्त्रो भूत्वा निपपात । तदा किनानः २२
 पिता हाम् स्वतातं नग्नं विलोक्य वहिः स्त्रीयौ द्वौ
 भ्रातरौ वार्त्तां बभाषे । तदानो ग्राम्येफत्तौ स्ववसनं २३
 गृहीत्वा स्कन्धे निधाय पश्चात् ब्रजित्वा नग्नं तातं
 समाच्छादयामासतुः, तौ पश्चाद् ब्रजित्वा जमकस्य
 नग्नतां न वीक्षाद्युक्ताते । ततः परं नोहो द्राक्षारसस्य २४

निद्रातः प्रबुध्य स्त्रीयकनिष्ठसुतस्य तदाचरणं विज्ञायाह,

२५ अभिशप्तः किनान् स्याच्च भ्राष्ट्रचेटकचेटकः ।

२६ पुनस्तुतेनाकं । शामः प्रभुः परं शो यः स हि धन्यत्वमाप्नुयात् ।

* भविष्यति किनान्नामा शामाख्यपरिचारकः ॥

२७ येफतस्योन्नतिः सम्यग् ईश्वरेण विधास्यते ।

दृष्ट्ये वक्ष्यति शामः स, तद्दासो भविता किनान् ॥

२८ जलाप्रावनात् परं मोहः पुनः सार्द्धव्रतवयवत्सरान्

२९ अजीवत् । किञ्च मोहः साकल्यतः सार्द्धनवव्रतवत्सर-
वयसि प्राणान् तत्याज ।

१० दशमोऽध्यायः ।

१ मोहस्य व्येष्टपुत्रस्य येफतो वंशावलिः ६ कनिष्ठपुत्रस्य
हामो वंशावलिः २१ मध्यमपुत्रस्य शामो वंशावलिः ।

१ तस्य मोहस्य शाम् हाम् येफत् नामकानां त्रयाणां

पुत्राणां वंशावलिः, जलाप्रावनात् परं तेषां एते

२ सकलपुत्रा अजिरे । गोमरः माजूज् मादय् यूनान्

३ त्वबल् मेशक् तोरस् एते येफतः पुत्राः । अस्किनस्

४ रोफत् तोगर्म, इमे गोमरः पुत्राः । इलीशा तर्शीश्

५ किस्सोम् दोदानीम् इमे यूनानः पुत्राः । एतेभ्यो नानो-

पदीपोथा देवपूजकाः स्यान्ते स्यान्त्यभजन् सर्वेषाञ्च

पृथक् पृथक् भाषावञ्जजातयो बभूवुः ।

६ तथा कृष् मिस्वर पुट् किनान्, इमे हामः पुत्राः ।

सिवा हवोला सवता रयमा सव्तिका, इमे कृशः पुत्राः । ७
 रयमाः पुत्रौ शिवादिद्वौ । अपरं कृशः पुत्रौ निषोद् ८
 पृथिवीमध्ये पराक्रमो भवितुम् आरभत । परमेश्वरस्य ९
 साक्षात् पराक्रान्तो व्याधो बभूव, तस्मात् लोका अद्यापि
 दृष्टान्तमिमं कथयन्ति, परमेश्वरस्य समक्षं निषोदः
 सद्गुणः पराक्रमो व्याधः । किञ्च शिनियरि देशे बाविल १०
 एरक् अकद् कलनी, एतेषु सर्वेषु नगरेषु तस्य
 प्रथमं राज्यं बभूव । स तत्स्थानात् अष्टूरियदेशं गत्वा ११
 निनिवी रिहोबोत् केलह, निनिवी केलहो मध्यस्थितं १२
 महानगरं रेषन्, एतानि नगराणि निर्ममे । अपरं १३
 लूदीय अनामीय लिहावीय ननुहीय पन्नवीय, पिले- १४
 छोयानाम् आदिपुरुषः कसलूहीय, कप्पोरीय, एते सर्वे
 मिसरः पुत्राः । तस्य किनानो ज्येष्ठः पुत्रः सोदीन्, ततः १५
 परं हेत्, यिवूवीय इमोरीय गिर्गोमीय, हिब्बीय १६
 अर्कोय भीनीय अर्बदीय सिमारोय इमातोया, एतैः १७
 पुत्रैः किनान् देशो ध्याप्त आसीत् । ततः सोदीनो गिरर् १८
 दिश्चि असामारभ्य सिदीन् अमोरा अद्या सिवोथीम् १९
 क्षेत्रां यावत् किनानोयानां निवाससीमासीत् । एते २०
 सर्वे हामो वंशाः, किन्तु एतेषां मध्ये जातिकुल-
 भाषादेशानां भेद आसीत् ।

- २१ श्रेष्ठो येकतो भ्राता ग्राम् इन्द्रियलोकानां आदि-
 २२ पुरुष आसीत्, तस्यापि पुत्राः पुत्र्यश्चामन्। एते तस्य
 २३ वंशा, एतस्मिन् अश्वत्थुर अर्कचन्द खूद अराम्। अराम
 २४ वंशा ऊष् ऋण् गेधर् मन्। अर्कचन्दो वंशः शैलहः
 २५ शैलहस्य पुत्र एवर्। एवरो द्वौ पुत्रौ एकस्य नाम
 २६ पेलग् (अर्थात् भागः) यतस्तदानीं पृथिवी विभक्ताभवतः
 २७ तस्य भ्रातु नाम यकन। यकनः पुत्रा अन्मोदद् शैलफ्
 २८ हत्सर्मवत् यैरह हदोराम् ऊषल् दिक्क ओवल् अवी-
 २९ थामेन् शिवा ओफीर् हवोला योवव्, एते यकनो वंशाः।
 ३० आ मेघातः पूर्वदिशीं मिफर्भृधरं यावत् तेषां वस-
 ३१ तिरासीत्। एते सर्वे ग्रामो वंशाः ; एषां मध्ये जाति-
 ३२ कुलभाषादेशानां भेद आसीत्। एषां कुलजात्योर्भेदे
 सत्यपि ते नोहस्य पुत्राणां वंश आसीत्, किञ्च जलाश्रा-
 वनात् परम् एतेभ्यो नानाजातयः सितौ विभक्ता अभवन्।

११ एकादशोऽध्यायः ।

१ चाविलो निम्नोत्तम लोकाणां भाषाया भेदश्च १० ग्रामो
 वंशावलिः १० तेरहस्य वंशावलिः १० तेरहस्य इनामो लो-
 कश्च चारोर्च प्रति ग्रामं तत्र तेरहस्य सरवश्च ।

- १ पूर्वं वसुधास्थितानां सर्वेषां लोकानाम् एकैव भाषा
 २ एकमेवोच्चारणम् आसीत्। पश्चात् लोकाः पूर्वदिशि
 भ्रमन्तः शिनिथरो देशस्य प्राग्तरमेकं प्राप्य तत्र न्युषुः।

तदा परस्परं मन्त्रयाञ्चक्रुः, आगच्छत, वयं दृष्टकानि १
निर्भीय उत्तमानि यथा स्युः, तथा दाहयामः, एतेन
तेषां पाषाणानां विनिमयात् दृष्टकानि बभूवुः, चूर्णानां
विनिमयाच्च शिलाजतु बभूव । ततः परं कथयामासुः, ४
आगच्छत, वयं स्वार्थं नगरमेकं गगणस्पर्शिं प्रोक्षं गृह-
मेकञ्च निर्भीमोमहे, ततोऽस्माकं कीर्त्तिं भविव्यति
किञ्च वयं सर्वस्यां पृथिव्यां न विकारिष्यामहे । अन- ५
न्तरं ते मानुषा यन्नगरं गृहञ्च निर्भीमते, तद् वीक्षितुं
परमेश्वरोऽवरोह । परमेश्वरः कथयामास, पश्यत, सर्वे- ६
षाम् एतेषाम् एका जातिः भाषा चैषाम् एका, ते
कर्क्ष्णस्मिन् प्रवर्त्तन्ते, ददानीं यद्यत् कर्त्तुमिच्छन्ति,
तस्मात् न निवर्त्तिष्यन्ते । अतस्ते यथा स्वेषां भाषां ७
स्वयमेव बोद्धुं न शक्नुयुः तर्दथम् आगच्छत, ८
अंधस्तत्र गत्वा तेषां भाषाया भेदं जनयाम । इत्थं ८
परमेश्वरेण ते मेदिन्याः सर्वदिक्षु व्यकीर्यन्त ते च
नगरनिर्भाषात् न्यवर्त्तन्त । इति कारणात् तस्या ९
नगर्या नाम बाबिल (अर्थतो भेद) इत्यभवत्, यतः पर-
मेश्वरेण सर्वस्था मेदिन्या भाषाभेदं जनयित्वा तस्मात्
स्थानात् सर्वस्थां मद्यां व्यकीर्यन्त ।

शान्ति वंशावलिः । जलाप्लावतात् परं वत्सरद्वये गते १०

- मति शमो वत्सरशते वयसि कर्फक्षद्नामा तस्य
 ११ पुत्रोऽजायत । तस्य जन्मनः परं शाम् पञ्चशतानि
 १२ वर्षाणि जीवन् पुनः पुत्रान् पुत्रोश्च जनयामास । किञ्च
 अर्फक्षदः पञ्चत्रिंशदत्सरवयसि मति श्लेहनामा तस्य
 १३ पुत्रो जज्ञे । तस्य जन्मनः परं अर्फक्षद् व्यधिकचत्वा-
 रिंशतानि वर्षाणि जीवन् पुनः पुत्रान् पुत्रोश्च जन-
 १४ याञ्चके । ततः श्लेहस्त्रिंशदध्वयसि मति एवर् नामा
 १५ तस्यैकपुत्रो बभूव । तस्य जन्मनः परं श्लेहः व्यधिक-
 चतुःशताणि वर्षाणि जीवन् पुनः पुत्रान् पुत्रोश्च जनया-
 १६ ञ्चके । ततएवरः चतुस्त्रिंशदध्वयसि मति पेलगनामा
 १७ तस्य पुत्रो जज्ञे । तस्य जन्मनः परम् एवर् चिंशदधिक-
 चतुःशतानि वर्षाणि जीवन् पुनः पुत्रान् पुत्रोश्चाजन-
 १८ यत् । ततः पेलगस्त्रिंशदध्वयसि मति रियूनामा तस्यैकः
 १९ पुत्रोऽजायत । तस्य जन्मनः परं पेलग् नवाधिकवर्ष-
 २० शतद्वयं जीवन् अपरपुत्रान् पुत्रोश्च जनयाञ्चके । ततो
 रियूदाचिंशदध्वयसिमति मिरुगनामा तस्यैकः पुत्रो-
 २१ ऽजायत । तस्य जन्मनः परं रियू द्वेदशते वत्सरान् जीवन्
 २२ अपरान् पुत्रान् पुत्रोश्चाजनयत् । ततः मिरुगस्त्रिं-
 शदध्वयसि मति नाहोरनामा तस्यैकः पुत्रोऽजायत ।
 २३ तस्य जन्मनः परं मिरुग् द्वेदशते वत्सरान् जीवन् अपरान्

पुत्रान् पुत्रीश्च जनयाञ्चके । अपरं नाहोर् ऊनचिंशदत् २७
 सरवथसि सति तेरहनामा तस्यैकः पुत्रो जज्ञे । तस्य २४
 जन्मनः परं नाहोर् ऊनचिंशदधिकशतं वत्सरान्
 जीवन् अपरान् पुत्रान् पुत्रीश्चाजनयत् । अपरं तेरहस्य २६
 सप्ततिवत्सरवयसि सति इवाम् नाहोर् हारन् ना-
 मानः तस्य त्रयः पुत्रा जज्ञिरे ।

तेरहस्य वंशावलिः । तस्य तेरहस्य पुत्रा इवाम् ना- २७
 होर् हारन् । हारणः पुत्रो लोट् किन्तु हारन् आत्मनः २८
 पितुः तेरहस्याग्रे स्वजन्मस्थाने कण्ठोद्यानाम् ऊर्नामक
 नगरे प्राणान् तत्याज । अनन्तरं इवाम् नाहोरो व्यूहतुः २९
 इवामो आयाया नाम सारी, नाहोरो आयाया नाम
 मिस्का । सा नाहोरो आया मिस्का हारणः कन्यामीत्
 स हारन् मिस्कायिष्कयो जन्मक आसीत् ।

सा सारी बन्ध्याभवत्, तस्या अपत्यं न जायमानम् । ३०
 अनन्तरं तेरह इवाम् पुत्रं हारणः पुत्रं लोट्नामक ३१
 पौत्रम् इवामो आयां सारीनामिकां पुत्रवधूश्च गृह्येत्वा
 कण्ठोद्यानाम् ऊर्नामकनगरात् किमानदेशम्
 उद्दिश्य गच्छन् हारन्नगरीं प्राप्य तत्रैव न्यवसत् ।
 ततः परं तेरहः तस्मिन् हारणि नगरे तिष्ठन् पञ्चाधिक- ३२
 व्रतदयवत्सरवयसि प्राणान् अत्यजत् ।

१९ आदेशोऽध्यायः ।

१ द्वात्रिंशं प्रतीक्षरस्याशीर्षद्वयं ॥ द्वात्रिंशो चारुवर्गमयं ॥
किमान्देशे तस्य भ्रमणं १० दुर्मिच्छकारणान् तस्य मिसर-
ममणं १४ द्वात्रिंशो जायाया रात्रौ पश्यन् पुनस्तस्यैवान् ।

१ ततः परम् परमेश्वर इन्द्रामम् आचचचे, त्वं स्वदेशं ज्ञातिं-
कुटुम्बं पैतृकगृहञ्च परित्यज्य यं देशमहं त्वां दर्शयामि,
२ तं देशं व्रज । अहं त्वत्तो महाजातिमेकाम् उत्पाद्य त्वाम्
आश्रिपं वदिष्यामि, तेन त्वं विख्यातो मङ्गलदाता च
३ भविष्यसि । अपरं ये तुभ्यम् आश्रिपं ददति, अहं तेभ्य
आश्रिपं दास्यामि, ये तुभ्यम् अभिश्रापं ददति, तेभ्योऽ-
हम् अभिश्रापं दास्यामि, त्वत्तो मेदिन्याः सर्वे वशां
आश्रिपं प्राप्स्यन्ति ।

४ अनन्तरम् इन्द्राम् परमेश्वरस्याज्ञानुसारात् जगाम;
तदा स्रोट् च तेन सहितो जगाम; इन्द्रामो हारणे
५ गमनकाले पञ्चमप्रतिवत्सरवय आसीत् । इत्थं इन्द्राम्
सारो जायां भ्रातृपुत्रस्रोटं हारणि प्राप्तं स्त्रीयमस्त्रित-
धनञ्च दामदासीनिवहञ्च समादाय किमान्देशं प्रति
यात्रां कृत्वा तं देशं प्राप्तवान् ।

६ अनन्तरं तस्मिन् देशे भ्रमन् शिखिमृत्तानस्य
समीपस्थितं मोरिप्रान्तरं प्राप्तवान्; तदानीं किना-
नीयलोकास्तस्मिन् देशे न्यवसन् ।

ततः परमेश्वर इब्रामं दर्शनं दत्त्वा जगाद, तव ७
 वंशाय देशमिमं दास्याम्यहं; अत इब्राम् तस्मिन् स्थाने
 दर्शनदातारं परमेश्वरम् उद्दिश्य यज्ञवेदिं निर्मात-
 वान्। पश्चात् स तत्स्थानं परित्यज्य बैथेलः पूर्वदिशः ८
 पर्वतं गत्वा दूष्यं स्थापयामास; तस्य पश्चिमे बैथेल-
 पूर्वदिशि अयनगरमासीत्; तत्रापि परमेश्वरम्
 उद्दिश्य यज्ञवेदिं कृत्वा तस्य नाभिं प्रार्थयामासके। ततः ९
 परम् इब्राम् भ्रमन् ततो दक्षिणदेशं गतवान्।

तदानीं तस्मिन् देशे दुर्भिक्षस्य जातत्वात् इब्राम् १०
 मिसरदेशे वस्तुं यात्रां चकार; यतः किनान्देशे
 दुर्भिक्षम् अतीव बृद्धे। अनन्तरं मिसरदेशं प्रवेष्टुम् ११
 उद्यतः सन् इब्राम् निजजात्यां सारीं बभाषे, पश्य, त्वं
 द्रष्टुं सुन्दरीत्यहं जानामि। एतत्कारणात् मिसरीय- १२
 लोकास्तां दृष्ट्वा मदीयजायेति विज्ञाय मम इत्या-
 त्वां जीवन्तीं स्थापयिष्यन्ति। अतएवाहं विनये, त्वं मम १३
 भगिनीति वद, तेन त्वया मम मङ्गलं भविष्यति, त्वया
 मम प्राणाश्च रक्षिष्यन्ते।

अनन्तरम् इब्रामि मिसरं प्रविष्टे मिसरीय- १४
 लोकास्तां नारीं परमसुन्दरीं ददृशुः। अपरं राज्ञो- १५
 ध्यास्तां निरीक्ष्य राज्ञः साक्षात् तां प्रयत्नसु; ततः सा

- १६ नारी राज्ञो गृहम् आनिन्ये । तदा तन्निमित्तं नृप
 इवामं समाहृत्य तस्मै गोमेषगर्दभगर्दभीमहाङ्गादीन्
 १७ दासीदामांश्च ददौ । किन्तु सा नारी इवामो भार्या,
 तस्मात् परमेश्वरो राज्ञः सपरिवारस्य महाक्लेशं घटया-
 १८ मास । अतो राजा तम् इवामम् आह्वय बभाषे, मया
 सह त्वया किं व्यवहृतं ? एषा मम जायेति कुतो मम
 १९ नावादीक्षं ? इयं मम भगिनीति कुतोऽवादीः ? येनाहं
 तां विवोढुं गृह्येत्तवान्, इदानीं त्वं तां तव जायां गृहीत्वा
 २० याहि । तदा राजाज्ञया भृत्या सर्वस्वैः सार्द्धं तं तदीय-
 जायाञ्च व्यसृजन् ।

११ अथोद्देशोऽध्यायः ।

- १ इवामो लोढश्च मिसरदेशाद् गमनं, तेषां पाककानां विरोधः
 १० लोढः सिद्धोऽगमनम् १४ इवामं प्रतोचरस्य प्रतीक्षा च ।

- १ तदनन्तरं इवाम् तस्य जाया लोटं सकलसम्पत्तिञ्च
 २ गृहीत्वा मिसरं प्रस्थाय दक्षिणदेशं प्राप्तवान् । स
 इवाम् पशुभिः स्पर्णरूपैश्च अतोव धनवान् आसीत् ।
 ३ पश्चात् स पूर्व्याचानुसारेण दक्षिणस्माद् वैथेलो दिवं
 गच्छन् वैथेल् अथो मध्यवर्तिनि यस्मिन् स्थाने तस्य
 ४ दूष्यं स्थापितमासीत्, तत् स्थानम् उपस्थाय पूर्वं स्थानि-
 र्निताया यज्ञवेद्याः रुजिधौ परमेश्वरस्य नाम गृहीत्वा

प्रार्थयाद्युक्ते । अपरम् इन्द्रामः सज्जी यो लोट् तस्यापि ५
 बह्वर्षगोदूयाणां विद्यमानत्वात् तस्मिन् देशे तयोः
 सहवासो न समपद्यत । तयोः प्राज्वसन्त्येः सम्भवात् सह- ६
 वस्तुं तौ न शक्नुवन् । यत इन्द्रामः पशुपालकानां लोटः ७
 पशुपालकैः साकं परस्परविरोधो बभूव ; तदानीं
 तस्मिन् देशे किमानोयाः पिरिषीयाश्च मानुषा न्यव-
 सन् । अत इन्द्राम् लोटम् अवदत्, अहं त्वां विनये, त्वं मम ८
 ज्ञातिः, त्वया मया, तव पशुपालकैः मम पशुपालकैश्च
 सार्द्धं विरोधो न भवतु । तत्र सम्मुखे किं समस्यदेशो ९
 नास्ति । अतस्त्वां विनये, त्वं मन्तः पृथक् भव, त्वं वामं
 याहि, अहं दक्षिणं यामि, यदा त्वं दक्षिणं याहि, अहं
 वामं यामि ।

तदा लोट् नेत्रे उन्मील्य ददर्श, सोऽथर्दिशि यद्दर्श- १०
 नद्याः सकलप्रान्तरं परमेश्वरस्य उद्यानसमानं भिन्न-
 देशदिव सर्व्वत्र जलं स्थलस्रोतमं भवति ; यतस्तदानीं
 सिदोम् अमोरौ परमेश्वरेण न नाशितौ । अतो लोट् ११
 यद्दर्शः सकलप्रान्तरं मनोनीतं कृत्वा पूर्व्वदिशं प्रति
 प्रतस्थे ; इत्थं तौ परस्परं पृथक् बभूवतुः । तत इन्द्राम् १२
 किमानदेशे न्युवास ; अपरं लोट् तत्प्रान्तरस्थितानां
 सर्व्वेषां नगराणां मध्ये सिदोम् नगरस्य समीपे दृष्टं

११ स्वापयामास । तस्य सिदोमो लोका अतीव दुष्टाः पर-
मेश्वरस्य गोचरे महापापिष्ठास्त्राभवन् ।

१४ इत्थं इब्रामो लोष्टि पृथक् भूते मति, परमेश्वर
इब्रामं वभाषे, त्वं नेने उन्मील्य म्यानादम्मात् उत्तर-

१५ दक्षिणपूर्वपश्चिमान् वीक्षस्व । त्वं यावद् दूर द्रष्टुं
शक्नोषि, तावतीं भूमिं चिरकालार्थं तुभ्यं तव वंशाय

१६ च दास्यामि । अपरं पृथिव्या धूलिवत् तव वंशं वर्द्ध-
यिष्यामि ; यदि कश्चित् धूलिं गणयितुं शक्नोति, तर्हि

१७ तेन तव वंशो गणयिष्यते । उत्तिष्ठ, देशस्यास्य दैर्घ्यं

१८ विस्तारश्च भ्रम, तावतीं भूमिं तुभ्यं दास्यामि । तदानीम्

इब्राम् दूष्यमुत्थाप्य हिम्राणः समोपस्थितं मसीनामकं

प्रान्तरं गत्वा न्युवास, किञ्च तत्र परमेश्वरम् उद्दिश्य

यज्ञवेदिं निर्धमे ।

१५ चतुर्दशोऽध्यायः ।

१ चतुर्भिर्नरपतिभिः सार्धं यज्ञाग्नीं भूयतीनां चर्द्धं ११ कोटो
कोटवन् परचक्रगतत्वं इब्रामो पुनर्मोषेन १७ अत्यामनकाल
सिदोमो राज्ञो मलकोद्दकग्राह्यं साक्षात्करणं तस्य
कथाकथनम् ।

१ अगन्तरं त्रिनिधरोऽस्राफलनामको राजा, इस्लाम-

रोऽरियोक्नामको राजा, एलमः किदर्नायोमर्नाम-

२ को राजा, अन्यजातीयतिदियलनामको राजा, चैत

सिदामो विरानाञ्चा राज्ञा साङ्गं, अमोराया विर्गानाञ्चा राज्ञा साङ्गं, अद्माया त्रिगार्गाञ्चा राज्ञा साङ्गं, सिवोयिमः त्रिमेवर्गाञ्चा राज्ञा साङ्गं, सोयरोऽर्थतो विलानाञ्चा राज्ञा च साङ्गं युयुधुः । तत्र सर्वे सिदोमः प्रान्तरेऽर्थतो लवणमागरेऽमिलन् । यस्मात् ते द्वादशवत्सरान् यावत् तस्य किदर्लायोमर्भूपतेर्वशीभूताः सन्तस्तथोदग्ने वत्सरे तस्यावज्ञा अभवन् । एतत्कारणात् चतुर्दशे वत्सरे किदर्लायोमर्भुराजा निजसहायै राजभिः सहित आगत्य, अक्षिरोत्कर्षयिम्देशीयान् रिफायोयलोकान् हाम्देशीयान् सुधीयलोकान् त्राविकिरियाययिम्देशीयान् रमोयलोकान् एन्पारणप्रान्तरमारभ्य सेधीरपर्वतनिवासिनो हारीयलोकांश्च जिगाय । अपरञ्च ते तस्मात् पराञ्च येण्मिस्तोऽर्थतो कादेशो मध्येन गत्वा, अमालकीयलोकानां हस्तं देवं हस्तमोन् तामर् निवासिन इमोरीयलोकान् पराजिगुः । अतएव सिदोमराजा, अमोरा राजा, अद्माराजा, सिवोयिमराजा, विला अर्थतः सोयरराजा, येमे पञ्चराजानो मिलित्वा एलम् देशस्य किदर्लायोमर्भुराजेन साङ्गं, अन्यजातीयानां त्रिदियलराजेन साङ्गं, त्रिनिथरोऽप्ताफनराजेन साङ्गं,

- दत्तासरो अरियोक्त्राजेन साङ्गं, सिद्धीमप्रान्तरे युद्धं
 १० कर्त्तुमारेभिरे। तदा तस्मिन् सिद्धीमप्रान्तरे कर्दमस्य
 खातानि आसन् ; ततः सिद्धीममोराराजनौ पलाय-
 मार्गौ तेषां मध्ये पेततुः त्रेधास्य पर्वतं प्रति पलायन्त ।
 ११ तस्मात् ते सिद्धीममोरयोः सर्वसम्पत्तिं भक्ष्यद्रव्याणि
 १२ च लोठयित्वा प्रतस्मिरे । अपरम् द्रव्यमो भ्रातृपुत्रं
 सिद्धीमग्निवायिनं तदीयां सर्वसम्पत्तिञ्च निन्युः ।
 १३ तदानाम् एकः पलाय्य द्रवीयम् द्रव्यमं वार्त्ताम्
 अवदत् ; तदा द्रव्यम् द्रव्योल् आनेरस्य भ्राता द्रवी-
 रीयस्य मघीप्रान्तरे न्यवसत् ; द्रव्यमस्य च सहाया
 १४ आसन् । ते स्त्रीयभ्रातृपुत्रं धत्वा नीतवन्त, इति-
 वार्त्तां श्रुत्वा द्रव्यम् स्वयद्रजातान् अष्टादशाधिकमत-
 त्रयत्रिंशत्भृत्यान् सुसज्जान् कृत्वा ब्रह्मणा पश्चात् धा-
 १५ त्वा दान्नगरं यावत् गतवान् । अनन्तरं स्वभृत्यान्
 द्विधा विभज्य रजन्यां वैरिणः प्रति आचक्रमे ; ततो
 दक्षेयको वामक्षितं होवानगरं यावत् तेषां पश्चात्
 १६ अधावत् । ततः सर्वसम्पत्तिं स्वभ्रातृपुत्रं लोठं योषितः
 सम्पत्तिं लोकांस्य सर्वान् परावर्तयानिनाय ।
 १७ इत्थं द्रव्यम् किदर्थोद्योगमरं तस्य सहायभूपतीस्य
 जित्वा प्रत्यागतवान् ; तदा सिद्धीमो राजा तं साक्षात्

कर्तुं शारीप्रान्तरम् अर्थतो राज्ञः प्रान्तरं उपतप्तौ ।
 अपरञ्च सर्वोपरिस्वैश्वरस्य यथा मल्कीषेदक् नामा १८
 शास्त्रमो राजा पूषान् द्राक्षारसञ्च नीत्वा द्वाभामं इत्या-
 श्रिषं जगाद, गगणपृथिव्योः स्वामो सर्वोपरिस्व ईश्वर १९
 द्वाभामो मङ्गलं क्रियात् । सर्वोपरिस्व ईश्वरो धन्यो २०
 भवतु, स तव वैरिणस्तैव हस्ते समर्पितवान्, तदानीम्
 द्वाभाम् सर्वद्रव्याणां द्वाभमांशं तस्मै ददौ । अनन्तरं २१
 सिदोमो राजा द्वाभामम् आचक्षे, तं सर्व्यां सम्पत्तिं
 गृह्णाण, किन्तु लोकान् मङ्गं देहि । तत द्वाभाम् सिदोमो २२
 राजानं प्रथुवाच, गगणमेदिन्योः स्वामिनः सर्वोपरि-
 स्थितस्य प्रभोः परमेश्वरस्य नास्मा शपमानोहं कथयामि,
 मम युवलोके र्थद् अभोजि, अपरं मम सहकारिण २३
 आनेर् इच्छोल् मसिस्व, एतेषां यो भागः प्राप्तव्यः तं
 परित्यज्य यद्यदस्ति तत् त्वदीयं । अहम् द्वाभामं अग्निम् २४
 अकार्षम्, एतां कथां यथा न वक्ष्यसि तदर्थं त्वदीयमेकं
 सूत्रं उपानदन्धनरज्जुं वा नाहं गृहीष्यामि ।

१५ पञ्चदशोऽध्यायः ।

१ द्वाभामोऽपत्यं दातुं तदपत्न्याय किनामदेव दातुम् ईश्वरस्य
 प्रतिज्ञानं ईश्वरम् उद्दिश्य द्वाभामो वक्षिदामहम् ।

एतद्घटनासु सतीसु परमेश्वर इदामं स्वप्रदत्त १

दर्शनं दत्त्वा वाचमेतां वभाषे, हे इन्द्राम्, मा भैषीः, अहं
 २ तव फलकरूपो महापारितोषिकरूपस्य । तत इन्द्राम्
 प्रत्यूषे, हे प्रभो परमेश्वर, त्वं मङ्गं किं दास्यसि ? अहं
 ३ स्वयम् अनपत्यः, किञ्च एतद्दक्षेष्कीयदलीयेष्व-
 ४ नामको मम गृहस्य धनाधिकारी विद्यते । इन्द्राम् पुनर-
 वदत्, पश्य, मङ्ग्यम् अपत्यं नादाः, सुतरां मम गृहजातः
 ५ कोपि जगो ममोत्तराधिकारी भविष्यति । तदानीम्
 परमेश्वर इन्द्रामं प्रति इति कथां कथयामास, स जग-
 स्वदोयोत्तराधिकारी न भविष्यति ; किन्तु यस्तस्यै-
 रसपुत्रो जनिष्यते, स एव त्वदोयोत्तराधिकारी भवि-
 ६ ष्यति । अगन्तरं स तं वहिरानीय जगाद्, त्वम् अन्त-
 रोक्षं निरोक्ष्य यदि नक्षत्राणि गणयितुं शक्नोषि, तर्हि
 गणयन् ब्रूहि । सोऽपरमपि कथयामास, यतादृशस्तव
 वंशो भविष्यति ; तदानीं तस्मिन् परमेश्वरे विस्मयति
 ७ सति स तस्य विस्मयनं पुण्याय गणयामासकार । ततः पर-
 ८ मेश्वरस्तस्यै कथयामास, यस्त्वाम् एतं देशम् अधिकार-
 यितुं कम्दोयानाम् ऊरुमगराद् आनिनाय, स एव
 ९ परमेश्वरोद्भूतः । तदा स वभाष, हे प्रभो परमेश्वर, अहमेन
 देशमधिकरिष्यामीति कथं ज्ञास्यामि । परमेश्वर आच-
 चक्षे, त्वं चिहायणं गोवत्समेकं चिहायणीं क्षागोमेकां

त्वा मामवमन्यते, परमेश्वर एव त्वां माञ्च विचारयतु ।
 तत इदाम् सारीं जगाद, पश्य, सा दासी त्वदीया तवैव ६
 हस्तगतास्ते, त्वदिच्छानुसारेण तां प्रति कुरु, तदा सारी
 हाजिरां प्रति काठिन्यं व्यवजहार, ततः सा तस्य समो-
 पात् पलायाञ्चक्रे । ततः परमेश्वरस्य दूतः प्रहूरः पथि ७
 मध्ये प्रान्तरं कस्यचित् मज्जलकूपस्य समीपे तां निरीक्ष्य
 प्रोवाच, हे सार्या दासि हाजिरे, त्वं कुत आगतासि ?
 कुत्र च गमिष्यसि ? ततः सा प्रत्युवाच, स्वस्वामिन्याः ८
 सार्याः समोपात् पलायेहम् । तदा परमेश्वरस्य ९
 दूतस्तां जगाद, त्वं स्वस्वामिन्याः समीपं परावृत्य
 तस्या वशीभव । परमेश्वरीयदूतः पुनः प्रोवाच, तव १०
 वंशे साञ्जल्यात् अगम्यो यथा भवेत् तथार्हं तं वर्द्ध-
 यिष्यामि । परमेश्वरस्य दूतः पुनस्तां वभाषे पश्य तवो ११
 दराद् यः पुत्रो जनिष्यते, तदीयं नाम इस्मायल्
 (अर्थत ईश्वरः शृणोतीति) करिष्यसि, यतः परमे-
 श्वरस्तव दुःखस्य कथां श्रुतवान् । सोऽजाध्यः पुमान् १२
 भविष्यति, तस्य हस्तः सर्वेषां विरुद्धं स्थास्यति, सर्वेषां
 हस्ताश्च तस्य विरुद्धं स्थास्यन्ति, स च निजभ्रातृणां
 पूर्वदिशि निवस्यति । अपरञ्च हाजिरा स्वयां साकं १३
 यः परमेश्वरः संललाप, तस्य नाम महर्षक इति चक्रे ।

- १४ यतः सा कथयामास, किमहं महर्षकं नादर्शम् । किञ्च
तस्य प्रहे नाम वेल्हयरोयो (अर्थतः स्वयंजीवी मह-
र्षकस्य प्रहिरिति) चक्रे । स प्रहिः कादेश्वरदेो मध्ये
१५ विद्यते । अनन्तरं हाजिरया पुत्रे प्रसूते इब्राम् हा-
१६ जिरातो जातस्य तस्य पुत्रस्य नामधेयम् इस्मायिल्
इति चक्रे । इब्रामः षड्वीतिवत्सरवयसि हाजिरा
इस्मायिल् प्रसुपुवे ।

१० सप्तदशोऽध्यायः ।

- १ इब्राहिमा सचेत्सरस्य नियमस्थिरीकरणं तन्निवमस्य लक्ष्य
त्वक्केदः १५ सार्था नामनिमित्तः पुत्रप्रसवकथनं २०
इब्राहिमा इस्मायिल् प्रसूतीनां त्वक्केदनञ्च ।
- १ इब्राम ऊनशतवत्सरवयसि परमेश्वरस्य दर्शनं
दत्त्वा जगाद्, सर्वशक्तिमान् ईश्वरोहं, मम समस्तं धर्मं
२ माचरन् सिद्धो भव । अहं त्वया सह स्वीनियमं नि-
३ र्णीय तव वंशम् भूषं वर्द्धयिष्यामि । तदानीम्
इब्रामि अष्टाद्वैः प्रणमति ईश्वरस्तेन सार्द्धम् आलस्य
४ कथितवान्, पश्चाहमेव त्वया सहितः स्वीनियमं
संप्रधारयामि, त्वं वज्रजातीनाम् आदिपुरुषो भविष्य-
५ सि । किञ्च तव नामधेयम् इब्राम् (अर्थात् महापितेति)
पुनर्न स्थास्यति, किन्तु इब्राहीम् (अर्थात् वज्रलोकाणां
६ पितेति) नाम भविष्यति । यतोहं त्वां वज्रजातीनामादि

पुरुषं कृत्वा तव वंशं भृशं वर्द्धयिष्यामि ; किञ्च त्वत्तो
 वृद्धजातो जन्मयिष्यामि, राजानस्त्वत्त उत्पस्यन्ते । अहं ७
 त्वदर्थं तव भाविवंशार्थञ्च यं नियमं निर्णीतवान्, स
 चिरस्त्रायो भविष्यति ; ततोऽहं तव त्वदीयभाविंशस्य
 ईश्वरो भविष्यामि । अपरं त्वमिदानीं यस्मिन् किमान्- ८
 देशे प्रवसमि, निखिलमिमं देशं तुभ्यं तव भाविवंशाय
 च चिरकालमधिकर्तुं दास्यामि ; तेषामहम् ईश्वरो
 भविष्यामि । पुनरीश्वर इन्द्राक्षीमं जगाद, त्वया त्वदीय- ९
 भाविंशेन च पुरुषपरम्परां यावत् मम नियमः पाल-
 यिष्यते । त्वया साद्धं त्वदीयभाविंशेन च साद्धं ममायं १०
 यो नियमः तं यूयं पालयिष्यध्वे ; युष्माकं सकलपुत्रा-
 पत्यानां त्वक्छेदनं भविष्यति, युष्माभिः स्वस्वलिङ्गाय- ११
 चर्षाणि क्रिमे तद् युष्माभिः साकं मदीयनियमस्य
 चिह्नं भविष्यति । युष्माकं पुरुषपरम्पराणां स्वस्वपुत्रा- १२
 पत्यस्याष्टदिनवयसि त्वक्छेदनं भविष्यति, किञ्च तवा-
 शरमे विदेशीयो यः पुत्रस्तद्गृहजातो मूत्रेण क्रीतो
 वा भवति तस्यापि त्वक्छेदनं भविष्यति । तव गृह- १३
 जातस्य मूत्रेण क्रीतस्य वा बासकस्य त्वक्छेदनम् अवश्य
 कर्त्तव्यं, तेन चिरकालार्थं युष्माकं मांसे मदीयनियम-
 चिह्नं स्थास्यति । किन्तु यस्य पुत्रापत्यस्य लिङ्गाय- १४

चर्ककेदनं न भविष्यति, स मम नियमभङ्गनात् खलो-
कानां मथ्यत उच्छेद्यते ।

- १५ तदनन्तरम् ईश्वर इम्राहीमं वभाषे, त्वं स्वजायां
सारी पुनः सारीं (अर्थात् कुलीनाम्) इत्युक्त्वा माह्वय
१६ तस्या नाम सारा (राज्ञीति) जातं । अहं तस्यै वरमिमं
ददामि, सा तव पुत्रमेकं प्रसविष्यति, तस्यै वरमिमञ्च
ददाम्यहं, सा नानाजातीनाम् आदिमाता भविष्यति,
किञ्च तस्या वंशे नानाजातीया राजान उत्पस्यन्ते ।
१७ तदानीम् इम्राहीम् अष्टाङ्गप्रणतिं कृत्वा हसन् मनसि
कथितवान्, पुरुषस्य व्रतवत्सरवयसि पुत्रो जनिष्यते ।
१८ नवतिवत्सरवयसि सारा किं पुत्रं प्रसविष्यति । तत
इम्राहीम् ईश्वरं जगद्, इस्मायेस् तव गोचरे जीवन्
१९ तिष्ठतु । तदा ईश्वरः कथयामास, तव जाया सारा
त्वदर्थं निश्चितं पुत्रं प्रसविष्यति, तच्च तस्य नाम इस्-
हाक् (हास्य) इति करिष्यसे, अहन्तु तेन साङ्गं तदीय-
भाविवंशेन च साङ्गं चिरस्त्रायिनं नियमं निर्णेष्यामि
२० तदीयामिस्मायेलीयां प्रार्थनाञ्च श्रुतवानहं; पश्चादहम्
आशिषा तं बहुप्रजं कृत्वा तदीयवंशम् भृशं वर्द्धयि-
ष्यामि; तस्माद् सादश्वराजान उत्पस्यन्ते, तमहं महा-
२१ जातिं करिष्यामि । किन्तु भविष्यदत्सरस्यास्मिन् काले

साराय्य गर्भे य इच्छाक् अनिश्यते, तेन सार्द्धं स्त्रीय-
नियमं निर्णय्याम्यहम्। इत्थं संलय्य ईश्वर इन्द्राहोमः २२
समीपाद् ऊर्ध्वं अगाम।

अनन्तरम् इन्द्राहोम् इस्मायेत्वं पुत्रं स्त्रीयं गृह- २३
जातान् मूत्रेण कीतान् स्वगृहस्थितान् सकलान् पुरुषांश्च
गृहीत्वा ईश्वरस्याज्ञानुसारेण तस्मिन्नेव दिने सर्वेषां
लिङ्गाय चर्चं चिह्नेद। इन्द्राहोम ऊनशतवत्सरवयसि २४
सति तदीयलिङ्गायस्य त्वक्छेदनं बभूव। किञ्च तस्य २५
पुत्रस्तेस्मायेत्वं योदशवत्सरवयसि सति लिङ्गायस्य
त्वक्छेदनं बभूव। इत्थम् इन्द्राहोमस्तस्य पुत्रस्तेस्मायेत् २६
एकस्मिन्नेव दिने त्वक्छेदनं बभूव। अपरं तस्य गृह- २७
जातानां मूत्रेण कीतानाम् अन्यजातीयानां तस्य गृह-
जातानां सर्वेषां पुरुषाणामेव लिङ्गायस्य त्वक्छेदनं
बभूव।

१८ अष्टादशोऽध्यायः।

१ इन्द्राहोमः सर्गोपायां वशात्। इन्द्राहोमः निष्यदिधर्मतैः सार्द्धं
संस्थापनं १६ नाम् मार्गं दर्शयितुं सिद्धेति दिवं प्रतोत्राहोमो
ममनं १९ सिद्धेति मारुताय इन्द्राहोमो निवेदनम्।

अनन्तरं निदाघसमये मघीप्रान्तरे इन्द्राहोम् १
स्त्रीयदूष्यगृहहारि समुपाविशत, एतस्मिन्नन्तरे पर-
मेश्वरस्तस्मिन्नेव स्थाने तस्यै दर्शनं ददौ। तदा स २

स्तलोचने उन्मील्य सन्मुखे समुपस्थितान् चीन् पुदधान्
 ददर्श ; किञ्च दृष्ट्वैव साक्षात् कर्तुं दूष्यद्वारात् वेगेन
 ३ गत्वा भूमिष्ठः सन् प्रक्षम्य कथयामासकार, हे प्रभवे
 निवेदयामि, यदि मां प्रत्यनुयहोऽस्ति तर्हि श्रुत्यस्यास्य
 ४ स्नानात् न यास्यथ । विनयेहं, अल्पतोषम् आनी-
 यतां तेन पादान् प्रक्षाल्य पादपश्चात्स्य मूले विजा-
 ५ म्यत । अपरं किञ्चित् खाद्ये मयानीते तेन स्वस्नानः-
 करणम् आप्यायध्वम्, पश्चाद् अयिष्यध्वे ; तद्धेतो
 र्युयं स्नदासस्य समीपम् आगताः ; तदानीं ते प्रत्यूषुः
 ६ त्वया यदुच्यते तदेव कियताम् । तत इम्राहीम् क्षिप्रं
 दूष्यगृहे सारायाः समीपं गत्वा बभाषे, गोधूमसूर्षाणां
 श्रेटकचयं तोयेनाभिषिष्य चुष्ट्यां प्रतप्य त्वर्षं पूषान्
 ७ कुह । तत इम्राहीम् त्वर्षं प्रजसमीपं गत्वा उत्तमं-
 कोमलं वस्त्रं गृहीत्वा श्रुत्याय ददौ ; स तं स्मृतिति
 ८ पपाच । तदानीं दधि दुग्धं घिङ्गुवस्त्रलक्ष्य समानीय
 तेषां साक्षात् स्नापयामास ; किञ्च तेषां भोजनकाले
 ९ पादपमूले तेषां सन्निधौ तस्यै । अनन्तरं ते तं पप्रच्छुः
 तव जाया सारा कुच ; स कथयामास, पश्यत सा दूष्ये
 १० विद्यते । तदा तेषामेकः पुरुष उवाच, अहम् आगामि
 वत्सरस्यास्मिन् समयेऽवश्यमागमिष्यामि, पश्य तव जा-

यायाः सारायाः पुंस्येको जनिष्यते । एतां वाचं सारा
 दूष्यद्वारात्पश्चात् तिष्ठन्ती शुश्राव । तदानीम् इमा- ११
 होम् सारा चातीव वृद्धावास्तां, साराया रजोपि
 न्यवर्त्तत । ततः सारा हसन्ती मनसि बभाषे मम, 'मम १२
 पत्युश्च वृद्धावस्तायां किमेतादृश आनन्दो भविष्यति ।
 तदा परमेश्वर इमाहोमम् आचख्यौ स्त्रियवार्द्धक्यकाले १३
 किं निश्चितं पुत्रो जनिष्यते इति चिन्तयित्वा साराया
 कुतो हसितं ? परमेश्वरस्तु किं कर्मासाध्यम् आगामिनो १४
 वत्सरस्यास्मिन् समयेऽहं परावृत्यागमिष्यामि, तदा
 सारायाः पुत्रो भविष्यति । ततः सारा नाङ्गीकृत्य १५
 बभाषे नाहमहासिषम् यतः सा विभयाच्चकार । ततस्ते-
 नोचे, सत्यं त्वमहासीः ।

ततः परं ते पुमांस उत्थाय तस्मात् स्थानात् शिदो- १६
 मोदित्रं प्रतस्त्रिरे, पन्थानं दर्शयितुं इमाहोम् । सार्द्धं
 वज्राज च । पश्चात् परमेश्वर उवाच, यत् कर्तुमहम् उच्य- १७
 तोस्मि, तत् किम् इमाहोमो गोपायिष्यामि । इमाहोमो
 मरुती बलवती च जातिरेका जनिष्यते, धरिण्याः १८
 सर्वा जातिस्तस्मात् मङ्गलां प्राप्स्यति । अहं तं जाना- १९
 मि, स मिजानि भाविन्यपत्यानि परिवारांस परमे-
 श्वरोऽयवर्त्तनि चक्षितुं न्यायं धर्मस्य कर्तुं आदेय्यति ;

तेन इन्द्राहीमं प्रति परमेश्वरोक्ता प्रतिज्ञा सेष्यति ।

२० परमेश्वरोऽपरमथ्यवदत् अमोरोयः सिद्धोमीयश्च महा-

शब्द उत्तिष्ठति, तेषां पापम् अतीव गुरुतरं, तत्कारणा-

२१ दहं अधोद्रष्टुं गत्वा मत्सन्निधिमागतशब्दानुसारेण ते

सर्वथा कृतवन्तो नवेति वेदिष्यामि ।

२२ पश्चात् ते पुमांसस्तस्मात् स्थानात् परावृत्त्य सिद्धोमी

दिशं जग्मुः, किन्तु इन्द्राहीम् परमेश्वरस्य समक्षं तदानां

२३ अप्युत्थित एव तस्यौ । तत इन्द्राहीम् समीपं गत्वा अगाद,

त्वं पापिभिः सार्द्धं धार्मिकानपि नाशयिष्यसि किं ?

२४ नगरस्य मध्ये पञ्चाशत् जना धार्मिका भवितुं शक्य-

न्ति, तन्मध्ये स्थितानां पञ्चाशत् धार्मिकानां कृते किं

२५ तत् स्थानं न रक्षन् त्रिनाशयिष्यसि ? पातकिभिः समं

धार्मिकानां विनाशनं कर्ष्य त्वत्तो दूरे तिष्ठतु, धार्मि-

कानां पापिभिः समानकरणञ्च त्वत्तो दूरे तिष्ठतु ।

२६ सर्वमेदिन्या विचारयिता किं न्यायं न करिष्यति । ततः

परमेश्वरः कथयामास, यद्यहं सिद्धोमनगरे पञ्चाशत्

जनान् धार्मिकान् पश्यामि, तर्हि तेषां निमित्तात् सर्वं

२७ स्थानं रक्षिष्यामि । तत इन्द्राहीम् कथयामास, पश्य,

२८ मयि यदि भस्ममात्रेऽपि सति प्रभुं प्रति कथां कथ-

यितुं उद्यतोऽसि । यदि पञ्चाशत् धार्मिकाः पञ्चोना

भवन्ति तर्हि पञ्चन्यूनत्वात् किं सर्वं नगरं विनाशयि-
 श्यसि । तेन कथितं, पञ्चचत्वारिंशत्सु प्राप्तेष्वपि तदहं
 न विनाशयिष्यामि । स तं पुनरबदत्, तत्र यदि चत्वार- १८
 रिंशत् जना लभ्यन्ते । तेनोक्तं, चत्वारिंशत्सु प्राप्तेष्वपि तत्र
 करिष्यामि । पुनरपि स कथयामास, चेत् प्रभु न विर- १०
 जिष्यति, तदा पुनः कथयामि, यदि तत्र चिंशत् जना
 प्राप्यन्ते । स उक्तवान्, चिंशज्जनेषु प्राप्तेष्वपि तत्र करि-
 श्यामि, स उवाच, पञ्च, प्रभुं प्रति मया सोभरहितेन ११
 पुनरपि कथ्यते, यदि तत्र विंशति जना लभ्यन्ते । स
 उवाच, विंशतौ जनेषु प्राप्तेष्वपि तत्र नाशयिष्यामि ।
 एतेन प्रभु न क्रोत्स्यति, केवलमहं वारमेकं कथयामि, १२
 यदि तत्र दशजनाः प्राप्यन्ते । स उवाच, दशसु जनेषु
 प्राप्तेष्वपि तत्र नाशयिष्यामि । तदानीं परमेश्वर इन्द्रा- १३
 दीना सार्द्धं इत्थं संलापं समाप्य प्रतस्थे, इन्द्रादीन् च
 संस्थानं प्रतस्थे ।

१६ जनविंशोऽध्यायः ।

१ दूतद्वयस्य लोटा समोपागममतीति सिद्धोऽलोथानां दुरा-
 चरत्वं, लोटतत्त्वस्यानौ रचत्वं, सिद्धोऽमीयलोकानां लोट-
 लियाच्च विनाशजनं २० सिद्धोऽमे विनाशाद् इन्द्रादीनाहं
 रचत्वं २० लोटकृतं कथ्यते च दुराचारात् सोपाधीषाको-
 नोयलोथानोचोऽस्ति च ।

जननगरं सन्ध्याकाले स्पर्शयितुं सिद्धोऽम नगर- १

मुपगता, तदा नगरद्वार्युपविष्टो लोट् तौ विस्त्रोक्त
 समुत्थाय तौ साक्षात् चकार, भूमिस्तप्रभिराः प्रसन्न
 २ कथयामासुः च, हे मदीयप्रभवो विनयेहं, अद्य धामि-
 न्याम् एतस्य दासस्य गेहमागत्य वसन्तु पादान् प्रसास-
 यन्तु च ; ततः प्रत्यूष उत्थाय गमिष्यन्ति । तदा
 ते कथयामासुः नहि, वयं कदापि धामिनीं वदन्त्येव
 ३ स्त्रास्यामः । ततो लोटातीव यतिते ते परावर्त्य तेन समै
 तदीयनिवेदनं प्रविविञ्चन्, तदानीं स तेषां कृते किञ्चि-
 द्दीनपूपादीनि स्त्रास्यानि समासादयाञ्चके, ते च बुभु-
 ४ जिरे । किन्तु तेषां ब्रह्मणात् पूर्व्वं सिद्धोऽन् नगरीया
 वासादिवृद्धपथ्यन्ताः सकललोकाः चतुर्दिशः समागत्य
 ५ तस्य गेहमावृतवन्तः । किञ्च लोटमाह्वय जगदुः, अद्य
 धामिन्यां ये मनुजास्तव गेहं आगमन्, ते कुच । तान्
 वहिरस्माकं समीपम् आनय, वयं तानुपगमिष्यामः ।
 ६ तदा लोट, वहिरागत्य दारं बद्ध्वा कथयामास, हे
 ७ भ्रातेरो, विनयेहम् एतादृशं मा कुर्वत । पश्यत, मम
 ८ हे अगूढकन्ये आसते, ते युष्माकं समीपम् आनयामि
 यूयं ताभ्यां समं यथेष्टाचारम् आचरत, किन्वेतौ मनुजौ
 प्रति किमपि मा कार्हे, घत एतौ मम गेहम् अग्नि-
 ९ म्रियतां । तदानीं ते कथयामासुः, अपसर, पुनश्चुः, इव

एको विदेशी मध्येऽस्माकं प्रवस्तुम् आगत्य अस्माकं
 विचारयिता भवितुमिच्छति ; इदानीं तेभ्योप्यतीव
 दुराचारं त्वां प्रति करिष्यामः ; ततस्ते स्रोतं प्रति समा-
 क्राम्यन्तः कवाटं भङ्गं जग्मुः । तदा तौ द्वौ लोकौ हंसौ १०
 स्वसमीपं गृहं स्रोतमाकृष्यानीय द्वारं हरदधतुः ; किन्तु ११
 द्वारसमीपस्थान् सुद्रान् महतो वा लोकान् अन्धान्
 चकुरः ; ततस्ते द्वारम् अन्विच्छन्तः परिश्रममुः । अनन्तरं १२
 तौ मनुजौ स्रोते कथयामासतुः ; अस्मिन् नगरे त्वदीया
 अपरे के के सन्ति ? पुत्राः पुत्र्यो जामातादयः ये ये
 चार्था एतस्मिन् नगरे सन्ति तान् सकलान् एतत्-
 स्त्राणात् नय । यत आवाम् इदं स्थानमुत्कृतेष्यावः ; पर- १३
 मेश्वरस्य साक्षात् एतस्य नगरस्य महाध्वनिरुदतिष्ठत् ।
 अतः परमेश्वर एतन् नगरम् उच्छेत्तुं आवां प्रहितवान्
 तदा स्रोतं वह्निर्गत्वा तस्य कन्याभिः सार्द्धं कृतोद्द्वहान् १४
 जामातृन् उवाच, उत्तिष्ठत, अस्मात् स्त्राणात् वह्निर्भवत्,
 परमेश्वर एतन्नगरं उच्छेत्स्यति, किन्तु तस्य जामातरः
 तम् उपहासकमिव बुबुधिरे । अपरं प्रभाते सति द्वौ १५
 त्वरया स्रोतं जगदधतुः, उत्तिष्ठ, या स्त्रीया जाया, ये दे
 कन्ये चाचासते, तास्वन् नय ; नो चेद् नगरीयदृष्टेन
 विनश्यसि । तथापि तस्मिन् विलम्बमास्तम्बमाने सति १६

परमेश्वरस्यानुग्रहात्तौ तस्य तद् जायायाः द्वयोः कन्य-
 योश्च हस्तान् धृत्वा नगरस्य वह्निर्नीत्वा ताः स्थापया-
 १० मासतुः । इत्थं तान् वह्निः कृत्वा तयोरेको लोटं जगाद,
 प्राणरक्षार्थं पलायस्व, पश्चात् न वीक्षस्व, किञ्च एषां प्रा-
 णरक्षाम् मध्येपि मा तिष्ठ ; पर्यन्तं पलायस्व, नो चेद्
 १० विनश्यसि । तदा लोटः प्रत्युवाच, हे मम प्रभो, इत्थं
 १६ नहि ; इदानीम् एतस्मिन् भृत्येऽनुग्रहम् दद्याच्च
 कृत्वा प्राणान् अरक्षीः ; अहं पर्यन्तं प्रति पलायितुं न
 २० शक्नोमि ; तत्र विपदि सत्यां सियेहं । पश्य, इदानीं
 पलायितुम् अर्धो यन्मगरं निकटे वर्त्तते, तत् क्षुद्रमासे
 तत् स्थानं प्रति पलायितुम् आज्ञापयतु, तत्र मम
 प्राणा जीविष्यन्ति, तत् किं क्षुद्रस्थानं नहि ? तस्मिन्
 २१ तस्य स्थानस्य नाम सोयर् (क्षुद्रं) इत्यभवत् । ततः सोव-
 दत्, भद्रं, त्वामनुगृह्य तदपि स्वीकरोमि, त्वया यन्मगर-
 २२ निमित्तं प्रार्थ्यते तन्न नाशयिष्यामि । किन्तु क्षिप्रं
 तत् स्थानं प्रति पलायस्व, यतस्त्वयि तत्र नोपस्थिते नाहं
 २३ किमपि कर्तुं शक्नोमि । ततो लोटि सोयर्नगरं
 २४ प्रविशति सति तस्मिन् भास्कर उदियाय । तदानीं
 परमेश्वर आत्मनः फलत आकाशात् सिद्धोममर-
 २५ योहपरि सगन्धकाग्निं दृष्ट्वा तौ नगरौ सर्वप्राणरं

तत्रनगरनिवासिनो नराश्च तस्यां भूमौ जातं सर्वं वस्तु
च विनाशयामास । तदानीं सोढो जाया पश्चाद्विप्रि १६
दर्शनात् खलसहस्रम्भो बभूव ।

अपरम् इन्द्राहीम् प्रातरैव समुत्थाय प्राक् यत्र २०
परमेश्वरस्य साक्षात् तस्यै, तत्रोपस्थाय सिंदोममरौ
तत्सर्वप्रान्तरभूमिंश्च प्रति वीणाद्युक्ते, तदा तस्मा- २८
द्देशात् वज्रिकुण्डस्य धूममिव धूमं उत्थातुं ददर्श ।
किन्त्वीश्वरः तत्प्रान्तरस्थितानां सर्वमनगराणां विनाश- २९
काले इन्द्राहीमं संस्मार, किञ्च सोढो वासस्थाननगरस्य
विनाशकवक्त्रे मथ्यात् सोढं निर्गमयामास ।

ततः परं सोढं सोधरि वस्तुं ब्रह्ममाणसस्माज्जिगत्य १०
स्त्रोषदुष्टिभ्यां सार्द्धं गिरौ न्युवास, ततः स तस्य द्वे
कन्ये च गुहायां जघुः । अनन्तरं तस्य ज्येष्ठा कन्या ११
कनिष्ठा जगाद, आवयोः पिता वृद्धः, किञ्च सांसारिक-
व्यवहारानुसारेण आवामुपगन्तुम् अस्मिन् देशे कोपि
पुरुषो नास्ति । आगच्छावां पितरं गोस्तनीरसं पाय- १२
याव पितुर्वैश्वरचार्यं तेन सार्द्धं शयावहै च । अपरं तस्यां १३
रजन्यां ते स्वपितरं द्राक्षारसं पाययामासतुः तस्य
ज्येष्ठा कन्या गत्वा पित्रा साकं सुस्नाय च, किन्तु सा यत्
सुस्नाय उत्थाय जगाम च, तत् सोढं न वृषभे । परे- १४

ऽहनि सा ज्येष्ठा कनिष्ठामाह, पश्चाहं नतरजन्यां पित्रा
 सार्द्धम् अस्त्रपं; आगच्छाद्य यामिन्यामपि पितरं द्वाजा-
 रसं पाययावः; ततस्त्वं पितुर्वंशरक्षार्थं गत्वा तेन सार्द्धं
 १५ श्रेष्ठं । तदा तस्यां रजन्यामपि पितरं गोक्षणीरसं
 पाययामासतु; तस्य कनिष्ठा कन्या तेन सार्द्धं सुस्त्राप च;
 किन्तु तथा यत् श्रयितं उत्थाय गतश्च तत् सोट् न
 २६ विदामास । इत्थं सोटो देयव कन्ये स्वपितृतो गर्भिणी
 ३० बभूवतुः । अनन्तरं ज्येष्ठा कन्या पुत्रं प्रसूय तस्य नाम
 मोद्यान् चके, स इदानीन्तनानां मोद्यावीयनराणाम्
 ३८ आदिपिता । कनिष्ठापि कन्या पुत्रं प्रसूय तस्य नाम
 विन्धि चके, स इदानीन्तनानाम् अस्त्रोनीयनराणाम्
 आदिपिता ।

२० विवर्तितमोऽध्यायः ।

१ द्वाजाहीनः सप्तार्याया अग्निनीकयनात् तद्भार्याया अग्नि-
 मेककायसीतात्, समे रंशरभस्यनात् द्वाजाहीनो व्यासाया
 दासश्च ।

१ अनन्तरम् द्वाजाहीम् तस्माद् दक्षिणदेशं प्रति
 गत्वा कादेश्चपूरो मध्यस्थितगिवरप्रदेशं प्रविश्य न्यव-
 २ सत । किन्तु द्वाजाहीम् स्वजायां सारां प्रतिकथया-
 मास, सा मम भगिनी, इति कारणात् गिवरो राजा
 ३ अवीमेलेक् नरं प्रहित्य सारां जघाह । ततो यामिन्याम्

ईश्वरः स्वप्ने निकषावीमेलेकं आगत्य जगाद्, पश्येयं
 मृहीता बोधित् तव मृत्युहेतुः, यतः सा स्वामिना-
 ढा । किन्त्वमेलेक् तामनुपगत्य वभाषे, हे प्रभो ॥
 निर्दोषत्वेपि किं जातिमेकां विनाशयिष्यसि ? एषा मम
 भगिनीति कथां किं स पुमान् मद्यं नाकथयत् । किञ्च ॥
 ममैव भ्रातेति कथां किमेषा नाकथयत् । अतो ममसः
 सारख्येन हस्तस्य निर्दोषत्वेन च कार्यमिदम् अकरवं ।
 तदानीम् ईश्वरः स्वप्ने तमाचख्यौ, त्वया ममसः सरल- ६
 त्वेन कार्यमेतद् अकारोति विज्ञाय तां स्पृष्टुं त्वां
 निवार्यं मदिरुद्धं कलुषकरणात् त्वां न्यवर्त्तयम् । अतः ॥
 इदानीं तस्य मनुजस्य जायां परावृत्त्य देहि, यतः स
 भविष्यदक्ता ; त्वन्निदानं प्रार्थयिष्यते, तेन त्वं जीविष्यसि ;
 यदि न ददासि तां, तर्हि त्वं सपरिवारोऽवश्यं मरि-
 ष्यसीति जानीहि । अनन्तरम् अवीमेलेक् प्रत्यूष उत्थाय ८
 मृत्यानाङ्गय तान् सकलवृत्तान्तान् तेषां कर्षणोचरे
 वभाषे तदा ; तेऽतीव विभयाक्षुः । ततः परम् अवीमेलेक् ९
 इमाहीमम् आङ्गय जगाद्, त्वयास्मान् प्रति किमिदं
 व्यवहृतं ? यत्, त्वं मां प्रति मम प्रजाः प्रति च महाप-
 राधं घटयितुम् ऐच्छः मया को दोषः कृतः । त्वं मां
 प्रत्यकर्त्तव्यं कर्त्तुमकरोः । अवीमेलेक् इमाहीमम् अपर- १०

- मथ्यवदत्, त्वं किं विलोक्य कर्षेतत् क्षतवान् । तदानीम्
 ११ इन्द्राहोम् कथयामास, देवेऽस्मिन् ईश्वरात् किमपि भयं
 न विद्यते, इमे मम पत्नीलोभात् मां विनाशयिष्यन्तीति
 १२ मया व्रंकितां, किञ्च सा मम भगिन्यपि भवति, यतः सा
 मम पितुः कन्या, न तु मातुः कन्या, किञ्च मम भार्या-
 १३ भवत् । यद्देश्वरो मां पैष्टकात् गेहार्द् अश्रमयत्, तदा-
 नीम् अहं तां भाषितवान्, त्वं मां प्रतीममनुपहं कुर्व,
 आवां यद्यत् स्थानं यास्यावः, तच्च तच्च ममायं भ्रातेति
 १४ मां परिचाययिष्यसि । तदानीम् अवीमेलेक् मेघना-
 दामदासीरानाय्य इन्द्राहोमे ददौ, तदोद्यजायां साराञ्च
 १५ तस्मिन् समर्पयामास । अनन्तरम् अवीमेलेक् जगाद,
 पश्येते देशास्तव गोचरा विद्यन्ते, तव यचेष्टा तच्च
 १६ निर्वस । साराञ्च बभौषे, पश्य, त्वयान्यैः सर्वैश्च यद्
 घटितं, तत् कारणात् तव भ्रात्रे सहस्रं रूप्यमुद्राः प्राच-
 १७ क्षिप्तदानं मयादीयन्तः, इत्थम् अभर्ष्यत सा । ततः
 परम् इन्द्राहोमा ईश्वरे प्रार्थिते ईश्वरेणावीमेलेक्
 तस्य जाया तस्य दास्यस्य स्वस्या अक्रियन्, ततस्तया
 १८ प्राप्तयन्त । यतः परमेश्वर इन्द्राहोमो जायायाः
 साराया हेतोः अवीमेलेको गेहस्थितानां गर्भान्
 रोधयामास ।

११ एकविंशतितमोऽध्यायः।

१ इच्छाको जन्मं सन्त्यजने ८ राजिरायां दूरोक्ततायां
सत्यां दूतेन तस्याः जन्मं ११ द्वाहीना वार्द्ध्ये चोमी-
सको निषमिर्गयनं १२ वेर्वेवायां द्वाहीना प्रार्थनम् ।

अपरं परमेश्वरः स्ववाक्यानुसारतः सारां साक्षात् १
कृत्य तां प्रति प्रतिज्ञां फलयामास । ततः सारा द्वा- २
हीनो वार्द्ध्यक्येव गर्भाङ्गी भूत्वा ईश्वरेण निरूपित-
काले पुत्रं प्रसूयुवे । तदानीम् द्वाहीम् सारायाः ३
गर्भाजातस्य तस्य पुत्रस्य नामधेयम् इच्छाक् (हास्य)
इति चक्रे । तत ईश्वरादेवानुमारात् तत्पुत्रस्यैवहाको- ४
ऽष्टदिनवयसि तथं चिच्छेद । द्वाहीमः त्रतवत्परवयसि ५
तस्य पुत्र इच्छाक् जज्ञे । अपरञ्च सारा कथयामास, ६
माम् ईश्वरोऽहासयत्, इति श्रुत्वा सर्वे माम् उद्दिश्य
हसिष्यन्ति । सा पुनः कथयामास, सारा किं पुत्रम् ७
सन्त्यं पाषयिष्यति ? इति वाचम् द्वाहीमं को वक्तुम्
अशक्यत् । यतोऽहं ददानीं तस्य वार्द्ध्ये पुत्रं प्राप्नुये ।
अनन्तरं बाल एधित्वा सन्त्यं तत्याज, यदा चेच्छाक् ८
सन्त्यपानं तत्याज, तदा द्वाहीम् महाभोग्यम् आवा-
दयामास ।

अनन्तरं मिसरीवहाजिराया गर्भाजात द्वाहीमः ९
पुत्रः परिहसति, तद् दृष्ट्वा सारा द्वाहीमं वभाषे, तन् १०

इमां दार्ढीं अस्याः पुत्रश्च अपसारय ; स्व दासीपुत्रो
मत्पुत्रेणैव हाका समं गोपराधिकरी भविस्यति ।

११ किन्तु बाणमिमां निब्रम्य इमाहीम् अतोवदुःखो बभूव,

१२ यतः सोपि तस्य पुत्र आसीत् । तदानीम् ईश्वर इमा-

हीमम् उवाच, स्वदास्याः दासीपुत्रस्य च निमित्तं त्वं

मा दुःखो भव ; सारा तुभ्यं यत् कथयति, तस्यास्वदास्यो

मनो निधेहि ; यत् इयं हाकस्तव वंशो विस्वास्यति ।

१३ एष दासीपुत्रस्तव वंश, एतन्कारणात् तस्मादपि जाति-

१४ मेकाम् उत्पादयिष्यामि । अत इमाहीम् प्रयूय उत्थाय

पूपान् तोयपूरीं कुट्टश्च गृहीत्वा हाजिरायाः स्कन्धे

निदधे, बालकञ्च दत्त्वा तां विसर्ज्य । ततः सा प्रस्थाप

१५ वेर्ज्वानामके प्रान्तरे बभ्राम । ततः परं कुत्वा सोये

जिःत्रेवे सति हाजिरा स्वम्वतसे बालं निधाय तस्य

१६ समुखात् ग्रैकचेपाद् दूरं गत्वा समुपविवेष्ट, किन्तु

यथाहं बालकस्य मृतिं न पश्येमिति कथयित्वा

१७ बालकस्य समुखात् दूरं उपविष्ट प्रौचैः चक्रन्द । तदा-

नीम् ईश्वरो बालकस्य रवे शुभाव, तदा तदीयदूतो

नभस आह्वय हाजिरां जगाद, हे हाजिरे, तव किम-

१८ भूत् ? मा भैषी, तव स्थाने स्थितस्य बालकस्य क्रन्दनम्

ईश्वर आकर्षयत्, तमुत्थाय बालकम् उत्थाप्य करार्था

धारय ; तस्मादहं महाजातिमेकाम् उत्पादयिष्यामि ।
 तदानीम् ईश्वरेण तस्य सोचने प्रसञ्जीकृते सा सतोय- १८
 प्रहिं ददन् ; तदन्तिकं गत्वा च तोयेन कुटं पूरयित्वा-
 नीय बालकं पाययामास । तत ईश्वरो बालकस्य सहायो २०
 बभूव, ततः स क्रमश एधमानः प्रान्तरेऽवासात् धनुर्द्वरो
 बभूव । किञ्च पारन्नाणि प्रान्तरे वसतिं चके । अन- २१
 न्तरं तस्य माता मिमर्देभीयां कन्यां तमुदाहयामास ।

तस्मिन् काले अवीमेलेक् फोखोल् नामा तस्य २२
 सेनापतिश्च इन्द्राहीमं व्याजहार, परमेश्वरः सकलकार्ये
 तव सहाय आसे । अतस्त्वं मां प्रति मम पुष्पौत्तांश्च २३
 प्रति विश्वास्त्यघातित्वं माकार्षीः, किञ्च त्वां प्रति यथानु-
 ग्रहं करोमि, तदनुसारेण मां प्रति त्वेदानीं वासस्थान-
 मेतं देवश्च तथैवानुग्रहं करिष्यसीति वचनं मम सा-
 स्मात् ईश्वरस्य श्रपयं कृत्वा ब्रूहि । तत इन्द्राहीम आच- २४
 चले, तमेव श्रपयं करिष्यामि । किञ्च अवीमेलेको भृत्या २५
 इन्द्राहीमः सतोयं प्रहिं बलात् अधकुर्वन्, तस्मात्
 इन्द्राहीम् अवीमेलकं भर्तृसथाश्चके । ततोऽवीमेलेक् २६
 उवाच, कर्त्तव्यं तत् केन कृतं तदहं न वेदि, त्वयाप्यहं न
 विश्वापितः, किञ्च केवलमद्याहं श्रुतवानेतत् । अनन्तरं २७
 इन्द्राहीम् मेघान् गास्य गृहीत्वा अवीमेलके प्रददौ

- १८ किञ्च द्वौ नियममेकं स्थिरीकृतवन्तौ । अपरम् इन्द्रा-
हीम् ब्रजात् सप्तमेवञ्चावकान् पृथक् कृत्वा निदधे ।
१९ तदानीम् अवीमेखक् तं पप्रच्छ, त्वया केनाश्रयेन सप्तै-
२० ते मेवञ्चावकाः पृथक् निहिताः । इन्द्राहीम् प्रतिजगाद,
मया यः प्रहिः खातः तस्य प्रमाणाद्यं मत्त एतान् सप्त
२१ मेवञ्चावकान् प्रति गृह्णास्य । अतएव तस्य खानस्य नाम
वेर्मेवा अपथ्येयकूपदति जातं, यतस्तस्मिन् खाने उभाभ्यां
२२ अपथ्योऽकारि । इत्थं तौ वेर्मेवावां निमयं निर्णिन्यतुः,
तदानीम् अवीमेखक् तस्य सेनापतिः फीखोल् नामा
च उत्वाच पिस्सेष्टीयातां देवं प्रत्याजय्यतुः ।
२३ अनन्तरम् इन्द्राहीम् तद् वेर्मेवायाः सन्निधौ उप-
वनं कृत्वा तन्मध्ये नित्यस्थायिनः प्रभोः परमेश्वरस्य
२४ नामनि प्रार्थयाञ्चके, तत इन्द्राहीम् पिस्सेष्टीयातां देवे
बहुकाशं प्रोवाच ।

१२ हाविंसन्तितसोऽध्यायः ।

१ इन्द्राहीमः सपुत्रमिच्छाकं वशिष्ठं दातुम् आश्रयणं तत्र प्रहरे
इन्द्रोयदूतेन निरयणं १५ तस्मात् सकलं देवराज्यादीन्-
इत्थं १० इन्द्राहीमो भातुर्नोपोरो बभूवराजिह ।

- १ एतासां घटनानां पश्चात् परमेश्वर इन्द्राहीमम् पक्षी-
क्षितुम् उवाच, हे इन्द्राहीम् ! ततः प्रतिजगाद, पश्चा-
२ इमुपतिष्ठामि । तदानीं स कथितवान्, त्वं निजपुत्रम्

अर्थात् वस्त्रिन् अदितोयपुत्रे इच्छाकि प्रीणासि तं
 गृहीत्वा मोरिया देवं याहि, किञ्च तत्तयं यं धरा-
 धरं वदिष्याम्यहं, तस्मिन् धराधरे तं वस्त्रिं दत्त्वा
 जुह्वहि । तत इमाहीम् प्रथूष उत्थाय गर्दभं सज्ज- १
 यित्वा दौ भृत्यौ पुत्रमिच्छाकञ्च वस्त्रिन्ः कृतवान्,
 किञ्च होमार्थं काष्ठे कृत्ते सति स उत्थाय ईश्वरेण
 निर्दिष्टं स्थानं जगाम । अग्नारं द्वितीये दिवसे ॥
 इमाहीम् सोचने उन्मीच्यातिदूरान् तत् स्थानं ददर्श ।
 तदानीम् इमाहीम् भृत्यान् अवदत्, यूयमत्र गर्द- ५
 भेन सार्द्धं तिष्ठत, अहं वास्तकस्य दौ तत् स्थानं इत्या-
 राधयावः, ततः परं युष्माकं समीपम् आगमिष्यावः ।
 तदानीम् इमाहीम् यज्ञकाष्ठम् आदाय सपुत्रस्य ६
 इच्छाकः स्कन्धे निधाय करेण वस्त्रिं अपिञ्च गृहीत-
 वान्, पश्चाद् उभौ निक्षिप्त्वा चेत्ततः । अपरम् इच्छाकः ७
 स्वतातम् इमाहीमम् आहूय जगाद्, हे मत्तात ! ततः
 स प्रथूषाच्च, हे मदात्मज, अहमुपतिष्ठामि । तदा स
 पप्रच्छ, वस्त्रिमिन्धनञ्च पप्रश्न, किन्तु होतुं मेवशावकः
 कुत्र । तत इमाहीम् कथयाद्यकार, हे मदात्मज होतुं ८
 मेवशावकम् ईश्वरः स्वयं योजयिष्यति, पश्चाद् उभौ
 निक्षिप्त्वा चेत्ततः । अपरम् ईश्वरेण निर्दिष्टस्थानम् ९

- उपस्थाप्य द्वाहीम् तत्र यज्ञवेदिं कृत्वा तदुपरि काष्ठं
 सञ्चयित्वा तस्य पुष्पनिष्काकं बद्ध्वा वेद्याः काष्ठोपरि
 १० निदधे । तत इवाहीम् करं प्रसार्य स्वपुत्रं हन्तुम् अग्निं
 ११ अगाह । एतस्मिन्नन्तरे गगणात् परमेश्वरो यद्भूतः हे
 द्वाहीम् हे द्वाहीम् इत्युक्त्वा हतवान् ; ततः स उवा-
 १२ चाहम् उपतिष्ठामि । ततः स कथयामास, त्वमेतस्य
 यूनुः प्रतिकूलं करमुत्तुल्य तम्प्रति किमपि माकार्षीः
 यत ईश्वरं प्रति तव भीतिरस्तीति मया बुद्ध-
 मिदानीं ; यस्मात् त्वया मया स्वीयमेकमात्रं तनयं
 १३ दातुम् अनङ्गीकृतं नहि । तदनन्तरं द्वाहीम्
 स्तोत्रेण उन्मोक्त्य दृष्टवान् तदा स्वपुत्रात् स्तन्यस्त्रायां
 वक्ष्यां बहुशृङ्गं मेघमेकं वीणाशुके ; तत इवाहीम्
 गत्वा तं मेघं गृहीत्वा निजपुत्रस्य विनिमयात् दातुम्
 उत्सवर्जः । किञ्च द्वाहीम् तस्य स्त्रानस्य नामधेयम्
 १४ यिहोवा यिरि चकार । तस्माद् अद्यापि नरैरुच्यते
 गिरौ परमेश्वरो योऽग्रविद्यतोति ।
 १५ अपरञ्च परमेश्वरस्य दूत आकाशात् द्वाहीम्
 १६ द्वितीयवारं आह्वय अगाह, परमेश्वरः कथयति, त्वया
 मया स्वीयमेकमात्रं पुत्रं दातुम् अनङ्गीकृतं नहि ।
 १७ तदीयैतत्कार्यहेतोः स्वमाणा अपमानः कथयामाह ;

प्रविशतां सर्वेषां हेतोय सन्तानानां साक्षात् इन्द्राहीमं
 प्रतिजगाद, भो मम प्रभो, मदोयगिरं भवान् निशामयतु, ११
 मया तत् स्थानं तव स्थां गुहासु तुभ्यम् अदायि ; अहं
 स्त्रोयनराणां समक्षमेव तत् तुभ्यमदां, त्वया स्त्रोयमृत-
 पत्नी शशशाने निधीयताम् । तत् इन्द्राहीम् तद्देशोय- १२
 जनानां समक्षं प्रणम्य तद्देशोय जनानां कर्णगोचर १३
 इन्द्रोऽणं उवाच, यदि त्वं निश्चितं मया तद् प्रयच्छामि,
 तर्हि निवेदयामि, मदुक्तिम् आकर्णय । अहं तस्य
 वप्रस्य मूल्यं वितरामि, त्वया तद् गृह्यतां, पश्चाद् अहं
 तव स्थाने गतासु जायां स्थापयिष्यामि । तत् इन्द्रोऽणं १४
 इन्द्राहीमं प्रति ध्याजहार, भो मम प्रभो, मदचनम् १५
 आकर्णय, तस्या भुमेर्मूल्यं चतुःशतानि रूप्यमुद्रामात्रं,
 ताभिस्तव मम च किं भवितुं शक्नोति । तस्मात् त्वया
 स्त्रोयमृतभार्या शशशाने निधीयताम् । इन्द्रोऽणं इनां १६
 कथां निश्रव्य इन्द्राहीम् हेतः सन्तानानां कर्णगोचरे
 इन्द्रोऽष्टा गदितास्तदानां वणिग्भिः परिचाक्षिताः
 चतुःशतरूप्यमुद्राः तुल्यया तुलित्वा इन्द्रोऽणे प्रददौ ।
 अतो मम्याः पूर्वस्थां मकपेलायाम् इन्द्रोऽष्टो यः केदार १७
 आसीत्, तस्य मध्ये या गुहा तस्माच्चतुर्दिषु सीमायां ये
 पादपाश्च तेषु सर्वेषु हेतः सन्तानानां समक्षं तन्नगर-

- १८ निवासिनां समस्तश्च इन्द्राहीमः स्वतः निरनायि । अन-
 नरं मर्याः पूर्वस्थां मकपेलास्यानस्थितायां गुहायाम्-
 १९ इन्द्राहीम् स्वभार्यायाः सारायाः अश्वानं विदधे । तत्
 २० स्वानं किनामदेशस्य हिम्रोन् आसौ इत्वं हेतः सान्तानैः
 सा भूमि सन्मध्यस्थिता गुहा चेन्द्राहीमः अश्वानवेभ्यार्थं
 निरनायि ।

२४ चतुर्विंशतितमोऽध्यायः ।

१ इन्द्राहीमा स्वदासस्य शायनं १० तस्य दासस्य शायनं प्रार्थनञ्च
 १५ रिक्का साक्षात् करणं ईश्वरस्य धन्यवद्दर्शनं २८ कावजा
 तस्मात्तित्यकरणं ३१ तेन दासेन रिक्कायां शायनं तां दातु
 कावजविद्युयेलोः लोकार ४५ दासेन सार्द्धं रिक्कायां शायनं
 ५९ इच्छाकः साक्षात् करणञ्च ।

- १ वज्रलवर्षवयस्कत्वाद् इन्द्राहीम् वृद्धतमो बभूव,
 किञ्च परमेश्वर इन्द्राहीमे सर्वकर्षणाश्रितं ददौ ; स
 २ स्वगेहस्य सर्वकार्याध्यक्षं वृद्धदासं वभाषे, विनयेहं त्वं
 मम जहायां हस्तं निधाय स्वर्गमर्त्ययोः प्रभोः परमेश्व-
 ३ रस्य नात्मा मां प्रति श्रप, मम पुत्रो विवोढुं ममै-
 तदासस्यानस्य किनामीयनराणां कन्याममृहीत्वा मम
 ४ देशस्य आतीनां समीपं गत्वा मम पुत्रस्येमुहाकः कृते
 ५ कन्यामामेधसीति । तदानीं स दासस्तं जगाद् यदि
 कापि कन्या मया सार्द्धम् एतं देशम् आयातुं न सम्मन्यते

तर्हि त्वं यस्माद्देवादानतोसि तं देवं तव पुत्रं मेवामि ।
 तत इवाहीम् कथयामास, सावहितो भव, मम पुत्रं तव ६
 कदापि न मेव्यसि । यतः स्वर्गस्य प्रभुः परमेश्वरो मां
 पैतृकात् सद्गतात् ज्ञातोनां मध्याच्च समानीय, तदोपाय-
 याय देवमिमं दाक्षान्यहम् इति श्रुत्वा, अतः
 तेन तवाये निजदूते प्रेषिते सति त्वं मम पुत्रो विवेकं,
 तस्मात् स्वानात् कन्यामेकां आनेव्यसि । किन्तु यदि ८
 कापि कन्या तस्माद् देवाद् आयातुं मेव्यति, तर्हि
 त्वं तस्मात् अपथात् मोक्ष्यसे ; किन्तु मम पुत्रं तं देवं न
 मेव्यसि । तदानीं स दासः स्त्रीयप्रभोरिवाहीमो अजायां ९
 करं निधाय तदर्थं तथैव श्रवाप ।

तदन्तरं स दासः स्वप्रभो महाकुलां मध्यात् दश १०
 महाकुलान् प्रभो गौणाविधसम्पत्तिश्च करे कृत्वा प्रस्थाप्य
 अरामं नहरयिम् देवस्य नाहोर् नगरम् उपलब्धम् ।
 ततः सन्ध्यायां यदा कन्या अप उक्तोत्थितुम् आग- ११
 च्छन्ति, तदानीं तस्य नगरस्य बहिः स्त्रियोदपानं
 निकषा महाकुलान् उपवेश्य स्थापितवान्, इदं प्रार्थयत
 च । हे मम स्वामिन् इवाहीमः प्रभो परमेश्वर १२
 प्रार्थयेहं, मम प्रभुमिवाहीमं प्रत्यनुगृह्य ममाद्युषाणात्
 कुह । पश्चादमेतस्य ग्रहे समीप उत्तिष्ठत्येव, नगर- १३

- निवसतां साः कन्या अप उन्तोषयितुम् आयागि,
 १४ तामां मध्यात् काचन कन्या स्वीयकलत्रमवरोह्य मामपः
 पाययेति मयोध्यमाना सती सा यदि वदिष्यति पिव
 तावकीर्णमहाङ्गानपि पाययिष्ये, तर्हि स्वीयदासस्येस्-
 शाकः कृते सा कन्या भवतान्यरूपि सैव सा भवतु, त्वं
 मम प्रभुं प्रत्यनुष्ठेयतेवानिति तेनैवाहं ज्ञास्यामि।
- १५ इमां कथां तस्मिन् कथयति सती प्राप्नोतीति नाहो-
 राख्यस्य भ्रातुः पत्न्या मित्राया गर्भाजाता यो विद्युयेल्
 तस्य दुहिता रिक्ता स्कन्धे कलत्रं वहन्ती वहिरा-
 १६ जगाम। सा कन्यातीव सुन्दरी चानूढासीत्, केनापि
 १७ पुंसा नोपभुक्ता च। सा प्रहिमवहस्य कलत्रं पूरयित्वा
 उपर्यायाति, तस्मिन्नेवावसरे स दासो धावन् तां
 साक्षात्कृत्य कथिवान्, अहं विनयेतव कलत्रात् किञ्चित्
 १८ तोयं पातुं मद्यं देहि। ततः सा व्याजहार, भो महेष्,
 पिव, इत्युक्त्वा सा कलत्रं करोपर्यवरोह्य पातुं तस्यै
 १९ ददौ। किञ्च तं पाययित्वा कथितवती, यावत् सर्वे
 महाङ्गा न पिवन्ति, तावत् अहं तेषां कृतेपि तोय-
 २० मुन्तोषयिष्यामि। ततः सा ब्रीधं निपाने कलत्रस्य तोय-
 मवतार्य पुनस्वीयमुन्तोषयितुं प्रहेः समीपं धावन्ती गत्वा
 २१ सर्वेषां महाङ्गानां कृते तोयमुन्तोषयामास। ततः स

समीपं गत्वा मम पुत्रार्थं कन्यामानेच्छसि। ततोहं १८
 प्रभवेऽकथयं, यदि कापि कन्या मया साङ्गं नागमि- १९
 श्यति। ततः सोचकथयत्, अहं यस्य परमेश्वरस्य २०
 साक्षात् अचाराभि, स त्वया साङ्गं निजदृतं प्रभित्य
 तव याचां सफलश्चिच्छति। ततस्त्वं मम पैतृकनिवे- २१
 श्नस्य ज्ञातोनां मध्यात् मम पुत्रार्थं कन्यामानेच्छसि।
 किन्तु ते चेत् कन्यां न दास्यन्मि, तदा त्वं व्रपयेन
 मोक्ष्यसे; मम ज्ञातोनां सन्निधिं गत्वा त्वं व्रपयेन
 मोक्ष्यसे। अतोद्याहं प्रहेः सन्निधिम् आगत्य प्रार्थयेद्दं २२
 हे मम स्वामिन इव्राहीमः प्रभो परमेश्वर, यदि मया
 कृतां याचां सफलां कुर्याः तर्हि पशु इदानीमेतस्य २३
 स्वाम्प्रहेः सन्निधौ तिष्ठता मया सता या कन्या
 तोयमुत्तोलयितुम् आयाति, तव कलश्यात् किञ्चित्
 तोयं पातुं मच्छं देहीति किमोय प्रोच्यमाना सा यदि २४
 वदति, पिव तव महाङ्गानां कृतेऽपि तोयमुत्तोलयि-
 श्यामि, तर्हि यां कन्यां परमेश्वरो मम प्रभोः पुत्रकृते
 निरूपितवान्, सैव सा भवतु। एतां कथां मनसि २५
 चिन्तितवानहं, तस्मिन्नेव काले रिव्का स्कन्धे कलशं
 गृहीत्वा वहिरागमत्, किञ्च तयावरुह्य प्रहेरपुस्तो- २६
 क्षितपु मया गदितं, किमयेहं मां तोयं पायय। ततः

- सा क्षिप्रं स्वन्धात् कलत्रमवतार्य गदितवती, पिव तव
महाङ्गानपि पाययिष्यामि ; तदानीं मया तोषे पीते
७० सति सा महाङ्गान् अपाययत् । ततो मया साप्रच्छि,
त्वं कस्य कन्यासि ? ततः प्रत्यवादीत् नाहोर् औरससुतो
मित्रागर्भजातो यो विद्युयेल् तस्याहं दुहिता । तदाहं
तस्या नासिकायां स्वर्णाभरणं करयो बेलयदयस्त्र
पर्यधापयं । अपरं यस्तस्य पुत्रस्ततो भ्रातुः कन्या
यक्षीतुं मां न्याय्यवर्त्मना नीतवान् तमिन्नाहोमो मम
७८ स्वामिनः प्रभुं परमेश्वरम् अहं प्रहः सन् प्रहस्य
७९ धन्यमवादिषम् । अतो यदि यूयं साम्प्रतं यथार्थं
मम प्रभुमनुगृहीय, तर्हि तद् ब्रूत ; यदि नहि
तदपि ब्रूत ; ततोहं दक्षिणं वामं वा चास्मामि ।
४० तदा लावन्विद्युयेलौ प्रत्युचतुः, परमेश्वराद् इदं
घटना जाता, तत्र वयं भद्रमभद्रं वा वक्तुं न शक्नुमः ।
४१ पक्ष रिक्केयं तव समुखे तिष्ठति, यनां गृहीत्वा गम्यतां,
तेन परमेश्वर वाक्यानुसारतः सा तव प्रभोः पुत्रस्य भार्या
४२ भवतु । तदानीम् इन्नाहोमो भृत्यस्तयोरिमां कथां
४३ श्रुत्वा भूमिस्तृकत्रिराः सन् परमेश्वरं प्रणमाम । तदा
स दास स्वयमुर्वणपाचाणि वामांसि च वहिः कृत्वा
रिक्कायै ददौ, तस्माभ्रात्रे भात्रे च महार्घाणि द्रव्याणि

दत्तवान् । पश्चात् स तस्य सङ्गिनो जनाश्च भुक्त्वा पोत्वा ५४
तत्र निश्चायां न्यवसन् ।

अनन्तरं तेषु प्रातः समुत्थाय स्थितेषु स दासः ५५
कथितवान्, मम प्रभोः समीपं गन्तुं मां विष्टजत ।
ततो रिक्काया भ्राता माता च अगाद, कन्येयम् अस्माकं
समीपे कतिपयदिनानि तिष्ठतु, यदा दश दिनानि
तिष्ठतु, पश्चात् मा गमिष्यति । किन्तु स तान् अवदत्, ५६
मां मा विस्तम्बयत, यतः परमेश्वरो मम यार्चा सफलौ
कृतवान्, इदानीं प्रभोः समीपं व्रजितुं मां विष्टजत ।
ततस्ते प्रतिवभाषिरे, वयं कन्यामाह्वय तां पृच्छामः । ५७
ततस्ते रिक्काम् आह्वयन् अवदन् च, त्वं किमेतेन ५८
मानुषेण सार्द्धं व्रजिष्यसि । ततः सावादोत्, यास्यामि ।
तदानीं ते रिक्का भगिनीं तस्या धार्चो दत्वाहीमा ५९
दासं तदीयमनुजांश्च विष्टज्य रिक्काम् इत्याश्रयं
अगदुः, त्वमस्माकं भगिनी, वज्रसहस्रनराणां जननी भव, ६०
तव वंशः स्वर्गचूषां नगराण्यधिकरोतु । अनन्तरं रिक्का
तस्या दास्यस्य समुत्थाय महाङ्गान् आह्वय तस्य मनु-
ष्यस्य पश्चात् अगमः । इत्थं स दास रिक्कां गृहीत्वा ६१
प्रतस्थे ।

अपरं इम्हाक दक्षिणदेवे कसनात् वेरखदयरायी ६२

६१ नास्ति स्नाने समुपस्थितवान् । स सन्ध्यायां ध्यातुं
 कैदारं जगाम । इति समये लोचने उन्मील्य वोच्य
 ६२ भद्राङ्गान् आगच्छतो ददर्श । किञ्च रिक्का लोचने
 उन्मील्य इम्हाकं निरीक्ष्य महाक्रान्त् अवहृष्ट, ततस्तं
 ६५ दासेयं पप्रच्छ अस्मान् साक्षात् कर्तुं चेन्नमध्य आयाति
 कोऽयं पुरुषः । ततो दासेयः कथयामास, मम प्रभुरयं ।
 अतो रिक्का प्रच्छादनं गृहीत्वा स्वाम् आच्छादय-
 ६६ मास । अनन्तरं स दासेयः स्वकर्म्मणां सर्ववृत्तान्तं
 ६७ इम्हाकं जगाद । तदानोऽम्हाक रिक्कां गृहीत्वा
 माराया मातुर्दूष्यम् आनीय ताम् उदवाह, तस्यां
 प्रीतवांसु मातृमरणस्य शोकस्य मान्त्वनां लेभे ।

२५ पञ्चविंशतितमोऽध्यायः ।

१ विटूरया दम्बाहीमो बम्बरान्निः तस्य मरणं स्मृत्यने स्थापयन्
 ११ इम्हाकं प्रतीक्षरस्याहीर्भञ्जनं १२ इस्मायेला बम्-
 रान्निमरणञ्च १८ इम्हाका कमजपुत्तवो कर्मजं १७ इमे-
 रसवन्त्यकर्मो ज्येष्ठाधिकारविश्वस्य ।

१ अनन्तरं दम्बाहीम् किटूरानामिकाम् अपरां
 २ जायाम् व्यवाह, तस्या गर्भे सिद्धन् यत्नं मिदाम
 ३ मिदियन् विश्वक् गृह्ण एते पुत्रा जज्ञिरे । किञ्च
 ४ तस्य यत्नं चौरसौ श्रिवा दिदनौ जज्ञाते । तस्य दिदनः
 पुत्रो अगृह्णीयानां सिटूश्रियाणां सिटुश्रियाणाञ्चादि-

पुत्र आसीत् । अपरं मिदियनः पुत्र त्रेफा एफर-
 हनोक् अबीद् इस्हादाया एते सर्वे किटूराम्बथाः ।
 अनन्तरम् इब्राहीम् इस्हाके निजं सर्वस्वं प्रददौ, ५
 किन्नूपपत्नीनां पुत्रेभ्यः किश्तिद् इत्सा स्त्रीयजीवन- ६
 इस्हायामेव इस्हाकः समीपात् तान् पूर्वदिकम्बे
 पूर्वदेशे स्थातुं विममर्ज । इब्राहीम् पञ्चसप्त्यधिकवत- ७
 वत्सरान् स्त्रीयजीवनकालान् यापयामास । ततः परं ८
 दृढः पूर्णायुश्च सन् उत्तमवार्द्धक्ये प्राणान् परित्यज्य
 निजलोकानां सन्निधौ सम्युह्यत । अपरं तस्य पुत्र ९
 इस्हाक् इस्मायेल् मय्यः पूर्वं द्वितीयसोदरः पुत्रस्त्रि-
 प्रोणो भूमिस्थितमकपेलागुहायां श्मशानवेष्टानि तं
 स्थापयामास । यत इब्राहीम् द्वितीयमन्तानेभ्यः तां १०
 भूमिं क्रीतवान् ; इब्राहीमस्तस्य जायायाश्च साराया-
 स्तत्र स्थाने श्मशानं बभूव ।

इब्राहीमो मृतौ सत्याम् ईश्वरस्तस्य पुत्रम् इस्हा- ११
 कम् आश्विषं जगाद ; तत इस्हाक् वेरुलहथरोथी
 नास्ति स्थाने उवास ।

साराया दास्या मिसगीयाया हाजिराया गर्भ- १२
 जात इस्मायेल् नामा य इब्राहीमः पुत्र आसीत् तस्य
 वंशराजिः । नामजन्मनोरनुभवात् इस्मायेल्ः सन्ता- १३

१७ नानां नामान्येतानि । इस्मायेलो ज्येष्ठपुत्रो निवायोत्

१५ पश्चात् केदर अद्बेल् मिवसम् मिष्क दूमा मसा

१६ इदर तेमा यिटूर् नाफीश् केदिमा एते सर्व्व इस्मा-

येलः पुत्राः ; तेषां नामानुसारात् नगराणि दुर्गाणि

१७ आसन्, ते च स्वस्वजात्यनुसारात् दादशाधिपतय

आसन् । अगन्तरम् इस्मायेलः सप्तविंशदधिकवत्सर-

१८ वयसि प्राणान् परित्यज्य स्त्रीयलोकानां सन्निधौ सम-

गच्छत । ततः परं तस्य सकलभ्रातॄणां पूर्व्वदिशि

वामानुसारात् तदीयसन्ताना इवीलामिसरोः पूर्व्वस्थां

स्थितं शूरमवधिं कृत्वा शूरीयानां दिशि न्यवसन् ।

१९ इमाहोमः पुत्रस्येसहाको वंशराजिः । इमाहोमः

२० पुत्र इम्हाक्, स इम्हाक् सत्वारिंशदत्सरवयसि अरा-

मीयस्य लावने भगिनी पद्मम् अरामस्यस्य विधूयेलः

२१ कन्या या रिक्का तां व्यवाह । किन्तु तस्या रिक्काया

बन्ध्यात्वात् तस्याः पुत्रजननार्थम् इम्हाक् परमेश्वरं

प्रार्थयामाक्रे । ततः परमेश्वरेण तदीयप्रार्थनायां श्रुतायां,

२२ सत्यां तस्य जाया रिक्का गर्भिणी बभूव । अगन्तरं

तस्य गर्भमध्ये पुत्राभ्यां समालिङ्गने कृते ममैतादृशं

कुतोऽभवत् ? ईदृशं किं भवति ? इति चिन्तयित्वा सा

२३ परमेश्वरं प्रष्टुं जगाम । तदा परमेश्वरस्तां बभाषे, तव

गर्भे हे जातो आसाति, तदीयोदरात् द्विविधौ नरौ
 निःसरिष्यतः, तयोरेक इतरस्मात् बलवान् भविष्यति,
 श्वेदश्च कनिष्ठं सेविष्यते । अनन्तरं प्रसूतिकाले सम्पूर्ण- २०
 सति, तस्या जठरात् यमजपुंसौ बभूवतुः । तयोर्व्येष्टौ २५
 रक्तवर्णौ भवत् तस्य सर्वाङ्गानि लोमव्रवसनवत् आसन् ।
 तस्मात् तस्य नामधेयम् एधौ (लोमव्याप्त) इति चक्रे ।
 जघात् परं तस्य पादमूलं धृत्वा तस्यानुजो भूमिष्ठो ३०
 बभूव । तस्मात् तस्य नाम याकुब् (पदापहारक) इति
 चक्रे । इमहाकः षष्टि वत्सरवयसि सति पुत्रावेतौ
 यमजौ बभूवतुः ।

अनन्तरं बालकयोरधेमानयोः सतोः एधौ मृगया- २०
 निपुणो कामनशमी चाभवत्, किन्तु याकुब् मृदु
 दृढ्यनिशमी चाभवत् । मृगमांसस्थातिस्वादुत्वबोधात् २५
 इमहाक् एधौपुत्रे अप्रीयत किन्तु रिक्का याकूषि
 समप्रीयत । ततः परम् एकदा एधौः शेवादागत्य ३०
 समक्लाम्यत, तदानीं याकूब् व्यञ्जनम् अपचत् । ततः स ३०
 याकुब् जगाद निवेदयामि क्लान्तास्त्यभं, रक्तेनामेन
 व्यञ्जनेन मामाप्यायय । अतः कारणात् तस्य नामधेयम्
 इदोम् (रक्त) इति विख्यातं । तदा याकूब् अकदत्, अथ ३५
 तं मयि स्त्रीयव्येष्टाधिकारं विक्रीणीहि । एधौः प्रति-

जगाद् पश्येदानीमहं मृतकस्यो ज्येष्ठाधिकारे मम
 ३२ किं प्रयोजनम् । याकून् सदाच तमस्य मम सन्निधौ प्रपथं
 सुखं ; ततस्तस्य समीपे प्रपथं कृत्वा निजज्येष्ठाधिकारं
 ३३ याकूनिं त्यक्तीष्यात् । तदा याकून् एवावे प्रपं ममस्तेष्व-
 रकश्चिदस्य दक्षैः ; य भुक्ता पीताच जगाम । इत्थम्
 रक्षैः स्वीयज्येष्ठाधिकारं तुच्छीकरोत् ।

२६ अहंनिवृत्तिरतमोऽध्यायः ।

१ दुर्मिषात् इन्द्राको निररजमरममं, तत्र स्वीयभाष्योया
 भक्तिमोषरमम् २२ इन्द्राको यवदहिः २३ अहिमिहितं
 दासामां विवाहः वेदेवायां वसन्त २४ इन्द्राका छात्रं
 अनीमेसको भिन्नमनिर्णयः २५ प्रपथप्रपथेः कननं २६ रमका
 विवाहेन पिपो दुःखीकरवत् ।

१ पूर्वम् इन्द्राकोमि विद्यमाने यादृकोऽभवत् तस्मिन्
 देवे ततोपि दुर्मिषे उपस्थिते, इन्द्राक् निररजगरे
 २ पिच्छेष्टीयानां राजानं अनीमेसकम् उपजन्वाम । पर-
 मेस्वरः प्रत्यक्षीभूय तमवदत्, त्वं भिन्नरदेशं मा गाः,
 ३ यं देवमहं तुभ्यं कथयिष्यामि, तत्र निवस तत्र
 प्रवस च ; ततोऽहं तव सहायो भवन्त्वामाभिषं वदि-
 ष्यामि ; अपरं तुभ्यं तव वंशाय च तान् सर्वान् देशान्
 कृत्वा तत्र पितुरिन्द्राकोमः सन्निधौ स्तुतमप्रपथं सकसं
 ४ करिष्यामि । अहं गगणस्य तारामण्डलं तव वंशम्

एधयित्वा तेष्व एतान् देशान् दास्यामि, तव वंशेन
 च मेदिनीस्थिताः सर्वजातश्च आश्रिप्तं लप्स्यन्ते। यतः ५
 इजाक्षीम ममाज्ञां संमान्य मम विधानम् आज्ञां विधिं
 व्यवस्थाप्य अपालयत। अमन्तरं इच्छाकं गिररि न्यव- ६
 सत। ततस्तत्स्थानस्थलोकेस्तस्य जायायाः परिचये पृष्ठे
 सोऽवदत् एषा मम भगिनी। अतो रिक्काया अतोऽ ७
 बौन्दर्यात् तच्छयनराः तस्याः कृते मां हनिष्यन्तीति
 कारणात् स तां भार्येति वक्तुं विभयास्तकार। किन्तु ८
 तत्र बहुकालमुपिते सति एकदा पित्रेष्टीयभूपतिर-
 विमेलकं वातायनद्वारा निरीक्ष्य इच्छाकं स्त्रियायया
 रिक्कया साङ्गं क्रोडनं ददर्श। अतोऽविमेलकं राजा ९
 इच्छाकम् आश्रयजगाद, सा भारी निश्चिनं तव जाया,
 तर्हि भगिनीति परिचयं कुतस्त्वं अवादीः। तदानोमि-
 श्छाकं प्रतिजगाद, तस्याः कृते यथा मम मृत्यु न
 जायते तदर्थमवादिषम्। तदानोम् अविमेलकं कथ- १०
 यामास, त्वयास्याभिः साकं किमिदं व्यवहतम्। यदि
 कश्चित् नरः तव जायया साङ्गं निःशङ्कम् आश्रयिष्यत
 तर्हि त्वमस्यान् देविषोऽकरिष्यः। अमन्तरम् अतो- ११
 मेक्षकं सर्वान् मनुजान् प्रतोत्यादिदेव, यः कश्चित्
 एनं मनुजं वा तस्य जायां स्पृक्षति स बन्धो भविष्यति।

- १२ अगन्तरम् इस्हाक् तस्मिन्देशे कृषिं कृत्वा परमे-
 १३ श्वरस्याग्नीर्व्यादात् तस्मिन्नेव वत्सरे शतगुणं सेवे । इत्थं
 स धनी बभूव, कमत्र उन्नतिमेत्य महान् बभूव च ।
 १४ ततस्तस्य गोमेषाणां बज्रज्जा बज्रदामा दास्यस्य
 बभूवुः तेन पिल्लेष्टीया नराणां प्रतीर्वितुमारेभिरे ।
 १५ अपरं तस्य तात इब्राहीमि विद्यमाने दासेषा यान्
 यान् प्रहीन् अखनन् पिल्लेष्टीयनरा मृद्भिस्तान् सर्वान् ।
 १६ अपूरयन् । अगन्तरम् अवीमेलक् इस्हाकम् अवदत्
 त्वमस्मात् समीपात् याहि, यतस्त्वम् अस्मान्तीतिव वत्स-
 वान् भवसि ।
 १७ ततः परम् इस्हाक् तस्मात् याचां विधाय गिरर्
 १८ उपत्यकार्थां द्रुमं स्थापयित्वा तत्र न्यवसत् । अपरम्
 निजतात इब्राहीमि विद्यमाने ये ये प्रहयः स्नाता
 इब्राहीमो मरणात् परं पिल्लेष्टीयैः पूरिताः तान्
 सर्वान् इस्हाक् पुनः खनित्वा निजतातेन कृतनामानि
 १९ पुनः कृतवान् । अपरम् इस्हाको दासेषा स्नामुपत्यर्का
 २० खनित्वा सेतोवाहिनिं प्रहिमेकं प्रापुः । ततो गिरर्-
 नगरीयाः पशुपालका इस्हाकः पशुपालकैः सार्द्धं
 विवादमाना अकथयन्, इदं तोयमस्माकं, तस्मात् इस्-
 हाक् तस्य प्रहिणामश्वक (विवाद) इति कृतवान्, यतस्ते

तेन साङ्गं व्यवहृतम् । अग्नयोरं तस्य दाधेयैरपरस्मिन् २१
 प्रहो ज्योते ते नक्षत्रमिहमपि व्यवहृतम् ; तत इन्द्रहाक्
 तस्य नाम छिन्ना (धृष्टेति) कृतवान् । तस्मात् प्रस्ताप्याम् २२
 प्रहिं यजुः तदर्थं ते नं युद्धिने सति तस्य नाम रिहो योत्
 (स्त्राणं) इत्यकरोत् ; योऽकचवन् इदानीं परमेश्वरो-
 ऽस्मभ्यं स्वागं इत्यवाक् वयं देवे कर्तुं श्वो भविष्यामः ।
 अग्नयोरं स तस्मात् वेज्जैर्वा जगाम, तत्र तस्यां रजव्यां २३
 परमेश्वरस्यं इधमं इत्या जगाद्, तत्र पितुरिन्द्राहोमं २४
 ईश्वरोधं, मा भेषीः, यदास्येषोऽग्राहोमः कृते तत्र यदा-
 धोऽहमसि, त्वामाग्निपुत्रा तव वंशम् रथयिष्यामि ।
 तत इन्द्रहाक् तत्र यज्ञवेदं कृत्वा परमेश्वरस्य गाभिः २५
 प्रार्थयान्तके पश्चात् तेन तस्मिन् दूष्ये व्यापिते तस्य
 दाधेयाः प्रहिमेकं यजुः ।

अग्नयोरम् अवीनेत्यक् अजयत्नात्मकं मिथं कोसोन् २६
 नामकं सेनापतिश्च नीत्वा गिरं नगराद् इन्द्रहाक्
 समीपमागतवान् । तत इन्द्रहाक् तान् अवदन्, यूयं मां २७
 दिव्यो निजमध्यात् दूरोत्तवन्तः, इदानीं मम यजि-
 धिं कुत आगमन्त । तदा ते प्रत्यवदन्, परमेश्वरस्य यदा- २८
 योऽसीति ज्ञातमस्माभिः, तस्मात् कथयामो वयम् अजय-
 त्मिः साङ्गं तव अथ य एको भवेत्, अस्माभिः साङ्गं तवायं

- २८ नियमस्य भवेत् । तत्कालान् प्रति काष्ठान् हिंसां न करि-
 ष्यसि, यतो वर्षं तां वात्स्रग्राम, तव विना मङ्गलं किमपि
 नाकुर्वे, तां ब्राह्मणा वसुजाम् च, तमिदानीमपि परमे-
 २९ श्वरक्षानुपहृषामसि । तदानीमिच्छाक् तेषां कृते
 ३० भोज्यमन्वाहयत ते च कुभुजिरे पपुषु । तत्तस्यै प्रयुव
 उन्वाच परस्परं ब्रपक्षं चक्रुः तत इच्छाका विस्मृष्टास्तौ
 खेमेण तस्मात् प्रतस्थिरे ।
 ३१ अपरं तस्मिन्नेव दिन इच्छाको दाक्षेण आगत्य
 खल्लाग्रहे वीक्ष्यो निवेदयन्तस्मां जमदुः, तौ यमस्याभि-
 ३२ रक्षभिः । अतः स, तस्य ग्रहे गौम वेर्मेवा (ब्रपक्षस्य)
 प्रक्षिरिति कृतवान्, पृथयाकत् तत्स्थानस्य नमरं वेर्मेवा-
 नाया विदितमासौ ।
 ३३ अमन्तरम् यथैः चत्वारिंशद्वात्सरवर्जसि हिप्तीयमेरे-
 र्थिहृदीत् नामिकां कन्यां हिप्तीयैस्तौ गोपवाचिमत्
 ३४ नामिकां कन्यांश्च उद्वाच, किन्तु ते इच्छाको रिक्-
 कायाश्च मनोदुःखदायके बभूवतुः ।

१७ सप्तविंशोऽध्यायः।

१ मृगमांसार्थम् इच्छाका एवौत्प्रेषणं ॥ यादृक्च प्रति रिक्काया
मन्त्राया १४ रिक्काया मन्त्राया यादृक्चः क्षपितरम् इम्-
चाकं भागं कलाशीः प्राप्तिः १० मृगमांसमाजीवादिषु प्राप्तुम्
एषावा चेदने कृते पितुरनङ्गीकरणं ॥१॥ एषावः क्रोधेन
यादृक्चं वक्तुमिच्छा य ।

अगन्तरम् इच्छाकिं स्वविरे सति सोचनयो १
निंक्षेजस्त्वन्वात् स्यष्टं द्रष्टुं न शक्नाक ; स स्वपुच्छं ज्येष्ठ-
मेषावमाह्वय बभाषे, हे मम तनय ; ततः स प्रति-
जगाद, पश्चादहम् उपस्थितोऽस्मि । तदानीम् इच्छाक् २
कथयामास, पश्चादहम् इदानीं वर्षिष्ठोऽस्मि, कर्हि मम
मरणं भविष्यति, तदहं न जाने । अतस्त्वम् एतर्हि ३
तुनीरकोदशास्त्राणि गृह्णीता वनं गत्वा मत्कृते
मृगमांसम् आनय । यादृक्चेऽहं प्रीये तादृक्चं सुखादु ४
खाद्यमायाद्य मत्सन्निधिमानय ; ततोऽहं भुक्ता मरणात्
पूर्वमेव तुभ्यम् आश्विषं प्रदास्यामि ।

इच्छाका यदेतत् एवौतनयाद्य कथितं तत् रिक्का ५
शुभाव । अत एषावि मृगमांसार्थं मृगयमानो जेतुं ६
वनं गते सति रिक्का निजपुच्छं यादृक्चं जगाद, पश्चात्
तव पिता तव भ्रातरम् एषावम् एतां कथाम् अवादीत्,
तं मृगमांसं सुखादु खाद्यमायाद्यानय, ततोऽहं भुक्ता ७
मरणात् पूर्वं परमेश्वरस्य साक्षात् आश्विषं तुभ्य

- ८ दास्यामि, तस्येदं वचोऽर्थाय । ततो हेममाताञ्च साम्प्र-
तम् परं त्वां यद् आश्नापयामि तस्येदोषं वचो निश्चा-
९ मय । त्वमिदानीं ब्रजं ब्रजित्वा तस्मात् उत्तमं काम-
वस्तुद्वयम् आनय, ततस्तव तातेन यादृशं प्रीयते तादृशं
१० सुखाद् आशमयं पश्यामि । त्वं तदादाय निजतातस्य
सज्जिधिं ब्रजिष्यसि, ततस्तेन तत् आदित्वा मरणात्
११ पूर्वमेव तुभ्यमाप्नी विंतरिष्यते । तदानीं याकूब् स्वप्रस-
रिवकाम् आचक्षते, पश्य मम सुगर्भे एषो लोमशः
१२ किन्तु निर्लोमाश्च, तेन यदि तातो मां स्पृशन् प्रवक्ष्यकं
वेदिष्यति, तर्हि आश्विनं न प्राप्य प्रत्युताभिजापेन
१३ यशिम्येहम् । किन्तु तस्य प्रसूदवाच, हे तमय सोभि-
जापो मयि वर्त्ततां, केवलं मम वाचं मन्यमानो ब्रजं
ब्रजित्वा जागवन्तुम् आनय ।
१४ ततो याकूब् अदित्वा तद् दृष्टुम् प्रसूसमीपम् आनि-
नाय, तत्प्रसूतस्य तस्य तातो यादृशं प्रीयते तथा सुखाद्
१५ आशं पपाच । ततो रिवका ज्येष्ठपुत्रसौपातो मेहक्षितं
उत्तमवसनमानोऽयं कनिष्ठतनयं याकूब् परिधायया-
१६ माच । अपरं तस्य जागवन्तं कनिष्ठं दृष्ट्वा तदोचकरो
१७ गलदेवश्चाववेष्टत् । तत् सुपत्नं सुखाद् आशं पूष्य
१८ याकूबो हसो हसौ । तदानीं याकूब् स्वतातं उपानय

कथञ्चि, हे तात, ततः स प्रज्ञापयसी, अथमुपस्थितो-
 त्ति, हे यत्त, कथञ्चि ? यावत् सतातम् उक्तवान्, अथ १८
 वीरतमय श्यौः, तं मां यदाज्ञापयसीऽहं तद्कार्यं ;
 इति हि निवेदयामि, तमुत्थायैव विप्रम् मृगमार्थं खा-
 दित्वा मङ्गलं आश्रितं देहि । तत इच्छाक् पुनर् जगाह, २०
 हे पुत्र, त्वमतीव क्षिप्रं तत् कार्यं प्राप्तवान् । स उवाच, जन
 प्रभुः परमेस्वरश्च तदानीय मङ्गलं वाररत् । इच्छाक् २१
 यावत्तम् अपरमपि जगाह, हे सुतो, नूनं सन्निधिम्
 रहि, त्वं मदीय श्यौः सुतो भवसि न वेति, मां स्मृत्वा
 ज्ञायामि । तदानीं यावत् इच्छाक् पितुः सन्निधिं २२
 इच्छाव, स च तं स्मृत्वा वभाषे, खरोचं यावद्वो भवति
 किन्तु करोचम् श्यावः । इत्थं स तं परिचेतुं न प्रज्जाक, २३
 यतः स श्यावः सद्यश्च करान्नि स्मकरो यद्योमन्मै ।
 यद्यवान्, यतः स तस्यावाश्रितं दत्तवान् । अनन्तरं २४
 तेनोक्तं, त्वं किं प्रवं मदीय श्यौः सुतः । ततः स मदितवान्
 सद्यश्च भवामि । तदानीम् इच्छाक् ककचयत्, हे २५
 आत्मान, तत् समीपमानय, पुच्छेयान्नोतम् शेषमात्रं भुक्त्वा
 त्वमाश्रितं प्रभाषे । ततः सन्निधिमासीत् इति तत्
 इच्छाक् कुमुदे द्राक्षारश्च आनीय दत्तवान् स
 दपि पपी । अनन्तरं तस्य तात इच्छाक् आचक्षते, २६

२० हे कुनो, वाग्मर्मा कर्मिपमेतन् जी पुन । तदा तेन कर्मिषं
 प्रजिता तच्चित् पुनिते सति तच्च वचनक मन्त्रम्
 आवाच तन्नात्रिषं भुवन् चनेचत्, परमेस्वरसाक्षीपुत्र
 २० सेवस्विसम तन्वचक वैनन्धम् । अत ईश्वर आकाशीचं
 त्रिविरात् कर्मराचा भूमावुपर्जं वक्षं द्राक्षारवच
 २८ प्रवृत्तं तुभ्यं देवात् । नानावराहदधीना भूवासुः
 नानाजालीवास्तां नम्याधुः स्वीयनोचमये तं मुखे
 भूवाः तव माहृतनयास तां नम्याधुः वक्ष्याम् अभि-
 ज्ञेते वोभिज्ञतो भूवात्, यच्च त्वानात्रिषं आवेते व
 आत्रिषं प्राप्तात् ।

२० इत्वं इच्छाका चाकूने आत्रिषि दत्तायां सत्यां
 क्षपितुरिच्छाकः समवात् चाकूनि वधिर्नतश्च तच्च
 वचन इवौ ईमयात् आगत्य सुखाद् वाचमावाच
 २१ पितुः कर्मिपमानीय कक्षवामाच, हे पितृक्षम् उत्तिष्ठ
 २२ पुत्रानीतयगमाचं भुक्ता मानात्रिषं भावस्य । तदा तच्च
 तात् इच्छाक् अवधीत्, कक्षं । वोऽवदत्, अहं तव
 २२ ज्येष्ठपुत्र इवौ । तदानीम् इच्छाक् अतीत्यकम्पमान
 उदितवान्, तर्हि वो मृगयामागो मम वशिधिं वच-
 पक्षसम् अनीषीत् अहं तवानमनात् पूर्वमेव तदद्यादिषं
 व कः । अहं त्वानात्रिषन् अवादिषं, वयव वात्रीष्कः

स्थासति। तदानीम् एषोः पितुरीदृशो वाचं निगच्छ १०
 भृशं विलप्य व्याकुलचेता रोदितुम् आरब्ध, ताताय
 कथयामास, हे पितः, आश्रितं मममपि देहि। तत १५
 इच्छाक् वभाषे, तव वदन् आगत्य वक्ष्यन् तव प्राप्त-
 व्यामाश्रितम् अयसीत्। तत एषोदवाच, तदीयं नाम किं १५
 ययार्थं चाकूय नहि। अतः स वारदयं मामवक्ष्यत्,
 पश्य स यूयं मम ज्येष्ठाधिकारं गृहीतवान्, इदानी-
 मपि मम प्राप्तव्यामाश्रितम् अयसीत्, स पुनरवोचत्
 किं मत्कृते तत्तेकाशो नं खिता। तदानीम् इच्छाक् २०
 एषावं प्रतिवभाषे, पश्चादं तं तव प्रभुमकार्षं, तदीयं मत्क-
 कुदुम्वक्ष्य तदधीनीकृतवान्। अपरं तस्य प्रतिपाद्यार्थं
 ब्रह्मणि द्वाचारसांश्च इतवान्, अतएव हे तवय,
 तदर्थम् इदानीं किं कर्तुं प्रकीर्णमि। तत एषोः पुनरपि २०
 खितानं जनाद्, हे तात तव किं केवलम् एकाशो-
 रासीत्। हे तात ममममाश्रितं प्रयच्छ। इति ब्रुवन्
 एषोदवाचैः चक्रन्द। अनन्तरं तस्य तात इच्छाक् इमां २५
 वाचं नदितवान्, यस्मिन् देवे भूमिद्वर्षरा न भवति,
 गगनाच्च त्रिभिरो न पतति तस्मिन् देवे तव वसति
 भविष्यति। नं चन्द्रहासय्यवसायेन काकं आपयि- ३०
 यधि, क्षमद्वजस्य निप्रोभक्त्वधि च; यदा तु

तव प्रभुर्न भविष्यति, तदा स्त्रीयस्त्रीवातः तस्य पुंन
भंक्ष्यसि ।

॥१॥ इत्थं याकूम् स्वपितृन् आत्रिपन् चत्तभत्, तस्मात्
एषौरोर्ध्वं ममत्वा चिन्तायाश्चकार, पितुरन्तकालः
प्रायेणोपतिष्ठति, ततः परं याकूवं धातरं हनिष्यामि ।

॥२॥ किन्तु ज्येष्ठपुत्रस्तेषां एतस्मिन् वाक्ये रिक्कायाः
कर्णमोचरोभूते, सा कनिष्ठसुते याकूवं प्रति कथ-
यामास, पश्य तव सगर्भं एषो स्त्रीं हन्तुं मनसि निश्चित्य
सुखिर आसीत् । अतो हे ममात्मज, मदपत्नम् आकर्षय ।

॥३॥ त्वं पश्चाच्च हारननगरस्थितस्य मम सहजस्य समीपं

॥४॥ याहि । आवत् तव सगर्भास्य क्रोधो न निवर्तते

॥५॥ तावत्कालं तच्च तिष्ठ । पश्चात् त्वां प्रति धातुः क्रोधे

निवृत्ते, त्वं तं प्रति यत् कृतवान् तस्मिन् तेन विस्मये

च सति, नहं प्रहस्य तत्स्वानात् त्वाम् आनेष्यामि ;

॥६॥ ऐकदा द्वौ भुवो कुतो हारयिष्ये । ततो रिक्का इच्छाकं

जगाद, एतासु द्वितीयासु कन्यासु मम प्राणा व्याकुली-

भवन्ति, यदि याकूम् द्वितीयकन्यानाम् अर्थात् एत-

द्द्वितीयकन्यानां मध्यात् अन्तर्धोः तुस्यां काश्चन कन्या

विवर्धति, तर्हि मम प्राणधारणे किं सुखं ।

१० आदिपर्वः ।

१ आदिपर्वः पद्मरामदेवं प्रेरकं १ एवम् दद्यादेव कन्या
विषयम् १० आदिपर्वः आदिपर्वम् १० आदिपर्वम्
आदिपर्वः पद्मरामदेवं तप आदिपर्वम् १०

अनन्तरम् दद्यात् आदिपर्वम् आदिपर्वम् १
अभावे, दद्यात् १० तं अभावे, किनामदेवीया कन्या
तथा नोदाद्या । अन्तिष्ठ पद्मरामि स्त्रीयमाता- १
मत्ता विद्युयेषो द्युष्टं मत्ता तप स्त्रमातुल्यक साधनः
काश्चनकन्यां विषयः । अन्तिष्ठमिमांश्च दद्यात् आदिपर्वम् १
दद्यात् त्वां कष्टकुलं कर्तुं कष्टकुलं कष्टप्रकृतं विधात् ।
अपरम् दद्यात् १० प्रति दद्यात् १० तपि तपि १०
कष्टकुलं विधात्, तत दद्यात् १० तं देवं दद्यात्
तप आदिपर्वम् १० विदेवी, तपैव देवे तवाधिकारो
भविष्यति । तत दद्यात् आदिपर्वम् विद्युष्टवान् १० ५
पद्मरामीयविद्युष्टः आदिपर्वम् आदिपर्वम्, अन्तिष्ठ
आदिपर्वम् एवम् मत्ता रिष्टाका आदिपर्वम् अन्तिष्ठ प्रतये ।

अपरम् दद्यात् आदिपर्वम् आदिपर्वम् अन्तिष्ठ १
विद्युष्टं पद्मरामं प्रति विद्युष्टं, आदिपर्वम् १०
किनामीयां कन्यां विद्युष्टं अन्तिष्ठ, ततो आदिपर्वम् १०
मातापितृराजानुसारात् पद्मरामं प्रति प्रतयिष्यात् ।
एवैरिति विलोक्य किनामीयाः कन्याः प्रति स्त्रपितु- ८

- रथकुट्टिषु विज्ञातं तत्र वाक्यमपि कथमपि दृष्टव्यमेवः
 ८ अग्निर्हि अग्निना इमांश्चैवः सुप्तयेजायेकः सुप्तिं
 निवायोतो अग्निर्हि मयस्कन् आग्निनां कन्वां कथयत् ।
 १० अग्निरारं याकून् वेदेनातो हारचं मतिं याचां
 ११ कृतवान् । सुर्वेऽस्यं गते वति च एकस्मिन् आत्मानं
 उनीत्वं आग्निर्हि यापयामास, तदग्निं सतपत्यं
 १२ यापयाम् उपधमनीकस्य तत्र निद्रातुम् अजेत । ततः स
 स्वप्ने यापयामेकं इदम्, तस्य मूत्रं मेदिन्यां स्थितं
 विरस्य ममवस्यर्हि, तेनेश्वरीकृता अवरोहन्ति
 १३ आरोहन्ति च, परमेश्वरस्यदुपयुक्तितः कस्यवाहकार,
 परमेश्वरोहं, तस्य पूर्वमुदयस्योद्योम इवहाकयेवः,
 त्वं अथ देवे देवे देवमिमं तुभ्यं तव वंशाय आहं
 १४ प्रदास्यामि । तव वंशो धरणा भुविषत् चयंश्चो
 भविष्यति, तस्य पूर्वपश्चिमोत्तरदक्षिणास्तु दिशुः अमे-
 धियसे तत्तत्तव वंशाच्च मेदिनीक्षिताः सर्वजातय
 १५ आग्निर्हि आपयन्ते । अपरं त्वं यथैव गमिष्यसि, तथैव
 तव वंशापी भविष्यामि, तावदापिना देवमेतम
 आनेष्यामि, तावत् तां पस्तिष्यामि, किन्तु तव
 १६ सन्निधौ सद्वीचं तत्तुभ्यं सफलकरिष्यामि । अग्निरारं
 अग्निर्हि याकून् आगपित्वा जगाद, आनेऽग्निम्

अवस्थमीश्वरोति, किन्त्वहं तदाज्ञासिधं । भवादपर- १०
मपि व्याजहार, ज्ञानमिदं कीदृक् भवद्भरम् ; इदं
ज्ञानमवस्थम् ईश्वरस्य भवम् कर्मद्वारस्वरूपम् ।

अनन्तरं साकृन् प्रष्टुम् उपस्थाय उपधानार्थं यं पाथा- १०
हं निदधे तं स्वरूपं संस्थाप्य तदुपरि तैलमविलिखत् ।
तस्य ज्ञानस्य नाम वैद्येयम् (ईश्वरभवनं) चकार ; १६
किन्तु पूर्वं तस्य ज्ञानस्य नाम सूक्ष्मं चासीत् । अपरं २०
स मनसैतत् प्रतिज्ञातवान्, अदीश्वरो मम सहायः सन्
मम गन्तव्याध्वनि मां रक्षेत्, भोगनार्थम् अर्थं परि- २१
धानार्थं वसनं दद्यात्, पुनस्तु चेमेव परावर्त्य पित्रवद-
गम् आगच्छेत्, तर्हि परमेश्वरो मम प्रभुर्भविष्यति,
मया च स्थापितस्यास्य स्वरूपस्य पाथावसोपरि २२
ईश्वरोऽयं भवनं निर्मायिष्यते, अपरं तेन मया यत् किञ्चिन्
दायिष्यते तस्य दत्तमात्रम् अहं तस्यै दास्याम्येवम् ।

१६ अर्थविहीनः पाथावः ।

१ आरम्भेन साकृन् उपस्थानं २ राक्षेत् : समीपे परिचयदानं
भावतः सकाशात् आत्मियैववचनं १५ राक्षेत् प्राप्तं वस्तु
वस्तुतः दास्याम्येवम् २१ आत्मा राक्षेत् विनिर्माय
कोर्वा प्राप्तं राक्षेत् कृते पुनश्च वस्तुवस्तुतः दास्याम्येवम्
२१ सेवाया अपत्योत्पत्तिः ।

ततः परं साकृन् गच्छन् पूर्वदत्तम् उपस्थाप्य वीचा- १

२ ह्ये, मधेप्रान्तरं प्रहेः समीपे मेवासां चोन्नताः कृशानाः
 सन्ति ; यतो लोकास्त्रय प्रहेरपः मेवान् पाचयन्ति ;
 किन्तु तस्य प्रहेः समीपे सर्वे वा पशुजानां मेखनं
 यावत् तावत् तस्य प्रहेर्मुखे दृष्टत् पाषाण एक आच्छा-
 ३ दकस्थितिः । अगन्तरं नरास्त्रयासात् पाषाणम्
 अपसार्य मेषजान् अपः पाचयन्ति, पुनरपि प्रहेरास्त्रे
 ४ पाषाणं निदधति । याकून् तान् चष्टच्छत्, हे धातरो
 युष्माकं निवासः कुत्र ? ततस्त्रे प्रयुचुः शारन् नगम्यां ।
 ५ तदा याकून् दृष्टवान्, यूयं नाहोरः पौंसं सावनं परिचि-
 ६ नुय न वा ? ते कथयामासुः, परिचिनुमः । याकूषा दृष्टं,
 स सेमेण वर्त्तते । ते प्रत्यशेषन्, स सेमेण वर्त्तते, पश्याथौ
 ७ तदीवा कन्या राहेल् मेषजजम् आदायायाति । तदा
 याकून् अवादीन्, इदानीमपि बज्ज्वेला विद्यते, मेष-
 ८ जजानाम् एकच मेखनसमयो नाभूत्, यूयं मेषजान्
 अपः पाचयित्वा पुनरपि चारयितुं नयत । किन्तु ते
 कथयाश्चकुः, सर्वे मेषजजा यावत् एकच न मिलन्ति,
 यावत् प्रहेरास्त्रात् पाषाणं नापसारयन्ति तावत् वयं
 तत् कर्तुं न शक्नुमः, तथा यत्नेन वयं मेवान् चम्भः
 पाचयिष्यामः ।

८ याकून् तैः सार्द्धम् इत्थं कथां कथयति तस्मिन्

सन्ने रात्रिम् सायनः पितुः पशुजन्तुं आश्रय
 कमुच्यतेति, यतः सा वेत्त्यतिव्ययीत् । कदाचिं १०
 सायुज् आश्रयमाशुच्य सायनः कदा रात्रेऽसौ तस्या
 पशुजन्तुं दृष्ट्वा कमीपं ब्रह्म प्रहेराननात् पांचायम्
 सायनार्त्तं मनुजस्य सायनः पशुजन्तुं तोयमपाचयत् ।

अनन्तरं सायुज् रात्रेऽसौ पुनश्च पश्ये इति ११
 तस्याः पितुः कुटुम्बो रिक्तायाः पुत्र इति परि-
 चाययामास च । तदा रात्रेऽसौ कृतं ब्रजिना सतान् १२
 वार्त्ताम् पश्यत् । ततो सायनः स्वभागिनेयस्य सायुज्यो १३
 वार्त्तां सुता तूष्णं तं वरदात् कर्तुम् ब्रजाम्, तमश्चित्तु
 पुत्रिना सभयं निगाम च ; पश्चात् निजागमनस्य
 स्वर्गदत्तानां सायनं प्रापयामास । ततो सायनः कथा- १४
 मास्य, तं ममाक्षिणां सख्ययोषि ; ततो सायुज् तस्या
 निवेद्यमे मासमेकं अभिन्यवयत् ।

अनन्तरं सायनः सायुज् जगाद, नं कुटुम्बः ममपि १५
 किं किना वेत्तं मम दास्यकर्म करिष्यसि । तस्यात्
 किं वेत्तं पश्यिष्यसि । तद् दृष्टि । तस्य सायनः दे १६
 दृष्टितरौ आस्तां, तयो र्वेदाया नाम सेवा कनिष्ठाया
 नाम रात्रेऽसौ । सेवा क्षिप्रनयनासीत् किन्तु रात्रेऽसौ १७
 रूपतो सुन्दरी चासीत् । सायुज् तस्यामप्रीयत १८

स प्रत्यवादीत् तव कनिष्ठकन्याया राहेलः कृते सप्त-
 १६ वत्सरान् दास्यं कर्म करिष्यामि । ततो सावन् सवाच,
 अन्यपात्राय दानात् तुभ्यं दानमुत्तमं भवति, तस्मात्
 २० मम शशिधौ तिष्ठ । इत्थं स वाकून् राहेलः कृते सप्त
 वत्सरान् दास्यं कर्म कृतवान्, राहेलं प्रति तस्य ता-
 दृशोऽनुराग आसीत्, येन सप्त वत्सरा अपि तेनाल्प-
 दिनवत् मुमुक्षिरे ।

२१ अनन्तरं वाकून् सावचं जगाद्, निश्चितः कालो
 मम सम्पूर्णोऽभूत् इदानीं मम भार्या मद्यं देहि, ताम-
 २२ इम् उपैक्षामि । ततो सावन् तत्तद्यान् सर्वजगाम
 २३ ग्रामस्य भोजयित्वा यामिन्सां निजदुस्तिरम् आनीय
 २४ तस्यै दत्तवान्, तदा वाकून् तामुपजगाम । सावन्
 निजकन्यायां लेयाया दास्यकर्म कर्तुं त्रित्यानामिकां
 २५ स्त्रीयदासीं दत्तवान् । किन्तु प्रभाते सति सा लेयेति
 दृष्ट्वा वाकून् सावचम् उक्तवान्, मया साकं त्वया
 किमिदं व्यवहृतं । मया राहेलः कृते किं तव दास्यं
 २६ कर्म नाकारि । तथाले किमर्थं त्वयाद्यं वक्षितः । तदा
 सावन् अचकथत्, अत्र स्थानेऽस्माकं ज्येष्ठायामदत्तायां
 २७ सत्यां कनिष्ठा न दातव्या । अत इदानीं तस्याः सप्त
 दिनानि यापय, यदि पश्चात् अपरान् सप्तवत्सरान् मम

दास्यं कर्म करिष्यसि, तर्ह्यन्यां कन्यामपि तुभ्यं प्रदा-
स्यामि । ततो वाक्यं तथैव कृतवान्, अर्थात् तस्याः सप्त- २८
दिनानि खापितवान् । अनन्तरं सावन् दुहितरं राहेसं २९
तं विवाहयामास ; राहेसो दास्यकर्मकरणाथं विल-
हानामिकां निजदासीं दत्तवान् । तदानीं च राहेसम् ३०
अभिजगाम ; सेवातो राहेसि वज्र प्रीतवान् राहेसः
कृते पुनः सप्त वत्सरान् दास्यं कर्म कृतवान् ।

ततः परमेश्वरो सेवामवज्ञातां ज्ञात्वा तस्यै गर्भ- ३१
धारणवर्त्मिं दत्तवान् ; किन्तु राहेस् बन्ध्या बभूव ।
ततो सेया गर्भवती भूत्वा पुत्रं प्रसूयुवे, तस्य च नाम ३२
रूवेन् (पुत्रं पश्यतेति) कृतवान्, यतः सा कथयामास,
-परमेश्वरो निश्चितं मम दुःखमपश्यत् ; अतः पतिः
साम्प्रतं मयि प्रेक्षते । अपरं सा पुनर्गर्भवती सती पुत्रं ३३
प्रसूय गदितवती, अहमवमान्या विधे, परमेश्वर इति
ज्ञात्वा मद्यम् इमं तनयस्य दत्तवान्, पश्चात् तस्य
नाम शिमिद्योमं (अवधं) चक्रे । पुनश्च सा गर्भ- ३४
वती सती पुत्रं प्रसूय कथितवती, एतावतो दिनात्
परं स्वामिना मयि समाशङ्क्यते, सतो मया तस्य चयः
सुताः प्राप्तयन्त, तस्मात् तदीयं नाम सेविं (आश्रकं)
चक्रे । अनन्तरं पुनरपि तस्या गर्भे सति सा सुतं प्रसूय ३५

प्रोवाच, इदानीम् अहं परमेश्वरं प्रब्रूयामि ; तस्मात्
तदीयं नाम चिह्नदां (प्रब्रूयां) अकरोत् ; ततः परं
तस्या गर्भो निवृत्ते ।

३० विंशत्योऽध्यायः ।

- १ शेषां प्रति राहेल् ईर्ष्यते १४ राहेलो ब्रूद/कथप्रापनं १८
- शेषायाः पुनरपत्यजननं २२ राहेलः सुतस्य वृषको जन्म
- २३ याकुबि विप्रवृद्धं याकुबिच्छति तेन याह्वं कायनो
- नियमनिर्णयनं ३० सम्यग्निर्माणं याकुब उपावचिन्ननञ् ।
- १ अपरं स्तुतो याकुबः सुतो न जातवान्, इति विलोक्य
राहेल् भगिनीम् ईर्ष्यती याकुबं जगाद, मह्यमपत्यं
- २ देहि, नो चेदहं मरिष्यामि । तदा याकुब राहेले
प्रकुप्य प्रोवाच, तदीयगर्भोपसं न्यवारि, येनेश्वरेण तस्य
- ३ किमहं प्रतिनिधिः । तदानीं राहेल् वभावे, तर्हि मदीय
दासीं विल्हाम् उपेहि, तथा पुत्रं प्रसूय मम कोडे
- ४ इत्ते तेनाहं पुत्रिलो भविष्यामि । एतत् कथयित्वा
- ५ सा स्वीयदासीं विल्हां स्वस्वामिनं न्यवाहयत् । तदा
याकुबि तामुपगते विल्हा गर्भिणी सती याकुबः
- ६ सुतमेकं प्रसूतवती । तदानीं राहेल् अवादीत्, ईश्वरो
मां प्रति न्यायमकार्षीत्, यतः स मम काकुर्गिं निब्रम्य
मह्यं सुतमदात्, अतः सा तस्य नाम दानं (न्यायम्) प्रकु-
- ७ रत । अनन्तरं राहेलो विल्हा दासी पुनर्गर्भं धार-
- ८ यन्ती याकुबो द्वितीयं सुतं प्रसूतवती । तदानीं राहेल्

कथयामास; महायत्नेनाहं भगिन्या समं मलयुतुं कृत्वा
जितवती; अतः सा तस्य नाम नम्रानि, मलयुतुं कृत-
वती । अनन्तरं लेया स्त्रीयगर्भनिवृत्तिम् अवगम्य ६
स्त्रीयदासीं शिन्पाणामिकां आनीय स्वस्वामिनं विवाह-
यामास । ततो लेयाया दास्याः शिन्पाया गर्भात् याकूषः १०
सुतश्चो जज्ञे । तदानीं लेया कथितवती निवहरक ११
आधाति, तस्मात् तस्य नाम गार्दं (निवहं) कृतवती ।
अपरं लेयाया दासी शिन्पा याकूषो द्वितीयं सुतं १२
प्रसृष्टुवे । ततो लेया जगाद, धन्याहं मर्त्या योषितो मां १३
धन्यां वदिष्यन्ति, तस्मात् सा तस्य नाम आशिरं (धन्यं)
चकार ।

अपरं गोधूमकर्त्तनकाले ख्वेन् वहि गर्त्वा ख्वेचि १४
दूदाफलं प्राप्यानीय स्वजनन्यै लेयायै दत्तवान्; तदा
राहेन् लेयाम् अवदत्, तव सुतेनानीतानां दूदाफलानां
कानिचित् मद्यं देहि । ततः सा बभाषे, त्वया मम स्वामी १५
गृहोत्, इति किं धुद्रकार्यं । त्वं मम सुतस्य दूदा-
फलमपि जिघृक्षसि । तदा राहेन् जगाद, तव सुतस्य
दूदाफलविनिमयात् मोक्षयामिन्यां त्वया सह शचि-
ष्येत । तत्पश्चात् सन्ध्याकाले ख्वेचात् याकूष आगमन- १६
काले लेया तं शास्त्रात् कर्त्तुं वहि गर्त्वा बभाषे, अथ

स्वामिन्यां मया सह तथा प्रथितव्यं यतोऽहं स्वमुत्सृज्य
 दूदाफलेन दत्त्वा तां भाटकिवती; तस्मात् स तस्यां
 १० रज्ज्यां तथा सार्द्धं अग्रेत। तत ईश्वरेण स्नेहायाः
 प्रार्थनायां सुतायां सत्यां सा पुनर्नर्त्तिषी भूत्वा
 १० याकुवः पञ्चमं पुत्रं प्रसूयते। तदा स्नेहा कथयामास,
 मङ्गलम् ईश्वरो वेतनम् अददात्, यतो मया स्वामिने
 दासी दत्ता तस्मात् सा तस्य नामधेयम् इषाखरं
 (वेतनं) कृतवती।

१८ अनन्तरं स्नेहा पुनरपि गर्भं धारयन्ती याकुवः
 २० षष्ठं पुत्रं प्रसूतवती। तदा स्नेहा कथवाञ्छकार, मङ्गलम्
 ईश्वर उत्तमं धौतुकं दत्तवान्, इदानीं मम स्वामी
 मया सार्द्धं वत्सति, यतो मत्तस्वस्र षट् सुता अजायन्तः,
 २१ तस्मात् सा तस्य नाम सिवूलून् (वासं) चकार। तत्पश्चात्
 तस्याः सुतायां जातायां तस्या नाम सा दीणां कृतवती।
 २२ अनन्तरम् ईश्वरो राहेलं स्मरन् तस्याः प्रार्थनां
 २३ निश्चय्य गर्भधारणशक्तिम् अददात्। तदानीं तस्या गर्भे
 मति सा सुतं प्रसूय कथितवती, ममापमानम् इदानीम्
 २४ ईश्वरो दूरीकृतवान्। ततः सा तस्य नाम धूषकं (दुडिं)
 कृत्वा कथितवती, परमेश्वरो मङ्गलम् अपरमेकं सुतं
 ददातु।

अगन्तरं राक्षसो ध्रुवमि जातवति चाकूष् सावने २५
 कथयाश्चकार, स्वदेवे क्षाप्तानं गन्तुं मां विद्युज् ।
 ययोः कृते तव दास्यं कर्ष्याहं अकरवम्, मम ते बोधिते २६
 सुतासु मयि समर्थं चातुमाद्भिः, यतो यथा तव दास्य
 कर्ष्यं कृतवान्, तत् त्वं जानासि। तदानीं सावन् तस्यै २७
 कथयामास, किञ्चिदहं, लमिदानीं मन्मनुष्यं कुर्व, यतो-
 हम् अनुभवेन ज्ञातवान् केवलं तव कृतस्य परमेश्वरो
 मङ्गलम् आश्रितं दत्तवान् । अतः स उक्तवान् सावनेव २८
 त्वं यावत् वेतनं निरूपयिष्यसि, तावदेवाहं तुभ्यं
 कतिरिष्यामि। तदा चाकूष् तस्यै कथितवान्, मया २९
 यादृशं तव दास्यं कर्ष्यं कृतं, मम अग्निधौ तव पत्रवत्
 यादृग् विद्यन्ते, तदपि तथा ज्ञायते। यतो मदागमनात् ३०
 पूर्वं तव कनीयसी क्षमन्तिरासीत्, किन्तु मास्मृतं
 प्रभृताभूत्, मदागमनम् आरभ्य परमेश्वरेण तव मङ्गलं
 व्यधायि; किन्तु मया निजपरिज्जनाय कदा सञ्चेयते ?
 ततो सावन् कथितवान्, तुभ्यमहं किं दास्यामि ? चाकूष् ३१
 अवदत्, त्वं मङ्गं किमपि न दत्त्वा यदि मां प्रति कर्ष्येतत्
 करोसि, तर्हि तव पशून् पुनरहं आरयित्वा पाशयि-
 श्यामि। अथ मया तव सर्व्वेषां पशून्जानां मध्यं गत्वा ३२
 कर्ष्युरवर्षा विचित्रा गवाक्षयः कपिगर्वसा मेवाः

- विचित्राः कर्म्मरवर्षाः क्षागाश्च पृथक् कारिष्यन्ते;
 ११ ते सर्वे मम वेतनरूपा भविष्यन्ति । इतः परं यदा तत्र
 समर्थं मम वेतनमुपस्थास्यति, तदानीं मम न्यायस्य
 प्रमाणमेकं भविष्यति; तत्र यदि क्षागानां मध्ये कर्म्मर-
 वर्षात् विचित्राश्च भिक्षा मेवार्था मध्ये धूमस्तवर्षात्
 अन्ये तिष्ठन्ति, तर्हि ते मम तास्त्वर्थदपेक्ष गच्छा भवि-
 १२ ष्यन्ति । तदानीं साकम् उवाच, भद्रं, तव वचनानु-
 १३ सारादेव भविष्यतीति । अपरं च तद्दिनस्यैव विन्दु-
 विचित्रान् कर्म्मरवर्षांश्च क्षागान्, सर्वाः विचित्राः
 कर्म्मरवर्षाः क्षागाश्च यास्युश्च किञ्चित् शुक्रवर्षे आ-
 सीत्, ताः कपिप्रवर्षान् सर्वमेवांश्च पृथक् कृत्वा
 १४ सप्तपञ्चाशं हस्तेषु समर्थं दूरं दिनचर्यमार्गे प्रेषयामास;
 पश्चात् याकून् सावनेऽवशिष्टपशुजान् चारयितुम्
 आरब्धवान् ।
 १५ अपरं याकून् शिवुनी क्षुसः शर्मोनां वृक्षाणां सरसाः
 शाखाः क्षित्वा तत्फलं विमोक्ष्य काष्ठस्य शुष्करेखाः
 १६ वहिष्कृतवान् । अनन्तरं यदा पञ्चवी जलं पातुम् आ-
 यान्ति, तदानीं ते यथा गर्वा धारयन्ति, तदर्थं तोयपान-
 काले पशूनां सङ्गमे तेषां सङ्मुखे पानपात्रस्य मध्ये ताः
 १७ शाखा उचीकृत्य स्थापयितुम् आरभत । अतएव तेषां

तासां ब्राह्मणां सन्निधौ गर्भधारणात् विन्दुचिचिताः
 कव्युरवर्षा विचित्रा वस्त्रा अजायन्त । ततो याकूब् १०
 तान् वस्त्रान् पृथक् कृतवान् सावनो विन्दुचिचितानां
 कपिप्रवर्षाणां वस्त्राणां सन्निधौ निजव्रतं स्थापित-
 वान् ; इत्थं स सावनो व्रजेन सार्द्धं च निधाय निज-
 व्रतं पृथक् गच्छेत् । अपरं वस्त्रिनः पञ्चवो यथा ब्राह्म- ११
 समीपे गर्भं धारयन्ति, तदर्थं पावभाजनमप्युपगृह्णा-
 समन्तां ताः ब्राह्मणाः स्थापयामासुः, किन्तु दुर्मन्त्राणां १२
 उपगृह्णां समन्तां न स्थापयत्, तेन सावनो बलवन्तः पञ्चव-
 स्त्रावन्तएव याकूवो बभूवुः । अतो याकूब् अतिवर्द्धिषु १३
 बभूव तस्य पञ्चदशदासीमहापुत्रवर्द्धभास्य बहवो
 बभूवुः ।

११ इति ब्रह्मसंहिताऽध्यायः ।

१ सावनः समीपेऽतः याकूवः वस्त्रावनं १० सावनो पुन-
 र्ब्रह्मणा रात्रेऽप्यवर्षं ११ याकूवः पञ्चावनवातावनक
 १२ तस्य यथासावनं १३ कृते देवान्तेषु १४ सावन प्रति
 याकूवविरक्तः १५ याकूवः पञ्च सावनो नियमः ।

अपरं याकूब् अस्माकं तातस्य सर्वसमपदीत्, अस्मा- १
 पिपु धनं तस्यैतान्यैश्वर्याणि जातानीति सावनः
 पुत्राणां वचनं याकूब् सुतवान् । सावन् तं प्रति २
 पुष्पवत् नदीति च तस्य वचनं विलोक्य याकूब् मुमुक्षे ।

- २ ततः परमेश्वरो याकूषं बभाषे, तन् आत्मनः पैतृकदेशं
 ज्ञातीनां वज्रिधिं परावृत्य चाहि, अहं तव महाद्योहि ।
 ३ अतो याकूष प्राप्तरं पशूनां वज्रिधौ राक्षसं लेखाद्य
 समाह्वये बभाषे, युवयोः पितुर्वदन् मां प्रति पूर्ववत्
 ४ नहि, इत्यहमपश्यं, किन्तु मम पितुरीश्वरो मम महाद्य
 ५ आसीत् । अहं यथावन्नि युष्माकं पितु र्दासं कर्षं कृत-
 ६ वान् । तत् युवां जानीधौ युवयोः पिता मां वक्षितवान्
 दक्षकृत्यो मम वेतनस्थान्यथा कृतवांसु, किन्वोश्वरो
 मम हानिं तं नाकारयत्, यतो विचित्राः सर्वे पञ्च
 ७ स्रव वेतनस्थरूपा भविष्यन्तीति वाचं यदि स स्वयम्
 अवदत्, तर्हि सर्वेश्वः पशुभ्यश्च विचित्राः पञ्चवो जाताः
 अपरं रेखाविशिष्टाः पञ्चवः सर्वे तव भविष्यन्ति यद्येतत्
 ८ अवादीत्, तर्हि सर्वेश्वः पञ्चवो रेखायुक्ता बभूवुः । इत्यम्
 ईश्वरो युवयोः पितुः पशुधनम् आदाय मर्षं दत्त-
 ९ वान् । यतः पशूनां मर्षाधानकाले ऽहं स्वप्ने स्वचक्षुषा
 दृष्टवान्, ब्रजस्य मध्ये योजिपशूनाम् उपरि यावन्तः
 पुंपञ्चव आरोहन्ति, तावन्तश्च विन्दुविचित्रा विचित्रा
 ११ रेखायुक्ताश्च । तदानीम् ईश्वरो ब्रूतः स्वप्ने मां याकूष
 इत्याह्वयवान्, तदा मया प्रतिभाषितम् अहमुपस्थितो-
 १२ स्मीति । ततः स कक्षयान्, पक्षितत् योषित्पशूनाम्

उपदि वावन्तः पुंयन्त्र आरौहन्ति, तावन्तस्य विन्दु-
चिचिता विचिचा रेखावन्तस्य ; अतस्मां प्रति सावन्
वावन्तः अवरति, तदं दृष्टवान् । यत्र खाने तं १२
सम्भोऽभिवेचनं मम सन्निधौ प्रतिमकस्य कर्तव्यम् ; स
वैद्येन ईश्वरोहन्, इदानीम् उवाच देवमिमं परित्यज्य
स्त्रीयज्ञातीयां सन्निधिं पराहृत्य आदि । ततो राहृत् १३
सेवाभ्यां प्रतिजगदतु, पैकनिवेचने किं कोयंभोक्षि
वाधिकार आस्ये । वयमिदानीं तस्य समीपे विदेष्टिमेन १४
किं गणिता नहि । अतः स आवां विद्विष मूर्खं भुञ्जवान् ।
तस्मात् ईश्वरः आवयोः पितुः सकाशात् आवन्ति १५
धनानि गृहीतवान्, तावन्ति कर्माणाकम् आवयोः
वञ्जस्य च ईश्वरस्तुभं यत् कथितवान् तं तदेव कुत ।

तदानीं वाकूव उवाच स्त्रीयापत्यानि केचि- १०
तस्य महाङ्गान् आरौहयामास, यद्गतरामि से १०
पञ्चयो यास्य सन्निधौर्जिताः किमाद्देवे सतात-
स्येष्टाकः समोपं गन्तुं तान् गीतवान् । तदानीं आवन् १६
मेवलोमानि केचुं गतवान्, इत्यवकाशे राहृत् निज-
तातस्य पुनस्तिका अपजहार । अनन्तरं वाकूव काश्चन २०
वार्त्ताम् अनुज्ञा साधनम् अरात्रीयं वक्ष्यन्ति तेनाज्ञातं
पलायास्तके । इत्थं च निजसम्यक् गृह्यन् पलायत ; २१

फरात् नद्याः पारं गत्वा गिलियद् गिरिं समुखोत्थय
चक्षितवान्।

२२ अगन्तारं तृतीयदिवसे सावन् इत्यं याकूबः
पलायनवीथीं प्राप्य गिजकुदुम्बान् नीत्वा तस्य
२३ पश्चात् अन्नदिनगम्यमार्गं धावन् गिलियद्गिरौ तं
२४ धृतवान्। किन्थीनरो राचौ खप्ते दर्शनं दत्त्वा अरा-
मीयसायनं वभावे, सावधानो भव, भद्रं विना याकूबम्
अभद्रं मा वद।

२५ अगन्तारं सावन् याकूबं दधार, तदानीं याकूबो
दूष्यं पर्जन्योपरि स्थापितमासीत्, ततो सात्रपि कुदुम्बैः
२६ सह गिलियद्पर्जन्योपरि दूष्यं स्थापयामास। ततः परं
सावन् याकूबे कथयामास, त्वं कुत ईदृक् कथं कृतवान्।
मां वक्ष्यन्ति धृताज्जलोका इव मम कन्ये गृह्यन्
कुत आगमः। त्वं मां वक्ष्यन् कथं गुप्तः पलायितः।
२७ मां वार्तां ज्ञायादौ, तस्यामुक्तायां सत्याम् अहं तां
२८ आह्वादेन विच्छिन्नीयाकश्चानपूज्यं कथं कृतम्। त्वं
पुत्रान् कन्यास्य चूमितुं मद्यं जादाः, कर्षेदम् अतोव मूढ-
२९ स्य कृतवान्। तां चिञ्चितुं मम करः समर्थो भवति, किन्तु
गतायां यामिन्वां तव पितुरीश्वरो मामवदत्, सावधानः
सन् विना भद्रम् अभद्रं किमपि याकूबं मा वादीः।

अपरं निजतातनिवेशनं यातुं तवातीव वाञ्छायां १०
जातायां त्वं यातुमुद्यतोसि, तद् अस्तु, किन्तु मम
पुत्रसिकाः कुतश्चोरिताः । ततो याकूब् सावनं प्रति- ११
जगाद, चेत् त्वं ममो निजकन्ये वत्सात् अपहरि, इति
चिन्तयित्वा भीतवानहं । किन्तु मृगयित्वा वस्य निकटे १२
पुत्रसिकाः प्राप्स्यमि, स न ओद्विष्यति । ममाच्च लक्ष्मीं
यदस्ति, तद् अस्माकं कुटुम्बानां समस्तमन्विष्य गृहाण,
यतो याकूब् राक्षसस्तान् चौर्यं नाजानात् । तदानीं १३
सावनं याकूबो स्नेयाया द्वयोर्दोषोश्च दूष्यष्टहं गत्वा
गवेषयामास, किन्तु न स्नेमे । अनन्तरं च स्नेयाया
दूष्यतो राक्षसो दूष्यष्टहं प्रविवेक । किन्तु राक्षसः ताः १४
पुत्रसिका आदाय महाङ्गुष्ठा सज्जाया कृतः स्वाप-
यित्वा तदुपरि समुपविवेक ; ततो सावनं तस्याः कन्ये
दूष्यष्टहं मृगयित्वापि ता न प्राप्तवान् । तदानीं राक्षसः १५
ताताय कथयामास ; भवतः समस्तमन्विष्यातुं न प्रकाशं
हे प्रभो तेनासन्नुष्टो माभूत्, यतोश्च स्त्रीधर्षिणी विद्ये,
तस्मात् तेनान्विष्यापि पुत्रसिका न प्राप्ताः ।

तदानीं याकूब् मृद्वान् सावनं भर्त्सयित्वा जगाद, १६
मम किमपराधः पापं वा विद्यते, यत् त्वं प्रज्वालन् मम
पक्षात् धावन् आगतवान्, त्वं मम सर्वानपि वस्त्रानि १७

- मृगधित्वा निजगृहस्थ किमपि वस्तु यदि प्राप्तवान्,
 तर्हि तद् मम तव च कुटुम्बानां साक्षात् निधेहि, इमे
 ३८ पत्न्योद्भूयो विचारं करिष्यन्ति। एतान् विव्रति-
 वत्सरान् धावत् तव गृहे स्थितवानहं; तत्र तव मेघी-
 णां कागीनाञ्च गर्भस्त्रावीपि नाभवत्; तव व्रजस्थ
 ३९ कर्मपि मेघमपि न भुक्त्वा। वरं हिंस्रजन्तुना यो
 विदारितः सोऽपि तव समीपं मया नानीतः, तां हानिं
 स्वयमहं स्वीकृतवान्; दिवा रात्रौ च यत्नोरित
 ४० सदिनिमयो मत्तो गृहीतस्तथा। अहं दिवसस्रोता-
 पात् रात्रेः श्रोताश्च मृतकण्ठोऽभवं; मम लोचनतो
 ४१ निद्रा दूरं गता। इत्यमहं विव्रतिवत्सरान् धावत् तव
 गृहे दास्यं कर्षं कृतवान्, तत्र तव इधोः कन्ययोः कृते
 चतुर्दश वत्सरान् तव पशूनां कृते षट् वत्सरान् दास्य-
 कृतिं कृतवान्; तन्मध्ये त्वं मम वेतवान्यथा दृष्टव्यः
 ४२ कृतवान्। यो मम पैत्र्य ईश्वर इच्छाकस्य भवत्सालं
 स यदि मम सहायो नाभविष्यत्, तर्हि दानिं त्वमवश्यं
 मां रिक्तहस्तं त्यक्तवान्। ईश्वरो मम दुःखं करपरिभ्रमश्च
 दृष्टवान् तस्मान् गतायां धार्मिण्यां त्वाम् चतुर्वचत्।
 ४३ तदानीं सावन् पापुर्बं प्रावचदत्, एताः कन्या ममैव
 कन्याः, एते बालका ममैव बालका, एव पशुव्रजो ममैव

पशुव्रजः यद्यत् पश्यसि तत् सर्वं मनैवाक्षे । अत एतयोः ७७
 निजकन्ययोः एतासां प्रसूतापद्यानां च ह्येते किमिदानीं
 कर्तुं शक्नोमि । किन्त्वागच्छ त्वया मया नियमं निश्चयाव
 स तव मम च साक्षी स्थास्यति । तदानीं याकूष् पाषाणमे- ७५
 कं गृहीत्वा स्नानं^{म्} अस्नापयत् । याकूष् निजकुटुम्बान् ७६
 अवदत्, धूममपि पाषाणान् आनीय रात्रिं कुहत्,
 ततश्चे पाषाणान् आनीय रात्रिमिकं चक्रुः, तच्च स्थाने
 तस्मिन् रात्रौ च ते स्नयं वृमुजिरे । अजन्तारं स्नावन् ७७
 तस्य नाम यिगरसाहदुधां (साक्षिरात्रिं) चकार किन्तु
 याकूष् तस्य नाम गस्त्रियेदं (साक्षिरात्रिं) चकार । तदानीं ७८
 स्नावन् उवाच, रात्रिरयम् अद्य तव मम च साक्षी स्थित-
 वान्, तस्मात् तस्य नाम गस्त्रियेदं मित्यां च (रात्रिं)
 कृतवान् । यतः सोऽकचयत्, अस्मासु परस्परम् अदृष्टेयु ७९
 ससु परमेष्ठरो मम तव च रक्षकः स्थास्यति । यदि त्वं ५०
 मम कन्याभ्यां दुःखं ददासि वा मम कन्याभ्यां इतरां
 कन्यां विवहसि, तर्हि तदानीं कस्मिन्नपि समीपे न स्थिते
 पि मम तव चेष्टरः साक्षी भविष्यति । स्नावन् याकूष् ५१
 अपरमवदत्, एतं रात्रिं वीक्ष्य मम तव च मध्य-
 वर्ती मया स्थापितं एतं स्नानं प्रकृतं च । अहम् अपकर्तुं ५२
 रात्रेरस्य पारमुत्तीर्णं तव समीपं न गमिष्यामि, तथा

- तमपि राज्ञेरस्य क्षत्रस्य च पारमुत्तीर्थं मम वर्जिधं
 न थास्यसि, तस्य साधो राज्ञिरयं, तस्य साधो क्षत्रोपस्य ।
 ५३ एतस्मिन् द्वात्रिंशोऽंशरो नाशोर ईश्वरः, तयोः पूर्वं-
 पुरुषाणाम् ईश्वरस्य मध्य आवयोर्विचारं करिष्यति,
 तदानीं थाकून् क्षपितुरिस्त्राको भवत्स्नानस्य तं व्रपयं
 ५४ चकार । ततः स तस्मिन् धराधरे वसिं दत्त्वा भोक्तुं
 निजकुटुम्बान् न्यमन्त्रयत्, तत्र ते भक्षित्वा धराधरे
 ५५ कृत्स्नां राशिं थापयामासुः । अनन्तरं सावन् प्रत्यूषयव
 प्रोत्थाय निजदुहितुं वीर्यकांस्य शुम्भित्वाग्निष प्रोवाच
 थाचां कुर्वन् निजदेशं प्रतस्थे ।

॥ १ ॥ द्वाविंशत्योऽध्यायः ।

१ थाकूवो द्वात्रिंशं रवायं प्रति थाचोप्रेरयं १ दूतस्य प्रत्यागमनं
 थाकूवः प्रार्थना १२ उपलोकनासादयं १३ उपलोकनप्रेरयं
 १४ थाकूवो वसयुक्तं १५ वसयुक्तं नदीपारवसनम् ।

- १ तदनन्तरं थाकूवा थाचायां कृतार्था वर्यां ईश्व-
 २ रीया दूतास्यस्य प्रत्यक्षोपभूयुः । तदानीं थाकून् तान्
 विलोक्य कथितवान्, ईश्वरीयधैन्यामीमानि, तस्मात्
 ३ तस्य स्नानस्य नाम मदनचिमं (धैन्यद्वयं) चकार । ततः
 परं थाकून् अगच्छितमेवीरदेवीयम्, इदोमप्रदेशं प्रति
 आतुरेषावः समीपं दूतान् प्रेरयित्वा तान् इत्याज्ञापया-
 ४ मास, यूयं मम प्रभुमेवावम् इमां वार्त्तां वदत, तव दासो

याकूब त्वां ज्ञापितवान्, अहम् अद्य यावत् लावनः
समीपे प्रवासं कृत्वागतोऽस्मि । मम गोगर्दभपशूनां व्रजा ५
दासा दास्यश्च विद्यन्ते, ततोहं स्वप्रभेरनुग्रहदृष्टिं प्राप्तुं
त्वां प्रति वार्त्तां प्रहितवान् ।

अनन्तरं दूताः प्रत्यागत्य याकूबं जगदु त्वं तव ६
भ्रातुरेषावः समीपे अगमाम्, स चतुःव्रतानि सो-
कान् गृहीत्वा त्वां साक्षात् कर्तुम् एति । ततो याकूब ७
अतीवभीतो दुःखितश्च बभूव सन्निभो सोकान्
गोमेवादिमर्ज्वव्रजान् महाङ्गांश्च विभज्य दैव निवहो
कृत्वा बभाषे, एवौरागत्य यदि निवहमेकं प्रहरिष्यति, ८
तथापोतरो निवहो जीविष्यन् पलायिष्यते । तदानीं ९
याकूब उक्तवान्, हे मम पितुर् इन्द्राद्गोम ईश्वर मम
पितुरिच्छाक ईश्वर, तमेव परमेश्वरः त्वं स्वयं मह्यं
कथितवान्, त्वं स्वदेवे ज्ञातीनां समीपं प्रत्यागच्छ,
ततोहं त्वया सार्द्धं बाधु व्यवहरिष्यामि । त्वम् एतं १०
दावेयं प्रति दद्यां विश्वास्तवश्च याकूब प्रादुष्कृतवान्
तस्य स्वस्यापि नाहं योग्योऽस्मि, अहं यष्टिमात्रं
गृहीत्वा यद्गन्धुमीमिमां तिर्षेवान्, किन्त्विदानीमहं
निवहद्वयस्यपनिरभयम् । इदानीम् भ्रातुरेषावः करात् ११
आभव, यतः स ज्ञातव्य चेत् मां मम बालकान् तेषां

- १२ मातरौ च हनिष्यतीति विभेमि। तथा कथितं, मया तव
 शेमं कृत्वा समुद्रसिकतेव तव वंशोऽवशम् एवयिष्यते।
- १३ अपरं याकून् तस्यां यामिन्यां तत्र स्थाने तिष्ठन्
 उपस्थितेभ्यः पशुभ्यः कतिचित् आदाय धातुरेवावः
- १४ कृते उपढौकम् आसादितवान्; अर्थात् देवते आग्रे
 विंशतिष्ठागा देवते मेथो विंशति मेधाः विंशत
- १५ सवत्सा दुग्धवत्यो महाश्वः चत्वारिंशत् स्त्रीगव्यः दश
 सृषा विंशति गर्दभो दश मर्द्भाश्च तेन समासादिताः।
- १६ अग्नन्तरं सर्वान् ब्रजान् पृथक् कृत्वा निजदा-
 सानां करेषु समर्प्य तान् आज्ञापयामास, यूथं ममाग्रे
 गच्छतः, मध्ये स्थावं स्थापयित्वा च ब्रजमेकैकं पृथक्
- १७ कुरुत। ततः सोऽपगामिनं दासेषमित्याज्ञापयामास,
 भ्रातर्येषां वि त्वया साक्षात् कृते, स यदा प्रत्यति, त्वं कस्य
 दासेषः । कुच वा यासि । तवापस्थिताः ते सर्वे च कस्य ।
- १८ तदानीं प्रतिवक्ष्यसि, एते सर्वे तव दासेषस्य याकूवः स
 निजप्रभव एषावेसर्वान् एतान् उपढौकनोक्त्यप्रादान्
- १९ पश्य, स पश्चादस्माकम् समेति। इत्थं द्वितीयकृतीय-
 प्रभृतीनां ब्रजाणां पश्चाद्गामिनः सर्वदासान् आदिब्रज-
 जगाद, एषां वि साक्षात् भूते यूथमिदं कथां कथयि-
- २० श्यथ। अपरं कथयिष्यथ पश्य, तव दासेषो याकून्

अस्माकं पश्चात् समायाति । अतः मनसि कथयामास,
 पूर्वम् उपढौकनं प्रहितं तं श्रान्तयिष्यामि, पश्चात् तं
 साक्षात् करिष्यामि, तेन स मां प्रत्यनुग्रहं करिष्यति ।
 तस्मात् तदाय उपढौकनद्रव्यं गतं, किन्तु स्वयं तस्यां ११
 यामिन्यां निजनिवहस्य मध्ये तस्थिवान् । ततो २२
 यामिन्यां स उत्थाय स्वस्य द्वे जाये द्वे दास्यौ स्त्रीयैका-
 दशपुत्रांश्च धर्मोक्ताटे पारं तारयितुं निनाय ।
 तान् तटिनीपारं तारयित्वा निजं सकलद्रव्यं पारं २३
 प्रहितवान् ।

तदानीं याकूबि तत्रैकाकिनि तिष्ठति सति पुरुष २४
 एक आप्रभातं तेन सार्द्धं मलयुद्धेन युयोध, किन्तु तं
 जेतुं न शक्नाक । इति वीक्ष्य स याकूब ऊरुसन्धिम् २५
 आजघान ; तेन सार्द्धम् इत्थं मलयोधनात् याकूब
 ऊरुसन्धिः स्थानान्तरो बभूव । ततः परं स पुरुष २६
 उदितवान्, मां त्यज, यतः प्रभातमभूत् ; तदानीं याकूब
 उक्तवान्, मय्यम् अदत्ताग्निषं त्वां न त्यज्याम्यहम् ।
 पुनश्च तेन पुरुषेणावादि, तव किं नाम ? स प्रत्युवाच, २७
 याकूब । स उवाच, त्वं याकूबनाम्ना पुनर्न विख्यास्यसि, २८
 किन्तु इक्ष्वासेना (ईश्वरजेना) नाम्ना विख्यास्यसि, यतस्त्वं
 राजवत् ईश्वरेण मानुषेण च युद्धा जितवान् । तदानीं २९

याकूब जगाद, प्रार्थयेहं भवतः किं नाम । वदतु स
 कथितवान्, त्वं किं कृते मम नाम पृच्छसि । ततः परं तत्र
 २० याकूबम् आश्रितं प्रोक्तवान् । तदा याकूब तस्य स्नानस्य
 नाम पिन्धूषेहं (ईश्वरवदनं) कृतवान् ; यतः स गदि-
 तवान्, मधेश्वरीयवदने प्रत्यक्षं दृष्टेपि मम प्राणा
 अजीवन् ।

२१ ततः परं तस्मिन् पिन्धूषेहः पारं गते भास्कर
 उदिषाय, किन्तु तदीयोदसन्धे मुक्तात् स ऊहया
 २२ खञ्जो बभूव । अत इच्छायेत्यवधैरद्यापि गोव्योः सङ्को-
 चितमुखधमनि भुज्यते ; यतो दूतेन याकूब ऊरो
 वैश्वे स्पृष्टे तस्य धमनिः सङ्कोचिता बभूव ।

२२ अश्विनिमयसोऽध्यायः ।

१ याकूब एषोषायात्करणं २६ याकूबः सुक्कोत्तममनं १८
 याकूबः शिखिन्तमर उपस्थानं भूमिकरणं वेदिनिर्मासकः ।

१ अनन्तरं याकूब सोचने उन्मील्य वीचमाणः चतुः
 शतैः नरैः सार्द्धम् आगच्छन्तम् एषावं ददर्श ; ततः
 निजापत्यैः सार्द्धं सेयां राहेसां द्वे दासी च पृथक्
 २ कृतवान् । फलतोऽप्ये स्त्रीजापत्यैः सार्द्धं दासी सात्यसात्
 निजापत्यैः सार्द्धं सेयां सर्व्वेभ्ये धृवफा सार्द्धं राहेसां
 ३ निवृण्व्य स्वयं सर्व्वेषाम् अये मत्ता भूमिष्ठः सन् सप्तशतः

प्रणमन् स्थातुः समीप उपस्थितवान् । तदानीम् ०
 एषोऽस्तेन सार्द्धं मेऽलितुं द्रुतमागत्य याकूबः कण्ठं धृत्वा-
 लिङ्गनचुम्बने चकार, तत उभोर्वेव रोदतुः । स ५
 लोचन उन्मील्य धौषिनीं बालकांश्च विलोक्य प्रपञ्च ।
 इमे तव के । ततः स प्रत्युवाच, ईश्वर स्तव दामप्रति इयां
 कृत्वा सर्व्वाणीमान्यपत्न्यानि दत्तवान् । तदानीं दास्य ६
 स्तामान्यपत्न्यानि च समीपमागत्य प्राणमन् । अनन्तरं ७
 सेव्या तदपत्न्यानि चागत्य प्राणमन्, सर्व्वश्रेष्ठे धूषफ्
 राहेलौ समीपमागत्य प्राणमन्ताम् । एषौ पृष्ठवान् ८
 अहमग्रे यान् पशुपुत्रजान् अदधं, ते किन्निमित्ताः ।
 याकूब उदितवान्, प्रभोरनुग्रहप्राप्तिनिमित्ताः ।
 तदानीम् एषोः कथितवान्, हे भ्रात मम प्रभृताः ९
 सन्ति तव सदास्ते, तत् स्तार्धं निधिहि । याकूबेऽदितं १०
 नेत्यं भवतु, निवेदयामि, यच्चहं भवतो दृष्ट्यानुग्रहं
 प्राप्तं, तर्हि मम कराव् उपढौकनीयं द्रव्यं गृहाण ;
 यतोऽहम् ईश्वरीयवदनदर्शनवत् तदीयवदनम् अदधं,
 तेन त्वमपि मयि तुष्टवान् । अत इदानीं भवतः कृते ११
 यदुपढौकनीयद्रव्यं आनीयते, तद् गृह्णातु, मदीयेयं
 प्रार्थना ; यत ईश्वरानुग्रहात् मम प्राप्यमासे, इत्यम्
 अत्याहं प्रार्थित एषोऽहत् जयाह । अनन्तरम् एषोः १२

कथयामास, आगच्छावां यावः, युष्माकमघोऽहं मच्छामि ।

- १२ ततो याकूब वभाषे, एते बासकाः कोमलाः दुग्धवद्यो
मेथोगवादिब्रजाश्च मम सङ्गिनः सन्ति, तत् प्रभुः
पश्यति, द्विजैकमात्रमधिकं चासिताः सर्वे ब्रजामरि-
१३ व्यन्ति । अतो निवेदयामि, हे मम प्रभो, भवान् निज-
दासेयस्याघे घातुः, सेयीरप्रदेने मम प्रभोः समीपोप-
स्थितिं यावत् पशूनां बासकानाञ्च गमनवृत्तेरनुसरतः
१४ व्रतैरहं तान् नयामि । एषोः कथयामास, तर्हि मम
सङ्गिनः कियन्तो मनुजा स्तव समीपे निधाय यानि,
याकूब कथितवान् तेन प्रयोजनं किं । माम्प्रति
केवलं प्रभोरनुग्रहो भवतु ।

- १५ तत एषोस्तस्मिन्नेवाहनि सेयीरः पथा प्रत्याजगाम ।
१६ किन्तु याकूब सुक्कोतं गत्वा तत्र निजार्थं गेहं पश्ये
कूटोद्य निर्वर्त्ते; तस्मात् तत् स्नानं सुक्कोत् (कूटोति)
व्याख्यात् ।

- १७ इत्थं याकूब पद्मरामः प्रत्यागत्य निर्जितं
किनात् देवान्तर्गतत्रिखिम एकस्मिन् नगरे उपस्थाद्य
१८ नगरस्य बहिः दूष्यं स्थापयामास । अग्निकारं त्रिखिमः
पितो ह्मोर वंशीयजनेभ्यः अतं कथ्यमुद्रा दत्त्वा तद्
भूमिखण्डं कीतवान् तत्र च दूष्यं स्थापयित्वा वेदिमेकां

निर्मितवान्, तन्नामधेयम् एष इक्षोहीदक्षाये २०
(इक्षायेस्त्वर्वाङ्गिनाम् ईश्वरः) इति उक्तवान् ।

१४ चतुर्विंशतमोऽध्यायः ।

१ त्रिचिन्ति दीक्षाया अष्टान्मं अक्षदेहेन विवाहसम्बन्धनिर्णयः
२० इमोरः त्रिचिन्तय वाक्येन गरायां अक्षदेहाङ्गीकारः २५
अक्षदेहेन दीक्षितजनान् प्रति याकूबीसद्वृत्तहयोराक्षमर्ष
दमनं कोटनञ्च ।

अनन्तरं याकूबो खेद्याया जाद्याया जाता दीक्षा- १
नामिका कन्या तद्देशीयकन्याः साक्षात् कर्तुं वहि गता ।
तदा द्विधोय इमोर नामाधिपतेः सुतः त्रिचिन्मर्ता २
विश्लोक्य वखादपहृत्य संगम्य भ्रंशयामास । याकूब ३
सखायां कन्यायां दीक्षायां तस्य मनसो मग्नत्वात् समी-
हरं वच उक्त्वा तस्यां प्रीतवान् । ततः परं त्रिचिन्म ४
निजपितरं इमोरं जगाद, कन्यामेतां त्वं मां विवाहय ।
अनन्तरं त्रिचिन्मम दुहितरं भ्रंशितवान्, इति कथा ५
याकूब इत्युक्त्वा । तदानीं तस्य पुत्राः प्रान्तरे पशुपुत्रजान्
अन्वेषयन्, अतो याकूब तेषामागमनपर्यन्तं क्षब्धोऽ-
तिष्ठत् । तदानीं त्रिचिन्मः पिता इमोर याकूबा साङ्गं ६
संक्षपितुं जगाम । अपरं याकूबः सुतायां वार्त्ता श्रुत्वा ७
प्रान्तरात् तूर्णमाजगुः, याकूबः कन्याया वखात्कार-
सङ्गमात् इक्षायेसो विदुः त्रिचिन्म इदम् अधनं

- अकर्त्तव्यस्य यत् कर्त्तव्यं तस्मात् मनस्तापिताः श्लोकान्वि-
 ८ ताश्च बभूवुः । तदानीं ह्यमोर तैः सार्द्धं संलप्य कथया-
 मास, युष्माकम् अस्यां कन्यायां मम सुतस्य त्रिखिमा
 मग आसजत्, अतो निवेदयामि, मम सुतेन सार्द्धं तां
 ९ विवाहयत, सार्द्धमस्माभि वैवाहिकसम्बन्धस्य कुरुत,
 युष्माकं कन्या अस्माभ्यं दत्त, अस्माकं कन्या गृहीत च ।
 १० यदि धूयमस्माभिः सार्द्धं वत्स्यथ, तर्हि युष्माकं वत्सुषे
 देशोच्यमासे तत्र वसत, वाणिज्यं कुरुत, अधिकुरुत च ।
 ११ त्रिखिमं दीक्षायाः पितरं भ्रातृंस्य जगद, धूयं मां
 प्रति कृपावृष्टिं कुरुत, ततो यद् वदिष्यथ, तदेव
 १२ दास्यामि । यौतुकं दानस्य यावद् अधिकं प्रार्थयिष्यथ
 युष्माकं वाक्यावुसारात् तावदेव दास्यामि, किन्तु मया
 १३ सार्द्धम् एतां कन्यां विवाहयत । तदानीं त्रिखिमा तेषां
 दीक्षाया भगिन्या भ्रंशनात् याकूबः सुताः त्रिखिमं
 १४ तेषां तातं ह्यमोरस्य क्लोत्स्ना जगदुः, अत्यक्छेदिभ्यो
 वयं निजभगिन्यो द्रातुं न शक्नुमः, दाने क्लेशाकम् अप-
 १५ यशो भविष्यति । किन्तु वयमिव धूयं सर्वे पुरुषा यदि
 त्यक्छेदिनो भवेत तर्हि पथेनानेन वयमङ्गीकरिष्यामः ।
 १६ युष्माभ्यं निजकन्याः प्रदास्यामः, युष्माकं कन्यास्य
 वयं ग्रहीष्यामः, युष्माभिः सार्द्धं निवसन्त एकजातयो

भविष्यामः । किन्तु धूयं त्वक्केदमेऽस्माकं वचो न शृणुय १०
 तर्हि वयं तां कन्यां गृह्णीमा यास्यामः । तदानीं तेषां १८
 कथयामया हामोर् तत्सुताः त्रिखिमपि तुतुषतुः ।
 अगन्तारं स युवा क्षिप्रं तत् कर्म चकार ; यतः स चाकूवः १८
 कन्यायाम् अतीवान्तरज्यत ; स च त्रिखिम् निजपितृ-
 परिवारेभ्यः सर्वेभ्यः सस्रान्य आसीत् ।

ततः परं हामोर् तस्य सुतः त्रिखिम् च निजनगरस्य २०
 दारम् आगत्य नगरवासिभिः सार्द्धं संलप्य कथयामा-
 सतुः, इमे जना अस्माभिः समं निर्विरोधिनः तस्मात् २१
 इमं देवमधिवस्तुम् एतेभ्यो ददाव ; यतः पश्यत देवोयं
 तेषां ह्यते प्रभृतोस्ति ; तेषां च कन्या वयं गृह्णीष्यामः
 अस्माकं कन्यासु तेभ्यो दास्यामः । किन्तु तेषामयं पण २२
 आस्ते, अस्माकं मध्ये सर्वे पुरुषा यदि तद्वत् द्विष्यन्त
 भवन्ति, तर्हि तेऽस्माभिः सार्द्धम् उचित्वा एकजातयो
 भवितुं संमन्यन्ते । अपरं तेषां धनानि सन्त्यस्यः पञ्चवसु २३
 किमस्माकं न भविष्यन्ति ? अस्माभिस्तेषां वचनेऽङ्गीकृते
 तेऽस्माभिः सत्कं निवस्यन्ति । तदानीं ये ये नरा नगरस्य २४
 वहिरगच्छन् ते सर्वे हामोर्सासुतस्य त्रिखिमय
 कथामेताम् श्रमन्त्यन्त ; तस्य नगरस्य वहिर्गताः सर्व्वएव
 मनुजा श्चिन्तयन्त वभूवुः ।

- २५ अपरं हृतीचदिवसे तेषु पीडितेषु ससु दीक्षाया
 भ्रातरौ त्रिमियोन् लेविश्च याकूब यनौ दौ सुतौ खड्गं
 गृहीत्वा हठात् नगरमाकम्प्य सकलान् पुरुषान् नि-
 २६ ज्ञतुः । इमोरं तस्य सुत त्रिखिमश्च खड्गाघातेन
 २७ हत्वा त्रिखिमो गृहात् दीक्षां निष्कतुः । अपरं तेषां
 भगिन्या भ्रंशनात् याकूबः सुता हतनराणां समीपम्
 २८ आगत्य नगरं सोढयामासुः । अपरं तेषां मेघान्
 गा गर्हभान् सर्वान् नगरस्थानि क्षेत्रस्थानि च सर्व-
 २९ द्रव्याणि च जगृहः । अपरं तेषां त्रिष्टून् घोषिश्च वन्दी-
 कृत्य तेषां सर्वाणि धनानि गेहस्वसर्व्वस्थानि सोढया-
 ३० मासुः । तदानीं याकूब त्रिमियोन् लेविश्च जगाद, युवा-
 मेतद्देशीयानां अर्थात् किनानीयपिरिषीयमनुजानां
 सन्निधौ मां दुर्गन्धस्वरूपं हत्वा याकुलीकृतवनौ ;
 मदीयलोका अस्या एतस्मात् ते मदिरुद्धं मिलित्वा
 ३१ मां हनिष्यन्ति, ततोहं सपरिवारो विगच्छामि । तावु-
 चतु, यथा वेष्टया सार्द्धं तथैव स किमस्माकं भगिन्या
 सार्द्धं व्यवहरिष्यति ?

२५ पञ्चमोऽध्यायः ।

१ ईश्वरस्य याकूबो वैथेलं प्रति प्रेरणं ६ तत्र वेदिनिर्माणं
देवोराया मरणं ८ वैथेलि याकूबे ईश्वरस्वाशीदोर्म प्रसव-
वेदनाकटात् पाचेलो मरणं ११ याकूबो बंशराजिः १७
इस्त्राको मरणं आग्राने निधानम् ।

अनन्तरम् ईश्वरो याकूवं व्याजहार, 'समृत्याय १
वैथेलं गत्वा तत्र वासं कुरु; भ्रातुरेषावः समीपात्
तव पलायनकाले च ईश्वरस्तुभ्यम् आश्रितं दत्तवान्
तमुद्दिश्य तत्र यज्ञवेदिं निर्माहि । ततो याकूब् मिज- २
परिजनान् सज्जिलोकांश्च अवदत् युष्माकं सन्निधौ यद्दे-
वमूर्त्तय आसते, यूयं ता अपसार्य वस्त्राण्यन्यानि परि-
धाय गृह्यत । अपरं वयमुत्थाय वैथेलं धामः, य ३
ईश्वरो मदीयदुःखसमये मम प्रार्थनां श्रुत्वा मम गमन-
मार्गे सहायोऽभवत्, तमुद्दिश्य तत्र यज्ञवेदिमेकां
निर्मायामि । ततस्तो ससमीपस्थितदेवमूर्त्तिकर्षकुण्डलानि ४
गृहीत्वा याकूबे व्यतरन्, स तान्यादाय त्रिष्विम् देव-
स्थितालोनवृत्तमूले पोथयित्वा ततो धात्रां वकारः ।
किन्तु चतुर्दिक्स्वर्गनगरेषु भयोपस्थिते सप्तत्यलोकाः ५
केपि याकूबः पुत्राणां पश्चात् ताडयितुं न शक्नुः ।

अनन्तरं याकूब् तस्य सज्जिनस्य किनान्देशस्य ६
लूसि नगरे अर्थात् वैथेल आगत्य स यज्ञवेदिं निर्माय ७
तस्य स्थानस्य नाम एष वैथेलं (वैथेल ईश्वरं) कृतवान्;

यतो याकूबो भ्रातृभयात् पलायनकाले तस्मिन् स्थाने
 ईश्वरस्यै दर्शनं दत्तवान् । अपरं तत्र रिक्ताया
 दास्या मरणे सति वैधेयः समीपस्थालोन् पादपद्म मूले
 तस्याः स्मरणवेश्म बभूव ; तस्य स्थानस्य नामधेयम्
 आलोन् बाबुत् (भोक्तृत्वं) इति बभूव ।

- ८ अनन्तरं याकूबि पद्मरामः प्रत्यागते सति तं पुनः
 ९ स्वं दर्शयामास पुनराग्निषष्ठ्या जहार । अपरम् ईश्वरः
 तं जगाद, इदानीं तव याकूब् नामास्ते किन्तु केवलं
 याकूब् नाम न स्थास्यति, ददायेस् नामापि भविष्यति,
 ११ ततः परं तस्य नामधेयम् ददायेस् दत्तवान् । ईश्वरेण
 तस्यै पुनरकथ्यत, सर्वशक्तिमान् अहमेवेश्वरस्त्वं फलवान्
 भूत्वा प्रवर्तस्व ; त्वत्त एका जातिरिति नहि वज्रजाति-
 १२ स्तुत्यस्यते तवैरसा राजानो जनिष्यन्ते । अपरम् अहं
 इब्राहीमे इम्हाके च यं देवं दातुं प्रतिज्ञातवान् तं
 १३ देवं तुभ्यं तव भाविवंशाय च दास्यामि । इत्थं संलय्य
 १४ तस्मात् ईश्वर ऊर्ध्वं जगाम । ततो याकूब् ईश्वरस्य
 तसंज्ञपनस्थाने स्तम्भम् एकम् अर्थात् प्रसारस्य स्तम्भमेकं
 १५ संस्थाप्य तदुपरि पेशमेवेशं तैलञ्च विधेय । अपरं
 याकूब् ईश्वरेण सार्द्धं संज्ञपनस्थानस्य नाम पुनरपि
 वैधेय (ईश्वरगेह) इति दत्तवान् ।

अनन्तरं ते वैश्वः प्रतस्थिरे; किन्तु इफ्राथा १६
 उपस्थितेरस्ये पथि स्थिते राहेलः प्रसवेदना बभूव,
 तस्याः प्रसूतौ बड् कष्टञ्च जातम् । ततः प्रसवेदनाया १७
 अतिव्रथने सति धात्री तां बभाषे, मा भैषी स्त्रीमिदानी-
 मपि सुतं प्रेषास्यसे । ततो मरणकाले प्राणवियोग समये १८
 स तस्य नाम विनोनी (कष्टजातपुत्रः) इति चकार;
 किन्तु तस्य नाम विन्ध्यामीन् (दक्षिणहस्तपुत्रः) इति
 कृतवान् । इत्थं राहेलो मरणे सति इफ्राथा अर्थात् १९
 वैतस्त्रोहेमो गमनमार्गस्य समीपे तस्याः श्मशानस्थानं
 बभूव । ततो याकूब् तस्य श्मशानस्थोपरि स्नानमेकं २०
 स्थापयामास, तस्य नामाद्यापि राहेलः श्मशानस्थान
 इति वदन्ति ।

अनन्तरम् इस्त्रायेल् तत्स्थानात् प्रस्थाय पालनं २१
 पारं गत्वा तस्य समीपे दूष्यं स्थापयामास । तस्मिन् देशे २२
 निवासकाले स्वप्ने निजजातस्य विलम्बानामिकाम्
 उपपत्नीम् उपगतवान् इतत् इस्त्रायेल् श्रुतवान् । याकूब् २३
 दादत्रसुतास्तेषां मध्ये सेयागर्वाजातो स्वप्ने ज्येष्ठः
 अपरं त्रिमियोन् सेवि र्थिद्ददा इषाखर् सिबूलून् ।
 राहेलः सुतौ यूषक् विन्ध्यामीनौ । अपरं राहेलो २४
 विलम्बायाद्याः सुतौ दान् नप्तानिस्व । सेयायाः २५

२६ सित्याया दास्याः सुतौ गार्हभिरौ, याकूब एते सुताः
पहनरामि जज्ञिरे ।

२७ अपरम् इमाहीम् इस्हाक् च यत्र मसीस्थाने
अर्थात् अर्बनगरे न्यवसतां, अद्य यावत् यच्च हिज्रोणं
वदन्ति, तत्र याकूब निजतातस्तेस्हाकः समीप उप-

२८ स्थितवान् । तदानीम् इस्हाको वयः साप्तीतिशतं

२९ वत्सरा आसन् । अनन्तरम् इस्हाक् छद्मः पूर्णायुश्च
भवन् प्राणान् त्यक्त्वा निजलोकेः सार्द्धं संगृहीतोऽभवत् ;
तस्य तु तावेवैयाकूबौ तं स्मरणे स्थापयामासतुः ।

१६ षट्षिंशत्तमोऽध्यायः ।

१ किमान्देशीयलोपायो वंशराजिः ६ तस्य सेयोरपञ्चतमसन्
८ सेयोरपञ्चमे तस्य वंशराजिः १५ तस्य पुत्रजातानां
राज्ञां नामानि २० सेयोरो वंशराजिः २१ इदानीं राज्ञां
नामानि ४० देशजातानां राज्ञां नामानि च ।

१ तदेषावो नामधेयम् इदो मय्यासीत्, तदीयवंशराजिः ।

२ एषैः किनानीयानां दे कथ्ये अर्थात् द्वितीयैलोनः

कन्याम् आदाम् द्विष्यीय सिबिलोनः अनाया गर्भजातां

३ कन्याम् अहलीवामां ; तदन्याम् इस्त्रायेलो वासिमन्ना-

४ मिकां कन्यां निवायोतो भमिनीं व्यवहत् । अनन्तरम्

एषाव औरस आदागर्भ इस्त्राकस् वासिमतो गर्भे

५ ह्येस्, यज्ञे । अपरम् अहलीवामाया गर्भे यियूष

द्यालम् कोरहा अजिरे, एषाव एते सर्वसन्तानाः
किनामदेजे अजिरे ।

ततः परम् एषौः स्त्रीयभार्याः सुतान् कन्या गेह- ६
स्त्रितान्यान् सकललोकांश्च स्त्रिकोयपशून् किनामदेजे
उपार्जितां सर्वसन्तानिश्च गृहीत्वा भ्रातृ र्याकूबः
अजिरे देशमन्यं प्रतस्त्रितवान् । यस्मात् तयोः प्रभृतै- ७
श्वर्यसम्भवात् वास एकच न संबभूव, तच्च प्रवासस्थाने
च पशुधननिदानात् न निवृत्ताह । इत्थं एषौः ८
सेयोरधराधरे न्यूवास तस्मैषावो नामधेयम् इदोम-
यासीत् ।

अपरं सेयोरधराधरस्याथोदोमीयानां पूर्वपुरुषस्यै ९
षावो वंशराजिः, अर्थात् एषावः सन्तानानां नामानि ।
एषाव आदानामिकाया जायाया गर्भजातः सुतः १०
इलीफस् वासिमत्नामिकायाः स्त्रिया गर्भजातः सुतो
कयेल् । अपरम् इलीफसः सुतः तैमन् चामार् सिफो ११
मयितम् किनस् । अपरम् एषावः सुनखेलीफसः १२
तिष्ठा नामिकाया उपपत्त्या गर्भजातः अमासेक एते
सर्वे एषाव आदायाः पत्न्याः पौत्राः । कयेल् सुतो १३
नहत् सेरह ब्रह्म मिषा इमे एषावो जायाया वासि-
मतः पौत्राः । अपरम् एषावोऽइलीवामा या जाया १४

सिवियोसः पौत्र अगार् कन्या तस्या अपत्यानि धियुम्
यासम् कोरहः ।

- १५ एषावः सुतानां राज्ञां वंशराजिः । एषावो ज्येष्ठ
पुत्रो यं इलीफस् तस्य पुत्रो राजा तैमन् भूप ओमार
१६ भूपः सिफोः भूपः किनस्, भूपः कोरहः राजा गयितम्
भूभत् अमाखेक् एत इलीफस् पुत्रा आदाथाः पौत्रा
१७ इदोमदेशस्य राजान् आसन् । एषावः पुत्रस्य रुवेलः
सन्ताना राजा नहत् राजा सेरहः राजा सस्यः राजा
मिसा एते रुवेल् औरससुता एषावो वासिमत् जा-
१८ यायाः पौत्रा इदोमदेशस्य राजान् आसन् । अपरम्
एषावो अहलीवामाया भार्यायाः पुत्रा राजा धियुस्
राजा यासम् राजा कोरहः एते अना कन्या या एषाजो
१९ जाया अहलीवामा तस्या गर्भाजाता राजानः । एते
एषाव अर्थात् इदोम औरस पुत्रा राजानः ।
२० पूर्वकाले तद्देशनिवासि हेरीय सेधीरः सन्तानाः
सोटन् शोवल् सिवियोन् अना दिबोन् एत्सरदीशन् ।
२१ इमे इदोम् देशीय सेधीरः पुत्रा हेरीयलोकानां
२२ राजान् आसन् । सोटनः पुत्रौ हेरिहेममौ सोट-
२३ नस्य तिषा नामिका भगिन्वासीत् । अपरं शोवल्
पुत्रौ अल्वन् मानहत् एवल् शिफो ओनम् ।

सिवियोनः पुत्रौ अया अनास । एष अना निजपितुः २४
 सिवियोनः गर्हभचारणसमये क्मे उष्णतो यस्य प्रस-
 वणं प्राप्तवान् । तस्यानाः पुत्री दिशोन् कन्या अहली- २५
 वामा । दिशोन्स्य पुत्रा हिमदन् इक्ष्मन् चित्रन् २६
 किरान् । अपरम् एत्सर् पुत्रा विल्हन् सावन् याकन् । २७
 दिशन् पुत्रा ऊस् अरान् । अपरं होरीयानां पुत्रा २८
 राजा खोटन् राजा शोवल् राजा सिवियोन् राजा २९
 अना राजा दिशोन् राजा एत्सर् राजा दिशन् । एते ३०
 होरीयानां सन्तानाः सेयोर देशस्थराजानां मध्ये
 राजान् आसन् ।

अपरम् इस्त्रायेल् : सन्तानानां राजत्वात् पूर्व ३१
 इमे इदोमो देशस्थ भूपतय आसन् । वियोरो बेला- ३२
 नामा सुत इदोमि देशं शशास दिन्हानानगच्छ
 तस्य राजधान्यासीत् । अपरं बेले मृते सति तस्य ३३
 पदे क्लानिवासिनः सेरहः सुतो योवव् तच्छशास ।
 ततो योववि मृते सति तैमन्देशीयो ह्मम् तस्य ३४
 पदे देशं शशास । ततो ह्ममि मृते सति विददः सुतो ३५
 यो हदद् मोथावः प्रान्तरे मिदियनं जितवान् स
 तस्य पदे देशं शशास ; तस्य राजधान्या च नामधेयम्
 अवीत आसीत् । ततो हददि मृते सति मलेका- ३६

३० निवासी सप्तसप्त पदे देवं ब्रह्मास । ततः समस्ते मृते
 वति करानटिन्याः समीपवर्ती रिशेवोत्निवासी
 ३८ त्रैल तस्य पदे देवं ब्रह्मास । ततः त्रैल मृते वति
 ३९ अक्ष्वोरः सुते वाख्दान् तस्य पदे देवं ब्रह्मास । अपरं
 अक्ष्वोरः सुते वाख्दानि मृते वति इदम् तस्य
 पदे देवं ब्रह्मास ; पाथूनमरं तस्य राजधान्यासीत् ;
 मिष्टेवेल्लामिका तस्य वाखासीत्, सा मन्देदः कम्पा
 मेवाहो दौष्टिवासीत् ।

४० एषाव उत्पन्ना नामस्त्रानकुल भेदात् ये ये राजान
 ४१ आसन् तेषां नामानि । राजा तिस्रो राजा चत्वार राजा
 ४२ विंशेत् राजा चहसीवामा राजा एसा राजा येनोन्
 राजा किन्व राजा तैमन् राजा सिक्खर राजा
 ४३ मग्दीयेल् राजा ईरम् । इमे स्त्रराज्यभेदेन राज-
 धानीभेदेन च इदोमो देशस्य राजान आसन् । एते-
 चाम् इदोमीयानाम् आदिपुरुष एवैः आसीत् ॥

३७ अत्रविज्ञोऽध्यायः ।

१ अथर्व प्रति धातुका द्वेवः ॥ अथर्वः सप्तह्रदमयं २ वाङ्मवा
 तस्य धातुक् प्रति प्रेरकं १९ त्रिक्रिन्नि तेषां मेघपाणम् १५
 तेषां वाचात्कारः १८ अथर्वं चतुर्षु तेषां परामर्शः २१ इत्या-
 येनीयेषु अथर्वो विज्ञः २६ तस्य चतुर्षु शेषितवर्धितं
 इहा वाङ्मवः शेषमव ।

१ वाङ्मवा निजतातस्य प्रवासीयस्त्राने किनामदेवे

प्रेषिते सति तं यद् घटितं तस्य विवृतिः। यूषफ् २
 सप्तदशवत्सरवयसि निजभ्रातृभिः सार्द्धं पशुपुत्रजान्
 अचारयत्, स निजतातस्य भार्ययोर्विष्णुहस्त्रिष्ययोः
 सुतानां सहचर आसीत्, तेषाञ्च सहजानां कुञ्चव-
 हारं स्वीयतातस्य समीपे गदितवान्। स यूषफ् इत्या- २
 वेत्सो सार्द्धं वयसः सुतः तस्मात् इत्यावेत्सु सकस-
 सुतेभ्योऽधिकं तस्मिन् अप्रीयत्, नानावर्षम् उत्तरीयं
 निर्माय च तस्मै दत्तवान्। किन्तु सकससुतेभ्योऽधिकं ४
 यूषफि प्रीयते, इति विलोक्य तस्य भ्रातृभिः सदारभ्य
 तस्मत्प्रीयितत्वात् तं प्रति स्नेहवचनं वक्तुं नाशक्यत।

अनन्तरं यूषफ् स्वप्नं दृष्ट्वा निजभ्रातृभ्यस्तं कथ- ५
 यामास, तेन तैः सोऽधिकम् स्मृतीयितः। पक्षतः ६
 कथितवान्, अहं स्वप्नमेकं दृष्ट्वान्, तं निवेदयामि
 शृणुत। पक्षत वयं द्वेभ्यो ब्रह्ममुष्टिं अवधीम, तत्र मम ७
 ब्रह्ममुष्टिर्बन्धितवन् अस्मात्, किन्तु युष्माकं ब्रह्ममुष्टय-
 स्तदुर्दिशु तिष्ठन्तो मम ब्रह्ममुष्टिं प्राप्यमन्। तेन तस्य ८
 भ्रातरस्तं जगदुः किं त्वमस्माकं उपरि निश्चितं
 राजवं करिष्यसि? किमस्माकम् उपरि प्रभविष्यसि?
 ततस्तौ तस्य तस्मात् स्वप्नात् कथायस्य तमतोव
 स्मृतीयितवन्तः।

- ६ अनन्तरं यूपम् अपरैकं स्त्रोत्रं दृष्ट्वा भ्रातृणां समत्वं
 कथितवान्, पश्चादाहम् अपरमेकं स्त्रोत्रं दृष्टवान्, पश्चात्
 १० सूर्य्यसूत्र एकादत्र नक्षत्राणि च मां प्राप्स्यमन् । किन्तु
 यूपम् स्वीयपितुः भ्रातृणाञ्च साक्षात् तं गदितवान्
 तदा तस्य पिता तं तर्जयन् उक्तवान् त्वया कीदृशोऽयं
 स्त्रोत्रो दृष्टः ? अहं तव माता भ्रातरश्च वयं भूमौ तिष्ठन्तः
 ११ किं त्वां प्रशंसामः ? ततस्तस्य भ्रातरस्तं प्रत्येक्षन्, किन्तु
 तत्पिता तां कथां मनसि निदधे ।
 १२ अपरं यूपम् अपरः भ्रातरः पितुः पशुव्रजान् चारयितुं
 शिखिमं जग्मुः, तत इत्याद्येत् यूपम् जगाद तव भ्रातरः
 १३ किं शिखिमि पशुव्रजान् न चारयन्ति ? आगच्छ
 त्वामहं तेषां सखिधिं प्रेषयामि ; ततो यूपम् उक्तवान्
 अहमुपस्थितोऽस्मि । तदानीम् इत्याद्येत् तं जगाद, त्वं
 गत्वा तव भ्रातरः पशुव्रजाश्च सकुशलाः सन्ति न वेति
 विलोक्य मां वार्त्तां वद । इत्थं स हिमोष्ण उपत्यकातो
 यूपम् विसृष्टवान् स च शिखिमं गतवान् ।
 १४ तदानीम् एको मनुजो यूपम् प्रान्तरे भ्रमन्तं वीक्ष्य
 पप्रच्छ, त्वं किं मृगयसे ? स उक्तवान् निजसदृशान् गवे-
 १५ षथे ; ते कुत्र पशुव्रजान् चारयन्ति ? विनयेहं तन्मां
 वद । स मनुज उदितवान्, त इतः गतवन्तः, यतो

वयं दोषमं यास्याम इति वाचंतेषाम् अभौषम्; अतो
यूपम् पश्चात् पश्चात् प्रजित्वा दोषनि निजधातुम् १०
साक्षात् चकार ।

अपरं तस्य तेषां समीपगमनकाले ते दूरात् तं ११
दृष्ट्वा हनुं मन्त्रचित्वा परस्परं जगदुः, पश्चताद्यौ
स्वप्नदर्शक आगच्छति । आगच्छ वयमिमं हत्वा कस्मिं- १२
क्षित् अवष्टे निक्षिपाम; पश्चात् कस्मिं हिंसो जनुः २०
तमखादत् इति वाचं वदिष्याम; तेन तस्य स्वप्नाणां
किं भविष्यतीति पश्चामः । किन्तु ह्वेन् तत् श्रुत्वा २१
तेषां करेभ्यस्तम् अविशुं कथयामास, नहि, वयं तं न
हनिष्यामः । ह्वेन् तेषां करेभ्यस्तं रक्षित्वा पितुः समीपं २२
प्रहितुम् इच्छन् पुनस्तान् अवदत्; एतस्मिन् प्रोक्षित-
पातम् अकृत्वा तं प्रान्तरीयावटमध्ये पातयत, किन्तु
तं प्रति करान् मोक्षोत्तयत ।

अनन्तरं यूपमि भ्रातृणां समीपगमने ते तस्य २३
गात्रात् वसनम्, अर्थात् नानावर्णवस्त्रं बलात् गृहीत्वा
तम् अवटमध्ये पातयामास; किन्तु सोढो रिक्रस्य च न २४
मोचमासीत् । अनन्तरं ते भोक्तुम् उपविश्य वीक्ष्य २५
इदृशः; गिलिषद एको निवह दस्मायेस्वीयशोका
महाङ्गवाहनेन सुगन्धिद्रव्याणि गुग्गुलुम्बरघान

२६ आदाय मिसरदेवं गच्छन्ति । तदानीं यिज्जदा भ्रातृन्
 सवाच, भ्रातु र्दनात् श्रेष्ठितमोपनाय कस्याकं को
 २७ ज्ञातः । आगच्छत वयं तं न हिंसित्वा एतेषाम् दद्या-
 येस्मीत्यानां करेषु विक्रीणाम्, यतः सोऽस्याकं भ्राता-
 २८ स्याकं मांसस्वरूपस्य, ततस्तस्य भ्रातरोऽग्नीकः । तदानीं
 तेषु मिदियन्वासिवाणिषु समीपमागतेषु ते दूषकं
 गर्भेण आह्वय प्रोत्तोज्ञयामासुः, तत इस्मीयेस्मीत्यानां
 विंशतिरूपमुद्रा दृष्टीना तेषां करेषु तं व्यक्रीणम्,
 ततस्तौ दूषकं मिसरदेवं निन्दुः ।

२९ अनन्तरं हवेन् परावृत्त्य गर्भसमीपं जगाम, दूषकं
 ३० गर्भे नास्तीति विज्ञोष्य स निजवसनं चिह्नेद । भ्रातृणां
 समीपं गत्वा च जगद्, बासको नास्ति, चहमिदासीं
 ३१ कुचं गमिष्यामि । ततः परं ते दूषको वसनं आदाय
 कागवत्समेकं मारयित्वा तस्य श्रेष्ठितं तेन सञ्चित-
 ३२ वक्तः । अनन्तरं तस्य पितुः समीपं तत् नानावर्णं
 वसनं प्रेषयामासुः कचयामासुश्च, वयम् एतावन्मात्रं
 ३३ प्राप्तः, इदं तवात्मवत्स वसनं भवति न वा । ततः स तत्
 परिचीय कञ्चित्तवान्, इदं मम पुत्रस्य माधोयवसनं
 भवति, कञ्चित् हिंसो जन्तुसं भक्षितवान्, दूषकं
 ३४ निक्षितं खड्गखण्डोभूतः । तदानीं चाक्रुर् निजवत्स

क्षित्वा कटौ प्रक्षर्त्तुं परिधाय पुत्राय वड्डदिनानि
 शुभोच । अगन्तारं तस्य कन्या पुत्राः सर्वे उत्थाय तं १५
 सान्त्वयितुं यतितवन्तः, किन्तु स प्रबोधं न मत्वा कथि-
 तवान्, अहं प्रोक्तेन पुत्रसमीपं परलोकं गमिष्यामि,
 इत्थं तस्य पिता तदर्थं हरोद । अगन्तारं ते मिदिय- १६
 नीया द्रुपदं मितरं नीत्वा पोटीफर्नामकस्य फिरोलो
 रकक्षेणापतेः समीपे तं विक्रीतवन्तः ।

३८ आदिपरोऽध्यायः ।

१ यिज्ञदातस्तुतनयानां रत्नोद्यमं श्रेष्ठानां विहितः १२
 जायामरत्नान् परं यिज्ञदा निज्जातमनं १५ तदीयपुत्रवधूष-
 ममनं २४ तस्य दोषाविचकारं २७ तस्य पुत्रवध्याः पेरु
 सेरु इति सुतद्वचनमवध ।

तदानीं यिज्ञदा निजसहजानां समीपात् अदुस्तमीय- १
 धीरानाम् एकमनुजस्य समीपं गत्वा तच्च द्रुप- २
 नामकस्य किमानीयपुरुषस्य कन्यामेकं विलोक्य ताम्भा-
 दायाभिजगाम । ततः सा गर्भिणी भूत्वा पुत्रमेकं ३
 प्रसूय तस्य नामधेयम् हर इति चकार । पुनः सा ४
 गर्भावती भूत्वा पुत्रं प्रसूय तस्य नामधेयम् शोमन्
 इति चकार । पुनरपि तस्या गर्भे सति सा सुतं प्रसूय ५
 तस्य नाम श्लेति चकार, एतस्य जन्मकाले यिज्ञदाः
 किषीवि स्थितवान् । ततो यिज्ञदाः तामरनामिकां ६

- ७ कन्याम् आनीय्येष्टपुत्रम् हरं विवाहयामास, किन्तु
 चिह्नदा ज्येष्ठपुत्रम् हरं परमेश्वरस्य साक्षात् दृष्टोऽभवत्
 ८ तदा परमेश्वरस्यं ध्यायन्नयत् । ततो चिह्नदा श्वेननं
 जगद्, तं निजभ्रातुर्भाष्यो विवह, तामभिगम्य भ्रातु-
 ९ र्वैत्रम् उत्पादय । किन्तु स वंशः स्त्रीयो न भविष्यतीति
 विज्ञाय स भ्रातृभार्याम् अभिगम्यापि भ्रातुर्वैभोत्पाद-
 १० नानिच्छया भूमौ शूकं पातयामास । तस्मात् तस्मै-
 तादृशेन कर्षणा परमेश्वरोऽसन्नुष्टः सन् तमपि नात्रि-
 ११ तवान् । तदानीं चिह्नदा सां तामरनामिकां पुत्रवधूं
 वभाषे, यावत् मम ब्रह्मा पुत्रो युवा न भवति, तावत्
 तं विधवा सती निजपितृगृहे तिष्ठ, यतः सोऽचिन्त-
 यत् चेत् भ्रातराविव ब्रह्मापि सिध्यते ; तस्मात् तामर-
 मत्ता पितृगृहे न्यवसत् ।
 १२ अपरं शूकस्य कन्याया चिह्नदाभार्याया मरणात्
 परं वज्रदिनेषु नतेषु चिह्नदाः सामान्यायुक्तः सन् अदु-
 क्षमीयोदीरानाया बन्धुना सह तिष्ठां प्रति निज-
 १३ मेवाणां लोमहृदकानां समीपं जगाम । तदानीं शशुरः
 स्त्रीवमेवाणां रोमाणि केन तिष्ठां यातीति वार्त्तां
 १४ कश्चित् तामरं कथयामास । ततस्तामरं विधवावसने
 विहाय आवरकवस्त्रं परिधाय स्वाम् आच्छाद्य रेणुमे-

निकटे तिष्ठामार्गपार्थे समुपविष्ट तसौ ; यतः सा इदं
ब्रूयात् युवने सत्यपि तेन साङ्गं विवाहो नाभवत् ।

तदानीं विद्वदाणां विप्रोक्त्य वेष्टां विवेद, यतः सा १५
मुखमाच्छाद्य स्थिता । ततः स पुनर्वधू परिश्रेतुम् १६
असक्तः सन् मार्गपार्थे तामरः समीपं गत्वाब्रवीत्,
आगच्छ त्वामहम् अभिनयिष्यामि, तेन तामर उवाच
त्वमुपगमनहेतो मेष्टां किं दास्यसि ? स कथितवान् १७
मजात् एकं क्षामवस्त्रं प्रेषयिष्यामि ; तामर उवाच
यावत् तं न दास्यसि तावत् मर्हं किं वन्धकं दास्यसि ?
विद्वदः दृष्टवान् किं वन्धकं दास्यामि ? तामरवादीत १८
तव नामाक्षरं वक्ष्ये कथयद्विष्टं हेचि । तदानीं
स तामरे तानि कर्माणि दत्त्वा तामभिनतवान्
ततः सा गन्धवती बभूव । यस्मात् तामर उवाच १९
प्रतल्ये, आवरकं वस्त्रं विहाय निधवावस्त्रं परिदधे ।
अनन्तरं विद्वदाणां योचितो वन्धकं कथितुं विजा- २०
दुसमीयवन्धुना क्षामवस्त्रं प्रक्षितवान्, किन्तु स तां न
दृष्टवान् । अतः स तत्पत्न्यान् अग्राह्यं दृष्टवान्, एतच्छ २१
नमस्यामस्य समीपे मार्गपार्थे सा वेष्टा प्रोपाविब्रत्, सा
कुच । ते कथितवन्तः कापि वेष्टाश्च न तिष्ठति । अनन्तरं २२
स विद्वदः समीपं गत्वा कथयामास, गार्हं तां दृष्ट-

- काम् तत्रत्या जनाश्च कथितवन्तः, स्वान्ऽस्मिन् कापि
 २२ वेत्ता न तिष्ठति । तदा चिह्नदा जगाद, तस्याः स्वाने
 यदस्ति तत् सा गृह्णातु, सुतो वयं स्वव्यासदं भविष्यामः ।
 पश्यादं ज्ञानवत्सं प्रहितवान्, किन्तु तं तां न दृष्टवान् ।
 २३ अपरं प्रायेण मासपक्षे गते कश्चित् चिह्नदा जगाद,
 तव पुत्रवधूषामर् व्यभिचारिणी आता, तेन तस्या
 गर्भोऽभवत्, तदानीं चिह्नदाः कथितवान् तद्विहरा-
 २४ नीय वज्रिणा दाहय । जनानरं तस्यां वहिरानीतायां
 सा चण्डूराय जगाद, यस्मैतानि वस्त्रानि तस्मात्
 पुत्र्यात् मम गर्भोऽभवत्, पुनरवदत्, एतानि वस्त्रा
 २५ वहि नामाकराणि कृत्वा वीक्ष्य वरिचिनु । तदानीं
 चिह्नदाः स्त्रीषामि तानि वस्त्रानि स्त्रीकृत्य कथितवान्,
 सा मनोपि महाधर्षिष्ठा, यतोऽं तस्यै निजं ब्रूतामुतं
 न हन्तवान्, किन्तु चिह्नदा सां पुन गंभिजगाम ।
 २७ अपरं तामरः प्रसवकाल उपस्थिते सति तस्या
 २८ उदरात् ब्रह्मजो सुतो जज्ञाते । तस्याः प्रसववेदनायां
 समुपस्थितायां सुतकैकस्य करो वहिर्बभूव, ततो धात्री
 तस्य तस्मिन् करे रक्तसूत्रं बद्धा बभाषे, बालकोऽयं
 २९ ज्येष्ठो भविस्यति । किन्तु स निजकरम् आकृत्य नीत-
 वान्, ततस्तस्य भ्राता भूमिष्ठो बभूव, तदा धात्री कथि-

तवतो त्वं कथं विमिश्रागतोसि । तस्मात् तस्य नाम
पेरस् (भेदको) बभूव । यस्मात् रक्तस्य च यद्वस्य भ्राता १०
भूमिष्ठो बभूव, तस्य नाम च खेरहं चकार ।

१८ कवचमार्जितोऽध्यायः ।

१ पोटीफरो देहे यूषफ उन्नतिः ७ पोटीफरो जायाया यूषफि
प्रेमासक्तिः अभिषिक्ताप्राप्तिहेतोः तस्य निष्पापकोट्यं
काराणां वचः ।

यूषफि मिश्रदेवमानीते सति फिरोनराजस्य १
रजो मिस्त्रीय पोटीफर्नामा सैन्याधिपतिः तदाना-
थीसमायेस्त्रीयनरेभ्यो यूषफं क्रीतवान् । किन्तु परमेश्वरस्य २
साहाय्यात् यूषफ् श्रीमान् बभूव, निजमिस्त्रीयप्रभा-
गृहे न्यवसत् । यतः परमेश्वरस्य साहाय्येन तेन कृतानि ३
सकलकर्माणि फलवन्ति भवन्तीति स प्रभुः स्वयं
ददृशिवान् । अतएव स तमनुग्रहं स्वीकरोत् ४
नियुक्तवान्, स्वीकृतिविवेकस्याधिपतिं कृत्वा तस्य करे
सर्वसम्पत्तिं समर्पयामास । इत्थं स यूषफं स्वीयनिवेश- ५
नस्य सकलसम्पत्तेः अधिपतिं चकार, तदारभ्य यूषफः
कारणात् तस्य मिस्त्रीयपुरुषस्य निवेशनं प्रति परमे-
श्वरस्यानुग्रहात् निवेशनस्य क्षेत्रस्य च सर्वसम्पत्तिं प्रति
तस्याग्री बभूव । ततस्तेन यूषफः करे निजसर्वस्वस्य ६

तादृशो भारोऽर्पितो येन स्वयं भोजनपाने विना
कस्यापि कर्षणः प्रदत्तं न ज्ञातवान् ।

- ७ दूषणं रूपेण सौन्दर्येण च मनोहारी आसीत्, तत्कारणान् तस्य प्रभो जांथा दूषणं निरीक्ष्य तं वभाषे, त्वं
- ८ मया साङ्गं ब्रूय । किन्तु दूषणं तदनङ्गीकृत्य प्रभो भांथी अगाद, पश्य निवेदनेऽस्मिन् वदहं करोमि, तस्य किमपि प्रभु नानुसन्धत्ते; स मम करेऽर्पयस्वम्
- ९ अर्पितवान् । अस्मिन् निवेदने मत्समो महान् कोपि नास्ति; तन्तु तस्य आधा, कारणादतः केवलं त्वां विना मां प्रति किमपि वारितं नास्ति; तस्मात् कथम् एतादृशीं दुष्टतां कुर्वन् ईश्वरस्य गोचरे पातकं कर्तुं
- १० शक्नोमि । तथापि वा ज्ञेयं स्यात् साङ्गं ब्रूयितुं वा क्षम्येये स्थातुं दूषणं प्रत्यहं आह्वयति; किन्तु दूषणं
- ११ तत् नाङ्गीकरोति । अनन्तरम् एकदा कार्यवशात् दूषणं दृष्टमर्थं जगाम, तदा तत्तान्यभूत्याभावात् मया सह ब्रूयेति वदन्तो सा दूषणो वसनं धृत्वा
- १२ चकर्ष । किन्तु दूषणं तस्याः करे निजवसनं विहाय
- १३ वहिः पलायाञ्चके । तदानीं दूषणं तस्या इत्थं निजवसनं परित्यज्य वहिः पलायित इति विलोक्य
- १४ सा गेहस्य लोकान् आह्वय वभाषे, स्वामी साङ्गं-

मन्त्राभिः शास्त्रं कर्तुम् इष्टम् इतोयम् आनीत-
 वान् ; स मया प्रथितुं मम वक्षिषिन् आगमत् । ततो- १५
 इम् उचैराहृततवी ममोपैः प्रथं शुभा वसनं विहाय
 वहिः पलायितः । अपरं वा स्वामिनो गृह्यायम्- १६
 यम् अपेक्ष्य तद् वसनं स्वामीपे निदधे । अनन्तरं १७
 स्वस्वामिनं तदाश्वानुसारत ऊचे, मया स इतोयदा-
 योऽस्माकं आवाधि, स मया साङ्गे शास्त्रं कर्तुं समोपम्
 आगमत् । किन्तु मया प्रोचैराहृते स तद् वसनं परि- १८
 त्यज्य वहिः पलायितः । तदानीं तव दासो मां प्रतीत्यं १९
 हतवान् स्वजायाया वदमात् इती कथां श्रुत्वा यूषफः
 प्रभुः क्रोधेन प्रज्वलितः सन् यूषफं जीवा राजवन्दिना २०
 नाशस्थाने बन्धनासये स्थापितवान् । ततः यूषफ् तस्मां
 कारायां तस्यै । किन्तु यूषफं प्रति परमेश्वरस्य आदा- २१
 य्यात् क्षपातस्य कारारक्षी तम् अनुगृहीतवान् । अन्तरं २२
 कारास्थितानां सर्वेषां भारं यूषफः करे समर्पयत् ;
 ततो वन्दिगणप्रक्षतयो यूषफ आश्वानुसारतः कर्ष्य-
 कर्ष्याणि कर्तुमारंभिते । स यूषफो हस्तो धृष्टात् सम- २३
 र्पितवान् तदनुसन्धानमपि न कृतवान्, यतः स यद्यत्
 कृतवान् परमेश्वरस्यै सहायः सन् तत् तत् सफल-
 कृतवान् ।

४० अष्टाध्यायः ।

१ फिरौषः पानपाचवाहकस्य मोदककृतस्य यूपस्य सप्त कारायां
निधानं १ मघोर्हयोः समप्रकृतस्य यूपस्य प्रकाशनं १० यूपस्य
क्यानुसारात् समप्रकृतस्य पानपाचवाहकस्याकृतस्य
मघः ।

१ अथरं मिसरो भूपस्य पानपाचवाहकने मोदककृतस्य
च स्त्रीयमिस्त्रीयभूपतेः समोपेऽपराधे हस्ते फिरौन् तस्य
२ प्रधानपाचवाहकं प्रधानमोदककृतस्य प्रति कुहुः सन्
३ यस्य रचकसैन्याधिपतेः कारायां यूपम् आसीत् तत्र
४ तौ वन्दोक्तस्य स्थापितवान् । ततो रचकसैन्याधि-
पतिना यूपको हस्ते तयोः समर्पितयोः सतो यूपम्
तौ वेवितुम् आरेभिरे । इत्थं तौ वज्रदिनानि
कारायां स्थितौ ।

५ कारायां बह्वौ मिस्त्रीचराजस्य पानपाचवाहक
मोदककृतौ द्वौ यामिन्याम् एकस्यां द्विधौर्ध्वविशिष्टौ
६ द्वौ सप्तौ दृष्टवतुः । ततो यूपम् प्रभाते समोपं गत्वा
७ तौ विषयवदनौ ददर्शे । तदानीं फिरौषो येऽधिपतयः
तेन सार्द्धं प्रभोः कारायां बह्वौ आसन्, तान् पप्रच्छ
कुतो युष्माकं वदनान्यस्य विषयानि । तौ प्रत्यूचतुः
८ आवासुभौ स्वप्नं दृष्टवन्तौ, किन्तु तस्य फलवका कोपि न
विद्यते, तदा यूपम् तौ जगाद, फलं वोढुं शक्तिः

किम् ईश्वरान् न जायते? विनयेहं युवयोः स्वप्ने मां
 वदतं । तदाहो प्रधानपात्रवाहको निजस्वप्नकर्था यूषके ६
 प्रकाश कथयामास, अहं स्वप्ने द्राक्षास्तामेकां दृष्टवान् । १०
 तस्याः द्राक्षाचये पल्लविते तत्र पुण्यानि जातानि खंवके
 खंवके तस्याः फलानि पक्वानि जातानि । तदा मम हस्ते ११
 फिरौषः पानपात्रस्य सत्त्वात् तत्र पात्रे द्राक्षाफलानि
 निधाय निष्पीड्याहं फिरौषो हस्ते तत्पात्रं दत्तवान् ।
 ततो यूषफ् तस्मै कथयामास, तस्य फलमेतत् ताभि- १२
 स्तिष्ठभिः द्राक्षाभिर्दिनचयं बोध्यते । कथार्षा १३
 दिनानां मध्ये फिरौन् त्वां विचार्य तव पदे नियो-
 जयिष्यति; तेन त्वं पूर्ववत् पानपात्रवाहको भूत्वा पुन-
 रपि फिरौषो हस्ते पानपात्रं दास्यसि । किन्तु यदा १४
 तव मग्नचं भविष्यति, तदा मां स्मरिष्यसि, मग्ननुपहं
 विधाय फिरौषो गोचरे मद्विद्यिकां कथां कथयित्वा
 मामस्मात् काराया उद्धरिष्यसि । यत इज्जीयानां देशात् १५
 लोका मां निश्चितं चोरयित्वा नयन्, किन्त्वहं यत्
 कूपरूपे बन्धनान्धये बद्धो भवेयं तादृशं किमपि कर्म नात्र
 स्थानेऽपि कृतवान् । अपरं प्रधानमोदककृतत् तस्य कथाया १६
 उत्तमं फलं निश्चय्य यूषके कथयामास, अहमपि स्वप्नमेकं १७
 दृष्टवान्, मम मस्तकोपरि शुक्रपिष्टकानां चाणि भाजना-

१८ न्यामन् । तदुपरस्यभाजने फिरौषो भोजनाद्यानि
 वज्रविधानि पक्कास्रान्यासन्, ततः पश्चिष् आगत्य मम
 मस्तकोपरिस्त्रितात् भाजनात् आदाय तान्यभक्षन् ।
 तदा यूषणं प्रयूवाय एतस्य फलमेतत्, तै स्त्रिभिः
 १९ भाजने दिग्भयं बोध्यते । दिग्भयमध्ये फिरौन् त्वां
 विचार्य वृषोपर्युद्गस्यति पश्चिष् आगत्य तव शरी-
 रात् मांसं खादित्यन्ति ।

२० ततः परं तृतीयदिवसे फिरौषो अग्नदिन उप-
 स्थिते च सर्वेभ्यो निजदासेभ्यो भोज्यम् आसादयमास ।
 २१ तत्र सर्वेषां निजदासानां साक्षात् प्रधानपात्रवाहकं
 २२ प्रधानमोदककृतं विचारयश्चकार । फिरौन् स्वीयहस्ते
 पानपात्रं दातुं प्रधानपानपात्रवाहकं तस्य निजपदे पुन-
 रपि नियोजयामास, किन्तु यूषणा कथितार्थानुसा-
 २३ रात् प्रधानमोदककृतं उद्भवन् । तथापि प्रधान-
 पानपात्रवाहको यूषणं न विसृष्ट्वा किन्तु विसृष्ट्वा ।

४१ यक्षचत्वारिंशोऽध्यायः ।

१ फिरौषः सप्तहयदर्शनं च पानपात्रवाहकस्य वरपदाती
 कथनं १४ फिरौषो यूषणे निजसप्तकथनं २५ रात्रिः
 सप्तकथनार्थं उपदेशनं ४७ यूषणं उच्यते ४८ निजदि-
 ग्भयस्यापनं ४९ यूषणः पुनर्दयजननं ५० दुर्भिक्षारम्भः ।

१ अगन्तरं द्वितीयवत्सरस्य श्रेष्ठे फिरौन् इति सप्तमे

ददर्श। स गङ्गीतीरे तिष्ठति, तदा गङ्गाः वत् सुन्दराः १
 पुष्टा गाव उक्ताश्च प्राङ्गरे चरितुं कारेभिरे। पश्चात् २
 सप्तान्याः क्षत्राः कुम्भिता गावः वरित उक्ताश्च तटिन्वा
 स्ते तासां गवां समीपे स्थिताः। अग्नन्तरं ताः क्षत्राः ३
 कुम्भिता गावः स्ताः सप्त वृष्टाः सुन्दरा मा अपसन्।
 तदानीं फिरौणो निद्रा भग्नाः। तदग्नन्तरं फिरौणि ४
 निद्रिते सति दितोववारं इति क्षत्रे दृष्टवान्;
 एकस्मिन् क्षत्रे सप्त खूला उपमाः ब्रह्ममन्त्र्य उद- ५
 तिष्ठन्। ततः पूर्वोक्तवायुना दृष्ट्वा अन्वाः सप्त क्षीयाः ६
 ब्रह्ममन्त्र्य उदतिष्ठन् ताः सप्त क्षीयाः ब्रह्ममन्त्र्यः
 खूलाः सप्त मन्त्र्यो र्जयसु। अग्नन्तरं फिरौणो ७
 निद्रामग्नौ सति क्षत्रमात्रो बभूव।

ततः परं प्रातःकाले तस्य मनसुदित्तो स कोकान्
 प्रक्षित्य मिसरदेवोद्यान् चर्म्यान् माकाकिनो ज्ञानिन-
 साङ्कार्यितवान्; किन्तु फिरौणो तेषां समीपे क्षत्र- ८
 दृष्टकथायां कथितायां तेषां मध्ये कोपि फिरौणे
 तत्फलं कथयितुं नाब्रवीत्। तदानीं प्रधानपाथवाचकः ९
 फिरौणे निवेदयामास, अथ क्षीयापराधं क्षरामि।
 फिरौणो द्वौ क्षीयभूतौ प्रति अर्थात् मां प्रधानमोदयतम् १०
 प्रति कोधाचितः सन् अस्मान् रवकषेन्याधिपते। का- ११

रायां बद्धवान् । तत्र सोऽस्य दावेकस्यां यामिन्यां स्वप्ने
 १२ दृष्टवन्तौ ; द्वयोः स्वप्नयोर्द्विविधफले जाते । तत्र
 सार्द्धमस्माभिः रसकसैन्याधिपते ध्रुवदास एक इतोय
 आसीत् ; आवाभ्यां तस्यै कथिते, स आवायोः स्वप्नार्थं
 १३ कथितवान् ; उभयोः स्वप्नयोः फले उक्तवान् । तत्र स
 आवाभ्यां यादृशं फलं गदितवान् तादृशमेव घटितं ;
 अर्थात् महाराजो मां निजपदे निभुक्तवान् तं तद-
 वध्नात् ।

१४ फिरौणि यूषफम् आनेतुं जगाम् प्रहितवति
 स्त्रोकास्तं कारातः क्षिप्रम् आनिन्युः । ततः स क्षौरं
 कारयित्वा वसमान्तरं परिधाय फिरौणमनीष उप-
 १५ स्मितवान् । तदा फिरौन् यूषफम् अवदत्, अहं स्वप्ने
 यत् दृष्टवान्, तस्य फलं कोऽपि कथयितुं नाशक्नोत् ;
 किन्तु त्वं तत् श्रुत्वा तस्य फलं कथयितुं शक्नोषीति मया
 १६ श्रुतम् । ततो यूषफ् फिरौणं प्रति जगाद, तदहं न
 शक्नोमि, किन्त्वोऽपरः फिरौणं मङ्गलयुक्तम् उत्तरं
 १७ वदिष्यति । फिरौन् जगाद, स्वप्नेहं तटिनीतटे स्मित-
 १८ वान् । तदा सरितः सप्तपुष्टाः सुन्दराश्च गाव उत्थाय
 १९ प्रान्तरे चरितुम् आरभन्त । अनन्तरं मिसरि देशेऽहं
 यादृशीः कदापि न दृष्टवान् तादृशः सप्त कुलिताः

कृशास्यापरा गाव उदतिष्ठन् । अपरं ताः कृशाः कुत्सि- २०
 तासु गावः ताः पूर्व्याया पुष्टाः सप्त गा अगमन् । किन्तु २१
 ताभिस्तासु यस्तासु यस्तादति बोधो नाभवत्, यतस्ताः
 पूर्ववत् कुत्सिताएव स्मिताः, तदा मम निद्राभङ्गोऽ-
 भवत् । अनन्तरम् अहं स्वप्ने पुनरपश्यम् एकस्मिन् वृक्षे २२
 खूलान्युत्तमानि सप्त कणिशान्युदतिष्ठन् । ततः परं २३
 पूर्व्यायवायुना शृङ्गानि शीशानि स्नानानि च सप्त
 कणिशान्युदतिष्ठन् । अपरं तानि शीशानि स्नानानि २४
 च सप्त कणिशानि तानि खूलान्युत्तमानि च सप्त
 कणिशान्यगमन् । इति स्वप्ने दृष्टम् अहं मायाविभ्यः
 कथितवान्, किन्तु कोप्यस्य फलं वक्तुं नाशक्नोत् ।

तदानीं यूषस् फिरोणं प्रत्युवाच, फिरोणे इत्येः २५
 स्वप्नयोः फलमेकमेव ; ईश्वरो यत् कर्तुम् उद्यतास्ति
 तदेव फिरोणं ज्ञापितवान् । ता उत्तमाः सप्त गावः २६
 सप्तवत्सरस्वरूपाः तैः सप्तभिः कणिशैश्च सप्त वत्सरा
 बोध्यन्ते ; इत्ये स्वप्नयोः समानत्वं । अपरं तत्पश्चात् २७
 उत्थिता याः कृशाः कुत्सिताश्च सप्त गावः ता अपि
 सप्तवत्सरस्वरूपाः, पूर्व्यायपवनेन शृङ्गानि शीशानि सप्त
 कणिशानि कणिशानि, तानि दुर्भिलस्य सप्त वत्सरा
 भविष्यन्ति । अहं फिरोणे कथयामि ईश्वरो यत् २८

- २८ कर्तुम् उद्यतोस्ति तत् फिरौणं दर्शितवान्। पश्यतु
 पूर्व्यं सकलमिसर्देशे सप्त वत्सरा अतीव सुभिचा भवि-
 २९ ष्यन्ति। पश्चात् सप्त वत्सरा सप्ता दुर्भिचा भविष्यन्ति
 ३० यथा मिसर्देशस्य सर्व्यं सुभिचत्वं विस्मारिष्यते। तेन
 दुर्भिचेण देशो नञ्छति, तेन दुर्भिचेण पूर्व्यं सुभि-
 ३१ चत्वं नानुभाविष्यते च, तदतोवासन्नं भविष्यति। फिरौणो
 वारदय दृष्टव्यस्य फलमेतत्, ईश्वर एतत् निश्चितं
 ३२ कृत्वा त्वयं घटयिष्यति। अतएव फिरौण एकं विवेचकं
 ज्ञानिपुरुषं चेष्टित्वा मीय तं मिसर्देशोपरि नियुज्ज।
 ३३ अपरं फिरौण एतत् कर्म करोतु, ये सप्त वत्सराः
 सुभिचा भविष्यन्ति तत्र काले देशेऽध्यक्षान् नियुज्ज
 ३४ मिसर्देशात् पञ्चमांशं गृह्णातु। पश्चात् ते तदुत्तम-
 वत्सराणां ग्रन्थानि संगृह्णन् प्रतिनगरं भोजनार्थं
 ३५ फिरौणः स्थाने तत् सञ्चित्य स्थापयन्तु च। इत्थं मिस-
 र्देशे भाविदुर्भिचस्य सप्तसु वत्सरेषु देशस्थितानां कृते
 सञ्चितभक्ष्येषु स्थितेषु दुर्भिचात् देशो न नञ्छति।
 ३६ तदानीं फिरौणः तदीयसकलदासेयानाञ्च दृष्टौ
 ३७ कथेषा उत्तमा बभूव। ततः फिरौण भृत्यान् उवाच,
 एतस्य तुल्यः पुरुषो यचेश्वरस्यात्मास्ते, एतादृश-
 ३८ मन्यं कं प्राप्स्यामि। तदा फिरौण् यूषफं जगाद

ईश्वरस्वाम् एतानि ज्ञापितवान् ; अतएव तत्तुल्या वि-
 वेचको ज्ञानी च कोऽपर आस्ते । त्वामहं निजगृहस्था- ४०
 धिपतिकर्मानि नियुक्तवान्, मदीया सर्व्वे लोका स्वदी-
 यवाक्यस्य वशीभविष्यन्ति ; केवलं सिंहासनेह लप्तो
 महान् स्वास्यामि । फिरौन् यूषफं पुनरुक्तवान्, पश्य ४१
 सकलमिसर्देशोपरि त्वामहं नियुक्तवान् । अनन्तरं ४२
 फिरौन् निजकरात् अङ्गुरोयकं विमोच्य यूषफः करे
 दत्त्वा तं सुस्त्रावसनं पर्य्यधापयन् तस्य कण्ठे सुवर्णं
 हारम् ददौ । तं स्वस्य द्वितीयगृहम् आरोहयामास, ४३
 अपरं जना स्तस्यायेऽपि अत्रेक अत्रेक (जानूनि पातयत
 जानूनि पातयतेति) घोषयामासुः ; इत्थं न तं सकल-
 मिसर्देशस्थाधिपतिं चकार । पश्चात् फिरौन् यूषफं ४४
 जगाद, यद्यहं फिरौन् भवेयं तर्हि त्वदीयाणां विना
 सर्व्वदेशे कोपि लोको करो पादौ च स्नाडयितुं न
 शक्यति । अपरं फिरौन् यूषफो नाम साफल्यत्पानेहं ४५
 (निगूढवाक्यप्रकाशकं) चकार । तत आननगरीयस्य
 पोटीफेरनामकयाजकस्य कन्याम् अस्मिन्तं तं विवा-
 हयामास । अनन्तरं यूषफ् सकलमिसर्देशे यातायातं
 कर्त्तुमारभे ।

त्रिंशदत्तरवयसि यूषफ् फिरौणः समक्षम् उप- ४६

स्थितवान् ; तदानीं किरौणः समीपात् प्रस्थाय मिस-
 र्देशस्य सर्व्वे च बभ्राम । अगन्तरं सुभिक्षस्य ते सप्त
 ४० वत्सराः पृथिव्यां बज्रब्रह्म्यानि जनयामासुः । तेषु सप्तषु
 वत्सरेषु मिसर्देशे जातानि सर्व्वब्रह्म्यानि संगृह्य प्रति-
 ४८ नगरं मञ्चिचाय । अपरं यद्यन्नगरस्य सतुर्दिक्षु भूमौ
 यावन्ति ब्रह्म्यानि जातानि, तावन्ति तत्र तत्र नगरे
 ४६ मञ्चिचाय । इत्थं यूषफ् समुद्रोद्यमिकतावत् तावन्ति
 ब्रह्म्यानि संजयाह यत् तेषां गणनं तद्याज यत् स्थान्य-
 परिमितान्यासन् ।

५० अपरं दुर्भिक्षवत्सरेभ्यः पूर्वं ओन्नगरनिवासिनः
 पोटीफेरथाजकस्य कन्यायाम् अमिनत्नामिकायां
 ५१ यूषफो दौ सुतौ जज्ञाते । ततो यूषफ् तयो र्ध्वेष्टस्य नाम
 मिनत्रिं (विस्मृतिं) चकार ; यतः स कथितवान् ईश्वरो
 मम सर्व्वक्लेशं पिष्टगेहञ्च मां विस्मरितवान् । अपरं
 ५२ द्वितीयसुतस्य नाम इफ्रयिमं (फलवन्तं) चकार ; यतः स
 उक्तवान् देशे दुःखपल्लं माम् ईश्वरः फलवन्तं कृतवान् ।

अगन्तरं मिसर्देशे सुभिक्षस्य ये सप्त वत्सरा आसन्
 ५३ ते सम्पूर्णतां गताः ततो यूषफो वाक्यानुसारात्
 दुर्भिक्षस्य सप्तवत्सराणाम् आरम्भो बभूव । ततोऽन्य-
 ५४ सर्व्वदेशेषु दुर्भिक्षो बभूव, किन्तु समस्तमिसर्देशे

शस्यान्यामन् । सर्वेषु मिसर्देशेषु दुर्भिक्षे जाते प्रजा-
निवहः फिरौणः समीपे भक्ष्यार्थं प्रार्थयामासुः ; ततः ५५
फिरौणः सकलमिस्त्रियान् बभाषे, यूयं यूषफः समीपं
यात, म यत् वदति तदेव कुरुत । तदानोऽस्यैस्मिन् ५६
देशे दुर्भिक्षो बभूव, देशस्य सर्व्वस्थानेऽतीवप्रबले दुर्भिक्षे
सति यूषफ् सर्व्वस्थानोऽयं भाण्डागारं मोचयित्वा
मिस्त्रियेषु शस्यानि विक्रेतुम् आरभत । अपरं नाना- ५७
देशेया नरा मिसर्देशे शस्यानि क्रेतुं यूषफः समीपं
आजग्मुः, यतः सर्व्वेषु देशेषु प्रबलो दुर्भिक्षो बभूव ।

४२ द्विचत्वारिंशत्तमोऽध्यायः ।

१ यः कृबः पुत्राणां शस्यं क्रेतुं मिसर्देशम् ५ यूपफः समीपे
उपस्थानं ८ तैः साईः यूषफो व्यवहरणं मिस्त्रियानां शस्या-
विन्यासीनाम् आनेतुम् आजापयणं ११ तेषां भातर् प्रा-
स्तापराधकरणं १५ तेषां जाकपुटेषु मुग्धा निषास यूषफ-
लोषां विमर्जनं २८ गृहं गत्वा पितुः समीपे सर्व्वेष्टानां
कथनं ३५ याकूबो भयं विन्यासीनां प्रहेतुम् अगङ्गीकरणम् ।

अपरं मिसर्देशे शस्यानि सन्तोति वार्त्ता आत्वा १
याकूबः स्त्रीपुत्रान् उवाच, यूयं परस्परं विलोका कुत
आध्वे । म पुनर्दितवान्, पश्यत मया स्मृतं मिसरि २
शस्यानि सन्ति, तस्मात् यूयं तत्र गत्वा स्याहते शस्यं
कीलानयत ; तेन वयं न सत्वा जीविष्यामः । अगन्तारं ३
यूपफो दशभ्रातरः शस्यं क्रेतुं मिसरं जग्मुः । किन्तु ४

साकृन् यूषफः महोदरं विन्यामीनं भ्रातृभिः साद्वे
न प्रहितवान् यतः स कथितवान् यदीमं प्रत्यपि
विपद् घटेत् ।

- ५ तदानीं यात्राकारिणां लोकानां सङ्गे दस्तायेल
सुताः ब्रह्मनि केतुं गतवन्तः, यतः किनान्देशेपि
६ दुर्भिक्षं आसीत् । यूषफः स्वस्य देशस्याधिपतित्वात्
सर्वदेशीयमनुष्केषु ब्रह्मनि व्यकीर्णात्ततो यूषफो
● भ्रातर आगत्य भूमिष्ठाः सन्तस्तं प्रवेष्टुः । यूषफः
निजमहजान् निरीक्ष्य परिचिचाप, किन्तु तेषां
समोपे अपरिचित इव व्यवहृत्य निष्ठुरवाक्यं जगाद,
यूयं कुत आगताः । ते कथयामासुः किनान्देशात्
८ ब्रह्मं केतुं आगताः स्मः । यूषफा निजसहजेषु परि-
चितेष्वपि ते तं परिचेतुं न श्रेयुः ।

- ९ यूषफः तानधि पूर्वं स्वप्ने दृष्टं सकलं संस्मृत्य
तानवाचत्, यूयं सर्वे चारजना, एतद्देशीयम् अनाहत-
१० सकलस्यानानि निरीक्षितुं समागताः । ते कथयामासुः
हे प्रभो तत्र, भवत इमे दायाः ब्रह्मं केतुम् आनयन् ।
११ वयं सकला एकस्मिन् सुता विश्वास्त्रा मनुजा भवत
१२ एते दाभियाः चारा नहि । सोऽदत् नहि यूयं
१३ देशस्यानावृतस्यानानि वीक्षितुम् आगच्छत । ते

प्रत्यवदन् भवत इमे दासेया दादन् भ्रातरः किमान्
 देवनिवासिन एकस्यैव सुताः ; पश्यतु अस्माकं पितुः
 समीपेऽस्माकं कनिष्ठः सहजोऽस्ति एकजनस्तु न
 विद्यते । यूषप् तान् पुनरवोचत्, अहं युष्माभ्यं यत् १४
 चारादति गिरं कथितवान्, यूषं तस्य भवत । अहं १५
 युष्मान् परीक्षितुं फिरौष आयुषः ब्रप्यं कुर्वन् कथ-
 यामि, युष्माकं कनिष्ठो भ्राता चेद्व नाथास्यति तर्हि
 यूयमितः स्नायात् गन्तुं न ब्रह्म्यथ । युष्माकमेकं १६
 ग्रहित्य निजभ्रातरम् आनयत, तत्कालपर्यन्तं
 युष्माभि बद्धै स्नातव्यं; ततो युष्माकं वयः सत्यं न वेति
 परीक्ष्यैव शायिष्यते, नो चेत् फिरौष आयुषः ब्रप्यं
 कुर्वन् कथयामि यूयमवश्यमेव चारा भवथ । अन्तरं १७
 यूषप् तान् दिनत्रयं यावत् कारार्था बद्धा स्नापित-
 वान् । अपरं तृतीयेऽह्नि तान् उक्तवान् इक्षरात् भोति १८
 ममास्ति; यूयमित्यं कुरुत, तेन जीविष्यथ । यदि यूषं १९
 विश्वासमानवा भवेत तर्हि स्नेषामेकं सहजम् अस्मा
 कारार्था बद्धं निधाय दुर्भिक्षहेतोर्गैहाय ब्रह्मनि-
 नयत । यूषं निजकनिष्ठसहजम् मत्समीपम् आनीय २०
 युष्मदुक्तगिरं प्रमाणीकुरुत तेन न मरिष्यथ ।

ततश्चै तथैव कृतवन्तः; पश्चात् परस्परं जगदुः २१

- स्त्रीयमहजमधि वयं निश्चितापराधिन आस्यहे, यतो-
 ऽस्माकं समीपे तेन काकूक्तिः कृता, वयं तस्य मनसो
 व्याकुलत्वं विस्त्रोक्षापि तां न श्रुतवन्त एतत् कारणात्
 २२ अस्माकम् शेषा विपत् अजनि। तदानीं क्वेन् तान्
 अवादीत्, यूथमेतस्मिन् यूनि पापं माकार्हे कथामिमाम्
 अहं किं युष्मान् न गदितवान्। तथापि यूथं नामन्यध्वं
 २३ पश्येदानीं तस्य शोषितस्य फलं दीयते। किन्तु यूषफ्
 यत् तेषां संस्थापं बुद्धवान् तत् ते बोद्धुं नाशक्तुवन्, यतो
 यूषफ् द्विभाषावादिना तैः सार्द्धं कथाम् अकथयत्।
 २४ अनन्तरं यूषफ् तेषां समीपात् गत्वा अकन्द, पुनरागत्य
 तैः सार्द्धं संलप्य तेषां मध्यात् त्रिमिथोनं नीत्वा तेषां
 साक्षादेव बबन्ध।
 २५ अनन्तरं यूषफ् तेषां श्राणपुटेषु श्रस्थानि पूरयित्वा
 एकैकजनस्य श्राणपूटे मुद्राः परावर्त्य दातुं तेभ्यः
 पाथेयभक्ष्यं दातुं आश्रयितवान्, ततो मृत्या स्तथैव
 २६ कृतवन्तः। अनन्तरं स्वस्वगर्भस्थोपरि श्रस्थानि निधाप्य
 २७ तत्स्थानात् प्रतस्थिरे। किन्तु अनन्तरं प्राप्य एकः
 स्त्रीयमहभाय भक्ष्यं दातुं श्राणपुटं मोचयित्वा निज-
 मुद्रा ददर्श, यतः श्राणपुटस्य मुख एव मुद्रा आसन्।
 २८ तदानीं स सहजान् जगाद, मम मुद्रा प्रत्यावृताः

पश्यन्तैता मम शाणपुटे सन्ति। तदा तेषां मनांसि
प्राद्विज्यन्त विभ्यतश्च परस्परं प्रोक्तवन्तः ईश्वरोऽस्मान्
प्रति किमिदं कृतवान् ।

अनन्तरं किनागदेशे निजपितु यौक्यः समीपं १८
प्राप्य स्त्रेषु यद्यद् अचटत, तत्सर्वं तं विज्ञाय जगद्,
स देशाधिपतिरस्मान् देशचारान् ज्ञात्वा निष्ठुर- १०
वचनं भाषितवान्। ततोऽस्माभिः स उदितः, वयं चारा ११
न भवामः विश्वास्यमानवा । वयं दादश्च भ्रातरः सर्व्व १२
एकपितुः सुताः, अस्माकं मध्यादेको नास्ति पितुः समीपे
किनागदेशे कनिष्ठः सहज एक आस्ति। तदानीं स १३
देशाधिपतिरस्माभ्यम् अकथयत्, अनेनाहं युष्मान् सत्य-
वदिनो बौद्धुं शक्नोमि ; यदि यूयं स्त्रेषाम् एकं सहजं
मम मन्त्रिधौ निधाय स्त्रेषां गेहस्थ दुर्भिक्षकारणात्
शस्त्रानि गृहीत्वा यास्यथ निजकनिष्ठं सहजञ्च मत्समीपं १४
आनेष्यथ, तदा यूयं याथार्थिका लोका भवत, चारा
नशीति ज्ञास्यामि। पश्चात् युष्माकं सहजं युष्माभ्यं दा-
स्यामि ततो यूयम् अस्मिन् देशे वाणिज्यं कर्तुं शक्यथ ।

अनन्तरं तैः शाणपुटेभ्यः शस्त्रेषु उक्तारितेषु सर्व्वे १५
स्वस्वशाणपुटेषु मुद्रार्थान्यं प्रापुः। तदानीं सकलमुद्रा-
यन्त्रो विनिर्लोक्य तेषां पिता ते च विभ्युः। तदा तेषां १६

पिता याकूम् उक्तवान्, यूयं मां पुत्रहीनं कुह्यथ; पश्यत
 यूषकं नास्ति, श्रिमिथो न नास्ति, पुनश्च विन्यामीनं
 १० नेतुम् इच्छथ; एतत् सर्व्वं मम विरुद्धं भवति । ततो
 रुन्नेन् निजतातं जगाद्, यद्यहं तं तव समीपं नानयामि,
 तर्हि मम दौ सुतौ हनिष्यमि; त्वं मम करे विन्यामीनं
 १८ समर्पय, तमहं पुनश्च तव समीपम् आनेष्यामि । तदानीं
 तेन कथितं, मम पुत्रौ युष्माभिः सार्द्धं न यास्यति, यत्-
 स्तस्य महादरस्य मरणात् न एकएव जीवनं आसीत् ;
 यूयं येन मार्गेण याथ, तत्र यद्यस्यापि कापि विपत्
 धटति, तर्हि शोकात् एतैः पक्कैर्भैः सार्द्धं मां परलोकं
 प्रेषयिष्यथ ।

४३ निवृत्तः रिक्तमते । अध्यायः ।

१ जेधे याकूबा विन्यामीनः प्रेरकं १५ भातृणां यूषको जेध-
 गमनं अधिपतेः समीपे तेषां भयः कटनं १५ यूषके पारि-
 तोषं इत्या तेन सार्द्धं भातृणां भोजनम् ।

१ अगन्तरं देशे महादुर्भित्ते तिष्ठति ते मिसर्देशात्
 २ यानि शस्यान्धानयन् तानि सर्व्वेण भक्षितानि । तदा
 तेषां तात स्नान् वभाषे, यूयं पुनर्गत्वा किञ्चित् शस्यम्
 ३ अस्मत्कृते क्रीणीत । ततो यिज्ञदा स्तं गदितवान्, सोधि-
 पति दृढं प्रतिज्ञाय कथितवान्, युष्माकं भ्राता युष्माभिः
 सार्द्धं न स्थितसेत् तर्हि युष्माभि र्भेम वदनं वोचितुं

न श्रच्छते । तस्मात् यदि त्वम् अस्माभिः साद्वै सहजं ४
 प्रेरयसि, तर्हि वयं त्वच्छते शस्त्रं कर्तुं यास्यामः । यदि ५
 न प्रेरयसि, तर्हि वयं न यास्यामः ; यतः सोऽधिपतिः
 कथितवान्, युष्माकं सहजे युष्माकं सङ्गे न तिष्ठति सति
 यूयं मम वदनं वीक्षितुं न प्राप्स्यथ । तत इत्यायेत् ६
 कथयामास युष्माकम् अपर एकः सहज आस्ते इति
 मनुजस्य तस्य समीपे कथयन्तो मां प्रति कुव्यवहारमिमं
 कुतः कृतवन्तः । ते कथितवन्तः, तेनास्मान् अस्माकं ७
 ज्ञातींश्च प्रति यथा परिपृष्टं, युष्माकं तातः किम-
 द्यापि जीवन् आस्ते । युष्माकं किम् अपरः सह-
 जोस्ति । तथा वयं उत्तरं अवोचामः ; किन्तु
 युष्माकं भ्रातरम् अत्रानयतेतिवाचं स वदित्यतीति
 केन प्रकारेण ज्ञास्यामः । अनन्तरं विहृदा विजयितरम् ८
 इत्यायेच्छं वभाषे, त्वं मया साद्वै तं युवानं प्रेषय ; वयम्
 उत्थाय यार्चां कुर्मः, तेन वयं त्वं बालकास्य सर्व्वश्व
 रक्षिता भविष्यामः न मरिष्यामः । अहं तस्य सग्नकोऽभू- ९
 वम् एनं ममकरात् पश्यीष्यसि ; यद्यहम् एनम् आनीय
 तव सम्मुखे न स्थापयामि, तर्हि स दोषः सर्व्वदा मयि
 वर्त्तिष्यते । यद्यस्माकम् एतावान् विलम्बो नाभविष्यत् १०
 तर्हि वयं द्वितीयवारं परावृत्त्यागन्तुम् अशक्याम ।

- ११ तदानीं तेषां जनक इत्यायेत् तान् अवदत्, यदीत्यं भवति, तर्हि कर्मैकं कुरुत ; स्वेषां पात्रेषु देवस्यास्य फलान्युत्तमानि गृहीत, तस्माद्यधिपतये पारितोषिकं दातुं वैष्णवद्रव्यं गन्धरसं वटनं द्राक्षां गुग्गुलुं मधु च
- १२ किञ्चित् किञ्चित् गृहीत । अपरं स्वेषां करेषु द्विगुणा मुद्रा गृहीत, युष्माकं ब्राह्मणपुटानां मुखेषु या मुद्रा-परावृत्त्यागता स्यात् करेषु गृहीत्वा यात, को जानाति
- १३ तत्र वा भ्रान्तिः संजाता । अपरं निजभ्रातरं गृहीत्वा उत्थाय पुनरपि तस्याध्यक्षस्य सन्निधिं गच्छत ।
- १४ सर्वशक्तिमान् ईश्वरो युष्मान्तेनाधिपतिना तथानु-गृहीतान् करोतु यथा सोधिपतिः स्वयं युष्माकम् अन्यभ्रातरं विन्यामीनश्च परित्यज्यति ; किन्तु यदि मया पुत्रहीनेन भवितव्यं तर्हि पुत्रहीनोऽभूवम् ।
- १५ तदा ते तदुपढौकनीयं द्रव्यं द्विगुणमुद्रा विन्यामीनश्च नीत्वा उत्थाय मिमरं गत्वा युष्फः
- १६ समक्षम् अतिष्ठन् । यूष्फ तैः सार्द्धं विन्यामीनं विलोक्य निजगृहाधिपतिं गदितवान् एतान् मनुजान् मम निवेशनं नय पशून्स मारयित्वा भक्ष्यद्रव्या-
- १७ ण्णासादय ; इमे मध्याह्ने मया सार्द्धं भोक्ष्यन्ते । ततः स यूष्फ आदेशानुमारात् तान् यूष्फो निवेशनं नीतवान् ।

किन्तु तेषां यूपफा निवेशननयनात् ते भीताः परस्परं १८
 गदितवन्तः पूर्वम् अस्माकं आणपटेषु या मुद्राः प्रत्या-
 वृत्त्य गताः तत्कारणान् अस्मान् अज्ञानीतवान् ; इदा-
 बीम् अस्मादिहृद्धं तं दोषम् आरोप्य समाकम्योस्माकं
 गर्हभानपि गृहीत्वास्मान् कीतदामानित्र स्यापयिष्यति ।
 ते तदानीं यूपफो गृहाधिपतेः समीपं गत्वा गृहद्वारे १९
 तिष्ठन्त स्तेन सार्द्धं संलय्य कथयामासुः, हे महेच्छ वयं २०
 पूर्वम् ब्रह्मणि केतुम् आगच्छाम, किन्तुत्तरणस्यानं २१
 गत्वा निजआणपटेषु मोचितेषु आणपटमुखे प्रति-
 मनुजपरिमितमुद्रा प्राप्ताः । वयं ताः करेषु समानयाम, २२
 ब्रह्मणि केतुस्य मुद्रा आनयाम ; किन्तु ता मुद्रा
 अस्माकं आणपटेषु केन निहिता वयं तन्न जानीमः ।
 ततः स गृहाधिपतिः कथितवान् युष्माकं मङ्गलं २३
 भूयात् मा भैष्ट युष्माकम् ईश्वरोऽर्थात् युष्माकं पैतृक
 ईश्वरो युष्माकं आणपटेषु युष्माकं गुप्तधनं दत्तवान्,
 युष्माकं मुद्रा मम करे स्थिताः । अनन्तरं स श्रिमि- २४
 द्योनं तेषां समीपम् आनीय तान् यूपफो गेहाभ्यन्तरं
 गीत्वा पादान् प्रक्षालयितुं तोयं ददौ, ततस्तेषां गर्ह-
 भेभ्यो खाद्यद्रव्यम् अददात् ।

अनन्तरं मध्याह्नात् पूर्वम् यूपफ् आगमनसमये ते २५

- पारितोषिकान्यमञ्जयन् यतोवास्माभिर्भोक्तव्यम्
 १६ इतिवाचं ते श्रुतवन्तः । ततो यूषफि गृहम् आगते
 ते करस्थितानि पारितोषिकानि तस्मिन् गृहे निधाय
 १७ भूमिष्ठाः सन्तः प्रणमुः । तदानीं यूषफ् तेषां जेमं पृष्ट्वा
 कथयामास, युष्माकं यस्य वृद्धतातस्य कथाम् अकथ-
 यत्, स किं जेमेणास्ते । स किम् अद्यापि जीवन् आस्ते ।
 ते प्रत्यूचुः, भवतो दासोऽस्माकं जनकोऽद्यापि जीवन्
 १८ जेमेणास्ते । ततस्ते भूमिष्ठाः सन्तः प्राणमन् । तदानीं
 १९ यूषफ् पश्यन् निजमहोदरं विनयामोनं विलोक्य कथ-
 यामास, युष्माकं यस्य कनिष्ठमहजस्य कथामकथयत् स
 किमयम् । अपरं स कथितवान्, हे वत्स त्वामोश्वरोऽनु-
 २० गृह्णातु । तदानीं यूषफोऽन्तःकरणे स्नेहस्थोपस्थितत्वात्
 स व्याकुलोभूय रोदितुं स्थानमन्विष्य क्षिप्रं निजकोष्ठं
 २१ प्रविशेत् तत्र दूरोदय । तदनन्तरं स वदन् प्रत्नास्य वहि-
 रागत्य धैर्यमवलम्ब्य भक्ष्याणि परिवेष्टुम् आदिदेश ।
 २२ ततो दासा यूषफे तस्य भ्रातृभ्यश्च तद्देहे भोक्तृभ्यो
 मिक्षिभ्यश्च पृथक् पृथक् परिवेषयामासुः, यत इत्रिभिः
 माह्वं मिक्षियाणां भोजनव्यवहारो नामोत् ते मिक्षी-
 २३ याणाम् अतीयनीया आसन् । अनन्तरं निजमशुस्ते
 तेषां ज्येष्ठं ज्येष्ठाधिकारानुमारात् कनिष्ठश्च कनिष्ठा-

धिकारानुसारेण समुपवेष्टयामास, तेन परस्परं आसुर्यं
मेनिरे। अपरं स स्त्रीयसम्मुखस्थिताद् भक्ष्यात् उत्थाय १४
तेभ्यो दत्तवान्, किन्तु तेषां भागेभ्यो विनयामीनो भागं
पञ्चगुणाधिकं कृतवान्। ततस्ते पीत्वा तेन सार्द्धम्
आनन्दितवन्तः।

४४ चतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः।

१ सद्यजान् प्रति यूषफः चातुरी ६ तस्य पानपाचं विनयामीनः
शाणपुटे स्थापय १४ पुनरपि तेषां तन्मयीपानमर्क १८ यूषफं
प्रति यिज्जदाः कातरोग्निः।

अनन्तरं यूषफ् निजगृहाधिपतिम् आदिष्टवान् १
एषां मानवाणां शाणपुटानि यावत् शस्यं धरन्ति तावत्
शस्यं परिपूर्य्य देहि, अपरं एकैकशो मुद्रा स्तेषां शाण-
पुटानां मुखेषु स्थापय च। विशेषतः कनिष्ठस्य २
तस्य शस्यक्रयणोपयमुद्राभिः सह मम पानपाचम् अर्थात्
इष्यमयपाचं निधेहि; ततः स यूषफ आदेशानुसारेण
कृतवान्। अपरं प्रभाते सत्येव ते गर्दभैः सार्द्धं विसर्जनं ३
प्राप्तवन्तः। किन्तु ममरात् तेषु बल्लदूरं न गतेषु यूषफ् ४
निजगृहाधिपं जगाद, त्वम् उत्थाय तेषां मानवाणां
पश्चाद् धावन् तान् धृत्वा वद, यूषयम् उपकार-
परिवर्त्तेन कुतोऽपकारम् अकार्यं ५ मम प्रभुर्येन पीयते ५

येन च गच्छति तत् पाणपात्रं किमेतत् नहि । एतत्
कर्म्म करणात्, धूषं दोषिणो जाताः ।

६ ततः परं च तान् धृत्वा तद्योक्त्वान्, तदा ते
प्रति जगदुः, अस्माकं प्रभुः कुत एतादृशीं वाणो वन्नि ।

७ तव दासानीं एतादृक् कर्म्मकरणं दूरे तिष्ठतु । पक्ष
निजनिजप्राणपुटे पूर्वैषा वा मुद्रा प्राप्ताः, किमान-

८ देहात् ताः पुनरपि तव समीपम् आनीतवन्तः, तर्हि
कथं निजप्रभो गृहात् सुवर्षे दुर्वर्षं वा चोरयिष्यामः ।

९ तव दासानीं मध्ये यस्य समीपे तत् प्राप्यते, स स्थि-

१० ताम्, अपरं वयमपि प्रभोः क्रीतदाया भविष्यामः । ततः

च उक्त्वान्, भद्रं युष्माकं कथानुसारादेव भवेत्, यस्य

समीपे तत् प्राप्यते, स मम दासो भविष्यति, किन्त्वन्ये-

११ निर्दोषा भविष्यन्ति । तदानीं ते भूमौ खं खं प्राणपु-

१२ टम् अवरोहन् खं खं प्राणपुटं मोचयामासुः । ततः

स गृहाभियो ज्येष्ठमारभ्य कश्चिदपर्यन्तं समाप्य प्राण-

पुटेषु पात्रम् अन्विष्टवान्, तदा विन्यामोनः प्राणपुटे

१३ तत् प्राप्तं । अतएव ते स्त्र्यस्त्र्यं हित्वा स्त्र्यगर्दभो-

परि प्राणपुटानि निधाप्य पुनर्नगरम् जग्मुः ।

१४ अपरं विद्वदास्त्र्यं आतरस्य धूषको गृहं पुनराययुः
धूषकिं तत्र स्थिते सति ते तस्मादे भूमौ दण्डवत्

बभूवुः। तदा यूष्णं तान् अवदत्, यूष्णं किमिदं १५
 कर्णं हतवन्तः। एतादृशोऽहं पुमान् अवल्लं गणयितुं
 शक्नोमीति यूष्णं किं न जानीय। ततो यिह्मदा जगाद, १६
 वयं प्रभोः सम्यं किमुत्तरं वदिष्यामः। किं वाक्यं वदि-
 ष्यामः। कथं वा स्नान् निर्दोषान् करिष्यामः। ईश्वरेण
 तव दामेयानां दुष्टता प्रकाशिता; पश्यतु वयं यस्य
 स्थाने पानपाचं प्राप्तं स च सर्व्वेव भवतो दामेया
 अभवाम। ततो यूष्णं उक्तवान्, एतादृशं कर्णं मत्तो १७
 मा भूत्, यस्य स्थाने पाचं प्राप्तं स एव मम दामो भवि-
 श्यति, किन्तु यूष्णं शोभेत् पितुः समीपं यात।

ततो यिह्मदाः समीपं गत्वा जगाद, हे प्रभो भवान् १८
 फिरौणा समः, एतान् दासान् प्रति क्रोधो यदि न
 प्रज्वलति, तर्हि प्रभोः कर्णमोचरे किञ्चित् निवेद-
 यामि। युष्माकं पिता भ्राता वासीति। प्रभुरेतान् १९
 दासान् अपृच्छत्, ततो वयं प्रभुं प्रत्यवदाम, अस्माकं
 जनक आसी, स स्वविरः। अपरं तस्य वृद्धावस्थाया २०
 एकः कनिष्ठः पुत्रोऽस्ति, तस्य भ्राता मृतवान्, स एव
 तन्मातुः पुत्रोऽस्ति, तस्मात् पिता तस्मिन् विद्व-
 ति। अन्तरम् एतान् दासान् मयिन् अवादीत्, २१
 यूष्णं तं मम समीपम् आनयत, तं द्रक्षामि, तदा

- २२ वयम् अवदाम, स युवा जनकं त्वम् न ब्रूयति,
 यतः पितरं परित्यज्य तस्मिन् आमेते तातो
 २३ मरिष्यति । तत्सखं दास्यन् एतान् अवादीः, युष्माकं
 सखे कनिष्ठे सहजे नागते, यूयं मम वदनं न द्रक्ष्यथ ।
 २४ पश्चात् तव दास्येवा एते पितुः समीप उपस्थास्य तं
 २५ प्रभारेताः कथाः अवदाम । अपरं जनको गदितवान्
 २६ यूयं पूनर्गतास्तस्मात्ते किञ्चित् ब्रूयं कीदृशतः । ततो
 वयं अवदाम, यातुं न ब्रूयामः, कनिष्ठो भ्राता यस्य-
 स्माभिः साहं तिष्ठति, तर्हि यास्यामः, यतः कनिष्ठे सहजे
 सखे न तिष्ठति, वयं तस्माधिपस्य वदनदर्शनमपि प्राप्तुं
 २७ न ब्रूयामः । ततस्तव दास्येयोऽस्माकं जनकः कथितवान्
 मम तस्या भार्याया इवैव पुत्रौ जातौ, तत् कुप्याद्वि
 २८ ज्ञायते । तयोरेकस्मिन् गते, कथितवानहं स खण्ड-
 खण्डोभूय द्विवोऽभवत्, तदारभ्य तमहं द्रष्टुं न
 २९ प्राप्तवान् । इदानीं मम सन्निधेस्तस्मिन् गते, यदि
 तमपि काचित् विपत् प्राप्नोति, तर्हि यूयं शोकात्
 ३० अनेन पक्वकेचन मां परस्वीकं प्रहेष्यथ । अतो भवदासो
 योऽस्माकं पिता तत्समीपेऽस्माभिरुपस्थाने कृते, यद्य-
 स्माकं सखे यन् युवा न तिष्ठति, तर्हि स युवान्-
 ३१ मेनम् अदृष्ट्वा तत्पश्चात् मरिष्यति । यतस्तस्य प्राप्ता

कस्यस्य प्राप्तौ बद्धाः सन्ति, तेन तव दासेषाः शोकेन
 यत्नकेनेन बाद्धे तव दासं तस्यैवाकं जनकं परलोकं
 प्रेषयिष्यन्ति । यस्मात् तव दासोऽहं निजपितुः समीपे १२
 एतस्य यूयः प्रतिभू भवन् कथितवान्, यस्मिन् ते तव
 सन्निधिं नानयेयं, तर्हि पितुः समीपे स्मरंदा दोषी
 स्थास्यामि । अतोऽहं निवेदयामि, एतस्य यूयः परि- १३
 वर्त्तेन प्रभोः समीपेऽहं दासो तिष्ठामि, किन्तु युवानमेनं
 सहजैः बाद्धे विदुजतु । यत एव युवा मया बाद्धे १४
 चेन्न याति, तर्हिऽहं केन प्रकारेण पितुः समीपं गन्तुं
 शक्नोमि ? अपरं पितरि या विपत् घटियते तां केन
 प्रकारेण द्रष्टुं शक्नोमि ।

५५ पञ्चमवारिजोऽध्यायः ।

१ आतृणां समीपे यूयः परिचयकं, ईश्वरानुपपन्नं शक्ति-
 यिवे कालप्रेषणं १२ यूयसो आतृणां नामनात् क्षिरौघसुद्धिः
 यत्नेन दातुमाज्ञा १३ यूयसो जीवन्वाची मित्रस्य बाद्धः
 प्रपुत्रत्वम् ।

अनन्तरं यूयस् समीपस्थजनानां बाधनात् अपैर्यः १
 सन् जगाद, मम समुत्थात् स्मरान् अनुजान् बहिः
 कुरुत । तत्र कश्चिञ्चित् न तिष्ठति, यूयस् निज-
 सहजान् निजं परिचाययितुम् आरब्धवाच् । ततः २
 उच्चैरित्यं करोद यत् मित्रोयाः क्षिरौघो गृहस्थिताश्च

- २ सर्वे जनाः सुतवन्तः । यूषप् निजसहजान् जगाद,
 यूषप्, मम जनकः किमद्यापि जीवन्नासौ । किन्तु
 तदीया भ्रातरस्तस्य समसम् उदिष्टा अभवन्, तस्मात्
 ३ उत्तरं दातुं न श्रेयः । अगन्तरं यूषप् निजसहजान् प्रव-
 दत्, विनयेन मत्समीपम् आगच्छत, ततस्ते सन्निधिम्
 ईयुः ; तदा यूषप् वभाषे, यूषं यं मिसर्गामिषु व्यकी-
 ४ शीत युष्माकं स यूषप् सहजोऽहं । किन्तु युष्माभिरवाहं
 विक्रीत इत्यस्मात् माखिद्यध्वं स्तेषु मा विरज्यध्वं ; यतः
 ५ प्रावरणार्थम् ईश्वरो युष्माकमप्ये मां प्रेषितवान् । पश्चात्
 देवे दावेव वत्सरो दुर्भिक्षोऽभवता ; अपरे पक्षे वत्सरा
 यतादृष्टा भविष्यन्ति, तेषु कर्षणं ब्रह्मकर्तव्यम् न भवि-
 ६ यतः । ईश्वरः पृथिव्यां युष्माकं वंशं रक्षितुं महोपका-
 रेण युष्मान् प्राप्य जीवयितुं युष्माकमप्ये मां प्रेषित-
 ७ वान् । युष्माभिरहं प्रेषित इति नहि, ईश्वरेण
 प्रेरितोऽहम्, स मां प्रीरयः पितरं तदीयगोहस्य
 ८ प्रभुं सर्वदेवस्याधिपञ्च कृतवान् । अतो कूर्वं पितुः
 समीपं शीघ्रं गत्वा तं वदत, तव पुत्रो यूषप् इत्यं उक्त-
 ९ वान्, ईश्वरो मां निःश्रेयनिर्घर्षदेवस्य प्रभुं कृतवान् ; तं
 १० मम सन्निधिम् आगच्छ, विसर्गं मा कृथाः । तं पुत्र-
 यौजादिभिः शार्ङ्गं पञ्चादिष्वर्ज्यैः शार्ङ्गस्य समामृत्य

मम समीपस्य भवनाय गोब्रह्मप्रदेशे वास्यसि । अहं तच्च ११
 स्थाने त्वां पालयिष्यामि, नो चेत् त्वेपस्य वासरा दुर्भिक्षाः
 स्यात्सन्ति, तच्च मपरिवारस्य तदीयस्य सर्वस्य च
 दारिद्र्यं भविष्यति । पश्चात् कथामेताम् अहं स्वमुखेन १२
 कथितवान्, तत् श्रुत्वा विनयामीन् भ्राता च निजजनयने
 ईदृश्वन्तः । अत एतस्मिन् मिसरदेशे ममैष्ये यच्च १३
 युष्मामिदृष्टं, तत् सर्वं मम पितुः समीपे कथयित्वा तं
 क्षिप्रमब्रान्वेक्ष्य । अगन्तरं धूपकं निजसहजस्य विन- १४
 यामीनः कण्ठं धृत्वा हरोद्, विनयामीनपि तस्य कण्ठं
 धृत्वा चक्रन्द । अपरं धूपकं अन्यसहजांश्च पुष्पिता १५
 तेषां कण्ठेषु इदितवान् ; तदानीं तस्य सहजाश्च
 सार्द्धम् आलपितुम् आरेभिरे ।

अपरं धूपकः सहजा आगमन्, इति जनरवे क्षि- १६
 रौषो भूत्वा गते, फिरीन् तस्य इषेयाश्च सर्वे तुतुपुः ।
 अपरं फिरीन् धूपकं जगाद्, तं निजसहजेभ्यः कथय १७
 धूममेतत् कर्त्तुं कुर्वत । निजपुत्राणां प्राणपुटानि सम- १८
 तार्यं किमनर्हति गत्वा स्त्रीष्वपि वा शार्द्धं सकलपरि-
 वारान् मम सन्निधिम् आनयत, अहं युष्मान् मिस-
 रदेशस्य उत्तमं स्थानं दत्त्वा देशीयौषधानि इष्यामि
 भोजयिष्यामि । इदानीं ममाग्रयेतत् कर्त्तुं कुर्वत, श्रुत्वा १९

- मिसरः ब्रकटानि गृहीत्वा निजवासकामं निजयो-
 २० पितो निजजनकश्च समानयत । तत्र निजद्रव्यादीनि
 प्रति मा चिन्तयत, क्लृप्तमिषर्देष्टीयोत्तमानि द्रव्याणि
 २१ युष्माकं सन्ति । तत इत्यायेतः सुतास्तदनुसारेण चक्रुः
 यूषप् फिरोष् आश्चानुसारात् तेभ्यः ब्रकटानि
 २२ पाद्ययानि च दत्तवान् । प्रतिजनं परिधानाय द्वे द्वे
 युष्म वस्त्रे च दत्तवान्, किन्तु विन्यामीने व्रतचय-
 २३ कृष्णमुद्राः पञ्च युष्मवासांसि च ददौ । अपरं पितुः क्लृप्ते
 मिसरोद्योत्तमवस्त्राणां भाराक्लान्ताम् दत्त गर्दभान्
 पितुः पाद्ययानां ब्रह्मणां पूषाणां तदन्वभक्ष्यवस्त्रनाञ्च
 २४ भाराक्लान्ता दत्त गर्दभोश्च प्रेषयामास । इत्थं यूषप्ता
 निजसहजेषु विस्मयेषु ते प्रतस्त्रिरे, ततः स तान् उवाच,
 सावधाना यूषं पयि मा विमदध्वम् ।
 २५ इत्थं ते मिषर्देष्टात् प्रस्थाय किमान्देष्टे स्वपितुं
 २६ धीकृन्तः समीप उपेतः स्तु । अपरं ते तं वभाविरे, चे तात
 यूषप् अद्यथावत् जीवन् आसे, स निःशेषमिसरदेष्ट-
 व्याधिपतिरभवत्, अगत्या वाचा वाक्येन हृदयं जजी-
 २७ बभूव, स स्मृत्वा स तेषां वक्षसि न विव्रम्यास । तदानीं-
 यदाकं यूषप् तेभ्यः कथयामास, तत् सर्व्वं ते तं वभा-
 विरे, ततः स यदा यूषप्ता प्रेषितानि वस्त्रार्थानि

ब्रकटाणि ददर्श, तदा तेषां जलकस्य चाकूषो मनः
प्रफुल्लं बभूव । तत इत्यायेष् कथयामास, मम पुत्रो १८
धूपम् अक्षयावत्, शीघ्रम् आसी, यतरेव यथेष्टं; अहं
गत्वा मरणात्, पूर्वं तं वीक्षिष्ये ।

३६ पदचमारिहोऽध्यायः ।

१ चाकूषो वेर्जैवात्मनं ईश्वरेण दर्शनं, २ मिसरि साया ८
तस्य ब्रह्मचरिः १८ धूपः सत्कारः अक्षयात् वसीषे
धूपः कथा च ।

अनन्तरं इत्यायेष् निजवर्त्मसं गृहीत्वा यात्रां १
विधाय वेर्जैवायामुत्तोर्यं तत्र निजपितुरिक्षाक
ईश्वरम् उद्दिश्य बलिं प्रददौ । तत ईश्वरो रजन्वाम् २
इत्यायेष्ते दर्शनं दत्वा कथितवान्, हे चाकूष हे
याकूष, ततः स उक्तवान्, अहमचाक्षि । तदा स ३
कथितवान्, अहमोश्वर खलु पितुरीश्वरः, तं भिषरं
गन्तुं मा भैषीः, तचाहं त्वां एकां वृक्षव्याप्तिं करि-
ष्यामि । अहमपि तया यात्रां भिषरं गमिष्यामि, ततः ४
परं त्वां पुनरवश्यं परावर्त्तयिष्यामि, धूपम् निज-
काराभ्यां तव नेत्रे निमीलयिष्यति ।

अनन्तरं चाकूषा वेर्जैवातो यात्रायां कृतायां इत्या- ५
येष्टं वोढुं फिरौषा ग्रहितेषु ब्रकटेषु तेषां पुत्रान् निज-
पितरं याकूषं बालकान् बोधितश्च निन्युः । ततः परं ६

ते लोचपशून् किमान्देवोपार्जिताः सकलसन्तानस्य
ग्रहणो चाकूनां शार्ङ्गं सर्वत्राभिरर्द्धमन्तर्णीयवन्तः ।

• इत्थं चाकून् सुतान् सुताः पीतान् पौत्तौः सकलपरि-
वारान् भिरर्द्धं निनाय ।

८ मिथरभागतेषां येषो वंशश्च अर्थात् चाकून्स्य
सन्तानानां नामानि चाकूयो व्येष्टपुत्रो ह्वये ।

९ ह्वयेः सुता ह्नोक् पक्षुः द्विषोन् कर्मिणः ।

१० त्रिमिथोनः सुता विमूखेष्वामीन् श्रोत्रं चाखीन्
शोहर तच्च किमानोपजायाया जातः सुतश्च शौख ।

११ खेवः सुता मेर्षोन् किहात् मिरारिष ।

१२ विह्वदाः सुत शर् श्रोतन् ज्ञेयाः पेरस् शेरहस ।

किन्तु शरश्रीनो किमान्देवे मघतुः ।

पेरवः सुता द्विषान् शामून् च ।

१३ इषावरः सुता तोखय् पूय् शोव् मिषोन् च ।

१४ विवूखनः सुता वेरद् शोन् यद्वेल् च ।

१५ दीषा कन्या वरितः पद्मरामि चाकूयो जात
एष सेवाया वंशः । इमे सुतैः सुताभिश्च यथस्तिष्ठन्त
जना चायन् ।

१६ मादः सुताः विषोन् शनि शूनी इषोन्
शरिः शरोदी शरेखी च ।

आश्वरः सुता पिशा पित्रा पित्रा विरिथ तेषां १७
मगिनी वेश्वरः, विरिथः सुता वेश्वर मल्लीवेल् च।

सावन् निजकन्यासेयायै सां विष्णानामिकां दासीं १८
दत्तवान्, तस्या उदरात् याकूबा जाता इमे सोडन
प्राणिनः।

याकूबो जायाराहेलः सुता धूपन् विन्ध्यामीन् च। १९
मिषदेर्मे भोग्नगरस्य पीडीकरो याजकस्य २०
आश्विनतन्नामिकायाः कन्याया गर्भे धूप्यो जाता
मिन्धिरिफ्राधिम् च।

विन्ध्यामीनः सुता बेला वेश्वर अम्बेल् गेरा २१
नामन् एही रोम् सुप्योम् उप्योम् चर्द च। शेतचतुर्दश २२
जना याकूब औरसा राहेलो वंशाः।

दानः सुती इप्पीम्। २३
मत्तालेः पुत्रा यदमिथेल् गूनि यलेर सिस्तेम् च। २४
सावन् निजकन्यायै राहेले सां विष्णानामिकां दासीं २५
दत्तवान्, तस्या गर्भे याकूबो जाता एते सप्त जनाः।

पुत्रमधू विहाय याकूब औरसाः सप्तानाः षट्षष्टि २६
जनास्तेन साहू मिषदेर्मे जयः। तदन्याम्बां धूप्यो २७
मिषरि जाताम्बां दाभ्यां पुत्राभ्यां सह मिषरं गता
याकूबः परिजनाः साकथ्यतः सप्तति जना आसन्।

- २८ अगन्तरं चाकूष् गोघ्नप्रदेशे धूपकं साक्षात् कर्तुं
 २९ तस्य समीपं स्नानार्थं धिक्कृतं प्राप्तिनात् । तदानीं तेषु
 गोघ्नप्रदेशं उत्तीर्ण्य, धूपकं निजस्य सख्यधिया
 गोघ्नप्रदेशे निजपितरम् दद्यात् साक्षात् कर्तुं
 जगाम, ततस्तस्य सखिधिम उपस्थितस्य तस्य पिता
 ३० तस्य कष्टं धृत्वा वज्रकण्ठं करोत् । तदा दद्यात् धूपके
 कथयामास, त्वम् अद्ययावत् जीवन् अस्मि, तदीयं
 मुखमहं दृष्टवान्, ददानीं स्नानं करिष्यामि ।
 ३१ अगन्तरं धूपकं निजसहजान् पितुः परिवारांश्च बभाषे
 अहं गत्वा फिरौखे वार्तां दत्त्वा कथयिष्यामि, किन्तु-
 देवात् मम सहजाः पितुः सर्वे परिजनाश्च मम समी-
 ३२ पम् आगच्छन् । ते पशुपालकाः पशुपालिकाश्च
 तस्मात् ते निजगोमेषादिप्रजादि सर्वस्वम् आनयन् ।
 ३३ ततः फिरौन् सुभान् आहूय सुभाकं का वृत्तिरिति
 ३४ यदि वृत्तिरिति, तर्हि तवैते दायेया आ धेवनात् अद्य
 यावत् पुत्रपरम्परातः पशुपालनवृत्तिका इति वार्त्ता
 कथयिष्यामि, तेन धूपं गोघ्नप्रदेशे वक्तुं प्राप्स्यथ, यतः
 सर्वे पशुपालका भिक्षोद्याणां भृशत्वं भवन्ति ।

४७ सप्तमवारिधोऽध्यायः ।

१ कथम् पित्र्यपञ्चभातुषां क्षिरौषः साक्षात्कारं ११ ब्रह्म-
हते लोकानीं रौष्यपञ्चभूते ईश्वरान् १२ ब्रह्मानीं
पञ्चभूतानां लोकादानं १३ आत्मेन दूषणशीकरणम् ।

अनन्तरं दूषणं गत्वा क्षिरौषे वासीं दत्त्वा कथ- १
यामास, मम जनकः सहजास्य किमान्देवात् निज-
मेमेवादीनां ब्रजान् तदन्यधर्मस्त्वद्यादाय समागताः
इदानीं ते गोब्रजप्रदेष्टे सन्ति । ततो दूषणं निजान् २
पञ्च सहजान् नीत्वा क्षिरौषं वाचात् कारयामास ;
तदा क्षिरौषदूषणो भ्रातृन् वपञ्च, दूषणं का दृष्टिः ३
ते क्षिरौषं प्रत्यवदन् ; भवत इते दायेषा पूर्णपुष्ट-
परम्परया पञ्चुपासकाः । ते क्षिरौषं पुनरुचुः, कथम्- ४
स्मिन् देवे प्रवक्षुम् आगमाम, यतः किमान्देवे महा-
दुर्भिक्षोऽभवत्, तस्मात् तवैतद्दायेषानां पञ्चब्रजभारव-
स्त्वनं न भवति ; ततो निवेदयामो भक्तो दायेषान्
गोब्रजप्रदेष्टे वासवतु । ततः क्षिरौषं दूषणम् आद्या- ५
पयामास, तत्र जनकः सहजास्य तव समीपम् आगमन् ।
मिषर्देवस्य तव वपुषे विद्यते, देवेषोत्तमस्त्वामे निज- ६
जनकसहजान् दास्य ; तेभ्यो गोब्रजप्रदेष्टे स्नानं देहि,
तेषां मध्ये यं यं कर्णयोग्यं बुध्यसे, तान् महीयपञ्च-
ब्रजानाम् आधिपत्यपदे नियोजय । अनन्तरं दूषणं ७

- निजजनकम् आनीय फिरौषं साक्षात् कारयामास ।
 ८ चाकूम् फिरौषं आश्रितं जगाद । तदानीं फिरौम्
 चाकूम् पप्रच्छ, तव वयः कति वयस्य अभवन् ।
 ९ चाकूम् फिरौषं जगाद, मम प्रवासकाक्षाः शिञ्जदधिक-
 श्रतं वयस्य अभवन्, मदीयाधुरत्यं क्षेत्रजनकस्य मदीय-
 १० पूर्वपुत्राणां प्रवासकालस्यायुषो यमं गहि । अथनारं
 चाकूम् फिरौषमाश्रितं मदित्वा तस्य साक्षात् विष्टो
 ११ अभवत् । तदानीं युषप् फिरौष आश्रानुमारेण मिस-
 र्देवस्य ममे रासिदेवस्यमके उत्तमस्थाने अधिकारं
 १२ दत्त्वा निजपितरं सहजास्य स्थापयामास । अपरं
 युषप् निजजनकं सहजान् पितुः परिवर्णास्य परि-
 वारानुधारते भक्षयन्नि दत्त्वा प्रतिपादयामास ।
 १३ अथनारं सर्वस्मिन् देवेऽतिशयकठिनदुर्भिक्ष्य
 जातत्वात् आश्रयच्छनां तादृशोऽभावो जातो येन
 मिसर्देवीयाः किमान्देवीयास्य जना मूर्च्छागतदेवा
 १४ अभवन् । अपरं लोका युषप् समीपे यानि वृक्षानि
 क्रोतवन्तः तेषां मूलाद्यं युषप् मिसर्देवस्य किमान्-
 देवस्य निःशेषरोषाणि संगृह्य फिरौषोऽग्रहम् आनी-
 १५ तवान् । इत्थं मिसर्देवं किमान्देवे च रूप्याभावे सति
 मिस्रीयलोका युषफो निकटम् आगत्य जगदुः, अथनारं

खाद्यं देहि, अस्माकं कृष्याणां ज्ञेयत्वात् वयं किं तव
 सन्मुखे मरिष्यामः । ततो यूषफ् कथितवान्, यदि १६
 युष्माकं कृष्याणां ज्ञेयोऽभवत् तर्हि पशून् दत्त, पशुकृते
 यूषाभ्यं ब्रह्मं दास्यामि । तदाशौ तैः यूषफः समीपं १७
 निजनिजपशुभ्यामीतेषु यूषफ् वाजिमेघत्रजगोत्रज-
 गर्वभादीनां विनिमयतस्तैः ब्रह्मानि दातुम् आरभत,
 इत्थं यूषफ् तेषां पशून् गृहीत्वा तस्मिन् वत्सरे तैः
 खाद्यानि दत्तवान् । अत्र वत्सरे सम्पूर्णे द्वितीयवत्सरे १८
 ते यूषफः समीपम् आगत्य वभाषिरे, अस्माभिः सर्वाणि
 कृष्याणि कथितानि, तत् प्रभुतो न मोषायिष्यते ;
 अस्माकञ्च ये पशुजना आसन्, ते प्रभारेवाभवन्,
 अस्माकं काषान् भूमीञ्च विना प्रभोः साक्षान्
 किलपि न विद्यते । अतो वयम् अस्माकं भूम्, एते १९
 उभे तव गोश्वरे कुतो विनश्यतः । वयं येन न गृत्वा
 जीवन्तस्मिह्यम, अस्माकं भूम्पञ्च पतिता न भवन्ति,
 तस्मिन् बीजानि देहि, खाद्यब्रह्मानि दत्त्वा अस्मान्
 अस्माकं सर्वा भूमीञ्च क्रीत्वा गृहाण, ततो वयं
 स्वस्वभूम्या साह्यं फिरौणोऽधोना भविष्यामः । अत्र-२०
 म्तरं दुर्भिक्षे तेषाम् अतोवाचस्ते सति मिच्छियाः कस्तूरा
 भूमी र्व्यकीर्णन्, ततो यूषफ् फिरौणः कृते मिशरीषाणां

सर्वा भूमीः क्रीतवान्, इत्थं सर्व्यासु भूमिषु फिरौषो
 ११ अधिकारो जातः । ततो स मिसर एकसीमातोऽन्य-
 सीमां यावत् नगरे नगरे सौकान् खानामारोचकार ।
 १२ केवलं राजकानां भूमी न व्यस्येनत्, यतः फिरौन्
 तेभ्यस्ता दृष्टित्वेन दत्तवान्, तस्मात् तेषां भूमौ न
 विक्रीतायां फिरौणा दत्ता या दृष्टिः सा तेषां भोगा-
 र्थमेव स्तितवती ।

१३ अग्नारं धूपम् प्रजाभ्यः कथयामास, पश्चात्तान् फि-
 १४ रौषः हृते युष्माकं सर्वा भूमीश्च क्रीतवान् । इदानीं
 यतानि वीथानि दृष्ट्वेवा भूमौ वपत्, तत्र यद्यत् उत्प-
 स्यते तच्च पञ्चमांशं फिरौषे दास्यथ, तदन्यचतुरो-
 ऽंशान् भूमेर्विजहते निजपरिजनानां बालकानाम्
 १५ खाद्यहते स्थापयिष्यथ । ततस्तो प्रयूचुः, भवान् अस्माकं
 प्राणान् रक्षितवान्, भवतः क्षपावृष्टौ यस्यां वधं फि-
 १६ रौषो दासेया भविष्यामः । अपरं राजकानां यस्यां
 भूमौ फिरौषो नाधिकारो जातस्तदितराणां सर्व्याणां
 भूमीनां पञ्चमांशं फिरौन् प्राप्स्यति, धूपका स्थापि-
 तेषां व्यवस्था सर्वमिमर्देष्टेऽद्य यावत् वर्तते ।

१७ अपरम् इत्याद्येल् मिसरो मोहनप्रदेशे न्युवास, तत्र
 नाधिकारं प्राप्य क्रमशो वर्द्धिष्णुरतिदृढदंशो बभूव ।

स याकूब् मिसर्देन्ने सप्त दत्त वत्सुरान् यापयामास, तदा २८
 तस्य वयः सप्तवत्सरिभ्यदधिककृतं वत्सुरा बभूवः । अतः २९
 दत्तायेस् मिजं मरुद्वदिनं सविधं विज्ञाय निजसुतं
 दूषणं समाह्वय गदितवान्, अहं यदि तव साक्षात्
 अनुग्रहीतोऽभवं, तर्हि विनये मिसर्देन्ने आज्ञाने मां न ३०
 निधाय मम पूर्वपुत्राणां समीपे मां आज्ञाने निधा-
 तुम् एतस्मात् मिसर्देन्नात् नीत्वा तेषां आज्ञानवेक्षणं
 समीपे मां प्राययिष्यसि, मां प्रतीमन् अनुग्रहं कृततया
 व्यवहरिष्यमीति मम जंघाधो हस्तं दत्त्वांस्ते कुदः,
 ततो दूषणं कथयामास, तदीयाज्ञानुसारेणैव करि-
 ष्यामि । तथापि व्रपथं कर्तुं दूषणं याकूबा भाषिते ३१
 दूषणं तस्य समीपे व्रपथं चकार, तदानीम् दत्तायेस्
 व्रथाया मिरस्त्रानदिन्ने प्रकथनाम् ।

४= अहं वत्सुरिभ्योऽध्यायः ।

१ दूषणस्य सुतयोश्च पीडितस्य याकूबः साक्षात्करणं ताम्
 प्राप्ते याकूबः कथनं ८ दूषणः सुतदवायाधीनं दत्ता कनि-
 डस्य प्रधानमकरचं २४ दूषणा चार्द्धं तस्य मरुद्वदिनम् ।

एतासु घटनासु गतासु, पश्य तव पिता पीडितो १
 ऽभवत्, इति वार्त्ता दूषणे कथिता; ततः च निजौ
 दौ सुतो मित्रहीनप्रियमौ च नीत्वा जगाम । तदानीं २
 कक्षित् याकूबे कथितवान्, पश्य तव सुतो दूषणं ३

- २ आगमत् तत इत्यायेल् आत्मानं खलं छावा उत्तिष्ठन्
उपविवेकः, अपरं धूपकं कथयामास, किमान्देवस्य
लूचनगरे सर्वशक्तिमान् ईश्वरो मां दर्शनं दत्त्वा इत्या-
३ श्रियं गदित्वा कथयामास ; पश्य, त्वामहं फलवन्तं वज्र-
वंशं करिष्यामि, त्वत्तो जगन्निवह उपकस्यते, तव
भाविर्वशाद्य चिरमाधिकर्तुम् इमं देवं दास्यामि च ।
४ अतो मम मिसरागमनात् पुन्ये मिसर्देशे इप्रक्षिम्
मनश्चिनामनो तव यौ दौ पुत्रौ आतौ, तौ मम भवि-
५ यतः, इवेन विमियोनाविध मम भविष्यतः । किन्चित्तः
परं तव ये ये सन्ताना भविष्यन्ति, ते तव भविष्यन्ति ;
अपरं श्येष्ठभ्रातृणां नात्वा स्वस्वाधिकारे विख्यास्यन्ति ।
६ यतः पद्मनरामागमनकाले किमान्देवस्य इप्रा-
यातः किञ्चिद् दूरे तिष्ठति नयि रात्रेल् मार्गयव
मम समीपे मृता; ततोहम् इप्राया अर्यात् बैतुलेहेमः
पदवीपार्श्वे तस्याः आशानस्थानं कृतवान् ।
७ अगन्तरम् इत्यायेल् धूपकः पुत्रौ विलोक्य पप्रच्छ,
एतौ कौ । ततो धूपकः पितरं जगाद, ईश्वर एतस्मिन्
८ देवे मया पुजायितौ दत्तवान् । तदानीम् इत्यायेल्
कथितवान्, अहं विनये, एतौ मम समीपम् आगच्छ,
९ तावदम् आश्रियं वदामि । किन्तु बाह्व्यकारणात्

लोणदृष्टिरिस्त्रायेल् सुख्यं द्रष्टुं न शक्नोति ; ततो यूषफ्
 तस्य समीपं तावानीतवान्, स तौ चुम्बितवान्, आसि-
 क्तितवांसि । अपरं दृष्ट्वायेल् यूषफ् वभाषे, अहं चिन्ति- ११
 तवान्, तव वदनं पुनर्द्रष्टुं न प्राप्स्यामि, किन्तु पश्य, तव
 वंशमपोशरो माम् अदर्शयत् । तदा यूषफ् जानुद्वय- १२
 मध्यात् तौ नीत्वा भूमिष्ठः सन् प्रणनाम् । पश्चात् यूषफ् १३
 तौ द्वौ पितुः समीपं नीत्वा निजदक्षिणकरेण दृष्ट्वायेलो
 वामे दक्षिणं, वामकरेण दृष्ट्वायेलो दक्षिणे निजं
 धृत्वा स्थापितवान् । तत दृष्ट्वायेल् विविच्य दक्षिणकरं १४
 प्रसार्य कनिष्ठस्य दक्षिणमो मस्तकोपरि दत्तवान्,
 ज्येष्ठस्य निजमे मस्तकोपरि च वामं करं दत्तवान् ।

- अनन्तरं यूषफम् आश्रितं निगद्य भाषितवान्, मम १५
 पूर्वपुरुषो दमाहीमदसहाको यस्य पन्थानम् अ-
 लम्बितवन्तौ यस्मैशरोऽस्य आवत् मां यावज्जीवनं प्रति-
 पालितवान्, यस्य दूतः सर्वपापज्ञो मां रक्षितवान्, १६
 स एतौ वासको आश्रितं कृयात् ; आभ्यां मम नाम
 मदीयपूर्वपुरुषयोः दमाहीमदसहाकोऽस्य नाम तिष्ठतु,
 एतौ द्वौ बडवंशौ भवताम् । तदानीं दक्षिणः शिरसि १७
 पितु दक्षिणं दक्षं दृष्ट्वा यूषफ् अत्यन्तुष्टोऽभवत्, तत
 दक्षिणमो मस्तकात् निजमे शिरसि तं स्थापयितुं

- जनकस्य करं सत्याप्य जगाद्, हे तात, इत्थं गहि, एष
 १८ ज्येष्ठ एतस्य शिरशि दक्षिणं करं देहि । किन्तु तस्य
 पिता अगङ्गोक्त्य कथितवान्, हे पुत्र, तदहं जानामि,
 १९ जानाम्यहं; सोऽपि महती जाति भविष्यति, इति शतं,
 किन्तु तस्य कनिष्ठो भ्राता तस्मादपि महती जाति
 २० भविष्यति, एतस्य वंशो बड्जजनी भविष्यति । तद्दिनं
 स तावाग्रिष प्रभास्य कथयामास, दस्त्राथेलो वंशो
 युवयो नानां सादृश्यं दत्त्वा एताम् आशिषं वदिष्यति,
 ईश्वरस्याम्, इन्द्रविमो मित्रश्रेष्ठ तुल्यं करोतु, इत्थं स
 २१ मित्रश्रेष्ठिप्रक्षिप्तम् अयमश्वं कृतवान् । अपरम् दस्त्रा-
 थेल्य धूपकं कथयामास, पश्य मम मृत्युकाल उपस्थित-
 वान्, किन्तु ईश्वरो युष्माकं सहायो भूत्वा युष्मान् पुनः
 २२ पैत्रिकं देशं मेयति, अहं समग्रं निजास्त्रधनुषो वेल्लात्
 इमोरीयाणां करात् प्राप्तवान्; तव भ्रातृगणात् तम-
 धिकमंशं तुभ्यम् अहाम् ।

४६ कथयन्नामसोऽध्यायः ।

१ आहूयः धर्मैषां पुत्राणामाजानं कृत्वा लेखनं २ एकैकमपि
 तस्य कथनं भविष्यदात्म्यं ९६ निजस्त्रशानस्त्रानामाश्ना-
 वनम् ।

- १ अगन्तारं आहूय निजपुत्रान् आहूय कथयामास ।
 द्युयं निरुत हे पुत्रा यद् युष्मान् प्रति शेषतः ।

- २ घटिष्यते तदेवाहं युष्मभ्यं कथयामि हि ।
 हे याकूबः सुता यूयं निजामयत मदयः ।
 पित्रिस्त्रायेलकथार्या वः स्वमनीषि निधत्त च ॥
- ३ इवेन् ओष्ठसुतस्त्वं मे मामर्थं प्रथमं वलं ।
 पराक्रमेण मुखोसि मरिचिन्वा त्वं निजेन च ।
 ४ त्वं स्त्रोतद्वय वेगी हि न म्याता मुख्यता तव ।
 यतस्त्वं निजतातस्य अयनीयं गतः पुरा ।
 गत्वा च अयनीयं मे तदद्भुतं कृतं त्वया ॥
- ५ त्रिमियोनाख्यो सेविष्य विद्येते महजावुभौ ।
 भवतो निर्दये अस्ते तयो दौ चन्द्रहासकौ ।
 ६ तयो गूढपरामर्शं मन्मथो न प्रवर्त्ततां ।
 समज्यायां तयो नौ मे सम्मानमुपतिष्ठतु ।
 अहम्यत पुरा ताभ्यां नर एकः स्वकीपतः ।
 एकस्य भूपतिस्ताभ्याम् अनायत निजेष्वया ।
- ७ तयोः कोपोऽभिप्रेयेत यतः स ज्वलितोऽभवत् ।
 तयोः कोपोऽभिप्रेयेत यतः स निद्रुहोऽभवत् ।
 याकूबीयजनादेतौ करिष्यामि पृथक् पृथक् ।
 इस्त्रायेलीथमथ्यात्तौ विकरिष्यामि निक्षिप्तं ॥
- ८ विह्वलाः सहजास्ते तौ प्राशंसिष्यन्ति सर्वत्रः ।
 भविष्यन्ति लक्ष्मीयाश्च रिपवस्तव हस्तगाः ।

त्वदीयपितृपत्न्यानां प्रणश्यन्ति दृष्टवत् ।

८ सिंहाणां प्रावकैस्तुलो विह्वदा भवति स्वयं ।

हे वत्स वृगयाद्रथं भुक्तोर्द्धं तं गमिष्यसि ।

सिंहोवत् सिंहवदा त्वां सुप्तं को बोधयिष्यति ।

९० श्रीलोः सान्त्वयिता यावद् आगमं न करिष्यति ।

नहि तावद् विह्वदातो राजदण्डो गमिष्यति ।

चिराधिपतिता तस्य वंशान्नापगमिष्यति ।

तत्समीपे च लोकानां भविष्यति हि संघटः ।

९१ द्राक्षास्तसमीपे च गर्हभं भग्नस्यति स्वयं ।

सुगोस्तसमीपे च वज्रा गर्हभश्चावकान् ।

रश्मयिष्यति गोस्तन्या रसेन चोत्तरीयकं ।

द्राक्षारक्तस्यै रक्तं परिधेयं करिष्यति ।

द्राक्षारसेन तस्यापि नेत्रे रक्ते भविष्यतः ।

९२ इक्ष्वाकुस्तस्य भविष्यन्ति दुग्धेन सकृदा रदाः ॥

९३ सरित्पतेः प्रतीरे हि सिन्धूस्तून् संनिवस्यति ।

पोतीषाभिव्रटे तस्य निवासस्तस्य भविष्यति ।

तस्याधिकारसीमा च सोदोनता भविष्यति ॥

९४ आवासमध्यतः प्रायो वत्सवानपि यो भवेत् ।

गर्हभस्तेन सङ्गात्र द्वाक्षर्य संभविष्यति ।

९५ विभ्राममुत्तमं वुड्वा रम्यं वुड्वा च नीरुतं ।

भारं वोढुं नमन् स्कन्धं करं रात्रः स दास्यति ॥

१६ दृष्ट्वा ये सोऽन्यवन्त्राणां बहुत्रलं मतो हि दान् ।

स्वकीयानां मनुष्याणां सुविचारं करिष्यति ।

१७ पथि संज्ञाय यः सर्वो दृष्ट्वा च वाजिनः पदं ।

तदा कृढं पातयेच्च तन्मुखो दान् भविष्यति ॥

१८ परेऽत्र त्वपरिचाषं समवेक्ष्य स्थितोऽग्रहं ॥

१९ कश्चित् सैन्यसमूहसेत् गाढं जघति कर्हि क्षित् ।

तर्हि गादपि तस्मै न्यं पराजेयति निश्चितं ॥

२० आग्नेर उत्तमं खाद्यं तस्मात् राजापि भोक्ष्यते ॥

२१ मनोहतपुङ्गवास्त्राभिः कुरङ्गो बोक्षि सुन्दरः ।

सृगेन तेन सह्राग्नेो नृपतलिः संभविष्यति ॥

२२ यूषफ् प्रहेः समीपस्था प्राचीरपारगामिनो ।

फलयुक्ता च या त्रासा तद् युक्तवाचिनः वज्रः ।

२३ चापष्टद्विरवज्ञात आविहस्य त्रिषीमुखैः ।

अतिल्लिष्टः स तेनास्त्राभक्तगाढं वरासनं ।

२४ तदीयदोः कराणाञ्च तेनाभ्युदयसन्तता ।

दृष्ट्वा ये सोऽविता यस्य मूलपापाश्चरूपकः ।

२५ ईश्वरो यस्य चाकूवो विद्यते सर्वत्र क्रिमान् ।

त्वन्नातेष्वरसाहाय्यात् कृत्स्नवन्तवात्रिषत्तथा ।

जड्ज्ञादियतो यच्च कुत्रचं परिजायते ।

अधोगच्छोरनीराग्नेः कुत्रक्षं यच्च जायते ।

मङ्गलं जायते यच्च गर्भतस्तु पयोधरात् ।

तदीयानि भविष्यन्ति तानि सर्व्वेषु निश्चितं ।

२६ तत्पितुः फलदात्रीः स्यान्मदादिपुत्रप्राप्तिः ।

सा चिरन्तनवैश्वीक्षां सीमां यावत् समेधिता ।

भ्रात्रापभारितश्चैव धृषकोमस्तकोपरि ।

सातिषाज्जन्ममासाद्य सुतरां संभविष्यति ॥

२७ प्रगे संधृतभस्त्राग्नी संध्याखेटाप्तवस्त्रकः ।

चोदकक्षेत्रे सदाग्नौ विन्यासीन् संभविष्यति ॥

२८ एत इत्याद्येतो दादन्न वंशा, एषां जनक प्राप्ति-

र्व्यदनकाले कथामिमां कथयित्वा एतेषाम् एकैकं

विज्ञेयं प्राप्तिषं जगाद् ।

२९ अनन्तरं याकृत् तान् अवदत्, अहं निजजनैः वार्हे

३० संयुद्धीतो भविष्यामि । अत इत्यादीन् व्याजानाधि-

कर्तुं किनान्देहे मध्याः पर्याप्तस्मितं मन्त्रपेक्षाया यत्

क्षेपं हेतोय इप्सोः कीतवान्, यच्च ज्ञान इत्या-

३१ हीमस्तस्य जायायाः सारायाश्च दसहाकस्तस्य भार्याया

रिवकायाश्च व्याजानम् अभवत्, यच्च पार्श्वं खेलायाः

व्याजानम् अकरवत्, तथैव हेतोय इप्सोः शिचक्षितायां

गुहायां पित्रलोकाणां समीपे सम व्याजानं करिष्यथ ।

यतस्तत् चेत् तन्माध्यक्षां गुहाश्च द्वितीय सम्मानेभ्यो- १२
ऽकीष्णात् । इत्थं च निजसुतान् प्रत्याज्ञापनं समाप्य १३
त्रयनीये द्वौ पादौ मेलयित्वा प्राणान् त्यक्त्वा निज-
जनानां समीपे समगृह्यत ।

४० पञ्चाशत्तमोऽध्यायः ।

१ याज्ञवः कृते शेषं ० याज्ञवः श्रमजगमनं १५ यूपको
वातृणां चान्वनं १९ यूपको वंशस्य कथनं शेषाश्चाभिरक्षत् ।

तदानीं यूपम् निजपितरं क्रोडे कृत्वा रोदित्वा १
चुचुम् । अपरं यूपम् स्वपितृदेहं सुगन्धिद्रव्ययुक्तं कर्तुं २
निजभृत्यचिकित्सकान् आज्ञापयामास ; ततश्चिकि-
त्सका इत्याहो वपुः सुगन्धिद्रव्यै र्योजयामासुः । किन्तु ३
तत्कर्षकरणे चत्वारिंशदिनेषु गतेषु ते तच्च चत्वारिं-
शत् दिनानि आपयामासुः, मिस्रोचलोकाश्च तत्काले
सप्ततिदिनानि यावत् शृणुचुः । शोकोद्यदिनेषु गतेषु ४
यूपम् फिरौषः परिजनान् अवदत्, यदि मां प्रति यु-
ष्माकम् अनुग्रहम् आस्ते, तर्हि फिरौषः कर्षणोचरे कथा-
मेतां कथयत । मम पिता मां व्रपद्यंकारयित्वा गदित- ५
वान्, पश्य मयि मृतकिमानदेने स्वका कृते यत् श्रमज्ञानं
यातवान् तच्च मां त्वं निधाष्यसि; तस्मात् इदानीं मां
यातुम् आज्ञापयतु; पितरं श्रमज्ञाने निधायाहं पुनरा-

६ गमिष्यामि । ततः किरौन् उक्त्वान्, आदि, तव पिता
त्वां यथा व्रपयं कारितवान् तथैव त्वं तं श्मशाने
स्थापय ।

७ तदा यूषफ् स्वेपितरं श्मशाने निधातुं यात्रां
चकार ; ततो किरौणो भृत्याः तस्य गेहस्थाधिप-
८ तया मिसर् देशीयाधिपतयः यूषफः सर्वे परिवाराः
तस्य भ्रातरः तस्य पितुर्गृहस्थ परिवारास्तु तेन बाह्यं
जग्मुः ; मोक्षन् प्रदेशे केवलं तेषां बालका मेषपालका
९ गोपालकास्तु स्तितवन्तः । तेन बाह्यं रथाच्छटा अस्था-

१० छटास्तु जग्मुः ; तेनातीव जनसमागमो बभूव । पश्चात्
ते यर्हन्तटिन्याः परेस्लितम् आटद्वयसमर्हन्स्थान-
नम् उपस्थाप्य तत्र महारवेश ददुः ; यूषफा तत्र
११ स्थाने सप्त दिनानि यावत् इष्टुञ्चे । अतः किनान्-
देशीया आटद्वयसमर्हन्स्थाने तेषाम् ईदृक् शोकं
विलोक्य कथयामासुः ; मिस्रीयाणाम् अयं महान्
शोकः । तस्मात् यर्हन् पारस्वं तत् स्थानम् आवेत् मि-
सर् (मिस्रीयाणां शोकः) इति नास्मा विख्यातो बभूव ।

१२ अनन्तरं याकूब निजपुत्रान् यथाज्ञापयत, तस्य पुत्रा-

१३ सादनुषारेण कर्म चक्रुः । फलतस्तस्य पुत्रास्तं किनान्-
देशं गीत्वा चेतोय इप्सोः श्मशानस्थानार्थम् इजासीमा

कीता मर्याः पूर्वसमकपेलावेवस्य या गुहा तन्मध्ये
तस्य आशानं कृतवन्तः। तस्य तातस्य आशाने जाते १७
यूषफ् तस्य पितुः आशानं कर्तुम् आगता आतरः सञ्चि-
नस्य मिसर्देवं प्रत्यागतवन्तः।

अपरं स्त्रेष्वां पिता मृत इति दृष्ट्वा यूषफो आतरः १५
कथयामासुः, यदि यूषफ् आशान् मृतीयते तर्हि
वयं तस्य वसत् अहितम् अकुर्वं तत्प्रतिफलम् आशानं
दास्यति। तस्मात् ते यूषफं प्रति कथामेतां लोकद्वारा १६
कथयामासुः, तव पिता मरणात् पूर्वं आशान् इति
नदितवान्। यूषफे कथामेतां कथयिष्यथ, तव आशानि १७
स्त्रां प्रति दोषे कृतेपि त्वम् अनुमृष्टस्तेषां दोषम्
अपराधश्च मार्त्यसि, अतो वचम् इदानीं प्रार्थयामहे,
तव पितुरीश्वरस्य दासेष्वानां दोषं मृगि, किन्तु यूषफ्
तेषां कथामेतां गुणा रोदितुम् आरभत। अनन्तर १८
तस्य आतरस्तदयं मत्वा प्रविपत्य कथयामासुः, पश्य,
वयं तव दासाः। ततो यूषफ् तेभ्यः कथितवान्, यूषं १९
मा भैष्ट, किमहम् ईश्वरस्य प्रतिनिधिरूपः। यूषं
मद्विद्वद्वां कुमन्त्रणां कृतवन्तः इति सत्यं, किन्तोश्वर- २०
सामेव सुमन्त्रणां कृतवान्, फलत इदानीं यावद्द्वं पश्यथ,
तथैव स वद्वन्तां मनुष्याणां प्राणान् शरन्तु। अतो २१

यूयं इदानीं मा भैष्ट युष्मान् युष्माकं वासकांश्च
प्रतिपालयिष्येहम् । इत्थं मधुरवाक्यं कथयित्वा तान्
सान्त्वयामास ।

- २२ अनन्तरं यूषफ् तस्य पितुः परिवाराय मिषर्देष्टे
२३ वसन्तः तस्युः । अपरं यूषफ् दत्ताधिकं श्रतं वत्सरान्
जीवनं इप्रथिमः पौत्रं यावत् ददर्श, स मिनत्रे भौखी-
२४ र्जायः पुत्रस्य सन्तानानपि क्राडे सकार । ततो यूषफ्
सहजान् अवदत्, अहं मुमूर्षुः, किन्वीक्षरो युष्मान् प्रति
नितान्तं दृष्टिं कृत्वा इमांश्चोम इमंश्चाको याकूबश्च
समीपे यं देवं दातुं प्रपद्यं कृतवान् अस्माद् देवात् तं
२५ देवं नेष्यति । ततो यूषफ् इमं प्रपद्यं कारयित्वा इक्षा-
येत्यः सन्तानान् वभाषे, ईक्षरो युष्मान् प्रत्यवश्यं दृष्टिं
करिष्यति, तदानीञ्च यूयं शतस्मात् खानात् मदीया-
२६ खीनि नेष्यथ । इत्थं यूषफ् दत्ताधिकश्रतवत्सरवचसि
ममार, ततश्चेतं सुगन्धिद्रव्ययुक्तं कृत्वा मिषर्देष्टे काष्ठा-
धारे स्थापयामासुः ।

इत्यादिपुष्पकं समाप्तम् ।